

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI
YAPILARIN 1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN
KULLANIM VE MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR
ARAŞTIRMA

Saadet Mutlu KAYTAN

DOKTORA TEZİ
Mimarlık Anabilim Dalı
Rölöve ve Restorasyon Programı

Danışman
Prof. Dr. Can Ş. BİNAN

Mart, 2022

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI
YAPILARIN 1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Saadet Mutlu KAYTAN tarafından hazırlanan tez çalışması 08.03.2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Rölöve ve Restorasyon Programı **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Can Ş. BİNAN
Yıldız Teknik Üniversitesi
Danışman

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Can Ş. BİNAN, Danışman
Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. M. Cengiz CAN, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Zeynep ERES ÖZDOĞAN, Üye
İstanbul Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Zeynep Gül ÜNAL, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. E. Sibel HATTAP, Üye
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Danışmanım Prof. Dr. Can Ş. BİNAN sorumluluğunda tarafımca hazırlanan İstanbul'da 19. yy'da İnşa Edilmiş Büyük Programlı Yapıların 1900-1955 Yılları Arasında Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşümüne Yönelik Bir Araştırma başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Saadet Mutlu KAYTAN

İmza

Anneme, Babama,

Ağabeyime,

Anneanneme...

İstanbul yüzyıllar öncesine dayanan geçmişi ve sahip olduğu kültür varlığı envanteri ile mimarlık mesleğiyle ilk tanıştığım yıllardan bu yana benim için farklı anlamı olan bir şehir olmuş, 19. yy dönemi mesleki hayatımda farklı bir yer edinmiştir. Bu bağlamda tez konusu olarak İstanbul ve 19. yy mimarlığı çalışmaktan büyük bir mutluluk duydum. Araştırma çalışmaları sırasında İstanbul kent ve toplum hafızasında özel bir yeri olduğunu düşündüğüm yapıları yerinde inceleyip fotoğrafla belgeleme imkanı elde etmiş olmam mesleğimi ve doktora tezimi büyük bir sevgi ile yapmama yol açarken, mimarlık arşivi de oluşturmama katkı sunan bir süreç oldu. Bu bağlamda doktora tez konusu olarak bana bu içeriği tavsiye eden değerli danışmanım Prof. Dr. Can Binan'a minnet borçluyum.

Mesleki ve kültürel anlamda bana birçok katkı sunan, mimarlık ve koruma alanında gelişimimi destekleyen, akademisyenlik hayatımda yol gösterici olan, sabırla ve özenle bu uzun yol boyunca desteğini ve ilgisini sunan Prof. Dr. Can Binan'a teşekkür ederim. Lisans eğitim hayatımda beni 19. yy mimarlığı ile tanıştıran, bu konuya ilgimin doğmasına vesile olan, mesleki hayatıma bakış açımı geliştiren ve aynı zamanda yüksek lisans tez danışmanım olan değerli hocam Prof. Dr. Cengiz Can'a minnet borçluyum. Tez ilerleme süreci boyunca yol gösterici fikirleri ile katkısını her daim paylaşan ve desteğini gösteren değerli hocam Doç. Dr. Zeynep Eres'e teşekkür ederim. Savunma jürimde yer alarak desteklerini sunan değerli hocalarım Prof. Dr. Gül Ünal ve Doç Dr. Sibel Hattap'a teşekkür ederim. Destekleri için Hatice Şen, Dr. Ayşe Nur Şenel Fidangenç ve dostlarıma teşekkür ederim.

Sevgi ve destekleri sayesinde bu günlere gelebildiğim annem Reyhan Kaytan, babam Musa Kaytan, ağabeyim Kutlu Kaytan ve aramızdan ayrılmış olan anneannem Saadet Çallıoğlu'na minnet borçluyum. Birçok güzel şey sayenizde oldu ve olacak. Güler yüzleri ile bu sürece katkı sunan yeğenlerim Tuğçe ve Tuğrul'a teşekkür ederim. Hepinize şükranlarımı sunarım.

Saadet Mutlu KAYTAN

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ	ix
TABLO LİSTESİ	xxiv
HARİTA LİSTESİ	xxviii
ÖZET	xxix
ABSTRACT	xxxı
1 GİRİŞ	1
1.1 Literatür Özeti.....	1
1.2 Tezin Amacı	3
1.3 Hipotez	4
1.4 Kapsam ve Yöntem.....	5
2 MODERNLEŞME SÜRECİNDE OSMANLI DEVLETİ'NDE VE 1923 SONRASINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE MİMARİ, SOSYAL, KÜLTÜREL ORTAM	11
2.1 19. yy'da Osmanlı Devleti'nde Modernleşme Dönemi ve Mimari, Sosyal, Kültürel Ortam	11
2.2 1923 Sonrası Türkiye Cumhuriyeti'nde Mimari, Sosyal ve Kültürel Ortam	18
3 19. YY SONUNDA OSMANLI DEVLETİ'NDE BÜYÜK PROGRAMLI YAPI ÜRETİMİ VE 20. YY'DA YAPILARIN YENİDEN KULLANIMI	28
3.1 19. yy Sonunda Osmanlı Devleti'nde Büyük Programlı Yapı Üretimi	28
3.2 20. yy'da Büyük Programlı Yapıların Yeniden Kullanımı	30
4 İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN 1900-1955 DÖNEMİNDE YENİDEN KULLANIMI	45
4.1 İstanbul'da 19. yy'da İnşa Edilmiş Yeniden Kullanılan Büyük Programlı Yapılar	45
4.1.1 Adile Sultan Sarayı-Adile Sultan Sarayı Kültür Merkezi.....	49
4.1.2 Maarif-i Umumiye Nezareti-Basın Müzesi.....	57
4.1.3 Ahmet Ratıp Paşa Köşkü- Çamlıca Kız Anadolu Lisesi.....	68
4.1.4 Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.....	73
4.1.5 Adile Sultan Kasrı-Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi.....	78
4.1.6 Gümüşsuyu Kışlası-İTÜ Makine Fakültesi	82

4.1.7	Çırağan Sarayı Harem Dairesi-Beşiktaş Anadolu Lisesi	96
4.1.8	Beyazıt Misafirhane-i Askeriye-Orduevi-İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi	104
4.1.9	Yaverler Binası-Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik Lisesi	109
4.1.10	Feriye Karakolu- Feriye Lokantası/Kabataş Eğitim Vakfı.....	113
4.1.11	Cemaleddin Efendi-Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı	115
4.1.12	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı-Galatasaray Üniversitesi.....	118
4.1.13	Bekirağa Bölüğü-İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi	120
4.1.14	Düyun-u Umumiye Binası-İstanbul Erkek Lisesi	126
4.1.15	Dolmabahçe Sarayı Veliahd Dairesi- Milli Saraylar Resim Müzesi	128
4.1.16	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-YTÜ Mimarlık Fakültesi	131
4.1.17	Taşkışla-İTÜ Taşkışla Kampüsü.....	135
4.1.18	Mustafa Reşit Paşa Sahil Sarayı-Baltalimanı Kemik Hastalıkları Hastanesi.....	143
4.1.19	İtalyan Sefarethanesi- Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi	146
4.1.20	Maçka Karakolhanesi-İTÜ İşletme Fakültesi.....	156
4.1.21	Maçka Silahhanesi- İTÜ Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu....	160
4.2	İstanbul'da 19. yy'da İnşa Edilmiş Büyük Programlı Yapıların 1900-1955 Döneminde Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşümleri	163
4.2.1	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci	172
4.2.2	Maçka Silahhanesi-İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci	201
4.2.3	Çifte Saraylar; Cemile ve Münire Sultan Sarayları-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci	226
4.2.4	Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci	276
4.2.5	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı-Galatasaray Üniversitesi Binası Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci.....	305
4.2.6	Düyun-u Umumiye Binası-İstanbul Erkek Lisesi Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci	327
4.3	Yeniden Kullanım Sürecinin Mimari Açından Değerlendirilmesi	362

4.4 Yeniden Kullanım Sürecinin Koruma Yaklaşımları Açısından Değerlendirilmesi.....	378
5 SONUÇ VE ÖNERİLER	381
KAYNAKÇA	389
TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR	405

KISALTMA LİSTESİ

BA	Betonarme
GSÜ	Galatasaray Üniversitesi
İEL	İstanbul Erkek Lisesi
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
İTÜYDMYO	İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu
KEL	Kabataş Erkek Lisesi
KTVKBKM	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü
MSGSÜ	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
TCCDAB	Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı
YTÜ	Yıldız Teknik Üniversitesi

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı izin yazısı.....	8
Şekil 2.1	Divanyolu'nun genişletildikten sonra 1865'teki durumu (Altınyıldız, 2007, s. 286).	15
Şekil 2.2	Şehzade Cami ve medresesinin 1930'larda görünümü (Altınyıldız, 2007, s. 289).	22
Şekil 2.3	Prost'un 1947 tarihli arkeolojik parka yönelik planı (Altınyıldız, 2007, s. 292).	24
Şekil 2.4	Valide Cami'nin etrafındaki yol açma çalışmaları (Altınyıldız, 2007, s. 298).	27
Şekil 3.1	İtalya elçilik binası inşaatı için yol olarak kullanılmak üzere parsel tahsisi (30-18-1-2_5-46-9, TCCDAB)	32
Şekil 3.2	Eski eserlerin korunması, tamirâtı için bütçeye ilave yapılması konulu belge (30-10-0-0 / 213-447-8, TCCDAB)	34
Şekil 3.3	Eski eserlerin korunması, tamirâtı için bütçeye ilave yapılması konulu belge (30-10-0-0 / 213-447-8, TCCDAB)	35
Şekil 3.4	Yedikule'deki İmrahor Cami'nin müze olarak kullanılmak üzere tahsisi (30-18-1-2 / 109-70-6, TCCDAB)	37
Şekil 3.5	Giresun'da bulunan Rum Ortaokulu ve Kilise binasının Milli Savunma Bakanlığı'na tahsisi (30-18-1-2 / 113-14-17, TCCDAB) ...	38
Şekil 3.6	Eskişehir'de bulunan Kurşunlu Camii Külliyesi'ne ait Mevlevihane ile İmaret Aşocağı'nın müze olarak kullanılmak üzere 20 yıl süre ile Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsisi (30-18-1-2 / 187-36-8, TCCDAB) 39	
Şekil 3.7	Maçka Kışlası'nın günümüzdeki işlevinden önce özgün işlevi dışında kullanımı (30-18-1-2 / 130-70-4, TCCDAB).....	40
Şekil 3.8	Galatasaray Lisesi ahşap müstemilatı ile ilgili yazışma (Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Galatasaray Lisesi dosyası)	42
Şekil 3.9	Düyun-u Umumiye binası tahsis haberi (https://emlakkulisi.com/1933te-duyunu-umumiye-binasi-maarif-vekaletine-devredilmis/269909)	43
Şekil 4.1	Adile Sultan Sarayı 1986 yangını sonrası durumu (Eyüpgiller, K. Kandilli Adile Sultan Sarayı Rölöve Çalışması Raporu, 1996, İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası)	50
Şekil 4.2	Adile Sultan Sarayı 1986 yangını sonrası durumu (İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası).....	51

Şekil 4.3	Adile Sultan Sarayı, 1986 yangınından sonraki durumu (https://islamansiklopedisi.org.tr/adile-sultan-sarayi)52
Şekil 4.4	İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Valilik Makamına yatırımlar ve tesisler hakkındaki yazısı (İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası)53
Şekil 4.5	İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Valilik Makamına yatırımlar ve tesisler hakkındaki yazısı (İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası)54
Şekil 4.6	1995 yılında Hürriyet Gazetesi'nde yer alan "Satılık Okullar" başlıklı haber (İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası)55
Şekil 4.7	Adile Sultan Sarayı, günümüz (https://www.adilesultan.com/adilesultan_files/201732116212643_6.jpg)56
Şekil 4.8	11/04/1981 tarihli 12790 sayılı Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı kararı (12790, 1981) .59
Şekil 4.9	İstanbul Belediye Başkanlığı 29/05/1981 tarih ve 1283 sayılı yazısı (1283, 1981)60
Şekil 4.10	Teknik Rapor, T.C. Belediye Başkanlığı İstanbul, 29/05/1981 tarih ve 1283 sayılı yazı eki (1283, 1981)60
Şekil 4.11	Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09/07/1981 tarihli yazısı (13125, 1981)61
Şekil 4.12	29 Kasım 1980 tarihli fotoğraf, T.C. İstanbul Belediyesi Basın-Yayın ve Turizm Müdürlüğü Fotoğraf Şubesi (İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Basın Müzesi Dosyası, Teknik Rapor Eki)62
Şekil 4.13	Günümüzde Basın Müzesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)62
Şekil 4.14	İç mekan görünümü (29 Kasım 1980 tarihli fotoğraf, T.C. İstanbul Belediyesi Basın-Yayın ve Turizm Müdürlüğü Fotoğraf Şubesi, İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Basın Müzesi Dosyası, Teknik Rapor Eki)63
Şekil 4.15	İç mekan görünümü (29 Kasım 1980 tarihli fotoğraf, T.C. İstanbul Belediyesi Basın-Yayın ve Turizm Müdürlüğü Fotoğraf Şubesi, İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Basın Müzesi Dosyası, Teknik Rapor Eki)63
Şekil 4.16	Tavan detayı, 29 Kasım 1980 tarihli fotoğraf (T.C. İstanbul Belediyesi Basın-Yayın ve Turizm Müdürlüğü Fotoğraf Şubesi, İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Basın Müzesi Dosyası, Teknik Rapor Eki)64
Şekil 4.17	Rölöve, zemin kat planı (13125, 1981)65
Şekil 4.18	Restorasyon projesi, zemin kat planı (13125, 1981)65

Şekil 4.19	Rölöve, enine kesit (13125, 1981)	66
Şekil 4.20	Restorasyon projesi, enine kesit (13125, 1981).....	66
Şekil 4.21	Restorasyon projesi, boyuna kesit (13125, 1981).....	67
Şekil 4.22	Giriş cephesi, https://www.gzt.com/arkitekt/mimar-kemaleddinden-art-nouveau-tarzinin-essiz-ornegi-camllica-kiz-lisesi-3549821	69
Şekil 4.23	Arka cephe görünümü (Badur, 2018, s. 11)	69
Şekil 4.24	2018 yılında gerçekleştirilen restorasyon uygulaması sırasında ortaya çıkan döşeme ve duvar yapım sistemi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2018).....	70
Şekil 4.25	2018 yılında gerçekleştirilen restorasyon uygulaması sırasında iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2018)	71
Şekil 4.26	2018 yılında gerçekleştirilen restorasyon uygulaması sırasında iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2018)	72
Şekil 4.27	Ana giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	75
Şekil 4.28	Deniz cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019).....	76
Şekil 4.29	1928 çatı katı ilavesi öncesi görünüş https://adilesultankasriogretmenevi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/34/22/750342/icerikler/tarihce_684705.html?CHK=c7fbb3a9c41dfb71f8b49710dc68a118	80
Şekil 4.30	Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi günümüz, https://ogretmenevleri.net/istanbul/uskudar-adile-sultan-kasri-ogretmenevi	81
Şekil 4.31	İç mekan görünümü, https://www.wikiwand.com/tr/Adile_Sultan_Kasr%C4%B1	81
Şekil 4.32	İTÜ Rektörlüğü'nün İstanbul Belediyesi İmar Planlama Müdürlüğü'ne yazısı (213, 1963)	84
Şekil 4.33	İTÜ Makina ve Elektrik Fakülteleri Binası İlave Çatı Katı Planı (İstanbul II Numaralı KTVKBKM)	85
Şekil 4.34	İstanbul Belediyesi İmar Planlama Müdürlüğü'nün Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'na yazısı (485, 1963).....	86
Şekil 4.35	İTÜ Yapı İşleri Başkanlığı'nın Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'na yazısı (242, 1963)	87
Şekil 4.36	Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın İstanbul Belediye Başkanlığı'na yazısı (732-495, 1963).....	88
Şekil 4.37	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun İTÜ Rektörlüğü'ne yazısı (732-1102, 1967).....	89
Şekil 4.38	Kat ilavesi hakkında yazı (829, 1968)	90
Şekil 4.39	Kaçak ilaveler yapıldığı hakkında yazı (642, 1968)	91
Şekil 4.40	Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)	92

Şekil 4.41	Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)	92
Şekil 4.42	Gümüşsuyu Caddesinden görünüm (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	93
Şekil 4.43	Gümüşsuyu Kışlası'nın ilave çatı katı yapılmadan önceki hali, 1963 (İstanbul II Numaralı KTVKBKM)	93
Şekil 4.44	İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	94
Şekil 4.45	İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	95
Şekil 4.46	Beşiktaş Kız Lisesi giriş cephesi, 17 Nisan 1972 (İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası)	97
Şekil 4.47	Beşiktaş Kız Lisesi iç mekan tavan detayı, 17 Nisan 1972 (İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası)	98
Şekil 4.48	1972 yılı Nisan ayında yayınlanmış gazete haberi (İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası)	99
Şekil 4.49	T.C. Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı 12/09/1979 tarih ve 007907 sayılı karar (İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası)	101
Şekil 4.50	Beşiktaş Anadolu Lisesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	102
Şekil 4.51	Beşiktaş Anadolu Lisesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	102
Şekil 4.52	Merdiven kovanında yer alan tavan detayının görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	103
Şekil 4.53	34.200.2147/6.(6562) Evrak no: 1446/1968 Eski Dişçilik Okulu Rölövesi (İstanbul IV Numaralı KTVKBKM Arşivi)	105
Şekil 4.54	Dosya no: 357 Evrak no: 2367/1964 Beyazıt Hürriyet Meydanı tadil planı (İstanbul IV Numaralı KTVKBKM Arşivi).....	106
Şekil 4.55	Dosya no: 357 Evrak no: 2367/1964 Beyazıt Hürriyet Meydanı tadil planı, ilave kütüphane binası teklifi (İstanbul IV Numaralı KTVKBKM Arşivi).....	107
Şekil 4.56	Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	108
Şekil 4.57	İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	108
Şekil 4.58	Dış cephe görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	110
Şekil 4.59	Özgün yapıyı yeni yapıya bağlayan bağlantı bloğu (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	110
Şekil 4.60	Dış cephe görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	111
Şekil 4.61	İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	111
Şekil 4.62	İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	112
Şekil 4.63	Yapının betonarmeye dönüştürülmesi için ruhsat talebi (Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)	112
Şekil 4.64	Feriye Karakolu, denizden görünüm (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	114

Şekil 4.65	Cemaleddin ve Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi, (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	117
Şekil 4.66	Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	117
Şekil 4.67	Denizden görünüm (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2020)	119
Şekil 4.68	İsviçre Bellnizona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi – plan (Cengiz Can arşivi)	121
Şekil 4.69	Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)	122
Şekil 4.70	İç mekan görünümü, bodrum kat (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	122
Şekil 4.71	İç mekan görünümü, zemin kat (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	123
Şekil 4.72	İç mekan görünümü, çatı katı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	124
Şekil 4.73	Sonraki dönem eki ile özgün yapı ilişkisi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)	125
Şekil 4.74	Özgün plan (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, cilt 3, 1994, s. 111).....	126
Şekil 4.75	1982 yılında görünüm (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, cilt 3, 1994, s. 112)	127
Şekil 4.76	Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	127
Şekil 4.77	Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	129
Şekil 4.78	İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	129
Şekil 4.79	İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	130
Şekil 4.80	Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nın Başbakanlık'a yazısı (30-10-0-0/139-994-10, TCCDAB)	132
Şekil 4.81	Yıldız Sarayı Nazım Planı, 1954 ((İstanbul III Numaralı KVKBKM Arşivi, Yıldız Sarayı Dosyası)	133
Şekil 4.82	Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)	134
Şekil 4.83	Taşkışla, fotoğrafın tarih belirsizdir (https://mim.itu.edu.tr/slider1/)	136
Şekil 4.84	Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)	136
Şekil 4.85	Avlu (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)	137
Şekil 4.86	İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	137
Şekil 4.87	İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	138
Şekil 4.88	İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	139
Şekil 4.89	Çatı katı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)	140
Şekil 4.90	Bodrum kat (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	141

Şekil 4.91	İstanbul Metin Sabancı Baltalimanı Kemik Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi (https://www.sabancivakfi.org/tr/saglik-kurumlari/istanbul/metin-sabanci-baltalimanı-kemik-hastaliklari-egitim-ve-arastirma-hastanesi)	144
Şekil 4.92	Fossati, Reşit Paşa Sahilsarayı deniz cephesi, 1847 (Cengiz Can Arşivi)	144
Şekil 4.93	SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Arşivi, Baltalimanı Sarayı/Mediha Sultan Sahilhanesi (https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/72585)....	145
Şekil 4.94	Parsel tahsisi hakkında belge, 30-18-1-2 / 5-46-9, TCCDAB.....	148
Şekil 4.95	22 Eylül 1942 tarihli “Tasviri Efkâr” gazetesi, “Maçkada satılık arazi”	150
Şekil 4.96	“Konsvatuvar yerine tütün deposu oluyor!”	151
Şekil 4.97	Dış cephe görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	153
Şekil 4.98	İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	154
Şekil 4.99	İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	155
Şekil 4.100	Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	155
Şekil 4.101	Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	157
Şekil 4.102	İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	158
Şekil 4.103	İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	159
Şekil 4.104	Ön cephe (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	161
Şekil 4.105	Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası); prizmatik kütle (Kaytan 2019).....	167
Şekil 4.106	Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi); prizmatik kütle (Kaytan 2019).....	168
Şekil 4.107	Düyun-u Umumiye Binası (İstanbul Erkek Lisesi); hareketli prizmatik kütle (Kaytan 2019)	168
Şekil 4.108	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı (Galatasaray Üniversitesi); prizmatik kütle (Kaytan 2019).....	168
Şekil 4.109	Maçka Silahhanesi (İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu); hareketli-avlulu prizmatik kütle (Kaytan 2019).....	169
Şekil 4.110	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi (Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi); prizmatik kütle (Kaytan 2019)	169
Şekil 4.111	İstanbul Erkek Lisesi giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	170
Şekil 4.112	İstanbul Erkek Lisesi iç mekân tavan detayı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	170

Şekil 4.113	Kabataş Erkek Lisesi deniz cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	171
Şekil 4.114	Kabataş Erkek Lisesi zemin kat sofa (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	171
Şekil 4.115	Osmanlıca hazırlanmış vaziyet planı, 1928 öncesi (İstanbul III Numaralı KVKBKM Arşivi, Yıldız Sarayı Dosyası)	173
Şekil 4.116	Yıldız Sarayı'ndaki havagazı şebekesi planı (Binan, 1984)	174
Şekil 4.117	Harp Akademisi işgalindeki binalarının bakıma ve onarıma ihtiyacı olduğuna dair belge (30-10-0-0/139-994-10. TCCDAB)	175
Şekil 4.118	T.C. Başvekaleti Milli Müdafa Vekilliği Harp Akademisi Komutanlığı'na gönderdiği belge (30-10-0-0/139-994-10, TCCDAB)	176
Şekil 4.119	1937 uygulaması öncesi özgün bodrum kat planı (Niğdeli, s. 70)	177
Şekil 4.120	1937 uygulaması öncesi özgün zemin kat planı (Niğdeli, s. 71)	178
Şekil 4.121	1937 uygulaması öncesi özgün birinci kat planı (Niğdeli, s. 72) ...	178
Şekil 4.122	1939 uygulaması öncesi ve 1991 yılındaki dış cephe görünümü (Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi binası çatı katı tadilatı projesi raporu eki, 1991, s. 12)	179
Şekil 4.123	Yıldız Teknik Okulu vaziyet planı, 1957 (30-1-0-0/91-568-13, TCCDAB)	180
Şekil 4.124	1937 uygulaması sırasında zemin kat döşemesi değişimi, Prof. Sait Kuran Arşivi (Niğdeli, s. 85)	181
Şekil 4.125	1937 uygulaması sırasında zemin kat değişimi, Prof. Sait Kuran Arşivi (Niğdeli, s. 87).....	182
Şekil 4.126	1937 uygulaması sırasında çatı yapımı, Prof. Sait Kuran Arşivi (Niğdeli, s. 88)	182
Şekil 4.127	1937 uygulaması sırasında günümüzdeki orta aks merdiveninin yapımı, Prof. Sait Kuran Arşivi (Niğdeli, s. 90)	183
Şekil 4.128	Uygulaması sırasında çatı yapımı, Prof. Sait Kuran Arşivi (Niğdeli, s. 92).....	184
Şekil 4.129	YTÜ Mimarlık Fakültesi ana giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019).....	184
Şekil 4.130	YTÜ Mimarlık Fakültesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	185
Şekil 4.131	YTÜ Mimarlık Fakültesi bodrum kat (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019).....	186
Şekil 4.132	YTÜ Mimarlık Fakültesi zemin kat (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	186
Şekil 4.133	YTÜ Mimarlık Fakültesi zemin kat planı (Kaytan, 2022)	190
Şekil 4.134	YTÜ Mimarlık Fakültesi birinci kat planı (Kaytan, 2022)	191

Şekil 4.135	YTÜ Mimarlık Fakültesi çatı katı planı (Kaytan, 2022).....	192
Şekil 4.136	YTÜ Mimarlık Fakültesi bodrum katı planı (Kaytan, 2022)	193
Şekil 4.137	YTÜ Mimarlık Fakültesi çatı planı (Kaytan, 2022).....	194
Şekil 4.138	YTÜ Mimarlık Fakültesi A-A kesiti (Kaytan, 2022)	195
Şekil 4.139	YTÜ Mimarlık Fakültesi B-B kesiti (Kaytan, 2022)	196
Şekil 4.140	YTÜ Mimarlık Fakültesi güney cephesi (Kaytan, 2022)	197
Şekil 4.141	YTÜ Mimarlık Fakültesi kuzey cephesi (Kaytan, 2022)	198
Şekil 4.142	YTÜ Mimarlık Fakültesi batı cephesi (Kaytan, 2022).....	199
Şekil 4.143	YTÜ Mimarlık Fakültesi doğu cephesi (Kaytan, 2022).....	200
Şekil 4.144	Maçka Silahhanesi. Ali Saim Ülgen Arşivi (https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/68218)....	201
Şekil 4.145	Maçka Silahhanesi, 1880-1893 (İkiz, s. 22)	202
Şekil 4.146	Maçka Silahhanesi, 1880-1893 (İkiz, s. 23)	202
Şekil 4.147	Maçka Silahhanesi, 1989 (İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, S-11, Maçka Silahhanesi Dosyası).....	203
Şekil 4.148	Maçka Silahhanesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	204
Şekil 4.149	Maçka Silahhanesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	204
Şekil 4.150	Maçka Silahhanesi iç mekan görünümü kaset döşeme (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	205
Şekil 4.151	Maçka Silahhanesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019).....	205
Şekil 4.152	Maçka Silahhanesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019).....	206
Şekil 4.153	Maçka Silahhanesi betonarme merdiven görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	206
Şekil 4.154	Maçka Silahhanesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019).....	207
Şekil 4.155	Maçka Silahhanesi, Maden Fakültesi dönüşüm projesi, 1955 (S-11, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi)	208
Şekil 4.156	Maçka Silahhanesi, Maden Fakültesi dönüşüm projesi, 1955 (S-11, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi)	209
Şekil 4.157	Maçka Silahhanesi, 1989 (S-11 Dosyası, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi).....	210
Şekil 4.158	Maçka Silahhanesi, 1989 (S-11 Dosyası, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi).....	210
Şekil 4.159	Maçka Silahhanesi, özgün duvar (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019).....	211
Şekil 4.160	İTÜYDMYO zemin kat planı (Kaytan, 2022)	214

Şekil 4.161	İTÜYDMYO birinci kat planı (Kaytan, 2022)	215
Şekil 4.162	İTÜYDMYO ikinci kat planı (Kaytan, 2022).....	216
Şekil 4.163	İTÜYDMYO birinci bodrum kat planı (Kaytan, 2022)	217
Şekil 4.164	İTÜYDMYO ikinci bodrum kat planı (Kaytan, 2022)	218
Şekil 4.165	İTÜYDMYO çatı planı (Kaytan, 2022)	219
Şekil 4.166	İTÜYDMYO A-A kesiti (Kaytan, 2022).....	220
Şekil 4.167	İTÜYDMYO B-B kesiti (Kaytan, 2022)	221
Şekil 4.168	İTÜYDMYO güneybatı cephesi (Kaytan, 2022).....	222
Şekil 4.169	İTÜYDMYO kuzeybatı cephesi (Kaytan, 2022)	223
Şekil 4.170	İTÜYDMYO güneydoğu cephesi (Kaytan, 2022).....	224
Şekil 4.171	İTÜYDMYO kuzeydoğu cephesi (Kaytan, 2022)	225
Şekil 4.172	Taşınmaza ait tapu senedi (İstanbul II KTVKBKM Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2)	226
Şekil 4.173	MSGSÜ deniz cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	227
Şekil 4.174	MSGSÜ deniz cephesi, kapsamlı dönüşüm uygulamaları öncesi görünüm (https://www.arkhesanat.com/mimar-sinan-guzel-sanatlar-eski-adiyla-sanayi-i-nefise-mektebini-tarihcesi-nedir/)	227
Şekil 4.175	Kapsamlı dönüşüm uygulamaları öncesi görünüm (İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2)	228
Şekil 4.176	MSGSÜ deniz cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2020)	228
Şekil 4.177	Zemin Kat Planı (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 7).....	229
Şekil 4.178	Cemile Sultan Sarayı'nın 1948 yangını öncesi görünümü (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 7).....	230
Şekil 4.179	1932 yılında yapıların durumu (2980, 1996, İstanbul II Numaralı KTVKBKM)	231
Şekil 4.180	10 Nisan 1961 tarih ve 3309-904/6721 sayılı yazı, (2980, 1996, İstanbul II Numaralı KTVKBKM)	232
Şekil 4.181	10/04/1948 yılında Türk Yüksek Mimarlar Birliği Başkanı Yüksek Mimar Bedri Tumay'ın yollamış olduğu telgraf (30-10-0-0 / 213-448-23, TCCDAB)	233
Şekil 4.182	Cemile Sultan Sarayı'nın 1948 yangını sonrası yenileme çalışmaları sırasında görünümü (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 7)	234
Şekil 4.183	Cemile Sultan Sarayı'nın 1948 yangını sonrası yenileme çalışmaları sırasında yapılan uygulamalar, (Mimar Sinan Güzel Sanatlar	

Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 7)	234
Şekil 4.184 Dönüşüm uygulaması sonrası iç mekan görünümü (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 10)	235
Şekil 4.185 Dönüşüm uygulaması sonrası iç mekan görünümü (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 11)	236
Şekil 4.186 1953 uygulaması (İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, MSGSÜ dosyası, M-2)	237
Şekil 4.187 1953 uygulaması (İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, MSGSÜ dosyası, M-2)	237
Şekil 4.188 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Osman Hamdi Bey Sergi Salonu (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	238
Şekil 4.189 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	239
Şekil 4.190 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi çatı feneri görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	240
Şekil 4.191 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi çatı feneri görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	240
Şekil 4.192 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi giriş holü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	241
Şekil 4.193 Tarihi binanın devri ile ilgili gazete haberi (Interpres Gazetesi, 1969)	242
Şekil 4.194 Dönüşüm uygulamalarının yıkım olarak algılandığına dair gazete haberi (Yeni Gazete, 1970)	243
Şekil 4.195 Dönüşüm uygulamalarının yıkım olarak algılandığına dair gazete haberi (İnterpres, 1971)	244
Şekil 4.196 Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararı (8277, 1975)	246
Şekil 4.197 Kısım ana bloğun elektiriği hakkında konulu yazı (247/2216)	248
Şekil 4.198 Eğitime devam edebilmek için acil elektrik hattı bağlanması gerekliliği hakkında yazı (9119, 1976)	249
Şekil 4.199 1976 Uygulaması sırasında yapılan çatı fenerleri (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihsel Gelişim Raporu, 2013)	250
Şekil 4.200 1984 yenileme projesi sonrası çatı katı atölyeleri (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihsel Gelişim Raporu, 2013)	251

Şekil 4.201 Özgün işlevi hamam olan bölümün külhan kısmının ortaya çıkarıldığı hakkında yazı (1659, 1989).....	252
Şekil 4.202 Cephe görünümü (Fotoğraf albümü, 1989).....	253
Şekil 4.203 Cephe görünümü (Fotoğraf albümü, 1989).....	253
Şekil 4.204 Geçmiş dönemlerde kapatılmış olan açıklıklar (Fotoğraf albümü, 1989).....	254
Şekil 4.205 Geçmiş dönemde kapatılmış olan hamam tavan kasetleri (Fotoğraf albümü, 1989).....	255
Şekil 4.206 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü kısmı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)	256
Şekil 4.207 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019).....	257
Şekil 4.208 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019).....	257
Şekil 4.209 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (2012.725, 2012)	259
Şekil 4.210 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (2012.725, 2012)	259
Şekil 4.211 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (2012.725, 2012)	260
Şekil 4.212 MSGSÜ zemin kat planı (Kaytan, 2022).....	263
Şekil 4.213 MSGSÜ birinci kat planı (Kaytan, 2022)	264
Şekil 4.214 MSGSÜ birinci asma kat planı (Kaytan, 2022)	265
Şekil 4.215 MSGSÜ ikinci kat planı (Kaytan, 2022).....	266
Şekil 4.216 MSGSÜ ikinci asma kat planı (Kaytan, 2022).....	267
Şekil 4.217 MSGSÜ çatı katı planı (Kaytan, 2022)	268
Şekil 4.218 MSGSÜ çatı planı (Kaytan, 2022)	269
Şekil 4.219 MSGSÜ A-A kesiti (Kaytan, 2022)	270
Şekil 4.220 MSGSÜ B-B kesiti (Kaytan, 2022)	271
Şekil 4.221 MSGSÜ kuzeybatı cephesi (Kaytan, 2022)	272
Şekil 4.222 MSGSÜ güneydoğu cephesi (Kaytan, 2022)	273
Şekil 4.223 MSGSÜ güneybatı cephesi (Kaytan, 2022)	274
Şekil 4.224 MSGSÜ kuzeydoğu cephesi (Kaytan, 2022)	275
Şekil 4.225 Taşınmaza ait tapu kaydı (İstanbul III Numaralı KVKBKM Arşivi)	276
Şekil 4.226 Feriye Sarayları ve Karakolu vaziyet planı- S. H. Eldem, Türk Evi II, İstanbul, 1986, s. 153 (İstanbul III Numaralı KVKBKM Arşivi)	277

Şekil 4.227	Kabataş Erkek Lisesi deniz cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	278
Şekil 4.228	Kabataş Erkek Lisesi sonraki dönem uygulaması temel takviyesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	280
Şekil 4.229	Kabataş Erkek Lisesi zemin kat sofa (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	281
Şekil 4.230	Kabataş Erkek Lisesi (http://www.eskiistanbul.net/3881/feriye-saraylari-kabatas-erkek-lisesi-galatasaray-unv)	283
Şekil 4.231	Kabataş Erkek Lisesi, Galatasaray Üniversitesi (Can Binan Arşivi)	283
Şekil 4.232	Kabataş Erkek Lisesi deniz cephesi (Can Binan Arşivi)	284
Şekil 4.233	Kabataş Erkek Lisesi betonarme merdiven desteği (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	288
Şekil 4.234	Kabataş Erkek Lisesi dilatasyon görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	288
Şekil 4.235	Betonarme taşıyıcı sistem eklentisi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	289
Şekil 4.236	Sonraki dönemde kapatılmış geçiş (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	289
Şekil 4.237	Kabataş Erkek Lisesi aydınlık görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	290
Şekil 4.238	Betonarme destek eklentisi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017) ..	291
Şekil 4.239	Özgün duvar görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	291
Şekil 4.240	Özgün hamam mekanı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	292
Şekil 4.241	Hamam özgün tavan detayı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017) ..	292
Şekil 4.242	Hamam özgün tavan detayı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017) ..	293
Şekil 4.243	Sonraki dönem uygulaması çatı ışıklığı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	294
Şekil 4.244	Sonraki dönem uygulaması çatı ışıklığı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	294
Şekil 4.245	KEL zemin kat planı (Kaytan 2022).....	295
Şekil 4.246	KEL birinci kat planı (Kaytan 2022)	296
Şekil 4.247	KEL ikinci kat planı (Kaytan 2022).....	297
Şekil 4.248	KEL çatı planı (Kaytan 2022)	298
Şekil 4.249	KEL A-A kesiti (Kaytan 2022).....	299
Şekil 4.250	KEL B-B kesiti (Kaytan 2022)	300
Şekil 4.251	KEL kuzey cephesi (Kaytan 2022)	301
Şekil 4.252	KEL doğu cephesi (Kaytan 2022)	302

Şekil 4.253	KEL güney cephesi (Kaytan 2022)	303
Şekil 4.254	KEL batı cephesi (Kaytan 2022)	304
Şekil 4.255	Galatasaray Üniversitesi binasına ait tapu kaydı (Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)	305
Şekil 4.256	Galatasaray Üniversitesi Binası, Kabataş Erkek Lisesi Binaları; İbrahim Efendi Sahil Sarayı, Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı, Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı (Ada revizyonu vaziyet planı, 1967).....	306
Şekil 4.257	Galatasaray Üniversitesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021).....	306
Şekil 4.258	Galatasaray Üniversitesi denizden görünüşü. (Gölge Boğaziçi Lisesi Talebesi Tarafından, 1935-1936).....	307
Şekil 4.259	Galatasaray Üniversitesi (Gölge Boğaziçi Lisesi Talebesi Tarafından, 1935-1936)	307
Şekil 4.260	Galatasaray Üniversitesi (Gölge Boğaziçi Lisesi Talebesi Tarafından, 1935-1936)	308
Şekil 4.261	Galatasaray Üniversitesi, 2013 yangını öncesi görüntü (1437)	308
Şekil 4.262	Galatasaray Üniversitesi, 2013 yangını sonrası görüntü (1437)	309
Şekil 4.263	Galatasaray Üniversitesi, 2013 Yangını Sonrası Görüntü (1437)...	309
Şekil 4.264	İç mekanların kagire dönüştürülebileceğine dair karar (4991, 1969).....	310
Şekil 4.265	Yangın tehlikesi bakımından değerlendirme raporu (Tarih Galatasaray Lisesi Ortaköy Şubesi Binasının Yangın Yönünden Tetkiki Hakkında Rapor, 1975)	312
Şekil 4.266	Veli mektubu eki (57, 1976)	313
Şekil 4.267	Çırağan Caddesinden Galatasaray Lisesi ana binasının 1969 yılında görünümü (706, 1969)	313
Şekil 4.268	GSÜ zemin kat planı (Kaytan, 2022).....	317
Şekil 4.269	GSÜ birinci kat planı (Kaytan, 2022)	318
Şekil 4.270	GSÜ ikinci kat planı (Kaytan, 2022).....	319
Şekil 4.271	GSÜ çatı planı (Kaytan, 2022)	320
Şekil 4.272	GSÜ A-A kesiti (Kaytan, 2022)	321
Şekil 4.273	GSÜ B-B kesiti (Kaytan, 2022)	322
Şekil 4.274	GSÜ güney cephesi (Kaytan, 2022)	323
Şekil 4.275	GSÜ batı cephesi (Kaytan, 2022)	324
Şekil 4.276	GSÜ kuzey cephesi (Kaytan, 2022)	325
Şekil 4.277	GSÜ doğu cephesi (Kaytan, 2022)	326
Şekil 4.278	Ek inşaat çalışmaları sırasında bulunan sarnıç kalıntısı ile ilgili karar (7899, 1974)	327

Şekil 4.279	Ek inşaat çalışmaları sırasında bulunan sarnıç kalıntısı (1673, 1973).....	328
Şekil 4.280	İstanbul Erkek Lisesi giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	328
Şekil 4.281	İstanbul Erkek Lisesi (7845, 1967).....	329
Şekil 4.282	İstanbul Erkek Lisesi (7845, 1967).....	329
Şekil 4.283	İstanbul Erkek Lisesi giriş holü tavan detayı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	330
Şekil 4.284	İstanbul Erkek Lisesi ikinci kat bodrumda yer alan Bizans sarnıcı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	331
Şekil 4.285	İstanbul Erkek Lisesi ikinci kat bodrumda yer alan Bizans sarnıcı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	332
Şekil 4.286	İstanbul Erkek Lisesi ikinci kat bodrumda yer alan Bizans sarnıcı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	333
Şekil 4.287	İstanbul Erkek Lisesi ikinci kat bodrumda yer alan Bizans sarnıcı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	334
Şekil 4.288	İstanbul Erkek Lisesi tapu senedi (İstanbul IV Numaralı KTVKBKM Arşivi, İstanbul Erkek Lisesi Dosyası)	335
Şekil 4.289	İstanbul Erkek Lisesi tapu kaydı (İstanbul IV Numaralı KTVKBKM Arşivi, İstanbul Erkek Lisesi Dosyası)	336
Şekil 4.290	İstanbul Erkek Lisesi çatı feneri görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	336
Şekil 4.291	İstanbul Erkek Lisesi çatı ile kule görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	337
Şekil 4.292	İstanbul Erkek Lisesi, çatı feneri görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	338
Şekil 4.293	İstanbul Erkek Lisesi, çatı feneri görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	339
Şekil 4.294	İstanbul Erkek Lisesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	340
Şekil 4.295	İstanbul Erkek Lisesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	341
Şekil 4.296	İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta yer alan buharlı ısınma mekanizması (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	342
Şekil 4.297	İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta yer alan volta döşeme örneği (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	342
Şekil 4.298	İstanbul Erkek Lisesi baca görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	343
Şekil 4.299	İstanbul Erkek Lisesi baca içindeki mekanizma (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	344

Şekil 4.300	İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta yer alan Sarnıç (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	345
Şekil 4.301	İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta yer alan sarnıç ve Vallaury eki çelik kolonlar (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	345
Şekil 4.302	İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta yer alan sarnıçta yapılan tavan destek yastıkları (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)	346
Şekil 4.303	İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta sonraki dönemlerde kapatılmış duvar (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017).....	347
Şekil 4.304	İEL zemin kat planı (Kaytan 2022).....	351
Şekil 4.305	İEL birinci kat planı (Kaytan 2022)	352
Şekil 4.306	İEL ikinci kat planı (Kaytan 2022).....	353
Şekil 4.307	İEL birinci bodrum kat planı (Kaytan 2022)	354
Şekil 4.308	İEL ikinci bodrum kat planı (Kaytan 2022)	355
Şekil 4.309	İEL çatı planı (Kaytan 2022)	356
Şekil 4.310	İEL A-A kesiti (Kaytan 2022).....	357
Şekil 4.311	İEL bodrum katta yer alan sarnıç kesiti (Kaytan 2022).....	358
Şekil 4.312	İEL kuzey cephesi (Kaytan 2022)	359
Şekil 4.313	İEL doğu cephesi (Kaytan 2022)	360
Şekil 4.314	İEL güney cephesi (Kaytan 2022).....	361

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1	Yapı genel durum tablosu (Kaytan 2022).....	48
Tablo 4.2	Adile Sultan Sarayı- Adile Sultan Sarayı Kültür Merkezi	57
Tablo 4.3	Maarif-i Umumiye Nezareti- Basın Müzesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	68
Tablo 4.4	Ahmet Ratıp Paşa Köşkü- Çamlıca Kız Anadolu Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	73
Tablo 4.5	Çifte Saraylar Cemile Sultan Sarayı- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	77
Tablo 4.6	Çifte Saraylar Münire Sultan Sarayı- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	78
Tablo 4.7	Adile Sultan Kasrı- Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	82
Tablo 4.8	Gümüşsuyu Kışlası- İTÜ Makine Fakültesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	96
Tablo 4.9	Çırağan Sarayı Harem Dairesi- Beşiktaş Anadolu Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	104
Tablo 4.10	Beyazıt Misafirhane-i Askeriye-Orduevi- İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	109
Tablo 4.11	Yaverler Binası- Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	113
Tablo 4.12	Feriye Karakolu- Feriye Lokantası/Kabataş Eğitim Vakfı mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	115
Tablo 4.13	Cemaleddin- Kabataş Erkek Lisesi yatakhane binası mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	116
Tablo 4.14	Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	118
Tablo 4.15	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	120
Tablo 4.16	Bekirağa Bölüğü- İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ...	125
Tablo 4.17	Düyun-u Umumiye- İstanbul Erkek Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	128
Tablo 4.18	Dolmabahçe Sarayı Veliahd Dairesi- Milli Saraylar Resim Müzesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	130
Tablo 4.19	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- YTÜ Mimarlık Fakültesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	134

Tablo 4.20	Taşkışla- İTÜ Taşkışla Kampüsü mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	142
Tablo 4.21	Mustafa Reşit Paşa Sahil Sarayı- Baltalimanı Kemik Hastalıkları Hastanesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	145
Tablo 4.22	İtalyan Sefarethanesi- Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	156
Tablo 4.23	Maçka Karakolhanesi- İTÜ İşletme Fakültesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	160
Tablo 4.24	Maçka Silahhanesi- İTÜ Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)	162
Tablo 4.25	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi strüktürel değişim tablosu	187
Tablo 4.26	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi plan düzeni değişimi tablosu	187
Tablo 4.27	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi cephe düzeni değişimi tablosu	188
Tablo 4.28	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi yapı elemanları değişimi tablosu.....	189
Tablo 4.29	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi süsleme ve bezeme değişimi tablosu.....	189
Tablo 4.30	Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu strüktürel değişim tablosu	211
Tablo 4.31	Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu plan düzeni değişimi tablosu	212
Tablo 4.32	Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu cephe düzeni değişimi tablosu.....	212
Tablo 4.33	Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu yapı elemanları değişimi tablosu	213
Tablo 4.34	Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu süsleme ve bezeme değişimi tablosu	213
Tablo 4.35	Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi strüktürel değişim tablosu (Kaytan, 2022)	260
Tablo 4.36	Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi plan düzeni değişimi tablosu (Kaytan, 2022)	261
Tablo 4.37	Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi cephe düzeni değişimi tablosu (Kaytan, 2022)	261

Tablo 4.38	Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi yapı elemanları değişimi tablosu (Kaytan, 2022)	262
Tablo 4.39	Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi süsleme ve bezeme değişimi tablosu (Kaytan, 2022)	262
Tablo 4.40	Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası strüktürel değişim tablosu (Kaytan 2022)	285
Tablo 4.41	Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası plan düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)	286
Tablo 4.42	Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası cephe düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)	286
Tablo 4.43	Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası yapı elemanları değişimi tablosu (Kaytan 2022)	287
Tablo 4.44	Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası süsleme ve bezeme değişimi tablosu (Kaytan 2022)	287
Tablo 4.45	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası strüktürel değişim tablosu (Kaytan, 2022)	314
Tablo 4.46	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası plan düzeni değişimi tablosu (Kaytan, 2022)	315
Tablo 4.47	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı-Galatasaray Üniversitesi Binası cephe düzeni değişimi tablosu (Kaytan, 2022)	315
Tablo 4.48	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası yapı elemanları değişimi tablosu (Kaytan, 2022)	316
Tablo 4.49	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası süsleme ve bezeme değişimi tablosu (Kaytan, 2022)	316
Tablo 4.50	Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi strüktürel değişim tablosu (Kaytan 2022)	348
Tablo 4.51	Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi plan düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)	348
Tablo 4.52	Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi cephe düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)	349
Tablo 4.53	Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi yapı elemanları değişimi tablosu (Kaytan 2022)	350
Tablo 4.54	Düyun-u Umumiye Binası-İstanbul Erkek Lisesi süsleme ve bezeme değişimi tablosu (Kaytan 2022)	350
Tablo 4.55	Kronolojik dönüşüm ve onarım tablosu (Kaytan 2022)	363
Tablo 4.56	1900-1955 yılları arasında yeni işlevlerle kullanılmaya başlanan yapılarda görülen değişimler (Kaytan 2022)	367
Tablo 4.57	Strüktürel değişim tablosu (Kaytan 2022)	370

Tablo 4.58	Plan düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)	371
Tablo 4.59	Cephe düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)	372
Tablo 4.60	Yapı elemanları değişimi tablosu (Kaytan 2022)	373
Tablo 4.61	Süsleme ve bezeme değişimi tablosu (Kaytan 2022)	374
Tablo 4.62	Ortak dönüşüm özellikleri tablosu (Kaytan 2022)	376
Tablo 4.62	Ortak dönüşüm özellikleri tablosu (devamı, Kaytan 2022)	377
Tablo 5.1	Yapı ömrü/İşlevsel dönüşüm zaman çizelgesi (Kaytan, 2022)	387

HARİTA LİSTESİ

Harita 4.1 Yapı Konumları-Güncel İşlevler (Kaytan 2022)	47
--	----

İstanbul’da 19. yy’da İnşa Edilmiş Büyük Programlı Yapıların 1900-1955 Yılları Arasında Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşümüne Yönelik Bir Araştırma

Saadet Mutlu KAYTAN

Mimarlık Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Danışman: Prof. Dr. Can Ş. BİNAN

Osmanlı Devleti’nde 19. yy’da başlayan modernleşme ve yenilenme süreci Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla devam etmiştir. Yeni kurulan devlet farklı bir teşkilatlanma ve idari işleyiş oluşturmaya başlamıştır. Bu çağdaşlaşma hareketleri mimari ve kültürel ortamda da görülmüştür. Değişimin sonuçlarından biri yeni ihtiyaçlar çerçevesinde kentsel alanda bir dizi büyük programlı yapı gereksinimi duyulmasıdır.

Devletin yeni yapı inşa etme programının bütçe sıkıntıları gibi durumlar ile sınırlı kaldığı ve inşa çalışmaları yapılamadığı durumlarda geçmiş dönemlerde inşa edilmiş yapıların yeniden kullanımları söz konusu olmuştur. Bazıları önceki yüzyıllarda bazıları da henüz yeni inşa edilmiş durumda olan bu yapıların Osmanlı Devleti’nin son yıllarında ve Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında yeni işlevler ile tekrar kullanılmalarının sebepleri; reform hareketleri sonucu ortaya çıkan ihtiyaçlara yönelik yeni yapı gereksinimi bulunması, bütçe sıkıntıları, inşaat yapılmaması ve

gereksinimlerin karşılanması amacıyla mevcut durumda kullanılmayan ya da yeni işlevi ile kullanımına daha çok ihtiyaç duyulan yapı stoğunu değerlendirmek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapıların tümü Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonra inşa edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında 19. yy'da inşa edilerek özgün işlevi dışında bir işlevle yeniden kullanılan İstanbul genelindeki büyük programlı yapılar kurum arşivleri aracılığıyla tespit edilmiş ve yerinde incelenmiştir. Tahsis edildikleri dönemde henüz yeni inşa edilmiş durumda olan, günümüzde ise kültür varlığı olarak nitelendirilen yapıların yeniden işlevlendirilmesi ile sonuçlanan sürecin belgelere yansıdığı, bu durumun 1900'lerin başında başlayarak Cumhuriyet'in kurulmasıyla hız kazandığı; yapıların hem tahsis edilmelerinin hem de yeni işlevler ile kullanılmalarının 1955'lere kadar ki dönem aralığında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Çalışmada 19. yy'dan Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar Osmanlı Devleti'nin; Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1950'lere değin Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi, toplumsal ve mimari ortamı bağlamında, bir yapının tahsisinin yapılması durumu araştırılmış; tahsisi yapılarak yeni işlev verilen büyük programlı yapılara değinilerek bu kapsamda yapılan müdahalelerin dönemin mimari yaklaşımları, günümüz koruma kuramı ve koruma tarihi bağlamında çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tanzimat Dönemi mimarlığı, Cumhuriyet Dönemi mimarlığı, yeniden kullanım, koruma, Türkiye koruma tarihi

A Research on the Reuse and Architectural Transformation of Structures with Advanced Functions Built in Istanbul in the 19th Century Between 1900-1955

Saadet Mutlu KAYTAN

Department of Architecture

Doctor of Philosophy Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Can Ş. BİNAN

The modernization and renewal process that started in the Ottoman Empire in the 19th century continued with the establishment of the Republic of Turkey. The newly established state began to create a different organization and administrative functioning. These modernization movements had also been seen in the architectural and cultural environment. One of the results of the change was the need for a series of structures with advanced functions in the urban area within the framework of new needs.

In cases where the state's new structure building program was limited by situations such as budgetary problems and where construction works could not be carried out, the reuse of the structures built in the past periods had been in question. The reasons for the reuse of these structures, some of which were built in previous centuries and some just recently, with new functions in the last years of the Ottoman Empire and the first years of the Turkish Republic were a need for a new structure for the needs arising as a result of the reform movements, budgetary problems, lack of construction, and evaluating the building stock that was not used in the current situation or that was needed more with its new function in order to

meet the needs. All of these structures were built after the proclamation of the Tanzimat Edict.

Within the scope of this study, structures with advanced functions throughout Istanbul, which were built in the 19th century and reused with a function other than their original function, were identified through the institutional archives and examined on site. It has been determined that the process that resulted in the re-functioning of the structures, which were newly built at the time they were allocated, and which are considered as cultural assets today, was reflected in the documents, and this situation started in the early 1900s and gained momentum with the establishment of the Republic, and both the allocation of the structures and their use with new functions intensified in the period until 1955. In the study, the case of the allocation of a building has been researched within the context of the political, social and architectural environment of the Ottoman Empire from the 19th century to the establishment of the Republic, and the Republic of Turkey from the first years of the Republic to the 1950s, the structures with advanced functions that have been allocated and given a new function have been mentioned, and the framework of the interventions made in this context has been tried to be drawn in the context of the architectural approaches of the period, today's conservation theory and conservation history.

Keywords: Architecture of the Tanzimat Period, architecture of the Republican Period, reuse, conservation, Turkey's conservation history

19. yy; Avrupa’da olduğu gibi Osmanlı Devleti’nde de değişim ve modernleşme dönemidir. Bu dönemde sosyolojik, idari, kültürel ve mimari alanda yenilikler ve dönüşümler görülmüştür. Sosyal yaşam, kültürel hayat ve yönetim şeklinde ortaya çıkan değişiklikler mimari alanda farklı beklenti ve ihtiyaçların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Tanzimat Dönemi reformları sonucu kışla gibi büyük programlı yapı ihtiyacı oluşmuş, ayrıca dönemde çıkan yangınlar sonucu ahşap yerine kagir yapım tekniğinin kullanılması ön plana çıkmıştır. Yabancı mimarlara verilen önem, Osmanlı’da çalışması için yabancı mimarların davet edilerek birçok yeni yapının bu mimarlar tarafından tasarlandığı bir dönem olmasına sebep olmuştur. Bütün bunların sonucu olarak büyük programlı, kagir yapım tekniğinde binalar inşa edilmiştir. Bu yapıların bazıları devletin yönetim şeklinin değişmesi sonucunda işlevsiz ve kullanım dışı kalmışlardır.

Osmanlı Devleti’nin Tanzimat Fermanı sonrasında ve 19. yüzyılın ikinci yarısında ivme kazanan çağdaşlaşma süreci Cumhuriyetin 1923’te kurulmasıyla hız kazanmıştır. Kentsel alanda büyük programlı yapı ihtiyacı doğmuş ve işlevsiz kalmış ya da yeni işlevi ile kullanımına daha çok ihtiyaç duyulan programlı kli yapılar kurumlara tahsis edilmişlerdir. Özellikle İstanbul genelinde yeni işlevler için tahsis edilmiş yapılar sık görülmektedir.

1.1 Literatür Özeti

İstanbul ili 19. yy’da inşa edilmiş ve farklı işlevler ile yeniden kullanılan büyük programlı yapı stoğu açısından geniş bir envantere sahiptir. Yapılan literatür araştırmasına göre; bu yapıların bazıları tek yapı ölçeğinde bazıları da daha geniş kapsamda koruma kuramı bağlamında tez, makale vb yayınlar ile incelenmiştir. Bu yayınlar genellikle yapıların mevcut durumu, dönem özellikleri ve restorasyon uygulamaları kapsamındadır. Bazı yapılar ise bu kapsam dahilinde incelenmemiş olup, koruma tarihi bakımından da değerlendirilmemişlerdir. Yapılan literatür araştırmasına göre tez konusu ile doğrudan ilişkili bir yayın tespit edilmemiştir.

Buna ek olarak tezin amacını ve içeriğini destekleyecek araştırmalar ile yayınlar mevcuttur.

Beşiktaş ve Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, İstanbul II, III, IV ve VI numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları Arşivlerinde yapılan araştırmalar sonucu tez kapsamına dahil olan yapılar tespit edilmiştir. Arşivlerde bu yapıların yeni işlevler kazandırılarak kullanımları kapsamında geçirdikleri dönüşümlere dair belge, proje, yazışma ve fotoğraf sınırlı düzeydedir. Dönüşüm kapsamında yapılan uygulamaların, çoğu yapıda belgelendirilmeden yapıldığı tespit edilmiştir.

Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivinde; Feriye Sarayı yapı topluluğu içinde yer alan ve Beşiktaş Anadolu Lisesi, Kabataş Erkek Lisesi, Feriye Lokantası-Kabataş Eğitim Vakfı, Galatasaray Üniversitesi, Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik Lisesi binalarıyla ilgili yazışma ve projeler yer almaktadır. Çoğu belge ve projeler günümüze yakın tarihlere ait olsa da 1950, 1960 ve 1970'li yıllardaki uygulamalara ait yazışmalar da bulunmaktadır. Özellikle bazı binaların bölümleriyle ilgili ahşap yapım sisteminden betonarmeye dönüştürülme ile ilgili belgeler araştırmalar kapsamında önem teşkil etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı bünyesinde; tahsis konusu ile ilgili yazışmalar, talepler, değerlendirmeler, kanunlar, tahsisi gerçekleştirilen yapılar, bütçe sıkıntılarının varlığı, tahsis edilen kurumlar ile ilgili birçok belge bulunmaktadır. Belgeler kurum arşivinde sistematik bir şekilde arşivlenmiş ve kısa açıklamaları dosya adlarında bulunmaktadır.

Bazı kanun ve Bakanlar Kuruluna ait kararlar yapılan tahsisler hakkında önemli bir kaynak görevi görmektedir. 3/3054 sayılı karar yeni işlevler ile tarihi eser statüsündeki bazı yapıların tahsis edilmesi kapsamı ile tahsislerin yoğunlaştığı bir döneme dikkat çekmektedir. 1050 numaralı Muhasebei Umumiye Kanunu ve 5830 sayılı kanun da yapı tahsisleri ile ilgili bilgiler vermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olan İstanbul II, III, IV ve VI numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları Arşivlerinde yapılarla ilgili dosyalar detaylı olarak incelenmiştir. Bu dosyalarda ağırlıklı olarak günümüze yakın dönemlerde yapılan ya da ilerleyen dönemlerde yapılması

planlanan restorasyon uygulamaları ile ilgili yazışma, belge, rapor, fotoğraf ve projeler bulunmaktadır. Bu raporların bazılarında geçmiş dönemlerde yapılan uygulamalarla ilgili bilgiler yer almaktadır. Ayrıca güncel projelerde yer alan dönem analizleri uygulamaların tarihlendirilmesi açısından veriler sunmaktadır.

19. yy'da inşa edilmiş bu yapıların mimarları ve mimari özellikleri ile ilgili olarak Prof. Dr. Cengiz Can'ın "İstanbul'da 19. Yüzyıl Batılı ve Levanten Mimarların Yapıları ve Koruma Sorunları" başlıklı doktora tezi kapsamlı bir yayın olarak incelenmiştir. Tez kapsamında Tanzimat Dönemi, reformlar, 19. yy mimarisinin özellikleri, levanten mimarlar, bu mimarların tasarımları detaylı olarak aktarılmaktadır. 19. yy'daki reformlar ve mimariye ışık tutması bakımından tez önem teşkil etmektedir.

Ayrıca 19. yy Osmanlı Devleti dönemi ve Cumhuriyet dönemi koruma yaklaşımları ile ilgili olarak Emre Madran'ın Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Tutumlar ve Düzenlemeler: 1800-1950, Tarihi Çevrenin Tarihi Osmanlı'dan Günümüze Tarihi Çevre: Tavırlar-Düzenlemeler, Tarihi Çevrede Koruma: Yaklaşımlar, Uygulamalar, Cumhuriyet'in İlk Otuz Yılında (1920-1950) Koruma Alanının Örgütlenmesi-1 başlıklı yayınları da ilgili dönemlerin mimari ve koruma konularına bakış açısı bağlamında ilişkili kaynaklardır. Cumhuriyetin kurulması sonrasındaki sosyal, kültürel ve mimari ortamın incelenmesi bağlamında İnci Aslanoğlu'nun Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938 yayını; Sibel Bozdoğan'ın Modernizm ve Ulusun İnşası ile Sibel Bozdoğan ve Reşat Kasaba'nın editörlüğünü üstlendiği Türk Mimari Kültüründe Modernizm: Genel Bir Bakış yayını açıklayıcı kaynaklar olmuştur.

Bu tezin yeni işlevler kazandırılarak yeniden kullanılmaya başlanılan, günümüzde mimari miras olarak nitelendirilen yapıların yeni işlevler kapsamında kullanılmak amacıyla geçirdikleri dönüşümleri belgeleyen bir çalışma olması hedeflenmektedir.

1.2 Tezin Amacı

I. Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı, Osmanlı Devleti'nin ortadan kalkması ile Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasını izleyen süreçte; yeni bir yönetim şekli ortaya çıkması ve devamında 1929 yılı ekonomik bunalımı sonrası ülkenin bütçe sıkıntıları içinde

olduğu; yeni oluşumları özellikle eğitim politikalarını desteklemek amaçlı olarak büyük programlı yapılara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Devlet dairesi, yönetim yapıları, meclis binası, eğitim gibi birçok ihtiyaç için Osmanlı döneminde inşa edilmiş büyük programlı yapıların tahsisi yapılmıştır.

Bu yapılar tahsis edildikleri dönemde henüz yeni inşa edilmiş durumda olup, yeni işlevler için ihtiyacı karşılayabilecek kullanılabilir yapı stoğu olarak görülmektedirler.

Eski imparatorluk başkenti olmasının da etkisiyle İstanbul Cumhuriyetin ilk yıllarında geri plandadır. Başkent Ankara'ya önem verilmiş, yeni yapılaşma, yeni rejimin ihtiyacı olan devlet kurumları ve eğitim kurumları bu ilde yoğunlaşmıştır. İstanbul'a yatırım faaliyetleri ekonomik durumun da etkisiyle 1930'lara değin genellikle yapılmamış, yeni yapı ihtiyacı mevcut yapıların tahsisi yoluyla giderilmeye çalışılmıştır.

Yeni kurulan Cumhuriyet ile ülkede eğitim öncelikli olmak üzere, sağlık, müze gibi işlevlerde yapı ihtiyacı oluşmaya başlamıştır. Yaşanan bütçe sıkıntıları sebebiyle bu tür işlevler için yeni yapılaşma yerine mevcudu kullanmak ön plana çıkmıştır.

Bu tezin amacı İstanbul'da 19. yüzyıl ile 20. yüzyılın ilk 10 yılı içinde inşa edilmiş ve tahsislerin yoğunlaştığı 1900'lerin başı ile 1955 dönem aralığında yeniden işlevlendirilmiş büyük programlı yapıların tespit edilmesi; tahsis kapsamında verilen ilk işlev doğrultusunda yapılan dönüşüm uygulamalarının tespiti, 19. yy'da Osmanlı Devleti'nin, sonraki dönemde de Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi, toplumsal ve mimari ortamı bağlamında bir yapının tahsisinin yapılması durumunun belgeler özelinde araştırılması, tahsisi yapılarak yeniden işlevlendirilen 19. yy'da inşa edilmiş büyük programlı yapılara değinilerek yeniden kullanılmaları kapsamında yapılan müdahalelerin tespiti ve koruma kuramı bağlamında çerçevesi çizilmesidir.

1.3 Hipotez

Tarihi bir yapının yeniden kullanılması durumu hem Osmanlı hem de Cumhuriyet Döneminde sıklıkla karşılaşılan bir uygulamadır. 19. yy'da inşa edilmiş büyük programlı yapıların çoğunun 20. yy'da farklı işlevlerle yeniden kullanıldığı tespit edilmiştir. Özellikle Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonra inşa edilen kagir yapı

tekniğindeki büyük programlı yapıların bu kapsamda olduğu tespit edilmiştir. İstanbul'da yer alan yapı stoğunda 19. yy'da inşa edilmiş yapıların yaygın olarak görülmesi, bu yapıların bir bölümünün özgün işlevlerinden farklı amaçlarla kullanılıyor olması koruma tarihi açısından önem teşkil etmektedir. Bu kullanımların amacı, kapsamı ve dönüşüm yöntemleri incelenmesi gereken bir konudur. Yapılan literatür araştırmasına göre; yeni işlev verilmesi kapsamında yapılan uygulamaların tespiti, uygulamanın yapıldığı tarihte yapıların özgün durumuna yaklaşım kararları, koruma ve restorasyon bağlamında bakış açıları detaylı olarak incelenmemiş ve belgelenmemiştir. Bu kapsama dahil olan bir grup yapı seçilerek; tahsis amaçları, süreçleri ve müdahale biçimleri incelenmiştir. Yapılarda gerçekleştirilen dönüşüm uygulamaları; arşiv araştırması, fotoğrafla belgeleme, kroki oluşturma ve yerinde inceleme yöntemleri ile belgelenmeye çalışılmıştır.

Bu tezin restorasyon ve koruma tarihi bağlamında; 19. yy'da inşa edilmiş yapıların hangi dönemlerde yeniden kullanımlarının yaygınlaştığı, verilen yeni işlevlerin niteliği ve bütün bu verilerin ışığında günümüzde tarihi eser sınıfında yer alan yapılara yeni işlevler verildiği dönemde yapılan mimari uygulamaların tespiti ile günümüz koruma yaklaşımları açısından bakış açılarını içeren bir çalışma olması hedeflenmektedir.

1.4 Kapsam ve Yöntem

Belgelerde 1930'lara kadarki dönemde sonraki dönemlere göre daha nadir olarak görülen bir yapının tahsis edilmesi durumu, 1933 Üniversite Reformu, devamında ortaya çıkan eğitim ve toplumsal reformlar, kararnameler ile hız kazanmış, 1950'li yıllarda da yoğunlaşmıştır. Koruma ve onarımın yasal bir zemine oturtulması durumu; çeşitli yasa ve yönetmelikler hazırlanması ve komisyonlar kurulması süreçleri ile 1960'lı yıllara kadar devam etmiştir. Bu araştırmalar kapsamında tasarım kurgusu bağlamında gelişmiş bir mimari programa sahip, dönemin yeni işlevlerini bünyesinde barındıran, ihtiyaçları farklı mekan kurguları ile çözümleyen büyük ölçekli yapılar olduğu tespit edilmiş ve bu yapılar büyük programlı yapı statüsünde nitelendirilmiştir.

Tez kapsamında 1. dönem; 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte eğitim alanındaki reform çalışmaları sonucu 1909'da Kandilli'deki Adile Sultan Sarayı'nın inas mektebine ve Ahmet Ratıp Paşa Köşkü'nün kız lisesine tahsisi ile başlayıp, 1920'de Gümüşsuyu Kışlası'nın Mühendis ve Kondoktör Mektebi'ne tahsisi ile sınırlanmaktadır. 2. dönem bu tahsis tarihinden başlayıp; 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılması, saray yapılarının özgün işlevini kaybetmiş olmaları ile İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı'nın 1930 yılında Galatasaray Lisesi'ne tahsisi ile bitmektedir. Tahsislerin yoğunlaştığı dönem olan 1930'dan sonrası ise 3. dönemin başlangıcı olarak belirlenen tarih olup, bu dönem 1955'de Maçka Silahhanesi'nin İTÜ'ye tahsisi ile sonlandırılmaktadır. Bu dönemde 1933 Üniversite Reformu yapılmış, 1950'li yıllardan itibaren Demokrat Parti döneminde eğitim alanında reformlar gerçekleştirilmiştir.

Tez kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda İstanbul genelinde 21 adet büyük programlı yapının yeniden kullanım amacıyla yeni işlevler yüklenerek tahsis edildiği tespit edilmiştir. Bu yapıların inşa edildikleri dönem Tanzimat Fermanı sonrası ve tahsis edildikleri aralık 1900-1955 dönemi olmakla birlikte; özgün işlevden sonra verilen ilk farklı işlev kapsamında yapılan dönüşüm uygulamaları 1980'li yıllara kadar sürmektedir. Tezin 4. bölümünde 21 yapı tahsis tarih sırasına göre değerlendirilmiştir.

Bu yapılar içinden işlev değişikliği kapsamında kapsamlı müdahale gören 5, özgünlüğünü koruyan 1 yapı olmak üzere arşivlerde belgelere ulaşılabilen 6 yapı detaylı incelenmiştir. Bu yapılar dönüşüm kapsamında yapılan müdahalelerin yoğunluğuna göre sıralanıp; belgeler, fotoğraflar, dönüşüm uygulamaları tespitleri doğrultusunda krokiler hazırlanarak değerlendirilmiştir. Yapılara ait kurum arşivlerinde yer alan onaylı projeler, resmi yazışma ile bu yazışmaların eklerinde yer alan rapor ile çizimler, tezler ve yerinde inceleme çalışmaları değerlendirilip entegre edilmiştir. Bu sürecin ardından hazırlanan krokilerde referans olarak kullanılan proje ve çizimlerin müellifi ya da çizim sahibi belirtilmiştir.

Bu yapılar;

İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı-Galatasaray Üniversitesi

Düyun-u Umumiye Binası-İstanbul Erkek Lisesi
Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası
Maçka Silahhanesi-İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu
Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi
Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi binalarıdır.

Yapıların durumu ve tahsis sonrası gerçekleştirilen uygulamaların irdelenmesi amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'nda, Beşiktaş ve Beyoğlu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivleri, yapıların bulundukları ilçelerin bağlı olduğu İstanbul II, III, IV ve VI numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları arşivleri, kütüphaneler ve yapılarda çalışmalar gerçekleştirilmiştir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan ilgili koruma kurulu arşivlerinde çalışmak ve bilgi toplamak için resmi izin alınmıştır. Yazışma ve fotoğraflar dışında hiç bir proje doğrudan kullanılmamış, müelliflik haklarına saygı gösterilmiş, krokiler hazırlanırken bu projeler dikkate alınarak referans oluşturmuş ve krokilere öncülük eden projelerin müellifleri her kroki altında belirtilmiştir.

Arşiv çalışmalarında; Milli Emlak Müdürlüğü, Başbakanlık Muamelat Umum Müdürlüğü, Başvekalet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi, Evkaf Umum Müdürlüğü, okul müdürlüğü yazışmaları, koruma kurulu kararları, belediye meclis kararları gibi belgeler araştırılmıştır. Belgelerde yapıların onarım, tahsis, yeniden kullanım ve uygulama geçmişleri incelenmiştir. Bu kapsamda ihtiyaç programında değişiklik varsa plan düzenine yansıyor yansımadığı, yapıda cephe, taşıyıcı ya da yapı elemanları düzeyinde değişiklikler olup olmadığı gibi konularla ilgili belgeler araştırılmıştır.

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

Sayı : 75383205-165.02.04-E.623835
Konu : Arşiv çalışması hakkında

25.07.2018

Sayın Prof. Dr. Can Şakir BİNAN
Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi- Mimarlık Bölümü Restorasyon Anabilim Dalı
Beşiktaş/İSTANBUL

İlgili : Prof. Dr. Can Şakir BİNAN'ın 12.07.2018 tarihli ve 95497520 sayılı yazısı.

Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık ABD Rölöve-Restorasyon doktora programında öğrenci olan 14534013 öğrenci numarası Saadet Mutlu Kaytan'ın "İstanbul'da 19. yy'da İnşa Edilmiş Büyük Programlı Yapıların 1923-1960 Yılları Arasında Yeniden Kullanım ve Dönüşümüne Yönelik Bir Araştırma" başlıklı doktora tezi kapsamında ekli yazıda yer alan yapılarla ilgili tüm belgelerin müellifliği haklarına riayet etmek şartıyla belge, fotoğraf, rapor, çizim ve alanlarda araştırmaların yapılması, kaynak göstermek şartıyla bazı belgelerin fotoğraflanması istemine ilişkin ekli yazı yazımız ekinde iletilmektedir.

Konuyla ilişkin ilgisince yapılacak araştırmalarda, 1982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında ve 5846 sayılı Fikir Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde gizlilik ve telif haklarına riayet edilmek suretiyle ilgili Kurul Müdürlüklerince gerekli kolaylığın gösterilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim

 e-imzadır
Murat GÜRÜL
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Ek : İlgili yazı örneği (1 sayfa)

Dagstuhl:

Geregi:

İstanbul 2 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma
Bölge Kurulu Müdürlüğüne
İstanbul 3 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma
Bölge Kurulu Müdürlüğüne

Bilgi

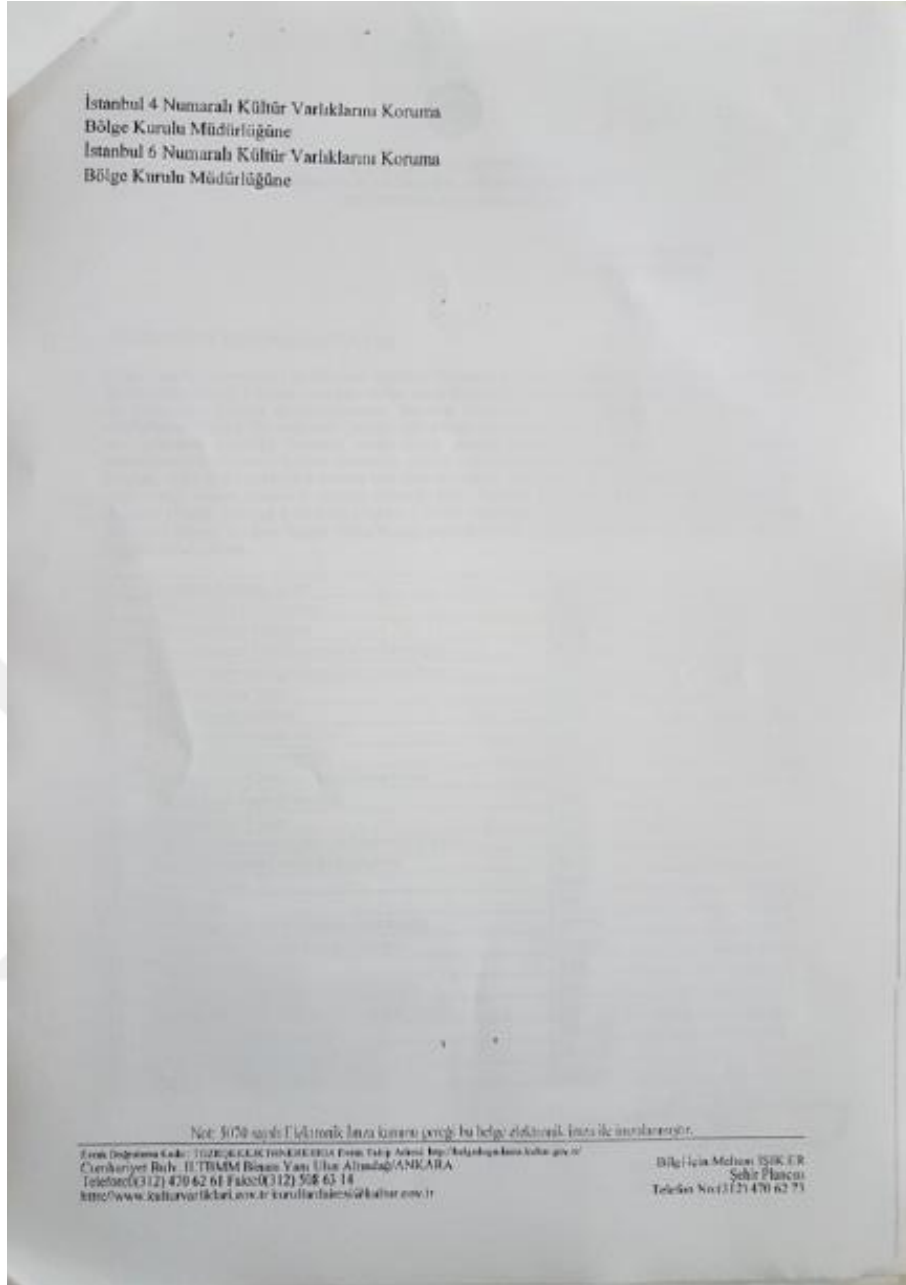
Sayın Prof. Dr. Can Şakir BİNAN
Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü Restorasyon Anabilim Dalı
Beşiktaş/İSTANBUL

Not: 9170 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

E-posta: dogrulama.kod@tugraz.gov.tr E-posta Adresi: dogrulama.kod@tugraz.gov.tr
 Cankarizade Dava H. BHM Dava Yur. Uks Akadag/ANKARA
 Telefon:(312) 470 62 61 Faks:(312) 508 63 14
<http://www.kukuramizleri.gov.tr/kundandresid@ultra.gov.tr>

Hitit İçin Mükemmel İŞİK E33
Şehir Planı'na
Telefon No: 312 471 62 75

Şekil 1.1 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı izin yazısı

Şekil 1.1 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı izin yazısı (devamı)

Bütün bu araştırmaların sonucunda İstanbul genelinde 21 adet 19. yy'da inşa edilmiş büyük programlı yeni işlev verilerek kullanılmaya başlanmış yapı tespit edilmiştir. Bu yapılar; özgünlük durumu, plan şeması, malzeme, yapım tekniği değişikliği oranları dikkate alınarak analiz edilmiştir. Bu analizlerin sonucunda 6 yapının detaylı incelenmesinin tezin ortaya koyacağı sonuçlar açısından önemli olduğuna karar verilmiştir. 4. bölümün sonunda yeniden kullanım süreci mimari açıdan değerlendirilirken; 21 yapı mimari dönüşüm uygulamalarının yoğunluğuna göre sıralanmış ve satırlar renklendirilmiştir. Kullanılan bu renkler

4. bölümün başlangıç kısmında bu 21 yapı için oluşturulan mimari dönüşüm kronolojisi tablolarında da kullanılmıştır.

Bu yapılar yerinde incelenerek; arşivlerde bulunan sınırlı sayıdaki belge, fotoğraf ve projeler ile karşılaştırma yapılmış ve yeni işlev verilmesi kapsamında yapılan uygulamalar tespit edilmeye çalışılmıştır.

MODERNLEŞME SÜRECİNDE OSMANLI DEVLETİ'NDE VE 1923 SONRASINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE MİMARİ, SOSYAL, KÜLTÜREL ORTAM

2.1 19. yy'da Osmanlı Devleti'nde Modernleşme Dönemi ve Mimari, Sosyal, Kültürel Ortam

Osmanlı modernleşmesinin önemli adımları 18. Yüzyılda atılmaya başlamıştır. Bu noktada 1699 Karlofça Anlaşması önemli rol oynamış ve ardından gelişen süreçte Avrupa ile kurulan ilişkilerin yoğunlaşması Osmanlı İmparatorluğunda modernleşme çalışmalarına hız kazandırmıştır. İlk çalışmalar çoğunlukla ordu düzeni ve ordu yapılarında görüldüğü gibi, tersaneler ve eğitim yapılarında da modernleşme çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Kuban, 1996, s. 327). Mimari biçimleniş ile ilgili değişimlerde Avrupa'ya gönderilen Osmanlı elçilerinin gözlemleri ve sağladıkları bağlantılar etkili olmuştur. 1720 yılında Fransa'ya gönderilen Yirmisikiz Çelebi Mehmet Efendi ziyaretinin ardından Fransız saray ve parklarına dair planları getirtmiş ve bu planlar Osmanlı tasarımlarının değişiminde etkili olmuştur (Kuban, 1996, s. 311).

18. yüzyılda yapılan çalışmalar 19. Yüzyılda gerçekleşen büyük dönüşümlere zemin hazırlamış ve modernleşme hareketlerinin önemli göstergeleri mimarlık alanında olmuştur. Dönemin farklılaşan mimarisi; başta İstanbul olmak üzere, Batı Avrupa ile ilişkili olan Balkan kentlerinde, bazı büyük illerde ve liman kentlerinde etkin bir şekilde görülmektedir (Kuban 2016, s. 501).

18. yüzyılda olduğu gibi ilk çalışmalar yine ordu ile ilgili yapılmış ve bu noktada en köklü değişimler II. Mahmud döneminde gerçekleşmiştir. II. Mahmud dönemi reformları sonrası yeni teşkilatlanmaların oluşmasıyla birlikte yeni ve özelleşmiş işlevlere sahip yapıların inşa edilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu durum orduda yeni teşkilatlanma sonrası kışla yapılarına gereksinim duyulmasında görülmüş olup, yeni mimari hem biçimsel hem de teknolojik olarak geleneksel konut dokusuna dahi yansımaktadır (Kuban, 2016, s. 501). II. Mahmud'un Yeniçeri Ocağı'nı kaldırarak gerçekleştirdiği askeri reformlar ile kışla yapıları gibi kentsel

mekanlar da dönüşüm geçirmiştir. Beyazıt Camii'nin harim kısmının yıkılması ile açılan Seraskerlik Meydanı askeri törenlerin de gerçekleştiği bir kent mekanı olmuştur (Gürallar Yeşilkaya, 2003, s. 109).

19. yüzyıldaki önemli dönüm noktalarından biri de 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı'dır. Fermana yer alan reformlardan ikisi dönemin modernleşme çalışmaları kapsamında öne çıkmaktadır. Reformlardan biri Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde yaşayanların haklarıyla, diğeri ise yönetim ve kentsel konuların düzenlenmesi ile ilgilidir, bir başka deyişle Tanzimat Fermanı eşitlik ve düzen ile ilgilidir (Denel, 1982, s. ix).

Tanzimat Fermanı ile İmparatorluk'taki azınlıklar Müslümanlar ile eşit haklara sahip oldu. Ferman öncesinde azınlıkların konut alanları ve yapılaşma çalışmaları daha kısıtlıdır ancak Tanzimat Fermanıyla birlikte özellikle Galata ve Pera bölgesinde yapılaşma çalışmaları hız kazanmıştır (Akın, 2002, s. 18-20).

Tanzimat felsefesi genel olarak sistematikleştirme üzerine kuruludur ve özellikle Osmanlı bürokrasisinde yerel yönetimler üzerinde etkili bir kamu yapılandırması reformu olmuştur. Geleneksel sistemde mahallelerin idaresinden sorumlu olan “kadılık” makamı, Tanzimat Fermanı sonrası “şehremini” adıyla belediyeçilik faaliyetleri yürütmeye başlamıştır. Ardından 1855 yılında “İntizam-ı Şehir Komisyonu” kurulmuş ve çevre düzenlemesi, yol genişletme ve aydınlatma çalışmaları ve aynı zamanda yapım tekniklerinin geliştirilmesi üzerine çalışmalar yapmıştır. Komisyon 1857 yılında belediyeçilik çalışmalarını düzenlemek adına İstanbul'u 14 bölgeye ayırmıştır (Çelik, 1993: s. 43-45). 1858 yılında Sultan Abdülmecid'in bu 14 bölgede eş zamanlı belediye faaliyetlerini yürütmenin zorluklarını işaret etmesi üzerine, diğerlerine örnek teşkil etmesi için “Beyoğlu ve Galata Altıncı Daire-i Belediyesi” kurulmuştur (Akın, 2002, s. 98).

19. yüzyıl aynı zamanda İstanbul'da büyük çaplı yangınların da yaşandığı bir dönemdir ve yangının neden olduğu kent boşluklarının düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu durum da yoğun ahşap konut dokusuna sahip Tarihi Yarımada'nın fiziksel değişiminin çıkış noktası olmuştur. Bu çerçevede 1839'da imara yönelik ilk İlmühabere yayınlanmış ardından 1848 ve 1849'da Ebniye Nizamnamesi'nin çıkarılmasıyla yasallaşmıştır (Çelik, 2016, s. 30-31). 1855

Aksaray yangını sonrasında bu nizamnameler esas alınmıştır. Bölgenin düzenlenmesi için İtalyan şehir plancısı Luigi Storari çağırılmış ve Storari Aksaray için geniş yollar ve düzenli parsellerden oluşan bir grid plan tasarımı yapmıştır (Çelik, 1993, s. 53-55).

En yıkıcı yangınlardan biri 1865 Hocapaşa yangınıdır ve bu yangından sonra bölgeyi düzenlemek için “İslahat-ı Türük Komisyonu” kurulmuştur. Komisyon muhtemel yangınları önlemek için yol genişletme çalışmalarıyla birlikte yığma yapıların inşasını sağlamış, aynı zamanda Ayasofya, Çemberlitaş, Süleymaniye gibi anıtların çevresinin, Beyazıt Meydanı’nın, Unkapanı, Azapkapı-Karaköy Bulvarlarının açılması, Beyazıt-Aksaray tramvay hattının inşası ve Sultanhamam, Bahçekapı bölgelerinin düzenlenmesi gibi İstanbul’da çeşitli kentsel çalışmalar yürütmüştür (Tekeli, 1999, s. 26).

Yangınlardan bir diğeri de 1870 Pera yangınıdır ve Altıncı Daire’nin de bu bölgede yer alması ile Pera bölgesinde dönüşüm çalışmaları hızlıca başlatılmış ve yeni imar kanunlarına göre yapıli çevre düzenlenmiştir (Çelik, 1993, s. 64-67).

Galata ve Pera 18. Yüzyıldan itibaren yoğunlaşan gayri müslim nüfusuyla Batılı bir yaşıntının sürdüğü bir bölgedir ve bu bakımdan Tanzimat Fermanı ile modernleşme çalışlarında da daha ön planda yer almıştır. İlk belediyenin de bu bölgede kurulmasıyla sokakların genişletilmesi, aydınlatılması, isimlendirilmesi, kaldırım döşenmesi, çöplerin toplanması ve kanalizasyon sistemi kurulması gibi çalışmalar yapılmıştır (Akın, 2002, s. 97-122). Bu düzenlemelerin yansıra Pera Palas gibi oteller, Bon Marché gibi mağazalar, pasajlar, hanlar, Altıncı Daire gibi kamu yapıları, Galatasaray Lisesi gibi eğitim yapıları, Fransız Hastanesi gibi sağlık yapıları, ibadethaneler, postaneler, bankalar, tiyatrolar, restoranlar ve benzeri birçok yapı inşa edilmiştir (Akın, 2002, s. 171-315).

Pera bölgesindeki ticaret ağırlıklı dönüşümün aksine Tarihi Yarımada bölgesindeki modernleşme çalışmaları çoğunlukla resmî kurumlarda gerçekleşmiştir. 1839’da yandıktan sonra Stefan Kalfa tarafından kagir olarak yeniden inşa edilen Babıali yapısı Tanzimat öncesi dönemden farklı olarak sadrazam konutları içermeyecek şekilde resmi bir büro olarak tasarlanmıştır (Çelik, 2016, s. 32). Gaspare Fossati tarafından 1841’de tasarlanan ve yapımından sonra kışla olarak kullanılan Bab-ı

Seraskeri Hastanesi de kagir inşa edilen yapılardandır (Çelik, 2016, s.32). Yirmi yıllık inşa süresinin ardından 1865'te tamamlanan Darülfünun yapısı Tanzimat düşüncesinin eğitime verdiği önem doğrultusunda bir üniversite olarak Fossatti tarafından tasarlanmış ancak bu amaçla kullanılmamıştır. Meşrutiyet dönemlerinde parlamentonun toplandığı, ardından adliye işlevleri için kullanılan Darülfünun 1933 yılında yanmıştır (Çelik, 2016, s. 33). Tanzimat'ın modern kurumlarından bir diğeri olan arşiv yapısı Hazine-i Evrak 1846 yılında, ilk telgraf merkezi Telgrafhane-i Amire de 1855 yılında yine Fossatti imzasıyla Tarihi Yarımada'da tamamlanan resmi yapılar arasındadır (Çelik, 2016, s. 33).

Tanzimat'ın ilanından sonra Darülfünun, Erkan-ı Harbiye, Mekteb-i Mülkiye gibi yüksekokullar kurulmuş, bilim ve edebiyat alanında batı ülkelerinde bulunan kurumlar tarzında birçok yenilik İmparatorluk Başkentinin yaşamına katılmaya başlamıştır (Can, 1993, s. 33).

28 Şubat 1856 tarihinde ilan edilen Islahat Fermanı ile endüstrileşme ve modernleşme “göreceli olarak” hız kazanmış, batı ülkelerinde görülen kurumlara benzer örgütlenmeler örnek alınmıştır. Bu hareket mimarlık, kültürel miras ve koruma alanında da etkisini göstermiştir (Madran, 2002, s. 3).

Bu dönemlerde halkın tarihi eserlere olan ilgisi artmaktadır. Eserlerin korunmasını ve sergilenmesi isteyen halkın ilgisine karşılık Tercüman-ı Şark ve Vatan gazetesi gibi yayınlarda tarihi eserler ve kazı çalışmaları ile ilgili haberler yer almaya başlamıştır (Shaw, 2004, s. 144). Modernleştirme uygulamaları ile anıtların yol yapım çalışmaları sırasında tahrip edilmesi tepkilere neden olmuştur. Islahat-ı Türük Komisyonu'nun Divanyolu genişletme çalışmaları bu durumun ilk örneklerindendir (Şekil 2.1). Kentin ana caddesi olan Divanyolu'nun genişliği tramvaylara yer açmak için ortalama 5 metreden 16 metreye çıkarılmıştır. Yol sadece kendini görünür kılmamış, aynı zamanda yakınlarındaki anıtların da görünmelerini sağlamıştır. Ama bu amaçla, Atik Ali Paşa Medresesi'nin iki odası, aş evinin tamamı, dergâhı, Köprülü Medresesi'nin yarısı, Çemberlitaş Hamamı'nın bazı bölümleri ve Elçihane ile çeşitli türbeler de yıkılmıştır. Ayrıca Köprülü'nün mozolesi sökülüp başka yere taşınmıştır (Altınyıldız, 2007, s. 285).

Şekil 2.1 Divanyolu’nun genişletildikten sonra 1865’teki durumu (Altınyıldız, 2007, s. 286)

Bu dönem aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğunda müzecilik faaliyetlerinin de arttığı dönemdir. 1869 yılında “Maarif-i Umumiye Nizamnamesi” ile kurulan “Meclis-i Kebir-i Maarif” koruma ile ilgili önemli etkinliklerde bulunur. Bu kurumun yanısıra eski eserler, koruma, müzecilik gibi konularda eğitilmiş kişilere de duyulan ihtiyaç artmış ve tüm eğitim kurumlarının yapısı ve müfredatına yönelik genel esasları belirleyen 1869 tarihli “Maarif-i Umumi Nizamnamesi” Darülfünun müfredatında da eski eserler üzerine dersler bulunması gerekliliğini belirtmiştir (Madran, 2002, s. 48).

Bu süreç içerisinde korumaya yönelik önemli adımlar olarak 1869, 1874, 1884 ve 1906 tarihlerinde dört ayrı “Asar-ı Atika Nizamnamesi” yayımlanır. Bu nizamnameler Osmanlı topraklarında yürütülen kazı çalışmalarını organize etmeye çalıştığı gibi özellikle eski eserlerin yurtdışına çıkışını engellemede önemli rol oynar (Shaw, 2004, s. 141-178).

Tanzimat Fermanı (1839) ve Islahat Fermanı (1856) gibi Osmanlı İmparatorluğu'nda önemli dönüm noktalarından biri de Meşrutiyet'in ilanıdır. Padişahın yetkileri üzerinde revizyon önerisi olan I. Meşrutiyet 1876 yılında ilan edilmiş, ancak Osmanlı-Rus savaşının patlak vermesiyle II. Abdülhamid tarafından kaldırılmıştır. 1908 yılında ilan edilen II. Meşrutiyet ise monarşi üzerinde daha keskin bir dönüşüm önermiştir (Bora, 2017, s. 52-57).

II. Abdülhamid tarafından neredeyse otuz yıl önce kaldırılan anayasa ve parlamento 1908 yılında yeniden devreye sokulmuş ve ardından İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidara geçmiştir. II. Meşrutiyet, daha önceki yenileşme ve modernleşme çabalarının devamıdır. Eğitim ile ilgili konulara önem verilmiştir. Kızlar için ilk üniversite ve lise düzeyinde okullar açılmış, medreselerin mekteplerle uyumunu sağlamak amacıyla bazı derslerin sayısı arttırılmıştır. Çamlıca Kız Lisesi, Kandilli Kız Lisesi, İstanbul İnas Sultanisi, Erenköy Lisesi ve Kız Teknik Öğretmen Okulları bu modernleşme çabaları kapsamında açılmıştır. Kız öğrenciler için ilk üniversite 1914'te İnas Darü'l-Fünunu adıyla açılmıştır. Okulları daha iyi bir seviyeye ulaştırmak için şehirlerde Maarif Encümenleri açılmıştır. 1913'de çıkartılan Tedrisat-ı İbtidaiye Kanunu ile ilköğretim 6 yıl ve zorunlu hale getirilmiştir. Yeni yüksek okullar açılmıştır (Birecikli, 2008, s. 10).

Bu süreçte hükümet imparatorluğu yeniden canlandırma umuduyla çeşitli kent modernleşmesi, hıfzıssıhha ve ulaştırma projeleri başlatmıştır. Bu süreçte mimarlığın da biçimsel olarak dönüşmeye başladığı görülmüş, özellikle kamu yapıları yeni bir çehre kazanmıştır. 1908-1918 yılları arasında geç imparatorluğun ideolojik yaklaşımlarını simgeleştiren yeni bir mimari üslup ortaya çıkmıştır (Bozdoğan, 2012, s. 31).

Bu yıllarda ortaya çıkan “Birinci Milli Üslup (Milli Mimari Rönesansı-Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi)” Osmanlı canlandırmacılığı olarak nitelendirilmektedir. 1930'lara kadar Türkiye'de hâkim olan bu akımın amacı, Klasik Osmanlı Mimarisi'nden alınan dekoratif unsurları dönemin modern yapım teknikleri ile birleştirmektir (Bozdoğan, 2012, s. 31). Birinci Milli Üslup; genellikle resmi yapılarda görülmekle birlikte, Mimar Kemalettin ve Vedat Beyler ulusal mimarlığı

yabancı mimar etkilerinden arındırmak amacıyla yerel seçmeciliğe yönelmişlerdir (Hasol, 2017, s. 34).

1908'den sonra, yabancıların ve gayri-müslimlerin hakimiyetinde olan sanat ve mimarlık sahnesine Türk-Müslüman sanatçı ve mimarlar çıkmaya başlamış, hatta Ulusal mimarlık yaklaşımının etkileri mimarlık eğitiminin akademik kadrolarında da kendi göstermiştir. Sanayi-i Nefise'nin mimari stüdyo bölüm başkanlığına Alexandre Vallaury yerine Vedat Bey geçmiş, Hendese-i Mülkiye Mektebi'nde mimarlık derslerini de August Jasmund yerine Kemalettin Bey vermeye başlamıştır (Bozdoğan, 2012, s. 43).

Kemalettin Bey aynı zamanda 1908 Anayasa İnkılabı sonrası Evkaf Nezaretinin yeniden organize edilmesiyle bir restoratör ve mimar olarak da tanınmaktadır. 1909 da İnşaat ve Tamirat Heyet-i Fenniyesi adında yeni bir bölüm kurulmuş olup Kemalettin Bey başına getirilmiştir. Görevde olduğu süre içinde, çeşitli imparatorluk camilerini restore etmiştir. Kemalettin Bey zamanın ulusalcı akımına bağlı kalarak, Türk anıtlarını batı etkisi altında uzun süre ihmal edilmiş görmekte ve yeniden değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Kemalettin Bey Güzel Sanatlar Akademisi'nde Osmanlı anıtlarını dünyanın diğer anıtlarıyla karşılaştıran bir ders okutmakta olup öğrencileri arasında Sedat Çetintaş ve Ekrem Hakkı Ayverdi bulunmaktadır. 1910 yılında; vakıf arazilerinin ve harap vakıf binalarının satılarak veya gelir getiren binalarla değiştirilmeleriyle gelirleri artırmak tamiratlardan daha önemli olmuştur. Bu yaklaşımdan farklı bir şekilde Kemalettin Bey tarafından tasarlanan çeşitli binalar, koruma altında olan Osmanlı anıtlarının yıkılmasına yol açmıştır. Kemalettin Bey'in Evkaf için tasarladığı yedi binaya yer açmak için üç medrese, üç aş evi, bir ilkokul ve bir hamam yıkılmıştır (Altınyıldız, 2007, s. 286).

Meşrutiyet'in ilanından sonra çeşitli bağımsız dernek ve meslek örgütleri de kurulmaya başlamış, sanat ve mimarlık alanında da mesleki örgütlerin kurulma çalışmaları yapılmıştır. 1909'da Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti kurulmuş, bu cemiyetin yayımladığı yayınlarda bilimsel ve teknolojik ilerleme idealleri savunulmuştur. Bozdoğan'a göre teknoloji odaklı ilerleme ideali, modernist

meşrutiyetin siyasi ideolojisiyle tutarlıdır ve bu bakımdan mesleki olmaktan daha ziyade siyasi bir bilinci yansıtmaktadır (Bozdoğan, 2012, s. 45-46).

Bu dönemim siyasi yaklaşımı teknolojik ilerlemenin sanayileşme ile bağlantılı olduğunu, aynı zamanda çiftçiliğin de fenni tarım ile yapılması gerekliliğini vurgulamıştır. Bu bakımdan çağdaşlaşma adımları olarak köylerin düzenlenmesi de gündeme gelmiştir. Kadastro çalışmaları, köylünün arazi sahibi olabilmesi, hijyen koşullarının iyileştirilmesi, köylünün çeşitli konularda bilinçlendirilmesi üzerinde durulmuş ve “çağdaş bir kırsal yaşam modeli” üretilmeye çalışılmıştır (Eres, 2016, s. 302-304).

1 Kasım 1922’de saltanat kaldırılmıştır. Saltanatın kaldırılması sonucu saray yapıları özgün işlevlerini kaybetmiş durumdadırlar.

2.2 1923 Sonrası Türkiye Cumhuriyeti’nde Mimari, Sosyal ve Kültürel Ortam

Çağdaşlaşma ideali 1923’te Cumhuriyet’in kurulması ile çeşitli reformlarda kendini göstermiş ve bu anlamda siyasal, toplumsal ve mimari dönüşüm hareketleri yaşanmaya başlanmıştır.

3 Mart 1923’de çıkartılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile ülkedeki tüm eğitim kurumları Maarif Vekaleti’ne bağlanmıştır (Tevhidi Tedrisat Kanunu). Bu kanun ile öğretimde birlik hedeflenmiştir ayrıca Darülfünun tek yükseköğretim kurumu haline gelmiştir.

Atatürk, 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihleri arasında çiftçi, sanayici, tüccar ve işçi gruplarının katılımıyla İzmir İktisat Kongresi’ni toplamıştır. Bu kongrede Cumhuriyet Döneminin ilk ekonomi politikası olan “Milli İktisat” temelli, ülke ekonomisine faydalı olması durumunda yabancı sermayeyi onaylayan, sınıf farklılığı ve tekelciliği kabul etmeyen Misak-i İktisadi hazırlanmıştır. Ayrıca özel sektöre destek veren, bu sektörün gerçekleştiremeyeceği girişimleri devletin desteklemesini amaçlayan bir politika ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet’in kurulmasından birkaç ay önce hazırlanan Misak-i İktisadi politikası yeni devletin kurulması sonrası da etkisini sürdürmüştür. Özel sektörün desteklenmesi devam ederken 1927 yılında Teşvik-i Sanayi Yasası çıkartılmıştır. Endüstriyel geliştirmeyi

amaçlayan bu yasa 15 yıl boyunca geçerli olmuştur (Aslanoğlu, 2010, s. 18). Bunun sonucunda toplumda işçi kesiminin artması sağlanmıştır.

1927 yılı nüfus sayımına göre nüfusun büyük kısmı köylerde yaşamaktadır. 1927 ve 1929 yıllarında köyde yaşayan kesime toprak dağıtılmış, 1929'da Zirai Kredi Kooperatifleri Yasası çıkartılmıştır. Ekonomik bunalım döneminin sonunda Ankara, Antalya, Bilecik, İzmir, Mersin, Manisa ve Samsun çevrelerinde 69 örnek köy projesi yapılmıştır (Aslanoğlu, 2010, s. 21).

1929 yılında başlayan Dünya Ekonomik Bunalımı 1930'larda da Türkiye'yi olumsuz etkilemeye devam etmiştir. Bu durum ile endüstrileşme ve kırsal kalkınmaya verilen önemin Cumhuriyet'in ilk yıllarında büyük programlı yeni eğitim yapısı yapılmasını yavaşlatmış olması mümkündür. Ancak bu süreçte Devletçilik politikalarıyla birçok sanayi yapısı faaliyete geçmiştir. Kurulan fabrika yapıları arasında Bakırköy Bez Fabrikası (1934), Paşabahçe Cam Fabrikası (1935), İzmit Kâğıt Fabrikası (1936), Karabük Demir Çelik Fabrikası (1937), Konya Ereğli Bez Fabrikası (1937), Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası (1937), Gemlik Suni İpek Fabrikası (1938), Bursa Merinos Fabrikası (1938) gibi kuruluşlar örnek gösterilebilir (Aydın, 2019, s. 414).

Yeni kurulan Cumhuriyet imar ve şehircilik faaliyetleriyle ilişkili yeni yasalar ve yönetmelikler de yapmaktadır. 1050 numaralı Muhasebe Umumiye Kanunu 26/05/1927 tarihinde çıkartılmıştır. Kanunun 23. Maddesi şu şekildedir: "Devlete ait bilumum gayrimenkul emval, tapu idaresince Hazine namına tescil ve Maliye Vekaleti tarafından idare olunur. Bunlardan bir daireye tahsisi icap edenler o daireye, istimal olundukları müddetçe bila icar verilebilir." (1050 Muhasebe Umumiye Kanunu). Bu kanunun çıkarılmasını izleyen yıllarda 23. Madde kapsamında kurumlar arasında yapı tahsisleri yapılmıştır.

Erken Cumhuriyetin hızlı yapılaşma dönemi mimari biçimleniş açısından simgesel dil de üretmiş, 1930'ların başlarında Osmanlı formlarının reddi ve modernist yaklaşımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Avrupa modernizminden etkilenen bu "Yeni Mimari (İkinci Ulusal Mimarlık Dönemi)" bezemesiz, kübik tasarım unsurları barındırmaktadır (Bozdoğan, 2012, s. 61). Modern hareketin etkisi altındaki bazı Türk mimarların uluslararası mimarlık tutumu yürütme çabaları,

Türk mimarların geçmiş dönem akımlarından sıyrılarak modern dünyaya dönüp uluslararası mimarlık fikirleri ile ilgilenmelerine sebep olmuştur (Aslanoğlu, 2010, s. 54).

1931 Atina Konferansı'nda sunulan bildirilerin çoğunda, koruma uygulamaları içindeki yeniliklerden bahsedilmektedir. Mimar ve mühendisler tarafından denenen yeni teknikler; çimento harcı, betonarme ve çelik yapım teknikleri kullanımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemin yeni olan bu teknikleri, taşıyıcı sistem sorunları olan yapıların sökülüp yeniden yapılmaları yöntemi yerine yapı üzerinde müdahale yöntemleri gelişmesine yol açmıştır. Çimento kullanımı ile betonarme yapım sisteminin eski yapılara entegrasyonu modern ve gelişmiş teknikler olarak belirtilmektedir (Binan, 1999, s. 12-13-14). Avrupa'da başlayan bu yenilikçilik hareketleri ilerleyen yıllarda Türkiye mimarlık ortamını da etkilemiştir.

19. yy'ın 2. yarısında başlayan yabancı mimarlar ile çalışma yaklaşımı Cumhuriyet Dönemi'nde de devam etmiş, 1923'te açıklanan hükümet programında uzmanlığa ihtiyaç duyulan işler için yabancılardan faydalanılması düşüncesi belirtilmiştir. 1937 yılında yayınlanan hükümet programında da mimari alan eğitimindeki acil ihtiyacın karşılanması için yabancı mimar kullanılması konusu gündeme getirilmiştir (Aslanoğlu, 2010, s. 55).

Mimar sayısının o dönemde yetersiz olması sebebiyle yurtdışından mimarların ülkeye getirilmesi ya da eğitim için yurtdışına mimar gönderilmesi söz konusu olmuştur. Kurtuluş Savaşı sırasında harap edilmiş Batı Anadolu kentlerinin de imarı, çağdaş uygarlık düzeyine erişmek için önemli bir unsur olarak görülmektedir (Hasol, 2017, s. 58). Bu bakımdan Cumhuriyet yönetimi mekânsal stratejilere önem vermiş, bu stratejilerden en önemlisi de Ankara'nın başkent yapılması olmuştur. Ankara'nın planlanması modernleşme çalışmaları içinde önemli bir yer tutmaktadır (Tekeli, 2014, s. 164). Ankara'nın Anadolu şehirlerine örnek olması istenmektedir. Bir anlamda ülkedeki dönüşüm; mimariyi yenilikçi ve çağdaş yansımalarla etkilemiştir.

Yeni yapılaşmanın yanısıra koruma alanı da erken cumhuriyet döneminde önemli bir yer tutmaktadır. Ankara'da 1920 yılında Büyük Millet Meclisi açıldığında

Atatürk'ün ilk tasarruflarından biri Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir Türk Asar-i Atika Müdürlüğü kurulmasıdır. Asar-i Atika Müdürlüğü mimari eserlerin ve ören yerlerinin korunmasından sorumlu olduğu gibi, illerde daha önce açılmış Müze-i Hümayun şubelerinin idaresinden de sorumludur. Bu müdürlük bir yıl sonra Hars (Kültür) Müdürlüğü adını alır, müzecilik faaliyetlerine ek olarak kütüphane ve güzel sanatlarla ilgili görevler de bu kuruma verilir (Önder, 1989, s. 63).

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasının ardından 1922'de dönemin Milli Eğitim Bakanı tarafından "Müzeler ve Asar-i Atika Hakkında Talimat" başlığı ile müze görevlilerinin görev ve sorumluluklarının açıklandığı, "arkeoloji ve etnoloji ile ilgili eserlerin derlenmesi, envanter ve koruma işlerinin nasıl yapılacağı konusunda teknik bilgiler" verilen bir genelge yayınlanır ve illere gönderilir. Aynı dönemde Atatürk'ün emriyle eğitim ve kültür sorunlarını incelemek üzere Heyet'i İlmiye kurulur ve heyetin çalışma programında "Ankara'da bir Milli Müze kurulması ve buna bağlı olarak Türk Etnografya Müzesi'nin hemen açılması" konusu da bulunmaktadır. Heyetin bir ay sonra sunduğu raporda sadece Ankara'da değil "münasip merkezlerde milli müzeler vücuda getirilerek milli asarın cem ve tetkikine çalışılacaktır" sözleri de yer alır (Önder, 1989, s. 64-65).

1924'de müze için çalışmalar yapmak adına bir komisyon kurulur ve satın alınan eserler önce İstanbul'da Dar-ül Fünun'da bir odada toplanır. 1925 yılında tekke ve zaviyelerin kapatılmasının ardından buralarda bulunan nesneler de etnografya müzesi arşivine dahil edilir (Önder, 1989, s. 68).

Medrese, tekke ve zaviyelerin kapatılmasının ardından bu yapılar hakkında da kararlar çıkarılmıştır. Bu binalar Eğitim Bakanlığı'na ve kent yönetimine devredilmiş, tarihi ve estetik değeri olanların Evkaf tarafından korunmasına, geri kalanların yeni okul binaları yapımı için satılmasına karar verilmiştir. 1926'da mezarlıklar gibi çeşmeler ve sebiller de su kaynaklarıyla beraber belediyeye devredilmiştir. Camiler 1924'te Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlanmıştır. Vakıfların yönetimi ise 1931 yılında bu bakanlığa devredilmiştir (Altınıyıldız, 2007, s. 289).

31 Mayıs 1933'de kabul edilen İstanbul Darülfünununun İlgasına ve Maarif vekâletince Yeni Bir Üniversite Kurulmasına Dair Kanun, Üniversite Reformu

olarak nitelendirilmektedir. Bu kanun ile Darülfünun kapatılmış, Maarif Vekaleti'ne bağlı İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Üniversite eğitimi ile tıp, mühendislik, iktisat alanlarında gelişme sağlanması amaçlanmıştır (İstanbul Darülfünununun Ilgasına ve Maarif Vekâletince Yeni Bir Üniversite Kurulmasına Dair Kanun). Bu doğrultuda da yapı ihtiyacı doğduğu düşünülebilir.

Atatürk 1931'de harap olmuş tarihi binaların durumuna dikkati çekince koruma kavramı Cumhuriyet hükümetinin gündemine girmiştir. Bir ay içerisinde Bakanlar Kurulu, Anıtları Koruma Komisyonu adında bir koruma kurumu kurmuştur ve bu kurumun amacı ülkenin her yerindeki antik eserlerin korunmasıdır. Bunun ardından Eğitim Bakanlığı 1906'da düzenlenmiş olan yasanın yerine geçecek bir yasa tasarısı hazırlamış ve bir kitapçık yayınlamıştır. Bu kitabın adı Tarihi Abide ve Eserlerimizi Korumaya Mecburuz'dur (Altınıydız, 2007, s. 289).

1935 yılında, koruma kurulu bir raporunda içlerinde Fatih'e ait binalar, Süleymaniye, Şehzade (Şekil 2.2) ve Topkapı Sarayı komplekslerinin de olduğu anıtların ihmal nedeniyle çökmek üzere olduklarını belirtmektedir. Kurula göre imaret binalarının çeşitli devlet dairelerine devredilmesi bakım ve tamiratlarını olumsuz etkilemiştir (Altınıydız, 2007, s. 290).

Şekil 2.2 Şehzade Cami ve medresesinin 1930'larda görünümü (Altınıydız, 2007, s. 289)

1930'lu yıllarda Avrupa kentlerinde tarihi çevrede; ulaşım, sağlık nedenleri ya da tarihi eserlerin çevresini açma ile politik amaçlı yıkımlar yapılması çalışmaları görülmektedir (Binan, 1999, s. 14). Bu yaklaşımlar Türkiye'deki imar faaliyetlerini de etkilemiştir.

1933 tarihli Bina ve Yollar Yasası her anıtın çevresinde yarıçapı 10 metre olan boş bir alan bırakılması zorunluluğunu içermektedir. Bu yasa böylece daha önceki Tanzimat prosedürü olan ve Haussmann modeline dayanan anıtların etrafını açık tutma uygulamasını standart hale getirmekteydi. Her bina kendi mekanı içerisinde tecrit edilmiş bir halde düşünülürdü. Ama bu yasanın uygulanması 1950'li yıllara kadar ertelendi (Altınıydız, 2007, s. 291).

Kiliseler ve şehir surları da genel bakımsızlıktan payını almış durumdaydı. Kaynak eksikliği bu durumun genel sebebi olarak gösterilmekteydi. 1931 tarihli yasa tasarısı milli abideleri koruma, 1934-1935 başbakanlık kararnameleri ise milli ve tarihi eserler ve Türklüğün yüksek abideleri ile ilgiliydi. 1930'lu yılların ortalarında Millî Eğitim Bakanlığı "Antikite ve Tarihi Eserlerden Derslerde Nasıl İstifade Edileceği Hakkında Andıç" başlıklı tüm okullarda uygulanması öngörülen kapsamlı bir program hazırladı ve bu programda şu saptamalara yer verdi (Madran 2002, s. 149):

Ülkede bulunan tüm tarihi eserler Türk ırkının yapıcılığı ve kültürünün belgeleridir.

Ülkedeki eserlere Eti, Frigya, Lidya, Roma, Bizans, Osmanlı gibi ne isim verilirse verilsin, tümü Türk eseridir. İsimler dönemlerin ayrılmasına yarayabilir.

Bu ata belgelerini tanımak ve korumak, Türk'ün görevidir.

Ülkedeki tarihi eserleri ve 'Antikite ve Tarihi Eserleri' korumak için en etkin önlem, ulusun tüm bireylerinde küçük yaştan başlayarak tarihi esere karşı ilgi uyandırmak ve bunun ulusal bir görev olduğunu anlatmaktır.

Bu beyanname ile Koruma Kurulu, Bizans eserlerinin tarihi ve sanatsal değerini vurguluyor ama Türk abidelerinin daha çok politik değere sahip olduğunu beyan ediyordu (Altınıydız, 2007, s. 291).

Aynı dönemde, 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu “Ayasofya Camiinin Müzeye Çevrilmesi Hakkında Kararname” ile caminin çevresindeki vakıf yapılarının Vakıflar Genel Müdürlüğünce, özel mülkiyetlerin ise Millî Eğitim Bakanlığınca yıkılmasına ve yapının onarım ve korunması giderlerinin aynı Bakanlık tarafından üstlenilmesine karar vermişti (Madran, 2002, s. 124).

1938’de İstanbul ile ilgili bir plan yapmış olan Fransız şehir plancısı Henri Prost Aya Sofya haricindeki fetih öncesi abidelerin korunmasının ülke olanaklarının kısıtlı olması sebebiyle yabancı kaynaklara bağlı olduğunu dile getirdi. Henri Prost Aya Sofya’yı, Hipodromu ve Büyük Sarayı çevreleyen bölgeyi arkeolojik bir park (Şekil 2.3) ve surların çevresini de koruma altına alınmış alan olarak tasarlamıştı (Altınyıldız, 2007, s. 292).

Şekil 2.3 Prost’un 1947 tarihli arkeolojik parka yönelik planı (Altınyıldız, 2007, s. 292)

Ekonomik sorunlar II. Dünya Savaşı’nın başladığı yıllardan itibaren etkisini göstermeye başlamıştı. Savaşın tüm dünyayı etkilediği süreçte Türkiye savaştan

uzak dursa da ekonomik olarak etkileri önemli ölçüde hissedilmiştir. Özellikle savaş tehlikesi ile devlet bütçesinin büyük çoğunluğunun savunma masraflarına ayrılmasıyla oluşan sıkıntı 1940 yılında çıkarılan Milli Korunma Kanunu ve 1942 yılında yürürlüğe giren Varlık Vergisi ile giderilmeye çalışılmıştır (Özgüven ve Cantürk, 2019, s. 517).

Bu kanunlar çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Ancak 1945 yılında Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun çıkarılmasıyla TBMM'de muhalefet daha fazla sesini duyurmaya başlamıştır. Kanun ile büyük toprak sahiplerinin mülklerinin bir kısmının topraksız köylüye dağıtılması düşünülmüştür. Kanunun hazırlık aşamasından itibaren özellikle TBMM içindeki toprak sahibi milletvekillerinin meseleye şiddetle karşı çıktıkları görülmüş ve bu süreç Demokrat Parti'nin kurulmasını hızlandırmıştır (Aydın, 2018, s. 359).

1946 yılında çok partili döneme geçilmiş ve 1950'de Demokrat Parti iktidar olmuştur. Adnan Menderes başbakanlığındaki hükümetin tutumu iktisadi gelişmeye yöneliktir ve bu bakımdan Erken Cumhuriyet Dönemi'nin Devletçi politikalarından ziyade yabancı sermayenin ve kredinin önemi üzerinde durulmuştur. Kalkınma, büyüme gibi kavramlar sıklıkla vurgulanmış ve bu noktada Menderes bizzat inşaa ve imar faaliyetleri üzerinde durmuştur. 1950'lerin siyasi atmosferine hâkim iktisadi rasyonalite çerçevesinde yol yapım ve imar çalışmaları gelişme olarak değerlendirilmiş ve iktisadi büyüme kültürel inkılaplardan daha etkili bir modernleşme olarak değerlendirilmiştir (Bora, 2017, s. 162, 265, 538-536).

Demokrat Parti döneminde eğitim alanında reformlar da yapılmıştır. Teknik öğretim okullarında uzmanlaşma amacıyla kursalar ve şubeler açılması; ortaöğretim kurumlarının program, yönetmelikler ile laboratuvar, kütüphane gibi mekansal açıdan yeniden düzenlenmesi; teknik eğitim kurumlarının ülke genelinde yaygınlaştırılması; üniversiteler bünyesinde araştırma enstitüleri kurulması gibi yenilikler yapılmıştır.

1951 yılında çıkartılan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair 5805 Sayılı Kanun; eserlerin korunması, bakım ve

onarımına dair ilkeler belirlerken; uygulamaları da denetlemeyi hedeflemektedir (Resmi Gazete, 1951, s. 2).

1950'lerin imara yönelik atmosferine damgasını vuran yapı tekniği betonarme olmuştur. Erken cumhuriyet döneminde modernliğin sembolü olarak kodlanan çimento o yıllarda daha çok ithal edildiği için inşaat sektörünün pahalı malzemeleri içerisinde yer alıyordu ve bu özelliği 1930-1950 yılları arasında sürmüştür. 1953 yılında Türkiye'de devlet işletmesi ÇİSAN kurulur ve ardından çok sayıda çimento fabrikası açılır. Bu sayede çimento inşaat sektöründe egemen bir malzeme haline gelir, betonarme yapılaşma yaygınlaşır ve kentlerin çehresini belirleyen birçok altyapı ve üstyapı projesi betonarme olarak üretilir (Tekin ve Akpınar, 2014).

1950'li yıllarda koruma alanında da betonarmenin etkisi görülmeye başlamaktadır. Erken Cumhuriyet döneminde Anıtları Koruma Konseyi kurucu üyesi olarak görev yapan Celal Esad Arseven Osmanlı mimarisinin temel prensiplerini kurmak için önemli anıtların rölövesinin hazırlanmasını ve önemli anıtlarda kurşun kullanılmasını önerir. Anıt eserlerin özgün yapıım tekniklerinin onarımlarında kullanılması özgün tekniklerin korunması anlamına da gelmektedir. 1950'li yılların restorasyonlarında kurşun pahalı olduğu gerekçesiyle kullanılmaktan vazgeçilmiş ve yerine çimento kullanılmıştır (Altınıydız, 2007, s. 294).

1955'te İstanbul'da toplanacak olan Uluslararası Bizans Çalışmaları Kongresi için tüm Bizans mirası bir süre ilgi görmüştür. Yapılan müdahaleler sadece cephe uygulamalarıyla sınırlı kalmıştır. Kongreye gelenlerin ziyaret edeceği anıtlar temizlenmiş olup detaylı onarımları ilerleyen yıllara bırakılmıştır (Altınıydız, 2007, s. 296).

Bu dönemde dar caddelerinin yerini geniş caddeler almış olup yıkımlar yapılmıştır (Şekil 2.4). Anıtların etrafında genişletme çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Altınıydız, 2007, s. 296).

Şekil 2.4 Valide Cami'nin etrafındaki yol açma çalışmaları (Altınyıldız, 2007, s. 298)

19. YY SONUNDA OSMANLI DEVLETİ'NDE BÜYÜK PROGRAMLI YAPI ÜRETİMİ VE 20. YY'DA YAPILARIN YENİDEN KULLANIMI

3.1 19. yy Sonunda Osmanlı Devleti'nde Büyük Programlı Yapı Üretimi

1836 yılında dönemin İngiltere Elçisi Mustafa Reşit Paşa İstanbul'da çıkan yangınlar sebebiyle yabancı mimarlarla çalışılması ve kagir yapım tekniği kullanılmasını İstanbul yönetimine tavsiye etmiştir. Mustafa Reşit Paşa ahşabı ucuz ama dayanıksız bulmakta olup, kagir yapım tekniğinin yararlı olduğunu savunmaktadır. Hatta Osmanlı'dan Avrupa'ya eğitim amacıyla gençlerin gönderilmesi ve Avrupa'dan da mimarların Osmanlı'ya getirilerek çalıştırılmalarını önermiştir (Can, 1993, s. 35). Bu sürecin sonunda İstanbul'a gelen Gaspere Trajano Fossati, Giuseppe Fossati, William James Smith gibi yabancı mimarlar hastane, kışla, okul, elçilik, idari bina, iş hanı, konut gibi birçok yeni yapı yapmışlardır. Yeni işlevler ile inşa edilen bu yapılar da ortak özellik geleneksel yapılara göre daha büyük olmaları ve prizmatik kütle yapısına sahip olmaları şeklinde özetlenebilir. Bu yapılar geleneksel konut mimarisi ve anıtsal yapıların oluşturduğu kent dokusu içinde büyük kütleleri ve farklılaşan mimarileri ile hemen dikkat çekmektedir. Binalar; plan düzeni açısından geleneksel şemaları çağrıştırmakla birlikte modernleşmiş ve özel işlevli mekanlardan oluşan bir düzene sahiptir. Kagir yığma yapım tekniğinde inşa edilmiş ve dönemin modern malzeme ve yapım teknikleri kullanılmış olan bu yapıların dış mimarisinde Avrupa etkili ancak yerel karakter kazanmış ve yer yer yoğun, mimari dekorasyon görülür.

Örnek olarak; bu yapılardan biri olan Baltalimanı Sahil Sarayı; 1847 yılında Mustafa Reşit Paşa tarafından Mimar Fossati'ye yaptırılmış olup, büyük ve kagir sahil sarayları yapılmasının önünü açmıştır (Can, 1993, s. 37).

İlk olarak 1848 yılında düzenlenen Ebniye Nizamnameleri kentlerdeki yeni yapılaşma, ulaşım, eski eser gibi konularda düzenlemeler barındırmaktadır. 1848 yılında çıkartılan ilk nizamname ulaşım konusunun yanı sıra yeni yapılaşma konusunda da bazı hükümler içermektedir. Nizamnamenin 16. maddesi; hanlarda

avluya ve kütleye bitişik ahşap yapı inşa edilemeyeceğini ifade etmektedir. 1864 yılında yayınlanan ve yangınlardan korunmayı amaçlayan “Turuk ve Ebniye Nizamnamesi” mevcut yapıların dış onarımında ahşap kullanımını yasaklamaktadır (Madran, 2002, s. 17). Nizamnameler incelendiğinde bu yönetmeliklerin yangınları önlemek amacıyla kagir yapım tekniğini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

1869 nizamnamesinin yetersiz kalması üzerine, 1874 yılında bir nizamname daha yayınlanmıştır. Bu nizamnamede, ilk kez eski eser tanımı ve sınırlandırılması yapılmış olup günümüze kadar kısmen sürecek bir kavram olarak, eski eserlerin devlet malı ve himayesinde olduğu hükmü getirilmiştir (Madran, 1996, s. 61). Bu süreçte Osmanlı Devleti’nin 1853-1856 Kırım Savaşı sonrası aldığı borçlar ve bu borçların artışı ve merkezi bütçeden ödenememesi alacaklı devletler ile yapılan anlaşmalar ile devletin gelirlerine el koyan ve borçları doğrudan ödeyen Düyun-u Umumiye İdaresi’nin kurulmasına sebep olmuştur. Bu kurumun Çağaloğlu’ndaki binası Fransız mimar Alexandre Vallaury tarafından inşa edilmiş olup, 19. yy’ın simgesel ve kent silueti içinde dominant etkisi olan yapılarından biridir. Cumhuriyetin kurulmasından sonra bu yapı, bina ihtiyacı kapsamında eğitim amaçlı olarak 1933’te İstanbul Erkek Lisesi’ne tahsis edilecektir.

19. yy’ın büyük bir kısmında ekonomik sıkıntılar hâkim olmasına rağmen Sultan Abdülmecid Dolmabahçe Sarayı’nı, Sultan Abdülaziz ise Çırağan ve Beylerbeyi Saraylarını inşa ettirmiştir. İstanbul Üniversitesinin kökeni olan Darülfünun’un kurulması da Sultan Abdülaziz döneminde olmuştur (Kuban 2016, s. 502). II. Abdülhamid Dönemi’nde yapılan eğitim reformları ile Cumhuriyet döneminde de faaliyetlerini sürdürecektir birçok yüksekokul açılmıştır. Bu okulların içinde 1883’te açılan Mekteb-i Sanayi-i Nefise-i Şahane¹ ve 1884’te açılan Hendese-i Mülkiye Mektebi² önemlidir (Kuban 2016, s. 503).

¹ Güncel ismi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’dir.

² Mühendis mektebi anlamında olup günümüzde İstanbul Teknik Üniversitesi adını almıştır.

3.2 20. yy'da Büyük Programlı Yapıların Yeniden Kullanımı

Arşiv çalışmaları sonucu elde edilen verilere göre yeni kurulan yönetim şeklinin gereksinimleri doğrultusunda 1923 sonrası az oranda görülen tahsisler 1930'lara doğru devlet politikalarının netleşmesi ve savaştan çıkan ülkenin taleplerinin artması sonucu hızlanmış, bu ivmelenme 1940'larda daha da artmıştır.

Özellikle Tanzimat Fermanı sonrası inşa edilmiş büyük programlı yapıların müze, eğitim, hastane, kütüphane gibi birçok ihtiyaç için tahsisi yapılmıştır. Bu yapılar tahsis edildikleri dönemde henüz yeni inşa edilmiş durumda oldukları için genellikle mimari miras olarak görülmemekte, yeni işlevler için gereksinimi karşılayabilecek kullanılabilir yapı stoğu olarak görülmektedirler.

Tahsisler yapı ve parsel tahsisi şeklinde görülmektedir. Tahsisler genellikle devlete bağlı kurumlar arasında ve kullanım ihtiyacı oluşmasından dolayı yapılmaktadır. Yeniden işlevlendirmelerde eğitim yapısı olarak kullanım yaygın olarak görülen bir uygulamadır. Bu amaçla yapılan tahsisler sonrası yapılar lise, üniversite, laboratuvar, kitaplık gibi birçok farklı kullanım tipinde görülebilmektedir.

19. yy'ın ortalarından 1990'lara doğru yapılan belge araştırmalarında “tahsis” kelimesinin ilk dönemlerde daha çok “nakil” ve “kullanım” kelimesi ile eşdeğer tutulduğu, sonraki dönemlerde “tahsis” kelimesinin kullanımının yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir.

Gümüşsuyu Kışlası, bahçesi ve diğer binalarıyla birlikte Bakanlar Kurulu Kararıyla Mühendis ve Kondöktör Mektebine bırakıldığı ve burayı işgal etmekte olan istihkam bölüğünün başka yere nakledilmesinin gerekliliğinden bahsedilen belgeye göre, kışla işleviyle inşa edilmiş bir yapı olan Gümüşsuyu Kışlası eğitim amacıyla kullanılmak üzere yeniden işlevlendirilmiştir (30-10-0-0/159-113-1, TCCDAB). Fındıklı Konağı'nın meclis emrinde kalması ile Maçka'daki Meclis-i Mebusan Riyaseti Konağı'nın Millî Eğitim Bakanlığı emrine tahsis edildiği ve Adli Tıbbı tahsis edilen Soğukçeşme Askeri Rüştîye'sinin Mülkiye Mektebi tarafından tahliye edilmesinden bahseden belgelerde devlet kurumları arasında ihtiyaca göre yapı değişimleri yapıldığı görülmektedir (30-10-0-0 / 139-995-12, TCCDAB).

Yapılan arşiv çalışmalarında bazı yapıların birden çok organizasyon tarafından kullanılmak üzere tahsis edildiği belirlenmiştir. Bir belgede; Nafia binasının bir kısmının Nafia Bs. Müh. Mübayaat Komisyonu ve bir kısmının da Tali Mübadele Komisyonu'nca kullanıldığı, Maarif binasının mahkemelere tahsis edildiği, Münir Paşa Konağının da Hazineye verilmesi kararlarından söz edilmektedir (30-10-0-0 / 139-996-14, TCCDAB).

Hali hazırda kullanılan bazı binalara tahsisler yapıp, mevcutta kullanan kurumlardan bu binaları boşaltmalarının istendiği durumlar da söz konusudur. İstanbul Kız Lisesi'nin taşındığı binada bulunan Maliye ve Diyanet İşlerine bağlı bazı birimlerin, bir an önce binayı boşaltmalarının istenildiği belgeye göre; yapı bu idarelerce kullanılmakta iken İstanbul Kız Lisesi buraya taşınmıştır (30-10-0-0 / 143-27-8, TCCDAB).

Bir yapı grubunun ve parselinin bedel karşılığı süreli tahsis edildiği durumlarda görülmektedir. Yıldız Parkı dahilindeki Çırağan Sarayı ve Feriye Dairesi'nin arazi ve binasının eğlence ve oyun salonları olarak düzenlenmek üzere Belediye tarafından bir şirkete kiraya verilmesi konulu belgeye göre yapılar kiraya verilerek süreli olarak yeniden kullanılmaya başlanmak istenmişlerdir (30-18-1-1 / 14-42-8, TCCDAB).

Bazı yapıların günümüzdeki binalarını kullanmaya başlamadan önce başka yapılarda faaliyetlerini sürdürdüğü örneklerde bulunmaktadır. İstanbul Nihari Kız Lisesi ve Gaziosmanpaşa Orta ve İlkokul binası olarak kullanılmak üzere tespit edilen binaların Milli Eğitim emrine tahsisinden bahsedilmektedir (30-18-1-1 / 19-39-14, TCCDAB).

Yapıların yeniden kullanımlarının, bu kapsamda tahsis edildikleri dönemin siyasi ortam şartlarından etkilendiği durumlar söz konusudur. Cumhuriyet'in ilanından hemen önce Mart 1923'te; İstanbul'da Gümüşsuyu Kışlası hükümet tarafından mühendis mektebine tahsis edilmişken bir süre sonra İngilizlerin mektebi kışladan çıkardıkları, Yunanlılar İstanbul'u terk ettiklerinden İngilizlerin Kuledibi'ndeki hastaneye döndürülme ve kışlanın tekrar mühendis mektebine verilmesi hususunda gerekli işlemlerin yapılması talebine istinaden; Nisan ayında İngilizlerin işgalinde bulunan Gümüşsuyu Kışlası'nın mühendis mektebine

çevrilmesi kararı alınmıştır (30-10-0-0 / 159-113-1, TCCDAB). Aynı yıl ağustos ayında Mühendis Mektebi'nin Gümüşsuyu Kışlası'na ve Kondüktör Mektebi'nin de Donanma Cemiyeti binasına nakli ile süreç sonuçlanmıştır.

Cumhuriyet'in kurulmasının ardından tahsisler hız kazanmıştır. 16/09/1929 tarihli Başvekalet Muamelet Müdürlüğü yazısında İtalya elçilik binası için arsa tahsisi yapıldığından bahsedilmektedir (Şekil 3.1, 30-18-1-2 / 5-46-9, TCCDAB). İlerleyen yıllarda bu parselde inşaat malzemelerinin ulaştırılması için uygun yol olmadığı için parsel tahsisi tekrarlanacak, hatta yapının inşası tamamlanamayacak ve satılık natamam bina olarak gazetede ilan verilecektir.

Türkiye Cumhuriyeti
BAŞVEKALET
Muamelât Müdürlüğü
Şube
Sayı 8362

Kararname

T.C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

İtalya sefarethanesi yapılmak üzere evvelce verilmiş iken malzeme nakliyatı için muntazam yol olmadığından üzerine bina inşasından sarfı nazar edilen mahal iade olunmak üzere bu defa kısmen mübayaâ x ve kısmen emvali metrokeden ifrazen verilen ceman I2787 metro terbiindeki arsanın şekline göre mülâsıkındaki millî eraziden takriben x üç bin metro mahallin sefarethaneye tahsisi Maliye Vekâletinin 19/8/929 tarih ve 2755 numaralı tezkeresile yapılan teklifi İcra Vekilleri Heyetinin 16 / 9 / 929 tarihinde tasvip ve kabul olunmuştur .

REİSİCUMHUR
Gazi M. Kemal

Bş. V. *[Signature]*
Ad. V. *[Signature]*
M. M. V. *[Signature]*
Da. V. *[Signature]*
Ha. V. *[Signature]*
Ma. V. *[Signature]*
İkt. V. *[Signature]*
S. İ. M. V. *[Signature]*
Me. V. *[Signature]*
Na. V. *[Signature]*
R. *[Signature]*

İktisada bulunmadı
İktisada bulunmadı
İktisada bulunmadı
İktisada bulunmadı
İktisada bulunmadı
İktisada bulunmadı
İktisada bulunmadı
İktisada bulunmadı
İktisada bulunmadı
İktisada bulunmadı
İktisada bulunmadı

3	18	01	02	5	46	9
---	----	----	----	---	----	---

Şekil 3.1 İtalya elçilik binası inşaatı için yol olarak kullanılmak üzere parsel tahsisi (30-18-1-2_5-46-9, TCCDAB)

Kapalı, açık ya da yarı-açık her türlü mekân gereksinimini karşılamak için de parsel tahsisinin yapıldığı örnekler mevcuttur. 13/07/1932 tarihli T.C. Başvekalet Muamelet Müdürlüğü yazısında Çırağan Sarayı ortak tarafında bulunan boş arsanın ücretli olarak Beşiktaş Spor Kulübüne kiralanmasından bahsedilmektedir (30-18-1-2 / 30-52-3, TCCDAB). Bu arazi o yıllarda “Şeref Stadı” olarak kullanılmıştır. Bu belgede parsel tahsislerinin ücretli olarak da yapıldığı görülmektedir.

Atatürk, 19 Şubat 1931’de Konya’ya yaptığı gezi sırasında Başvekil İsmet İnönü’ye telgraf çekerek koruma etkinliklerine hız kazandırmıştır. Konya’daki tarihi yapıları yerinde incelemiş, Afet İnan ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Tevfik Bıyıklıoğlu’nu Konya’ya çağırarak görüşlerini alarak memleketin her yerinde önemli tarihi eserler olduğunu belirterek, ortaya çıkarılacak eserlerin bilimsel bir şekilde muhafaza ve tasniflerini istemiş; arkeolog yetiştirilmesinin önemli olduğunu vurgulayarak, bazı öğrencilerin bu alana yönlendirilmesini ve Konya’da bulunan Karatay Medresesi, Alaaddin Cami, Sahipata Medresesi-Cami-Türbesi, Sırçalı Mescit ve İnce Minare’nin tamir edilmesi, asker işgalinde bulunanların boşaltılmasını isteyen bir telgraf kaleme almıştır. Ayrıca Atatürk bu telgrafında iki farklı uygarlığın eserlerine de değinmiş, arkeolojik alanlara, Anadolu-Selçuklu eserlerine, korumanın uzmanlaşmış kişilerce yapılması gerektiğini vurgulamıştır (Madran, 2002, s. 106). Süreç sonunda bir komisyon kurularak Bakanlar Kurulu’na rapor sunmuştur. Bu rapora göre; Abideleri Muhafaza Heyeti kurularak tarihi yapılar için onarım programı hazırlanmalı, Müze Müdürlüğü de uygulama yapmalı, bu yapılar tescillenmeli, bakım ve onarımları için bütçe ayrılmalı, Millî Savunma Bakanlığı tarafından kullanılan eski eserler boşaltılmalı, koruma bilinci oluşturmak için yayınlar yapılmalıdır. Ayrıca bu rapora 1932’de rölövenin hazırlanmasının gerekliliği, onarımı yapılacak yapıların tüm insanlık için bir değer olduğu gibi maddeler eklenmiştir (Madran, 2002, s. 107-108). Raporda geçen Millî Savunma Bakanlığı’nın işgal ettiği eski eserleri boşaltması konusu, bu tür yapıların devlet kurumlarına tahsis edilerek kullanıldığı ve bazen yeniden işlevlendirildiklerinin bir göstergesidir.

Eski eserlerin korunması ve onarılması amacıyla bütçe çalışmaları yapılmıştır. 24/05/1938 tarihli Vakıflar Umum Müdürlüğü yazısında “Eski eserlerin korunması, tamirâtı için bütçeye ilave yapılması” konusundan bahsedilmektedir (Şekil 3.2-3, 30-10-0-0 / 213-447-8, TCCDAB). Ayrıca “restorasyon” çalışmaları da bu dönemde hız kazanmıştır. 1939 tarihli T.C. Başvekalet Kararlar Dairesi Müdürlüğü’nün başka bir yazısında “İstanbul'daki tarihi ve mimari kıymeti haiz eserlerin tamiri için çalıştırılacaklara ücret verilmesi” konulu yazıdan (30-18-1-2 / 89-103-6, TCCDAB) tarihi eserlere önem verildiği ve bu yapılarda kullanılacak malzeme dışında çalışacaklara da bütçe tahsis edildiği anlaşılmaktadır.

T. C. VAKIFLAR Umum Müdürlüğü Müdürlüğü	Hulâsa
Sayı.....	259
Yeni senede tamir edilecek hayrat Programı	
Elde bulunan tamirlere devam.	
Ankarada Cenabi Ahmetpaşa	
İstanbulda : Süleymaniye	
" : Yenicami	
" : Ortaköy	
" : Mahmutpaşa	
" : Azabkapı	
" : Mesihpaşa	
" : Fethiye	
" : Okcumusa	
" : Kılıçalıpaşa	
Birinci Tertip	
Ankarada : Hacıbeyram	
Anadoluda : Bozüyükte Kasımpaşa	
" : Antalyada Elmali Ömerpaşa	
" : Amasyada Bayezid camii	
" : Malatyada Arslanbey	
" : Afyonda Gedikahmetpaşa	
İstanbulda : Kadırgada Sokullu	
" : Teşvikiye	
" : Eyup	
İkinci Tertip	
Ankarada : Kurşunlu	
Diyarbakır : Behrampaşa	
Silvan'da : Salâhaddinleyyubî	
İstanbulda : Balıpaşa	
" : Cerrahpaşa	
" : Davutpaşa	
" : Zalmahmutpaşa	

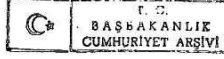
030102134478

3

Şekil 3.2 Eski eserlerin korunması, tamirâtı için bütçeye ilave yapılması konulu belge (30-10-0-0 / 213-447-8, TCCDAB)

(2)

T. C.
VAKIFLAR
Umum Müdürlüğü
Müdürlüğü

Hulasa

Sayı.....

Üçüncü Tertip

Gebze'de : Çobanmüstafapaşa
Trakya'da : Çorluda Süleymanpaşa
İstanbulda : Şemsipaşa
" : Nişancımehmetpaşa

Yukarıda zikredilen camilerden sonra ilk başlanması lâzım gelen grup :

İstanbulda : Şehzade
" : Nuruosmaniye
" : Çinili
" : İsmailağa
İzmit'te : Pertevpaşa
Manisa'da : Muradiye
Edirne'de : Bayezid
Nazilli'de : Yahyapaşa
Aydın'da : Veysipaşa

Bu camiler 938 programı ve 354 000
liralık tahsisat haricindedir.

Gerek memur ve gerek kullanılacak usta ve işçi dolayısıyla yukarıda arzolunan gurublar adedinden fazla tamirâtı idare etmek imkânsızlığından dolayı biten bir inşaatın yerine yenisi başlanmak suretiyle mesaiye devam edileceği arz olunur.

938 senesinde inşa edilecek akarlara ait

Program

	Lira
Ankara'da : Borsa, banka, apartıman	200 000
" : Hal karşısında han	250 000
İstanbul'da : Validehanı	250 000
Erzurum'da : Apartıman	25 000
İzmir'de : sergi	26 000
Zonguldakta : Apartıman	70 000
İstanbul'da : Altıncı Daire karşısında apartıman ve sinema	350 000
	1 171 000

030	10			213	447	8
-----	----	--	--	-----	-----	---

4

Şekil 3.3 Eski eserlerin korunması, tamirâtı için bütçeye ilave yapılması konulu belge (30-10-0-0 / 213-447-8, TCCDAB)

Bürokratik çalışmalar, bütçe düzenlemelerine paralel olarak devam etmektedir. 02/08/1938 tarihli Başvekalet Yazı İşleri Müdürlüğü'nün yazısında Edirne'deki Beyazıt Camii Külliyyatından Tıp Medresesi ile Selimiye Arastası'nın tamiri ile ilgili konular belirtilmektedir (30-10-0-0 / 213-447-9, TCCDAB). 30/01/1939 tarihli T.C. Başvekalet Kararlar Dairesi Müdürlüğü'nün yazısında Ankara Mahmut Paşa Bedesteni restorasyonu için bütçe ayrıldığından bahsedilmektedir (30-18-1-2 / 85-120-3, TCCDAB).

Koruma ile ilgili yasa ve yönetmelikler hazırlanması 1930'lu yıllar boyunca devam etmiştir. 1940-1941 yılında 187 yapı tescil edilerek fişleri hazırlanmış, İstanbul genelinde 415 tane tarihi olduğu düşünülen yapı harita üzerinde işaretlenmiş, bazı yapıların tamir raporları hazırlanmıştır (Madran, 2002, s. 115).

Belgelerde 1940'lara kadarki dönemde sonraki dönemlere göre daha nadir olarak görülen bir yapının tahsis edilmesi durumu, 29/08/1945 tarihli 3/3054 sayılı karar ile hız kazanmış, 1950'li yıllardan 1970'lere kadar olan dönemde yoğunlaşmıştır. Koruma ve onarımın yasal bir zemine oturtulması durumu; çeşitli yasa ile yönetmelikler hazırlanması ve komisyonlar kurulması süreçleri ile 1980'li yıllara kadar devam etmiştir.

Yapı tahsisi ve yeniden kullanım kapsamında, özellikle 2. Dünya savaşı sırasında güvenlik nedeniyle İstanbul müzelerinden taşınan eserler sebebi ile Anadolu'da bazı yapıların ve camilerin müze deposu olarak kullanıldıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra İstanbul'da da müze olarak yeni işlevler verilmesi yaygın bir uygulamadır. Müzeye dönüştürülen kimi yapılar özgün işlevlerinde kilise olarak tasarlanmış olup, sonraki dönemlerde camiye dönüştürülmüşlerdir. 05/12/1945 tarihli Başbakanlık Muamelat Umum Müdürlüğü Kararlar Merkezi'nin yazısında Yedikule'deki İmrahor Cami'nin müze olarak kullanılmak üzere tahsis edildiği belirtilmektedir (Şekil 3.4, 30-18-1-2 / 109-70-6, TCCDAB).

İstanbul'da Yedikule'deki İmrahor (Studium Bazilliki)
caminin, bakım ve onarım giderleri, Devlet bütgesinden ödenmek
şartıyla, müze olarak kullanılmak üzere Millî Eğitim Bakanlığına
tahsis, adı geçen Bakanlığın isteği üzerine, Bakanlar Kurulunca
5/12/1945 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

İsmail İnönü

Başbakan: İsmail İnönü
Adalet Bakanı: İsmail İnönü
Millî Savunma Bakanı: İsmail İnönü
İçişleri Bakanı: İsmail İnönü
Dışişleri Bakanı: İsmail İnönü
Maliye Bakanı: İsmail İnönü
Millî Eğitim Bakanı V.: İsmail İnönü
Bayındırlık Bakanı: İsmail İnönü
Ekonomi Bakanı: İsmail İnönü
Sa. ve Şe. Y. Bakanı: İsmail İnönü
Gümrük ve Tekel Bakanı: İsmail İnönü
Tarım Bakanı: İsmail İnönü
Ulaştırma Bakanı: İsmail İnönü
Ticaret Bakanı: İsmail İnönü
Çalışma Bakanı: İsmail İnönü

Şekil 3.4 Yedikule'deki İmrahor Cami'nin müze olarak kullanılmak üzere tahsis (30-18-1-2 / 109-70-6, TCCDAB)

Yapılan araştırmalar sonucunda eğitim yapısı olarak düzenlenmek amacıyla yeniden kullanıma ve Millî Eğitim Bakanlığı'na tahsislere sık rastlanmaktadır (TCCDAB). Milli Savunma Bakanlığı'na tahsisler de sık görülmekte olup, askeri birliklerin işgalinde bulunan binaların bir süre sonra bakanlığa verildiği durumlar söz konusudur. T.C. Başbakanlık Muamelat Umum Müdürlüğü Kararlar Müdürlüğü'nün 1947 tarihli yazısında Giresun'da topçu birliklerinin işgalinde bulunan Hazineye ait Rum Ortaokulu ve Kilise binasının Milli Savunma Bakanlığı'na terk ve tahsisinden bahsedilmektedir (Şekil 3.5, 30-18-1-2 / 113-14-17, TCCDAB).

Başka kurumlara tahsisi yapılan bazı binaların tahsisinin iptal edilerek yapı kullanım hakkının geri alındığı durumlar da söz konusu olmuştur.

T. C.
BAŞBAKANLIK
MUAMELÂT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Kararlar Müdürlüğü
Karar sayısı
3
5456

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET MÜHÜRÜ

Karar

Giresun'da topçu birliklerinin işgalinde bulunan Hazineye ait Rum Orta Okulu ile Kilise binasının Millî Savunma Bakanlığına terk ve tahsisi; Maliye Bakanlığının muvafakatına dayanan Millî Savunma Bakanlığının 31/1/1947 tarihli ve 70213 sayılı yazısıyla yapılan teklifi üzerine, 3887 sayılı kanunun birinci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 27/2/ 1947 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

İsmail

Başbakan <i>İsmail</i>	Devlet Bakanı Başh. Yardımcısı <i>İsmail</i>	Devlet Bakanı <i>İsmail</i>	Adalet Bakanı <i>İsmail</i>
İçişleri Bakanı <i>İsmail</i>	Dışişleri Bakanı <i>İsmail</i>	Maliye Bakanı <i>İsmail</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>İsmail</i>
Bayındırlık Bakanı <i>İsmail</i>	Ekonomi Bakanı <i>İsmail</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>İsmail</i>	Gümrük ve Tekel Bakanı <i>İsmail</i>
Tarım Bakanı <i>İsmail</i>	Ulaştırma Bakanı <i>İsmail</i>	Ticaret Bakanı <i>İsmail</i>	Çalışma Bakanı <i>İsmail</i>

080 18 01 02 13 14 17

Şekil 3.5 Giresun'da bulunan Rum Ortaokulu ve Kilise binasının Milli Savunma Bakanlığı'na tahsisi (30-18-1-2 / 113-14-17, TCCDAB)

1960'lı yıllardan itibaren 25 yıl, 10 yıl gibi süreli tahsis örneklerine rastlanmaktadır (TCCDAB). 21/12/1965 tarihli bir belgede "Eskişehir'de bulunan Kurşunlu Camii Külliyesi'ne ait eski Mevlevihane ile müştemilatından İmaret Aşocağı'nın müze olarak kullanılmak üzere 20 yıl süre ile Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsisi" konusundan bahsedilmektedir (Şekil 3.6, 30-18-1-2 / 187-36-8, TCCDAB).

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR TEKNİK DAİRESİ

KARARNAME

Sayı : 6/ 4856

Eki

Eskişehir'de Kurşunlu Camii külliyesine ait eski Mevlevihane ile müstemiştandan İmaret aşocağının (müze olarak kullanılmak üzere) intifa hakkının (20) yıl süre ile Milli Eğitim Bakanlığına devir ve tahsis; Devlet Bakanlığının 1/6/1965 tarihli ve 7044-16 sayılı yazısı na ilişkin Vakıflar Genel Müdürlüğü İdare Meclisinin 5/5/1965 tarihli ve 133/153 sayılı kararı üzerine, Bakanlar Kurulunca 21 /12/1965 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

030 18 01 187 36 8

Dosya No :
68-12
775

Başbakan
Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı
Devlet Bakanı
Devlet Bakanı
Adalet Bakanı
Millî Savunma Bakanı
İçişleri Bakanı
Dışişleri Bakanı
Maliye Bakanı
Millî Eğitim Bakanı
Beynevlük Bakanı
Ticaret Bakanı
Sağ. ve Sos. Y. Bakanı
Güm. ve Tekel Bakanı
Tarım Bakanı
Ulaştırma Bakanı
Çalışma Bakanı
Sanayi Bakanı
Enerji ve Yab. Kev. Bakanı
Turizm ve Taniına Bakanı
İmar ve İkâat Bakanı
Köy İşleri Bakanı

Şekil 3.6 Eskişehir'de bulunan Kurşunlu Camii Külliyesi'ne ait Mevlevihane ile İmaret Aşocağı'nın müze olarak kullanılmak üzere 20 yıl süre ile Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsisi (30-18-1-2 / 187-36-8, TCCDAB)

Eski Eserler Encümeni'nin devamı olan ve 1951 yılında ismi değiştirilerek yeniden yapılandırılan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Dairesi koruma ile ilgili süreçleri denetleyen bir kurum olma özelliğinde olup yasa ve yönetmelikler de hazırlamıştır³.

³ 5830 sayılı kanun içeriği-Resmi daire ve müesseselerin siyasi partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesi derneklere ait olup siyasi partilere terk edilmiş olan gayrimenkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış

Bazı yapıların günümüzdeki işlevlerine ulaşmadan önce farklı işlevlerde tahsislerinin yapıldığı örnekler de mevcuttur. Maçka'da yer alan silahhane binasının günümüzde İTÜ Yabancı Diller Yüksekokulu olarak kullanılmadan önce 1952 yılında "askeri müze" olarak kullanılmak üzere hazineden Millî Savunma Bakanlığı'na tahsisine karar verilmiştir (Şekil 3.7, 30-18-1-2 / 130-70-4, TCCDAB).

T. C.
BAŞBAKANLIK
MUAHİLÂT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Kararlar Müdürlüğü
Karar sayısı
3

KARAR

15614

İstanbul'da Maçka'da 703 Ada 1 parsel numaralı hazineye ait silahhane binasının Askeri Müze olarak kullanılmak üzere, Millî Savunma Bakanlığına tahsisi; Maliye Bakanlığının muvafakatına dayanan adı geçen Bakanlığın 10/9/1952 tarihli ve 333760-8828-415 sayılı yazısı üzerine, 3887 sayılı kanunun 1 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 17/ 9 /1952 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI
C. Bayar

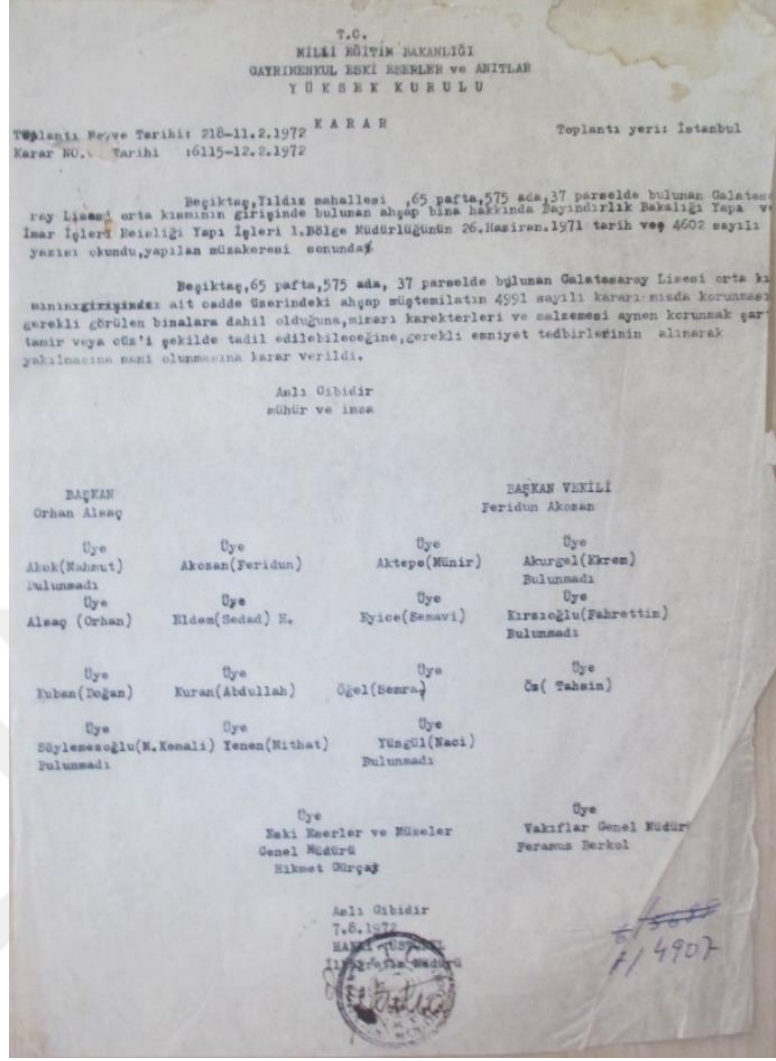
Başbakan	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı	Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı	Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
Millî Eğitim Bakanı	Sağlık Bakanı	Eko. ve Tük. Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
G. ve Tük. Bakanı	Tarım Bakanı	Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı ve İşletmeler Bakanı V.

Şekil 3.7 Maçka Kışlası'nın günümüzdeki işlevinden önce özgün işlevi dışında kullanımı (30-18-1-2 / 130-70-4, TCCDAB)

olan binaların sahiplerine ve hazineye iadesine dair kanun, 08/08/1951 (490-1-0-0 / 62-237-5, TCCDAB).

Bu dönüşümler sonucu bazı yapılar özgün haliyle korunup kullanılırken bazı yapılarda da dönemin modernist yaklaşımı ile uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamalar o dönemde yaygın olarak kullanılan betonarme yapım sistemi ile yapılmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 1972 tarihli bir yazışmasında Galatasaray Lisesi orta kısmına ait cadde üzerinde bulunan ahşap müstemilatın önceden alınan bir kararda korunması gerekli yapı topluluğuna dahil olduğu, mimari özellikleri ve malzemesi korunarak onarılabileceği ve gerekli emniyet tedbirleri alınarak yakılmasına engel olmasının gerekliliğinden bahsedilmektedir (Şekil 3.8, Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Galatasaray Lisesi dosyası). Feriye Sarayı'na ait olan ahşap bir yapının önce yakılarak yok edilmek istenmesi, sonrasında korunmasına karar verilmesi koruma bilincinin o dönemlerde yavaş bir şekilde oluşmaya başladığını ve koruma ile ilgili zıt fikirlerin varlığını göstermektedir.

Şekil 3.8 Galatasaray Lisesi ahşap müstemilatı ile ilgili yazışma (Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Galatasaray Lisesi dosyası)

Yapıların tahsisi Cumhuriyet'in ilk yıllarında kimi zaman belgelendirilirken kimi zamanda resmi tahsis işlemi sonraki dönemlerde yapılmıştır. Kabataş Erkek Lisesi 1928'de, Galatasaray Üniversitesi ise 1930'da günümüzde kullandıkları binalarına taşınmış olmalarına rağmen, bu yapıların eğitim amaçlı olarak kurumlara resmi tahsisi 28/12/1959 tarihinde gerçekleştirilmiştir (İstanbul III Numaralı KTVKBKM Arşivi 34.10.2366 numaralı Dosya).

Basına yansıyan bazı haberlerde işlev değişikliği, yapılması planlanan tamirat ve dönüşümlere değinildiği görülmektedir. Düyun-u Umumiye'nin denetim görevinin Lozan Antlaşması ile son bulmasının ardından, binasının Maarif Vekâleti'ne tahsis edilmesi konusu gündeme gelmiştir (Şekil 3.9, <https://emlakkulisi.com/1933te-duyunu-umumiye-binası-maarif-vekaletine-devredilmiş/269909>).

Şekil 3.9 Düyun-u Umumiye binası tahsis haberi
(<https://emlakkulisi.com/1933te-duyunu-umumiye-binasi-maarif-vekaletine-devredilmis/269909>)

1933 tarihli bu gazete haberine göre; yapının tahsis edilmesi düşünülmekte olup, yeni işlevi ile ilgili olarak kurumun henüz karar vermediği görülmektedir. Bu yazıdan yapının günümüzdeki eğitim işlevini kazanmadan önce kütüphane olarak kullanılmasının düşünüldüğü anlaşılmaktadır. 1942 tarihli başka bir gazetede “Maçka’da Satılık Arazi” ilanı başlığı ile inşaatı tamamlanmamış kagir sefarethane binası olarak İtalyan Sefarethanesi’nden⁴ bahsedilmektedir (Tasviri Efkar Gazetesi, sayı 5183:826, s. 4). Yapı inşaat halinde olmasına rağmen satılık durumdadır. Sefarethanenin İstanbul Belediyesi tarafından satın alınarak konservatuar olarak kullanımı da o dönemde söz konusu olmuştur. 1943 tarihli bir haberde ise Maçka Silahhanesi’nin askeri müze yapılmak istendiğinden bahsedilmektedir (<https://emlakkulisi.com/1943-yilinda-macka-silahhanesini-askeri-muze-yapmak-istemisler/283736>). Bu haberde Nişantaşı ve çevresinin son yıllarda yeni kurulan mektepler ile kültür semti haline geldiğine değinilmektedir. 1946 tarihli başka bir gazete haberinde; Güzel Sanatlar Akademisi’nin Maçka Silahhanesi’ne taşınması konusu geçmektedir (<https://emlakkulisi.com/1946-yilinda-guzel-sanatlar-akademisi-macka-silahhanesine-tasinacak/410469>).

⁴ Günümüzde Maçka Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak kullanılmaktadır.

Haberde bu amaçla silahhane binasının incelendiğinden, Akademi'ye tahsisi için bazı onarımlar yapılmasının gerekliliğinden, geniş salonlara odaların ilave edileceğinden bahsedilmektedir.

İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN 1900-1955 DÖNEMİNDE YENİDEN KULLANIMI

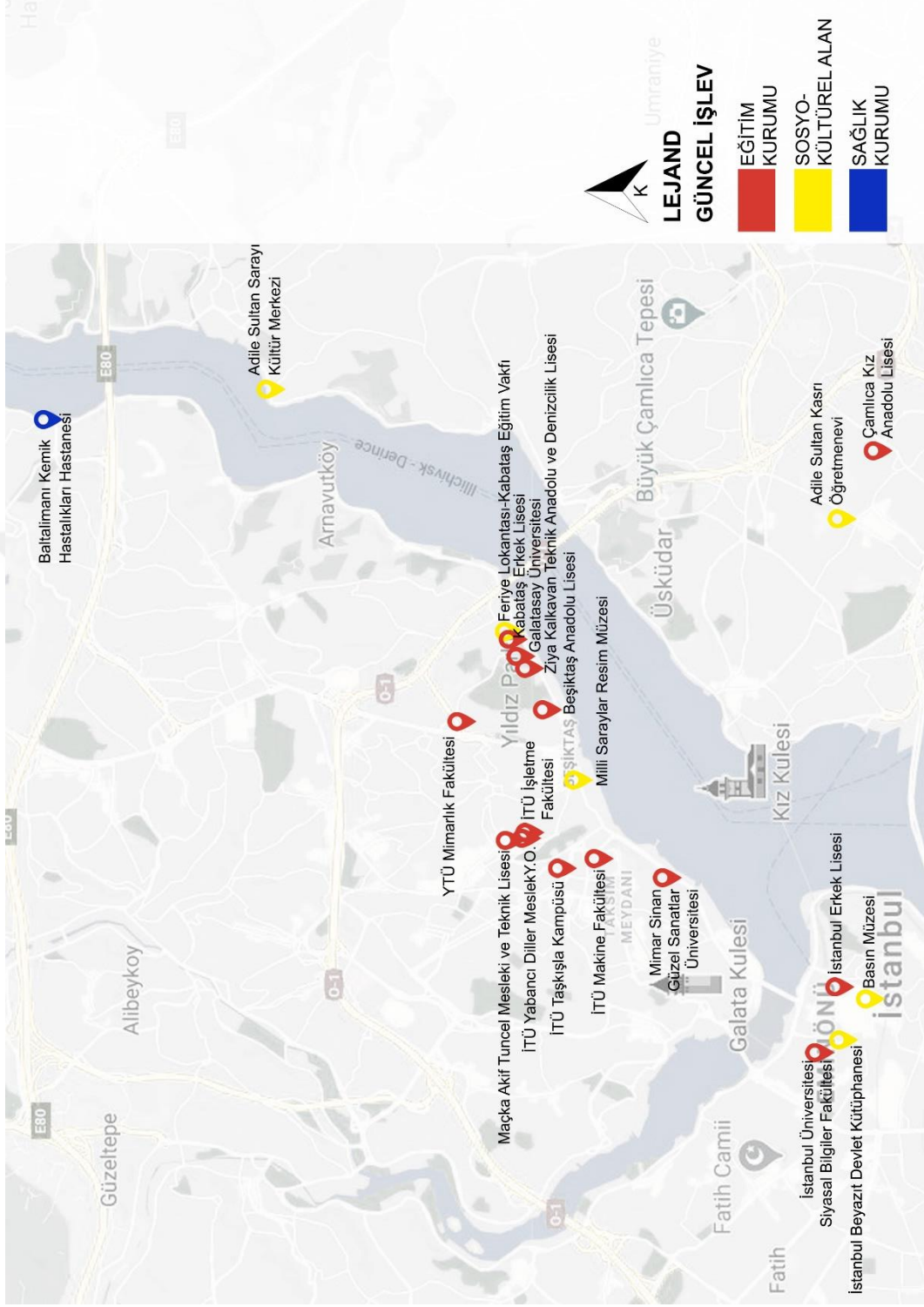
4.1 İstanbul'da 19. yy'da İnşa Edilmiş Yeniden Kullanılan Büyük Programlı Yapılar

Bu çalışma kapsamında; İstanbul'da 19. yüzyıl ile 20. yüzyılın ilk 10 yılı içinde inşa edilmiş ve 1909-1955 yılları arasında yeniden işlevlendirilmiş büyük programlı yapılar incelenmiştir. Yapıların tahsis edilme ve işlev değişikliği durumları araştırılmış, sonraki dönem kullanımlarında özgün işlevleri dışında bir işlev edindikleri tespit edilen yapılardan büyük programlı olanları seçilmiştir. Bu bağlamda 21 adet yapı belirlenmiştir.

Tablo 4.1'de bu yapılar; özgün ve güncel isim, özgün ve güncel işlev, farklı işlevle yeniden kullanım kapsamındaki ilk verilen işlev, tahsis tarihi, yapıların bulundukları ilçe ile yapım tekniklerine göre listelenmiştir. Tez çalışması kapsamında tespit edilen ve Harita 4.1'de belirtilen bu yapılar ağırlıklı olarak Tarihi Yarımada ile Avrupa Yakası Boğaz Hattı üzerinde konumlanmaktadır. Bu yapıların çoğunluğu özgün halinde saray ve askeri yapı olup, iki adet büyük programlı konut ve bir elçilik binası mevcuttur. Yapılara özgün işlevinden farklı olarak verilen ilk işlevin kamusal nitelikte olduğu tespit edilmiştir. 15 yapı bu işlevlerini halen sürdürmektedir. Günümüzde; 14'ü lise, üniversite gibi eğitim kurumu, beş tanesi sosyo-kültürel, bir müze, biri ise sağlık yapısı olarak kullanılmaktadır. Yapıların tahsis edildikleri tarihler dikkate alınarak, tahsis eyleminin dört döneme ayrıldığı ve 1930'lardan sonra yoğunlaştığı görülmektedir. Bu dönemler; 1900-1920, 1920-1930, 1930-1940, 1940-1955 tarih aralıkları olarak tespit edilmiştir. 1. Dönemde 5 yapı yeni işlevle kullanılmaya başlanmışken, 2. Dönemde altı, 3. ve 4. dönemde 5'er yapının tahsis edildiği görülmektedir. İlk tahsisler kapsamında verilen yeni işlevler çoğunlukla eğitim amaçlı kullanım olup; yurt, depo, müze ve hastane olarak kullanımlar da mevcuttur.

Belgelerde yapıların onarım, tahsis, yeniden kullanım ve uygulama geçmişleri incelenmiştir. Bu kapsamda ihtiyaç programında değişiklik varsa plan düzenine yansıyor yansımıyor, yapıda cephe, taşıyıcı ya da yapı elemanları düzeyinde değişiklikler olup olmadığı gibi konularla ilgili belgeler araştırılmıştır. Tahsis veya işlevsel değişiklik talebinde bulunan kurumlar ya da kişiler, uygulama projesi varlığı, proje varsa hazırlayan mimar ya da mühendisler, uygulamayı yapan mimar ya da mühendisler, müteahhitler ve kullanılan malzemeler belirlenmeye çalışılmıştır.

Harita 4.1 Yapı Konumları-Güncel İşlevler (Kaytan 2022)

Tablo 4.1 Yapı genel durum tablosu (Kaytan 2022)

TABLO 4.1: YAPI GENEL DURUM TABLOSU								
SIRA	YAPI ÖZGÜN İSİM	YAPI GÜNCEL İSİM	ÖZGÜN İŞLEV	GÜNCEL İŞLEV	YENİDEN KULLANIM KAPSAMINDAKİ İLK İŞLEV	FARKLI İŞLEVDE İLK TAHSİS EDİLDİĞİ TARİH	BULUNDUĞU İLÇE	YAPIM TEKNİĞİ
1	Adile Sultan Sarayı	Adile Sultan Sarayı Kültür Merkezi	Saray Yapısı	Sosyo-Kültürel	Eğitim Kurumu	1899 gayri resmi-1909 resmi tahsis	Üsküdar	Kagir
2	Maarif-i Umumiye Nezareti	Basın Müzesi	Kamu Yapısı	Müze	Eğitim Kurumu (İstanbul Darülfünun)	1908 Şehremaneti-1875 geçici olarak Darülfünun	Fatih	Kagir
3	Ahmet Ratıp Paşa Köşkü	Çamlıca Kız Anadolu Lisesi	Büyük Ölçekli Konut	Eğitim Kurumu-Lise	Eğitim Kurumu	1909	Kadıköy	Ahşap
4	Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Saray Yapısı	Eğitim Kurumu-Üniversite	Eğitim Kurumu	1910-1923 (Münire Sultan Sarayı komutanlık)	Beyoğlu	Kagir
5	Adile Sultan Kasrı	Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi	Saray Yapısı	Sosyo-Kültürel	Yurt (Dar_ül Eytam-Yetimler Yurdu)	1916	Üsküdar	Kagir
6	Gümüşsuyu Kışlası	İTÜ Makine Fakültesi	Askeri Yapı	Eğitim Kurumu-Üniversite	Eğitim Kurumu	1920	Beyoğlu	Kagir
7	Çırağan Sarayı Harem Dairesi	Beşiktaş Anadolu Lisesi	Saray Yapısı	Eğitim Kurumu-Lise	Eğitim Kurumu	1924	Beşiktaş	Kagir
8	Beyazıt Misafirhane-i Askeriye-Orduevi	İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi	Askeri Yapı	Sosyo-Kültürel	Eğitim Kurumu (Dişçilik ve Eczacılık Fakültesi)	1926	Fatih	Kagir
9	Yaverler Binası	Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik L.	Saray Yapısı	Eğitim Kurumu-Lise-	Eğitim Kurumu	1927	Beşiktaş	Kagir
10	Feriye Karakolu	Feriye Lokantası-Kabataş Eğitim Vakfı	Saray Yapısı	Sosyo-Kültürel	Depo (Yağ ve Kömür Deposu)	1922 sonrası?	Beşiktaş	Kagir
11	Cemaleddin Efendi-Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı	Kabataş Erkek Lisesi	Saray Yapısı	Eğitim Kurumu-Lise	Eğitim Kurumu	1923 sonrası?-1949/1928	Beşiktaş	Kagir
12	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı	Galatasaray Üniversitesi	Saray Yapısı	Eğitim Kurumu-Üniversite	Eğitim Kurumu	1930	Beşiktaş	Kagir
13	Bekirağa Bölüğü-Askeri Hastane	İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi	Askeri Yapı	Eğitim Kurumu-Üniversite	Eğitim Kurumu	1933	Fatih	Kagir
14	Düyun-u Umumiye Binası	İstanbul Erkek Lisesi	Kamu Yapısı	Eğitim Kurumu-Lise	Eğitim Kurumu	1933	Fatih	Kagir
15	Dolmabahçe Sarayı Veliahd Dairesi	Milli Saraylar Resim Müzesi	Saray Yapısı	Sosyo-Kültürel	Müze (Güzel Sanatlar Müzesi)	1937	Beşiktaş	Kagir
16	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi	YTÜ Mimarlık Fakültesi	Saray Yapısı	Eğitim Kurumu-	Eğitim Kurumu	1937	Beşiktaş	Kagir
17	Taşkışla	İTÜ Taşkışla Kampüsü	Askeri Yapı	Eğitim Kurumu-Üniversite	Eğitim Kurumu	1943	Şişli	Kagir
18	Mustafa Reşit Paşa Sahil Sarayı	Baltalımanı Kemik Hastalıkları Hastanesi	Büyük Ölçekli Konut	Sağlık Kurumu	Hastane	1943	Sarıyer	Kagir
19	İtalyan Sefarethanesi	Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi	Elçilik Binası	Eğitim Kurumu-Lise	Depo (Tekel Tütün Deposu)	1948	Şişli	Kagir
20	Maçka Karakolhanesi	İTÜ İşletme Fakültesi	Askeri Yapı	Eğitim Kurumu-Üniversite	Eğitim Kurumu	1954	Şişli	Kagir
21	Maçka Silahhanesi	İTÜ Yabancı Diller Meslek Y.O.	Askeri Yapı	Eğitim Kurumu-Üniversite	Eğitim Kurumu	1955	Şişli	Kagir

	1900-1920
	1920-1930
	1930-1940
	1940-1955

Yapılan araştırma sonuçlarına göre; yığma kagir yapım tekniğine sık rastlanmaktadır. Yapılar büyük prizmatik kütlelerden oluşmakta olup, cephe malzemesi olarak kesme taş veya sıvalı yüzeylerin kullanımı yaygındır. 3 katlı yapılar çoğunlukta olup, mimari üslup olarak genellikle neo-klasik karşımıza çıkmaktadır.

4.1.1 Adile Sultan Sarayı-Adile Sultan Sarayı Kültür Merkezi

Sultan Abdülaziz tarafından 1876 yılında Sarkis Balyan'a yaptırılan saray; Üsküdar ilçesi Beylerbeyi mahallesinde yer almaktadır. Yapı 3 katlı olup kagir yapım tekniğine sahiptir. Neo-klasik tarzda olup, merkezi plan şemasına sahiptir (İstanbul Mimarlık Rehberi, Bölüm 3, 99). Özgün işlevi saray olan yapı 1899 yılında inas mektebi olarak kullanılmaya başlanmış olup (<https://www.adilesultan.com/>, Tarihçe) 1909 yılında aynı işlevle resmi olarak tahsis edilmiştir (30-18-1-1 / 18-26-8 TCCDAB). Bu tahsisin ardından yapıda ile ısıtma ve aydınlatma tesisat işleri yapılmıştır. Ancak yapının Kandilli Adile Sultan İnas Mekteb-i Sultanisi adı ile açılması 1916 yılında gerçekleşmiştir. 1931 yılında Kandilli Kız Lisesi adını alan bina, 1966 yılında ek binaların yapılması sonucu 1969-1970 eğitim öğretim döneminden itibaren öğrenci yatakhane ve müdür lojmanı olarak kullanılmıştır (Eyüpgiller, K. Kandilli Adile Sultan Sarayı Rölöve Çalışması Raporu, 1996, İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası).

12/07/1974 gün ve 7906 sayılı karar ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilen yapı, İstanbul III Numaralı KTVKBKM'nün 08/11/1991 gün ve 3843 sayılı kararı ile koruma grubu II. grup; 03/04/1997 gün ve 9229 sayılı kararı ile saray grubu I. Grup, eklentileri II. grup; 29/11/2016 ve 2120 sayılı karar ile eklentileri koruma grubu I. grup olarak belirlenmiştir (10.04.2007/373 İstanbul VI Numaralı KTVKBKM). 1986 yılında yapı yanması sonucu (Şekil 4.1-3) işlevsiz kalmıştır.

F.1. Saray, Batı cephesi.

F.2. Saray, Batı cephesi.

Şekil 4.1 Adile Sultan Sarayı 1986 yangını sonrası durumu (Eyüpgiller, K. Kandilli Adile Sultan Sarayı Rölöve Çalışması Raporu, 1996, İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası)

F1. P8

F1. P9

Şekil 4.2 Adile Sultan Sarayı 1986 yangını sonrası durumu (İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası)

Şekil 4.3 Adile Sultan Sarayı, 1986 yangınından sonraki durumu
(<https://islamansiklopedisi.org.tr/adile-sultan-sarayi>)

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 6 Şubat 1995 tarihli İl Makamına başlıklı yazısında (Şekil 4.4-5); il genelinde yeni okul ve derslik ihtiyacı olduğu, ülkenin ekonomik durumundan dolayı gerekli olan yaklaşık 2 trilyon tutarındaki bütçenin sağlanmasından öte, mevcutta ticari veya turistik merkezler içinde kalan, çevresinde öğrenci olmayan ya da genellikle başka muhitlerden az sayıda öğrenci gelen okul binalarının ticari veya turistik maksatlı olarak satışından bahsedilerek; elde edilecek gelirin okul yapımı, arsa kamulaştırılması gibi eğitim ihtiyaçlarında kullanılabileceği dile getirilmiştir. Devamında da yapının Boğaz silueti açısından önem teşkil ettiği ve aslına uygun olarak restore edilmesi gerektiği belirtilmektedir (İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası).

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Yatırımlar ve Tesisler (Orta Yatırım)
S.Yı : (Emlak) 715.1/180613
KONU : Üsküdar Kandilli Kız Lisesi

22.12.1999

İL MAKAMINA

İstanbul İlinde 1993-1994 yılı tesbitlerine göre her derece ve türdeki okul sayısının 2000, derslik sayısının 20307, öğrenci sayısının ise 1.820.000 olduğu, derslik başına 80'e yakın öğrenci düşümü görülmektedir olup, son 5 yıllık periyodik öğrenci artışları değerlendirildiğinde, yılda 60.000'in üzerinde öğrenci artışı olmaktadır.

Bu artış için ilimizde 1500 derslik, eski binalar yerine 500 derslik, normal eğitime geçiş için 1000 derslik olmak üzere toplam her yıl 3000'in üzerinde derslik ihtiyacı bulunmaktadır olup, diğer bir ifade ile her yıl asgari 30 derslik 100 tane okul yapımının tamamlanarak eğitim öğretime açılması gerekmektedir. Bunun yanında okul yapımı için imar planlarında okul yeri olarak gösterilen 1000'e yakın özel şahıslar adına kayıtlı olan arsuların kamulaştırılması zorunlu olmaktadır.

Okul yapımı için özel şahısların mülkiyetindeki arsaların kamulaştırılması ve belirtilen derslik ihtiyacının karşılanamaması halinde ilimizde okul ihtiyacının buluna geçmek olabilmektedir. Bu durumda öğrencilerimiz gelecekte karşılaşacaklardır.

Buna göre ilimizde arsa kamulaştırılması, derslik ihtiyacının karşılanması, okulların donatım ve yakacak giderlerinde hesaplandığında, 2 trilyona yakın kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkemizin ekonomik şartlarına ve diğer illerimizin ihtiyaçlarına göre İstanbul İli için genel bütçe ve özel bütçesinden bu kadar kaynağın ayrılması mümkün olmamaktadır. Bu noktadan hareketle, ilimizdeki eğitim sorunlarının çözülmesi için belirtilen kaynakların harekete geçirilmesinden başka çözüm yolu bulunmamaktadır. Bu nedenle, ilimizde ticari ve turistik merkezler içerisinde kalan, çevresinden öğrenci olmayan ve genelde başka muhitlerden gelen az sayıdaki öğrencilerle eğitim yapan okul binalarının ticari ve turistik maksatlar için değerlendirilmesi (bunların satışının yapılarak elde edilecek gelirlerin okul yapımında, arsa kamulaştırılmasında ve diğer eğitim ihtiyaçlarının karşılanması) Ülkemizin ve ilimizin yararına bir uygulama olacaktır.

Ekli rapor ve belgelerden ulaşılabilecek üzere ilimiz Üsküdar İlçesi, Vaniköy Caddesinde bulunan 7.774 m2 yüzölçümlü taşınmazın tapusunu tapuda Maliye Hazinesine kayıtlı olup, üzerinde Kandilli Kız Lisesi ve pansiyon binası ile, tarihi Adile Sultan Sarayı bulunmaktadır.

Adile Sultan Sarayı olacak bilinen yapı 1861 yılında Sultan Abdulaziz tarafından yaptırılmıştır.

./..

03.07.95 01732

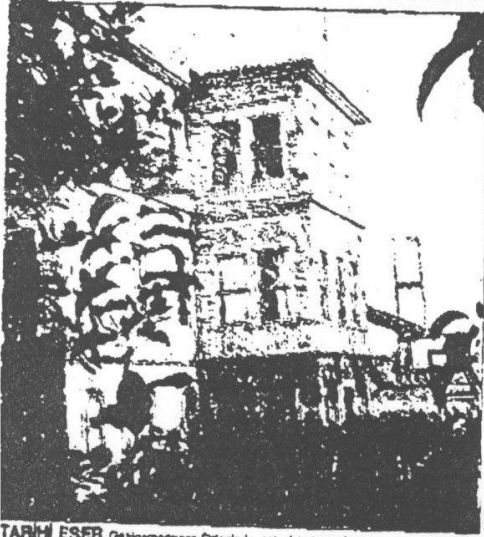
NOT : Verilecek cevaba tarih, numara ve diğer muhtasatları yazılması rica olunur.

Şekil 4.4 İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Valilik Makamına yatırımlar ve tesisler hakkındaki yazısı (İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası)

54

Satılık okullar

Milli Eğitim Bakanlığı, kentin gelişmesine bağlı olarak arsaları aşırı değer kazanan, aralarında tarihi eserlerin de yer aldığı okulların satışına başlıyor.

TARİHİ ESER Gaziosmanpaşa Ortaokulu, satış için bakanlığın onayına bekleyen, aradaki okullardan biri. Tarihi eser kabul edilen okul, denize bir kilometre uzakta.

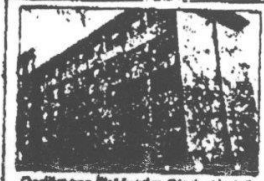
İstanbul'da tamamlanmış Peki çok okulların satış planı, bakanlık onayı beklenirken, Laleli'deki Ordu Caddesi'nde bulunan Gedikpaşa İlköğretim Okulu, önümüzdeki günlerde satışa çıkarılacak. Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nün talebi üzerine Gedikpaşa İlköğretim Okulu'nun satış için gerekli izlenimleri tamamladı ve onay verdi.

İhtiyaç olabilecek İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü Nezi Akay da Gedikpaşa İlköğretim Okulu'nun önümüzdeki günlerde, 780 milyar ile 1 trilyon lira arasında ihtiyaca göre değerlendirileceğini söyledi. Okulun öğrencileri ise bundan 1-1.5 ay önce, okulların, Atılgan Caddesi'ndeki Milli Eğitim Müdürlüğü'ne taşınarak eğitim almaya başlayacak.

Emine GÜMÜŞ / İSTANBUL

Sırada olanlar

- Kandilli Kız Lisesi'nin tarihi binası Yeniköy'de denize nazır ilçeye taşınım tarihi henüz belirlenmediği için satışa çıkılmadı.
- Gaziosmanpaşa Ortaokulu: Ortaköy'de, Beşiktaş Köprüsü'nün ayaklarındaki birinci katın altında kullanılmakta.
- Etiler Anadolu Ortaokulu ve Taksim Mevlâna Lisesi: Akrasızın ilçesindeki birine ve arsasının değerli bir parçası olarak değerlendiriliyor.
- Anadolu Tıbbi ve Akrasızın İlçe Yarıyolu Reddinde Lisesi olarak kullanılmakta. Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki okul binası, Sultanahmet'te yapılacak sınıfların için edilecek.

Gedikpaşa İlköğretim Okulu / Laleli

Kandilli Kız Lisesi / Yeniköy

Mehmetpaşa Ortaokulu / Beşiktaş

Şekil 4.6 1995 yılında Hürriyet Gazetesi'nde yer alan "Satılık Okullar" başlıklı haber (İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası)

1996 yılında Kandilli Lisesi Kültür ve Eğitim Vakfı (KANKEV) Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Türkan SAYLAN ile Milli Eğitim Bakanı Nevzat Ayaz arasında yapının uluslararası nitelikte Kandilli Kültür ve Kongre Merkezi olarak kullanılması ve onarım yapılarak düzenlenmesi hakkında protokol imzalanmıştır (İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası).

Şekil 4.7 Adile Sultan Sarayı, günümüz

(https://www.adilesultan.com/adilesultan_files/201732116212643_6.jpg)

Protokol kapsamında yapının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlanması ile uygulama sürecinin yürütülmesini KANKEV üstlenmiştir (İstanbul VI numaralı KTVKBKM Adile Sultan Sarayı Dosyası). Yapının özgün ahşap yapı elemanları, duvar ve döşemeleri yangında yok olmuş ya da kullanılamaz durumdadır. Bu sebeple restorasyon projesinde yapı taşıyıcı sistemi betonarme döşemeli kagir yığma; çatıdaki geniş açıklıklarda ise çelik taşıyıcılı sistem olarak belirtilmiştir (Yorulmaz, 1996).

Yapı topluluğu 16/05/2001 ve 12284 sayılı karar ile kültür merkezi olarak farklı işlevle kullanılmaya başlanmıştır (16.05.2001 /12284 İstanbul VI Numaralı KTVKBKM).

Tablo 4.2 Adile Sultan Sarayı- Adile Sultan Sarayı Kültür Merkezi
mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

AD LE SULTAN SARAYI - AD LE SULTAN SARAYI KÜLTÜR MERKEZ 

Yapım Tarihi: 1876	• Mimar: Sarkis Balyan
1899	• İnas Mektebi olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1909	• İnas Mektebi olarak resmi tahsis edilmiştir.
1916	• Kandilli Adile Sultan İnas Mekteb-i Sultanisi adını almıştır.
1931	• Kandilli Kız Lisesi olarak kullanılmıştır.
1986	• Yangın sonucu işlevsiz kalmıştır.
2001	• Adile Sultan Sarayı Kültür Merkezi olarak kullanılmaya başlanmıştır.

4.1.2 Maarif-i Umumiye Nezareti-Basın Müzesi

Günümüzde Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Müzesi olarak kullanılan özgün işlevi Maarif-i Umumiye Nezareti olan bina; Fatih ilçesi, Divan Yolu caddesi üzerinde  emberlita  Hamamı yanında bulunmaktadır. Yapı Tarihi Yarımada Kentsel ve Tarihi Sit alanı içinde yer almakta olup, koruma grubu I'dir.

Bazı kaynaklara göre 1869 yılında (<https://islamansiklopedisi.org.tr/darulfunun>), bazılarına göre ise Abdülaziz döneminde 1870 yılında inşa edilmiştir. Maarif Nazırı Safvet Paşa tarafından Fossati'ye inşa ettirildiği belirtilse de mimarı net değildir. Prof. Dr. Cengiz Can ile yapılan sözlü g r   mede yapının mimarının Barborini olduğu ifade edilmiştir. Neo-klasik tarzda inşa edilmiş olan yapı 1875 yılında İstanbul Darülfünun olarak

kullanılmıştır. 1908 yılında Şehremaneti⁵'ne tahsis edilmiştir (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, s. 73).

Yapının tarihi eser niteliğinden bahsedilen 11/04/1981 tarihli 12790 sayılı Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı kararında, 16/12/1980 tarihinde yapıyla ilgili teknik bir rapor hazırlandığından bahsedilmektedir. İlk Darülfunun binası 1933 yılında yandığı için, en eski üniversite yapısının bu bina olduğu, yapının Darülfunun işlevi ile yapıldığı için tavan süslemelerinin bu fonksiyona uygun olduğu, bu sebeplerle kagir binanın dış mimarisi ve iç süslemeleri ile korunması gerekli resmi mimarlık örneği olduğu belirtilmektedir. Ayrıca 14/01/1978 gün ve 10200 sayılı kurur karar ile ihtiyaç duyulan olanakları sağlayan ancak yapının iç ve dış mimarisi, süslemeleri, mimari karakter ve malzemesi ile plan özelliklerini bozmayacak müdahalelerin yapılabileceğini; muhdeslerin kaldırılabilceğini, korunması gerekli yapı grubundan olduğu ve istenilen fonksiyonun verilebileceğinden söz edilmektedir (1283, 1981).

İstanbul Belediye Başkanlığı'nın Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'na yazmış olduğu 29/05/1981 tarih ve 1283 sayılı yazısında; mevcut bina döşemeleri ile merdivenleri ahşap olduğu ve taşıyıcı duvarların da bazı bölgeleri yıkılmaya veya çökmeye meyilli olduğu için yapının iki sene önce boşaltıldığı belirtilmektedir. Binada yangın çıkmasından çekinildiği, burada kirada bulunan İstanbul Belediyesi'ne bağlı müdürlüklerin yerleşimi için yapılan bölücü duvarların kaldırılarak, betonarme karkas bir sistemle 7 katlı olarak ihtiyaçlara cevap veren bir yapı olarak binanın kurtarılması talep edilmektedir. Kurum tarafından ekte verilen projeye göre; dış duvarları kalınlıkları ve mevcut haliyle korunmakta, cephe restorasyonu önerilmekte, çatı sistemi ve bacaların yeniden yapımı istenilmektedir (Şekil 4.8-9; 12790, 1981).

Teknik rapor yapıya uygulanan kapsamlı müdahale öncesi hazırlanmış olduğu için yapının özgün ve günümüzdeki işlevi öncesindeki durumu hakkında bilgiler vermektedir. Teknik raporda; yapı 3 katlı, yığma tuğla, bazı bölmeleri döşeme ve

⁵ İstanbul Belediyesi.

merdivenleri ahşap ve bağdadi olarak tasvir edilmektedir. Yapının kagire dönüştürülmesi sırasında yapılacak betonarme eklerin, zaten ağır olan binaya daha da ağır geleceği, özgün taşıyıcı elemanların bu özelliğini kaybedebileceği belirtilmektedir. Divanyolu Caddesi'nin ağır vasıta trafiğine açık olması ve yapıda mevcut olan yıkılma riski sebebiyle binaya fazladan bir yük eklenemeyeceği, ihtiyaç duyulan bodrum katlar için de hafriyat yapılamayacağından bahsedilmektedir. Raporda tüm sebeplerden dolayı 2. grup olarak nitelendirilen yapının yıkılarak aynı mimari cephe ve yükseklikte betonarme karkas olarak yeniden inşa edilmesi, iç mekanların ise ihtiyaçlar dahilinde düzenlenmesi talep edilmektedir. Yapının mevcut haliyle kullanımının ve kagire dönüştürülmesinin yapının estetik değeri açısından olumsuzluk oluşturduğu ve yapının tehlike arz ettiği belirtilmektedir (Şekil 4.10-11; 1283, 1981).

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GAYRİMENKUL ESKİ ESERLER VE ANITLAR
YÜKSEK KURULU BAŞKANLIĞI

KARAR

Toplantı No ve Tarihi: 325 - 12790 10.4.1981
Karar No ve Tarihi: 12790 11.4.1981

Toplantı Tarihi: 10.4.1981

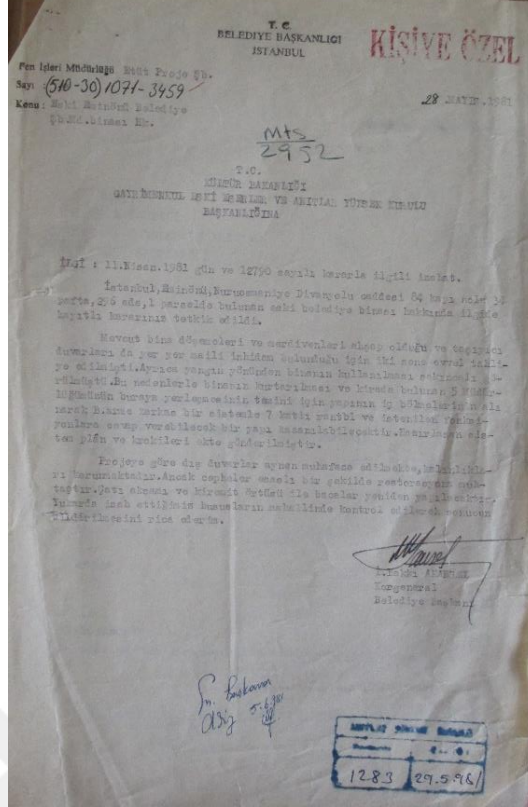
KURUL KARARI

Istanbul, Eminönü, Muradîye Divanyolu Cad. 34 parçe, 296 ada, 1 parselde bulunan Darülfunun (Eski Belediye Binası) hakkında İstanbul Belediye Başkanlığı Plâncılaşma Müdürlüğünün 6.1.1981 gün ve 3093-MB/39 sayılı yazısı ile 16.4.1981 tarihli teknik rapor okundu, yapılan görüşmesi sonunda:

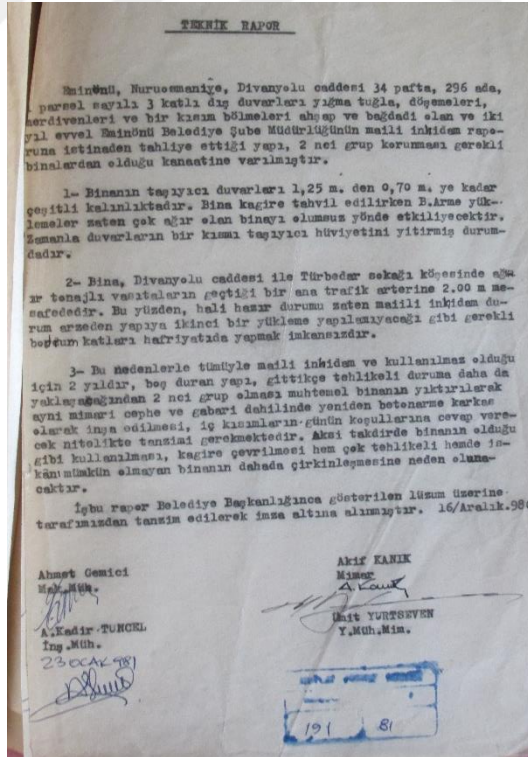
Eminönü, Muradîye, 296 ada, 1 parselde bulunan Darülfunun (University) binasının ilk Darülfunun 1933'de yapılarak yok olduğundan mevcut en eski University yapısı olduğuna, söz konusu yapı Darülfunun olarak yapıldığından tavan süslemelerinin de bu fonksiyona uygun olarak işlendiğine, bu nedenle 296 ada, 1 parselde bulunan kagir yapının dış mimarisi ve iç süslemeleri ile aynı korunması gerekli çok önemli resmi mimarlık örneği olduğuna, böylece 14.1.1978 gün ve 10200 sayılı Kurulunuz kararının 1.B maddesine göre; günümüz yasasının gerektirdiği olanakları sağlayarak, ancak yapının iç ve dış görünüşlerini, karakter ve görünüm mülküne dokusu ile süslemelerini ve plan özelliğini bozmayacak müdahalelerin yapılabilmesi, korunması gerekli yapılardan olduğuna, yapıdaki mülkde kasımları ayrılarak, istenilen fonksiyonun verilebileceğine, buna göre hazırlanacak restorasyon projesinin hakkında karar alınmak üzere ayrıca Kurulunuza getirilmesi gerektiğine karar verildi.

BAŞKAN YERİ

Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Aksoy (Feridun)	Aksoy (M.)	Aksoy (M.)	Aksoy (M.)	Beyaz (R.)
	Bulunmadı			Bulunmadı
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Biler (R.)	Erder (C.)	Eyüp (S.)	Kırımlı (F.)	Kahraman (S.)
Bulunmadı			Bulunmadı	Bulunmadı
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karaoğlu (A.)	Oğuz (S.)	Sarıoğlu (S.)	Tandoğan (R.)	Taylan (M.)
Bulunmadı				
Oya	Oya	Oya		

Şekil 4.9 İstanbul Belediye Başkanlığı 29/05/1981 tarih ve 1283 sayılı yazısı (1283, 1981)

Şekil 4.10 Teknik Rapor, T.C. Belediye Başkanlığı İstanbul, 29/05/1981 tarih ve 1283 sayılı yazı eki (1283, 1981)

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GAYRİMENKUL ESERLER ve ANITLAR
YÜKSEK KURULU BAŞKANLIĞI

KARAR

328 - 9.7.1981
13125 - 9.7.1981

Taslak Yeri : 1ST.

Istanbul Eminönü, Buruşsaniye, Divanyolu caddesi 34 pafta, 296 ada, 1 parsel hakkında İstanbul Belediye Başkanlığı Fen İşleri Müdürlüğü'nün 3459 Mts/2952 sayılı yazısı okundu, gönderilen projeler incelendi, yapılan görüşmesi sonunda:

Eminönü Divanyolu caddesi 296 ada, 1 parselde bulunan Bardulfunun Binasında (Belediye Binası) plan strüktürünü koruyan teklif projeye göre, ve cephe malzeme ve elemanlarına koruyarak uygulama yapılmasında eski eser yapı nedeniyle sakınca olmadığına, ayrıca merdiven üst boşluğunun projede tashih edilen şekilde olması gerektiğine karar verildi.

KURUL KARARI

Başkan
Alioğlu (Orhan)

Başkan Vekili

Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Aksoy (Faruk)	Aksoy (Mânir)	Aksoy (Ezram)	Aksoy (Sahar)	Bayra (Rauf)
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Biler (Ramin)	Erdar (Cevat)	Eyice (Semir)	Kıran (Fahrettin)	Kuban (Doğan)
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Karagözü (Abdullah)	Oğel (Sema)	Serdaroğlu (Umit)	Tandoğan (Rifat)	Taylan (Hüseyin)
Oya	Oya	Oya	Oya	Oya
Kültür Müfettişi	Yakutlar Genel Md.	Eski Eserler ve Müzeler Genel Md.	Tarım Genel Md.	Pidakiye ve İmar Genel Md.
Kemal Gökçe	G. YILMAZ	H. YARDIMOĞLU	O. F. BEYER	E. KIRDAK
Bulunmadı	Bulunmadı	Bulunmadı	Bulunmadı	Bulunmadı

SK. RT. 16.7.1981

Şekil 4.11 Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09/07/1981 tarihli yazısı (13125, 1981)

Şekil 4.12 29 Kasım 1980 tarihli fotoğraf, T.C. İstanbul Belediyesi Basın-Yayın ve Turizm Müdürlüğü Fotoğraf Şubesi (İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Basın Müzesi Dosyası, Teknik Rapor Eki)

Şekil 4.13 Günümüzde Basın Müzesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.14 İç mekan görünümü (29 Kasım 1980 tarihli fotoğraf, T.C. İstanbul Belediyesi Basın-Yayın ve Turizm Müdürlüğü Fotoğraf Şubesi, İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Basın Müzesi Dosyası, Teknik Rapor Eki)

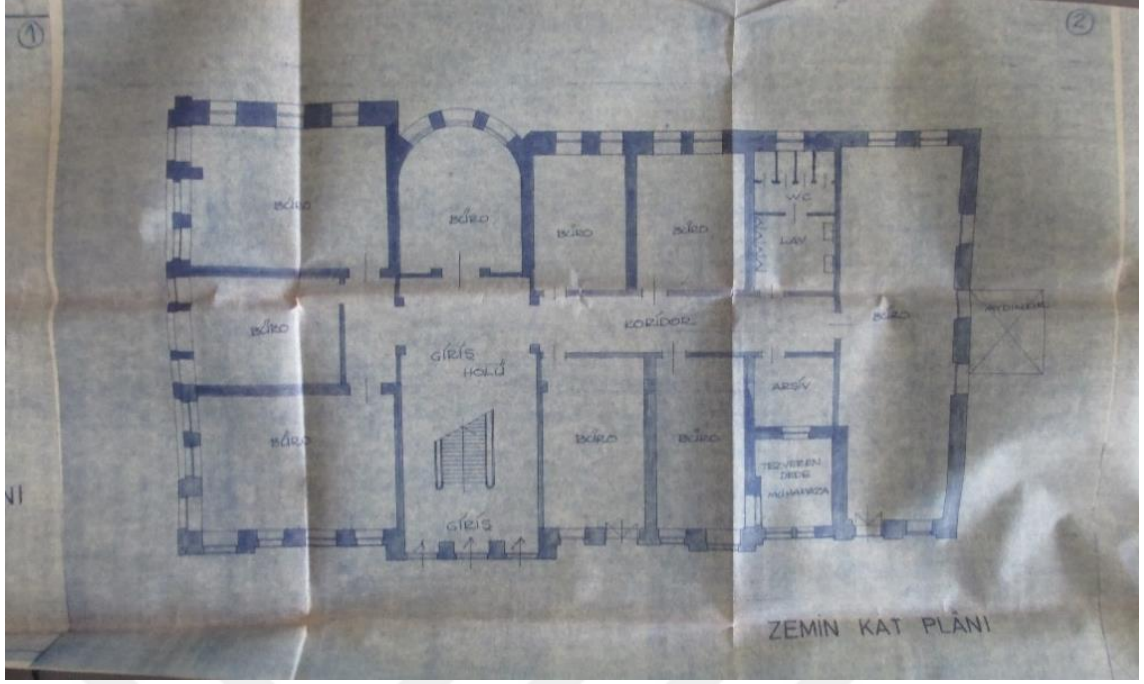

Şekil 4.15 İç mekan görünümü (29 Kasım 1980 tarihli fotoğraf, T.C. İstanbul Belediyesi Basın-Yayın ve Turizm Müdürlüğü Fotoğraf Şubesi, İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Basın Müzesi Dosyası, Teknik Rapor Eki)

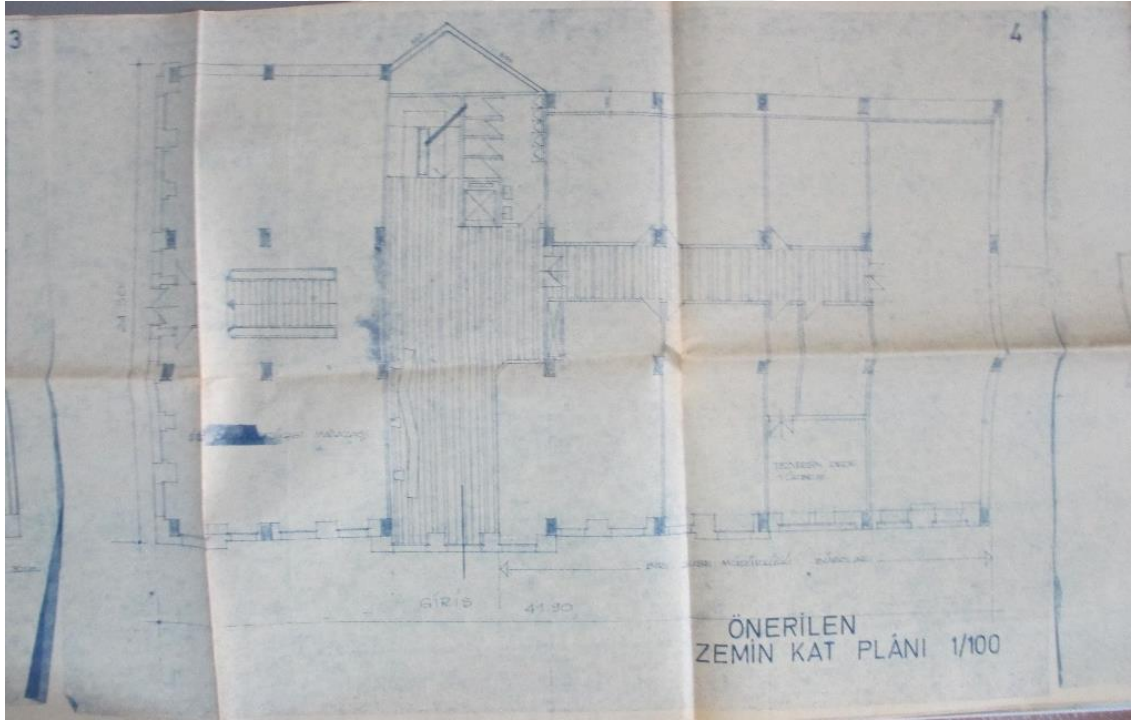

Şekil 4.16 Tavan detayı, 29 Kasım 1980 tarihli fotoğraf (T.C. İstanbul Belediyesi Basın-Yayın ve Turizm Müdürlüğü Fotoğraf Şubesi, İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Basın Müzesi Dosyası, Teknik Rapor Eki)

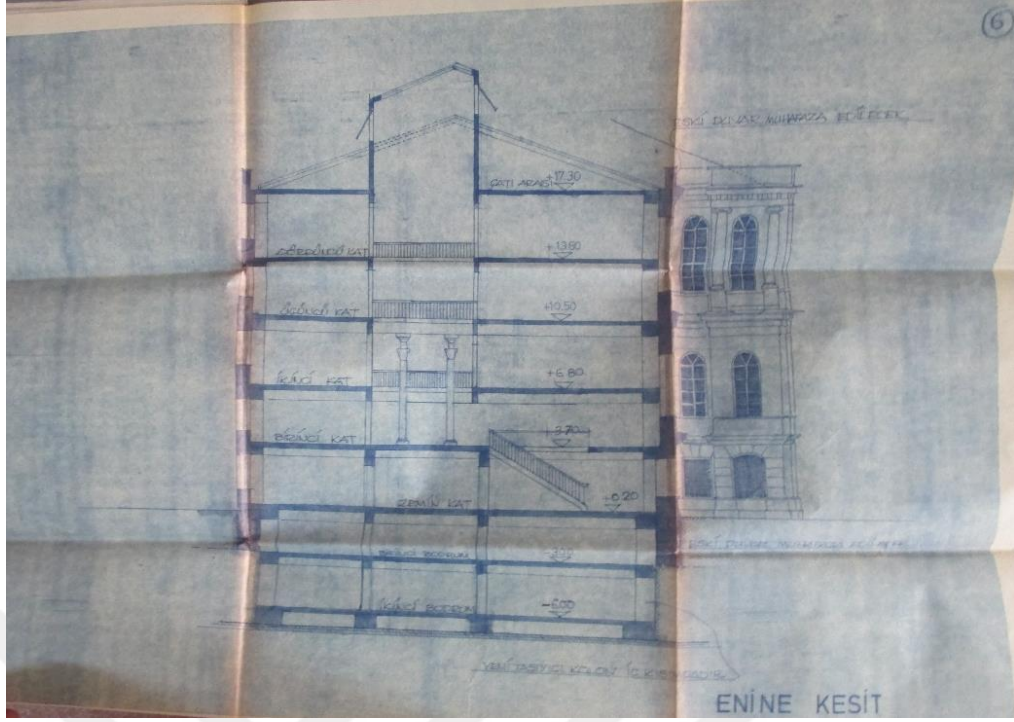
Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 09/07/1981 tarihli yazısına göre; yapının plan strüktürünü koruyan, diğer bölümlerinde değişiklik öneren proje kabul görmüştür. Bu değişiklikler; malzeme ve cephe elemanları korunarak yapılacak, merdiven üst boşluğu projede belirtilen şekilde uygulanacaktır. Yapının eski eser niteliği olmasından dolayı yapılacak uygulamalarda bir sakınca olmadığı da belirtilmektedir. Yazı ekinde İstanbul Belediyesi Etüt Proje Kurulu tarafından Yüksek Mimar Ümit Yurtseven'e hazırlatılan rölöve çalışması ve restorasyon projesi yer almaktadır. Her iki çalışmada da yapı adı "Eski Belediye Binası" olarak geçmektedir (Şekil 4.17-21; 13125, 1981). Çalışmalar, kurul onayı yer almasa da günümüzde İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivinde yer alan restorasyon uygulaması öncesi tek dökümanlardır.

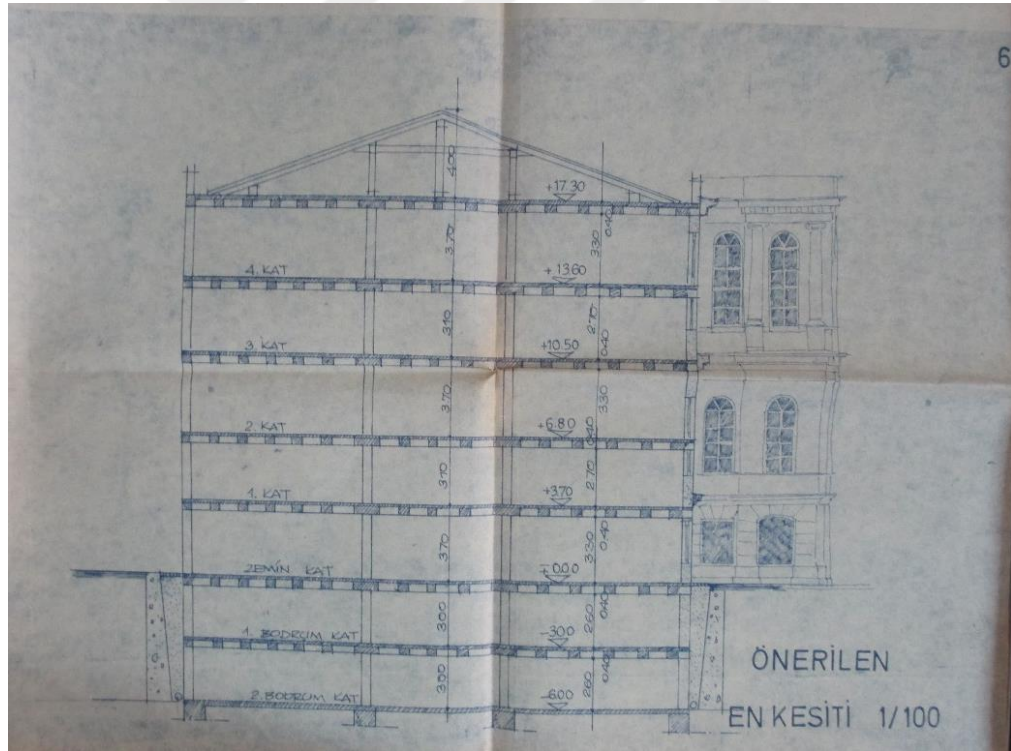
Şekil 4.17 Rölöve, zemin kat planı (13125, 1981)

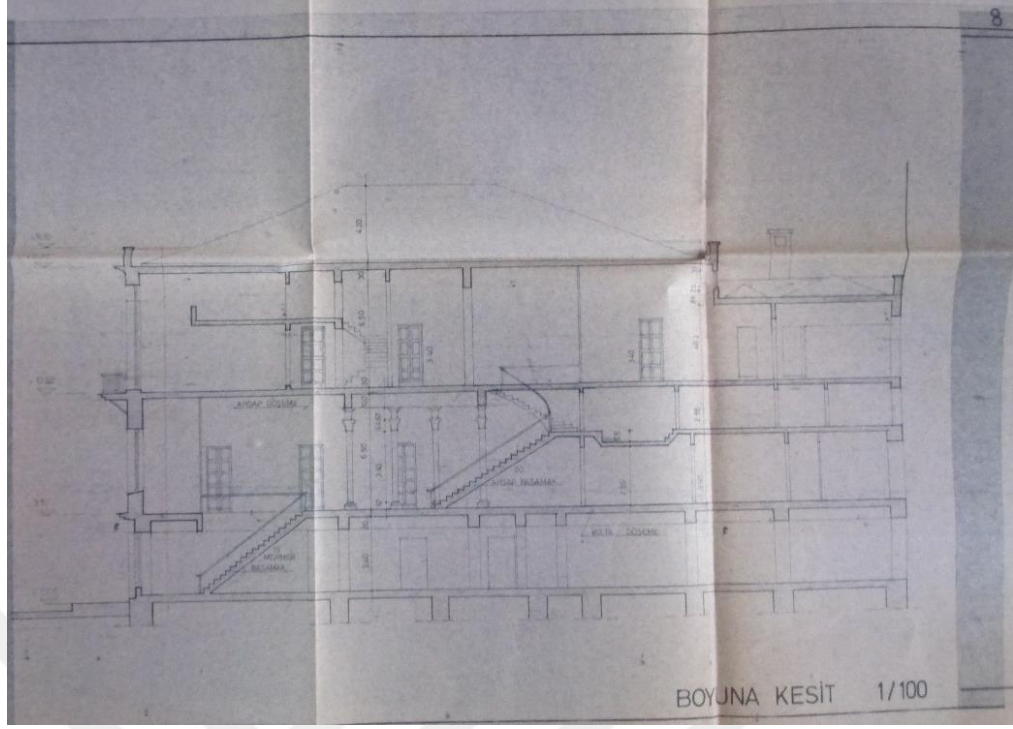
Şekil 4.18 Restorasyon projesi, zemin kat planı (13125, 1981)

Şekil 4.19 Rölöve, enine kesit (13125, 1981)

Şekil 4.20 Restorasyon projesi, enine kesit (13125, 1981)

Şekil 4.21 Restorasyon projesi, boyuna kesit (13125, 1981)

1983’de dönemin Belediye Başkanı Abdullah Tırıl ve Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu’nun görüşmeleri neticesinde Basın Müzesi olarak yeniden işlevlendirilmesine karar verilmiştir (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, s. 73). 1984-1988 yılları arasında restorasyonu yapılmış olup, 9 Mayıs 1988 tarihinde hizmete açılmıştır (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/istanbul/gezilecekyer/basin-muzesi831003>).

Tablo 4.3 Maarif-i Umumiye Nezareti- Basın Müzesi mimari dönüşüm kronolojisi
(Kaytan, 2022)

MAARİF-İ UMUMİYE NEZARETİ -BASIN MÜZESİ

Yapım Tarihi: 1869	• Mimar: Barborini
1875	• İstanbul Darülfünun olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1908-1979?	• Şehremaneti'ye tahsis edilmiştir.
1979	• Kullanım dışı kalmıştır.
1983	• Basın Müzesi olarak yeniden kullanım kararı alınmıştır.
1984-1988	• Yeniden kullanım kapsamında uygulamalar yapılmıştır.

4.1.3 Ahmet Ratıp Paşa Köşkü- Çamlıca Kız Anadolu Lisesi

Hicaz Valisi Ahmet Ratıp Paşa tarafından 1906 yılında konak işlevi ile Mimar Kemaleddin Bey'e kâgır bodrum kat üzerine ahşap yapım tekniğinde inşa ettirilmiştir. Art nouveau üslubundaki yapı Türkiye'nin ilk yatılı kız okuludur. Ahmet Ratıp Paşa'nın kullanmadığı köşk, II. Meşrutiyet'in ilanının ardından kız okulu olarak tahsis edilmiştir (İstanbul Mimarlık Rehberi Boğaziçi ve Asya Yakası, s. 148). Günümüzde Çamlıca Kız Lisesi olarak kullanılmaktadır.

Ön cepheden ana girişi (Şekil 4.22) olan yapı; kâgır bodrum kat; ahşap karkas zemin kat, birinci kat ve çatı katından oluşmakta olup, aksiyal ve simetrik bir plan şemasına sahiptir. Ana girişten girildikten sonra haçvari planlı alt sofa bölümüne ulaşılır (Badur, 2018, s. 11).

Pencerelerde, kapılarda, balkonlarda, korkuluk ve başlıklarda "Floral Art Nouveau" çizgileri görülmektedir (Badur, 2018, s. 12).

Şekil 4.22 Giriş cephesi, <https://www.gzt.com/arkitekt/mimar-kemaleddinden-art-nouveau-tarzinin-essiz-ornegi-camlıca-kız-lisesi-3549821>

Şekil 4.23 Arka cephe görünümü (Badur, 2018, s. 11)

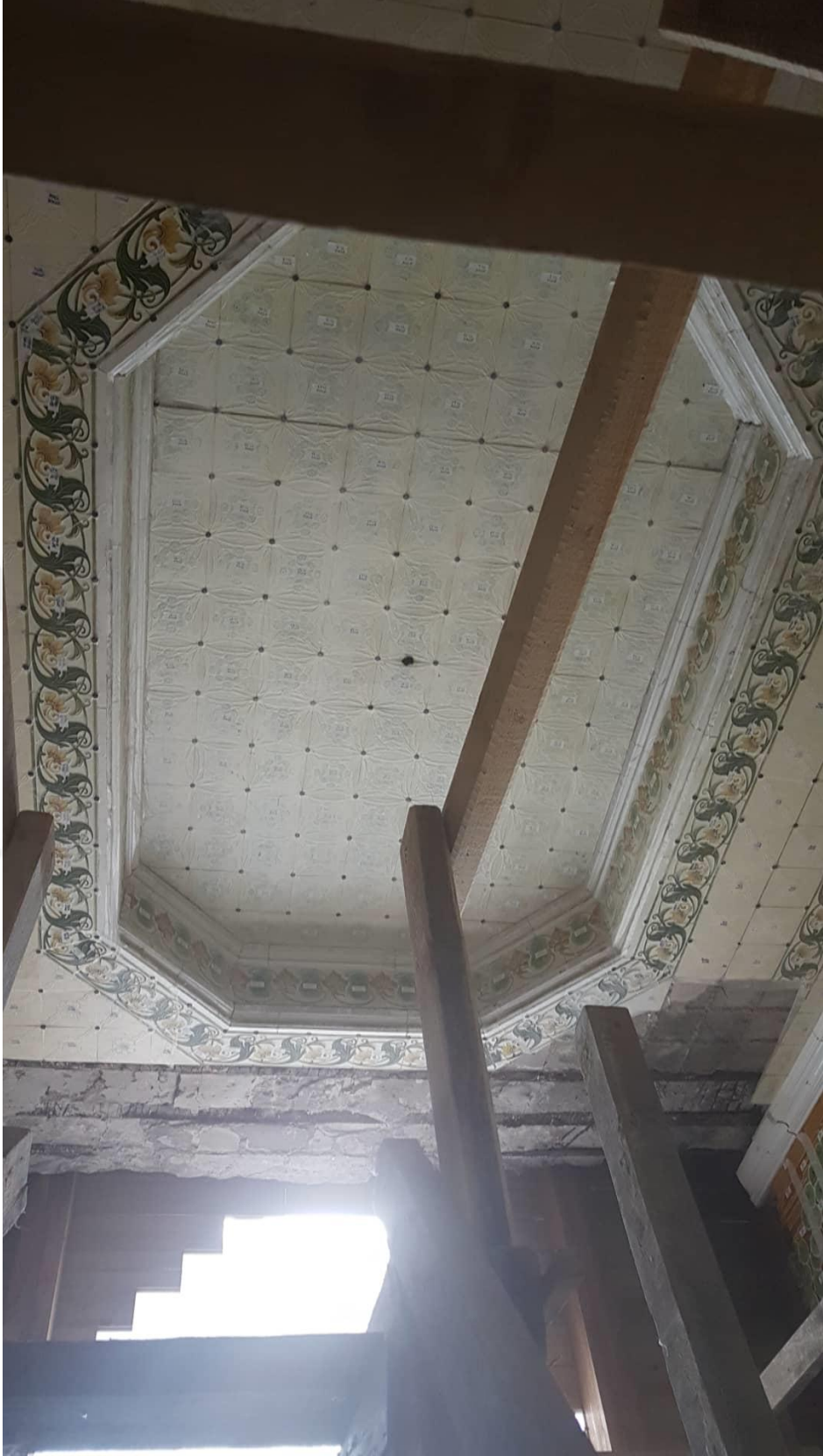
1990 yılında UNESCO tarafından Avusturya Viyana’da düzenlenen uluslararası Art Nouveau/Jugendstil Mimari Mirasının Korunması ve Onarımı için Uluslararası Ortak Kültürel İnceleme ve Eylem Projesi’nin Dördüncü Genel Toplantısı’nda yapının Art Nouveau üslubunda yapılmış seçkin bir örnek olduğu ve koruma amacıyla gözetim altına alınması gereği vurgulanmıştır (Badur, 2018, s. 11).

Şekil 4.24 2018 yılında gerçekleştirilen restorasyon uygulaması sırasında ortaya çıkan döşeme ve duvar yapım sistemi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2018)

Şekil 4.25 2018 yılında gerçekleştirilen restorasyon uygulaması sırasında iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2018)

Şekil 4.26 2018 yılında gerçekleştirilen restorasyon uygulaması sırasında iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2018)

Tablo 4.4 Ahmet Ratıp Paşa Köşkü- Çamlıca Kız Anadolu Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

AHMET RATIP PAŞA KÖŞKÜ-ÇAMLICA KIZ ANADOLU LİSESİ

Yapım Tarihi: 1906	• Mimar: Kemaleddin Bey
1909	• Eğitim amaçlı tahsis edilmiştir.
1979	• Onarım görmüştür.
1986	• Kullanım dışı kalmıştır.
1990-1997	• Onarım görmüştür.
2013-?	• Onarım görmüştür.

4.1.4 Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Sanayi-i Nefise Mektebi adıyla kurulmuş ve güncel adı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olan kurum 1883’de öğretime başlamıştır (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Tarihçe).

Günümüzde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşesi içinde bulunan Cemile ve Münire Sultan Sarayları, Sultan Abdülmecid’in kızları Cemile ve Münire Sultan için 1856-1859’da yaptırılmış sahil saraylarıdır (İstanbul Mimarlık Rehberi, Galata, s. 75). Cemile Sultan Sarayı, Fındıklı; Münire Sultan Sarayı ise Karaköy yönünde yer almaktadır.

Ampir üslupta inşa edilmiş olan yapılar orta sofalı plan tipinde olup denize paralel konumlanmışlardır. Özgün halinde 3 katlı olan yapılar, asma katlarla 5 katlı hale dönüşmüş olup; günümüzde Mimarlık Fakültesi olarak kullanılan Münire Sultan Sarayı’na çatı katı da eklenmiştir. Çifte Saraylar olarak adlandırılan bu yapılar, simetrik bir cephe düzenlenmesine sahiptir. Kagir yapım tekniğinde inşa edilmiş

olan yapılara, farklı dönemlerde betonarme kolon, kiriş, döşemeler ve çelik merdiven sistemi eklenmiştir. Yapılar özgün durumda kırma çatılıdır.

Meclis-i Mebusan'ın kullanımı için yapı ihtiyacı doğmuştur. 30 Ocak 1910 tarihinde Bakanlar Kurulu kararı ile Cemile Sultan Sarayı onarılarak Meclis-i Mebusan olarak kullanılmaya başlanmıştır (Olgun, 2006, s 121). Yapının varislerinden satın alınıp onarılmasının ardından 1913 yılından 12 Ocak 1920 tarihine kadar Meclis-i Mebusan işlevini yerine getirmiştir. Yeniden işlevlendirme kapsamında ilk dönüşüm uygulamaları bu onarım sırasında yapılmış olup; asma katlar eklenmiş ve salonlara takviye amaçlı dikmeler yapılmıştır. Yapı Cumhuriyetin ilanından sonraki dönemde İstiklal Mahkemesi olarak kullanılmıştır (Töre, 2013, s. 139). 1926 yılında Cemile Sultan Sarayı Sanayi-i Nefise Mektebi'nin mekan ihtiyacı sebebiyle bu kuruma tahsis edilmiştir. 1928 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi'nin adı Güzel Sanatlar Akademisi olarak değiştirilmiştir (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Tarihçe).

Şekil 4.27 Ana giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.28 Deniz cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Tablo 4.5 Çifte Saraylar Cemile Sultan Sarayı- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

**ÇİFTE SARAYLAR/CEMİLE VE MÜNİRE SULTAN SARAYI-
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ**

CEMİLE SULTAN SARAYI

Yapım Tarihi: 19. yy 2. Yarısı; 1856-1859	• Mimar: Garabed Balyan
1910	• Cemile Sultan Sarayı Meclis-i Mebusan olarak kullanılmak üzere satın alınıp onarılmıştır.
1913-1920	• Meclis-i Mebusan olarak kullanılmıştır.
1923 Sonrası	• İstiklal Mahkemesi olarak kullanılmıştır.
1926	• Cemile Sultan Sarayı Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi'ne tahsis edilmiştir.
1948	• Yangın gerçekleşmiştir.
...-1953	• Sedad Hakkı Eldem, Mehmet Ali Handan onarımı sonrası yeniden kullanılmaya başlanmıştır.
1962	• Prof. Utarit İzgi tarafından onarım yapılmıştır.
1964	• Prof. Utarit İzgi tarafından onarım yapılmıştır.
1980	• Eklemeler yapılmıştır.

Münire Sultan Sarayı, 1923'den sonra II. Kolordu Komutanlığı, sonra da İstanbul Komutanlığı olarak kullanılmıştır. 1943-1952 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsis sonucu İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, 1969'a kadar Atatürk Kız Lisesi olarak kullanılmıştır (Töre, 2013, s 144). 1969 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'ne tahsis edilmiştir (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Tarihçe).

Tablo 4.6 Çifte Saraylar Münire Sultan Sarayı- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

**ÇİFTE SARAYLAR/CEMİLE VE MÜNİRE SULTAN SARAYI-
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ**

MÜNİRE SULTAN SARAYI

Yapım Tarihi:
19. yy 2. Yarısı;
1856-1859

- Mimar: Garabed Balyan

1923-

- II.Kolordu Komutanlığı ve İstanbul Komutanlığı olarak kullanılmıştır.

1943-1952

- Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsis sonucu İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi olarak kullanılmıştır.

1952?-1969

- Atatürk Kız Lisesi olarak kullanılmıştır.

1969

- Güzel Sanatlar Akademisine devredilmiştir.

1970-1975

- Sedad Hakkı Eldem tarafından uygulamalar yapılmıştır.

1980

- Yeni işlevle kullanım amaçlı eklemeler yapılmıştır.

1984

- Prof. Muammer Onat tarafından uygulamalar yapılmıştır.

1985

- Prof. Muammer Onat tarafından uygulamalar yapılmıştır.

1989

- Prof. Haluk Zengin tarafından hamamda uygulamalar yapılmıştır.

4.1.5 Adile Sultan Kasrı-Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi

1313 Ada, 165-166 Pafta ve 15 Parsel numaralı Adile Sultan Kasrı, Üsküdar, Altunizade Mahallesi, Validebağ Korusu içinde yer almaktadır. Kagir yapım

tekniğindeki yapı Sultan Abdülaziz döneminde inşa edilmiştir. Yapım tarihi 1853 olan kasrın mimarı Nigoğos Balyan'dır (Alyıldız, 2020, s. 38).

Sultan III. Selim'in (1789-1807) annesi Mihrişah Valide Sultan için Çamlıca'da yer alan araziye bağ köşkü inşa ettirmesinin ardından, bu yöre Validebağı adı ile anılmaya başlamıştır. Sonraki yıllarda Sultan Abdülmecit'in (1839-1861) annesi Bezmialem Valide Sultan araziye çeşitli tür ağaç ve bitkilerin ekilmesini sağlamıştır. Bezmialem Valide Sultan'ın vefatından sonra arazi Altunizade ailesinin mülkiyetine geçmiş ve Altunizade ailesi de bir süre sonra araziyi Sultan Abdülaziz'e hediye etmiştir. II. Mahmud'un (1808-1839) kızı Adile Sultan eşi ve kızının erken ölümünün ardından Validebağı ve Fındıklı Saraylarında inzivaya çekilmiştir. Adile Sultan'ın anı defterinden anlaşıldığı üzere Adile Sultan Validebağı'ndaki kasırda yetim kız çocuklarının eğitimleriyle ilgilenmiştir (Turan, 2010, s. 203).

Adile Sultan'ın vefatından sonra bir süre boş kalan yapı, 1909 yılına kadar Sultan Reşad'ın (1908-1918) eşi Dürrüalemler Kadın tarafından kullanılmıştır. 1909-1916 yılları arasında kullanım dışı kalan yapı, 1916-1924 arasında Dar-ül Eytam (Yetimler Yurdu) olarak kullanılmıştır. 1924-1927 yılları arasında Validebağı Şehir Yatı Mektebi olarak işlev gören yapı (Şekil 4.29) 1927 yılından 1973 yılına kadar Validebağı Prevariantoryumu olarak kullanılır. 1973'ten 1991'e kadar kullanım dışı kalan yapı 1991 yılından itibaren öğretmenleri ve kültürel-sosyal faaliyetler için kullanılmaktadır. Sahibi hanesinde Maliye Hazinesi diye yazan Kasır'ın tapu senedine göre, arazinin Maliye üzerine kaydı 20 Ocak 1956 tarihinde yapılmış görünmektedir (<http://www.validebag.org/page/27/koru-tarihcesi.html>).

Yapı, dikdörtgen biçiminde ve dikdörtgenin orta eksenlerine göre iki yönde de simetrik olan bir plana sahiptir. Dikdörtgenin eksenlerinin kesiştiği noktada birinci ve ikinci katlarda birer büyük orta sofa/salon bulunmaktadır. Yapıya dikdörtgenin kısa eksenini üzerinde yer alan kapılardan girilmektedir. Çift kollu merdivenlerle ulaşılan giriş ayrıca vurgulanmamıştır. Giriş, her iki tarafa da orta sofanın eyvanları olan birer sahanlığa açılmaktadır. Uzun eksenin öteki ucunda yer alan merdiven ise iki kollu ahşaptan neo-barok üslup ile şekillenmiştir. Birinci katın planını aynen yineleyen ikinci kattaki orta salon enine eksen üzerinde yapının

cephelerine kadar uzanan geniş bir eyvan biçimindeki yan mekanlara açılmaktadır. Uzun eksen doğrultusunda ise mekan her iki tarafta da genişletilmiş ve köşeler yuvarlatılmıştır. Dışarıda yapının kütleinde başoda ve bağlı odalar grubu, dikdörtgen ana kütlede çıkmlar yapmaktadır (Turan, 2010, s. 204-205).

Şekil 4.29 1928 çatı katı ilavesi öncesi görünüş

https://adilesultankasriogretmenevi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/34/22/750342/icerikler/tarihce_684705.html?CHK=c7fbb3a9c41dfb71f8b49710dc68a118

Şekil 4.30 Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi günümüz,
<https://ogretmenevleri.net/istanbul/uskudar-adile-sultan-kasri-ogretmenevi>

Şekil 4.31 İç mekan görünümü,
https://www.wikiwand.com/tr/Adile_Sultan_Kasr%C4%B1

Tablo 4.7 Adile Sultan Kasrı- Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

ADİLE SULTAN KASRI- ADİLE SULTAN KASRI ÖĞRETMENEVİ

Yapım Tarihi: 1853	• Mimar: Nigoğos Balyan
1909 Sonrası	• Kullanım dışı kalmıştır.
1916	• Dar-ül Eytam (Yetimler Yurdu) olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1924	• Validebağ'ı Şehir Yatı Mektebi olarak kullanılmıştır.
1927	• Maarif Vekâleti- Validebağ Prevantoryum olarak kullanılmıştır.
1928	• Çatı katı yıkılıp yerine solaryum katı yapılmıştır.
1933	• Adile Sultan Kasrı adını almıştır.
1971	• Solaryum katı yıkılıp, kırma çatı yapılmıştır.
1973	• Prevantoryum işlevinden vazgeçilmiştir ve kullanım dışı kalmıştır.
1991	• Öğretmenevi ve Kültür Merkezi işlevi verilmiştir.

4.1.6 Gümüşsuyu Kışlası-İTÜ Makine Fakültesi

Tasarımı Garabed Balyan'a ait olan yapının inşası 1850-1862 yılları arasında tamamlanmıştır. Yapı 1894 depreminde hasar görmüş ve ardından onarım geçirmiştir. Yapı eğitim işlevli kullanımından ötürü sıklıkla tadilat geçirmiştir. 1963 yılında ilave çatı katı yapılmasıyla ilgili İTÜ Rektörlüğü ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu arasında yazışmalar yapılmıştır (213, 1963). Çatı katı ilavesinin Kışla'nın yükselen köşelerinin kat olarak doldurulması yönünde olacağı vurgulanmıştır (Şekil 4.32-36).

1967-1968 yıllarında İTÜ Rektörlüğü, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu ve İstanbul Belediye Başkanlığı arasında sıklıkla yazışmalar yapılmıştır. Bu evrakların içeriğinin Gümüşsuyu Kışlası'na yapılan ve kuruldun onay alınmadığı gerekçesiyle izinsiz olduğu öne sürülen ekler hakkında olduğu görülmüştür (Şekil 4.37-39). Yazışmalar İTÜ Rektörlüğün bu tarihten sonraki ilaveler hakkında kurul onayını alacağı ifadesi ile sonlanmıştır. Maliye Hazinesi mülkiyetindeki Taşkışla ve Maçka Silâhhanesi ile birlikte Gümüşsuyu Kışlası da 1969'da Milli Savunma Bakanlığı ile yapılan protokolle İ.T.Ü. Rektörlüğü'nün kullanımına verilmiştir. 20.06.1995 tarihli yazısında Milli Savunma Bakanlığı, yapıların Rektörlüğün elinden çıkması durumunda ya da acil askerî ihtiyaçlarda kullanılmak üzere yeniden Milli Savunma Bakanlığı'na tahsis edilmeleri koşulu ile İTÜ Rektörlüğü'nde kalmasını ve tapu kayıtlarına bu hususta şerh konulması gerektiğini belirtmiştir. Yapı 28.05.2003 tarih ve 14921 sayılı kararla tescillenmiştir (Çiftçi ve Seçkin, 2005, s. 51-66).

T.C. İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
YAPI İŞLERİ B A Ş K A N L I Ğ I
TAŞKİŞLA-TAKSİM-BEYOĞLU TELEFON: 482250/101

İSTANBUL

13. Mayıs 1963

213

Konu:

BELEDİYE REİSLİĞİNE

İSTANBUL

İMAR PLANLAMA MÜDÜRLÜĞÜ:

İlgi: 27.3.1963 tarih ve 260 sayılı yazı.

İnşasına müsaadelerinizi rica ettiğimiz Makina ve Elektrik Fakültelerimizin bulunduğu G. müssaya Binamızın PHILIPS Müessesesine bakan C Blokunun üstüne bir kat ilâvesi için gerek Belediyenizin ve gerek gayrimenkul eski eserler kurulunun tetkikine medar olmak üzere ilişik olarak arzettiğimiz avan proje ve fotoğraflar talebimizin gerek bina bakımından, arzettiğimiz avan proje ve fotoğraflar talebimizin gerek bina bakımından, gerekse şehir bakımından herhangi bir endişe tevliid etmiyecek mahiyette olduğunu gösterir.

Filhakika aynı binanın makabil ve Taşkişla'ya bakan B Blokundan böyle bir kat ilâvesi yapılmış, hatlarının hafifliği ve ilâvenin de mübalâğalı olmadığı görülmektedir. (Resim 1) Aynı ilâvenin iç avludan da bir çirkinlik arz etmediği (Resim 2) de görülmektedir. Bu tecrübeden sonra ilâvesi mevzu bahis olan C Blokunun bugünkü durumlarını 3,4 ve 5 numaralı resimler göstermektedir. Esasen bu resimlerden de kolayca anlaşılabileceği üzere ilâveler üst ve alt kısımlarda mevcuttur. Mevzu bahis olan bu mimariyi ihlâl etmiyecek şekilde aralarının doldurulmak suretiyle birleştirilmesidir.

Şehir ve binalarımızın estetik ve teknik cihazlarını Üniversitemizin de gerekli şekilde mütalâa ederek belde ve Belediyemizin ter-vic etmeyeceği bir teklifi dahi yapamayacağımız da aşikâr bir hakikattir. Bu itibarla tetkikatınızın kısa bir zamanda tekmillî ettirilerek talebettiğimiz ruhsatın verilmesine müsaade buyrulmasını saygı ile rica ederim.

Ekleri:

- 1-Avan projeler (iki takım)
2. Beşer adet fotoğraflar (iki takım)

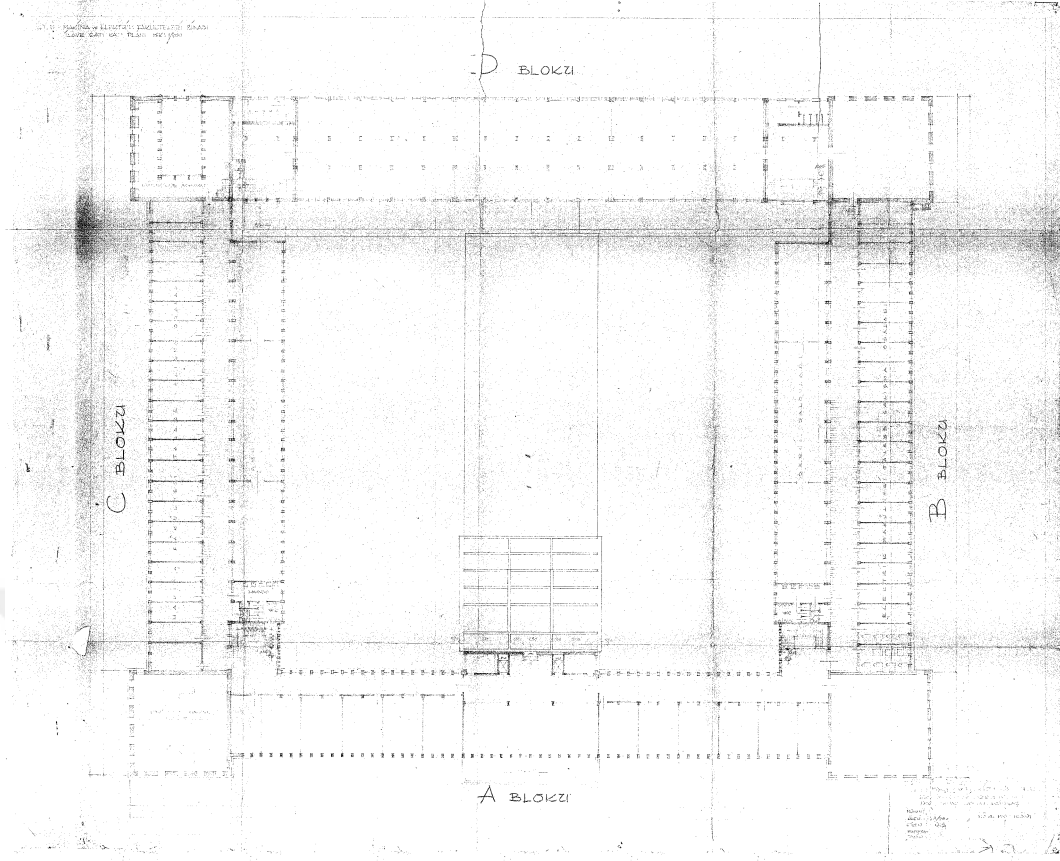
R e k t ö r

Prof. Dr. Hikmet Binark
imza

Aslı Tg. Ubidir.
İSTANBUL BELEDİYESİ
İmar Planlama Müdürlüğü

0010

Şekil 4.32 İTÜ Rektörlüğü'nün İstanbul Belediyesi İmar Planlama Müdürlüğü'ne yazısı (213, 1963)

**Şekil 4.33 İTÜ Makina ve Elektrik Fakülteleri Binası İlave Çatı Katı Planı
(İstanbul II Numaralı KTVKBKM)**

T. C.
BELEDİYE REİSLİĞİ
İSTANBUL

18 Mayıs 1963

İmar Planlama Müdürlüğü

Konu: 485

EK: 5 Fotoğraf
3 Açı Çizim
1 Yarı Kesit

ESKİ ESERLER VE ANITLAR YÜKSEK
KURULU BAŞKANLIĞINA

İlgi: 13.5.1963 Gün ve 213 sayılı İ.T.Ü. yapı işleri Bşk. Y.

İstanbul Teknik Üniversitesi ilgide zikredilen yazıları ile Gümüşsuyu binası üzerinde ilişik avan proje ve fotoğraflarda görüldüğü ve hile kat ilâve etmek istenmektedir.

Mevzu bahis bina devrinin karakteristik yapılarından olması dolayısıyla böyle bir ilâvenin yapılıp yapılmamasının tetkikini arz ederim.

günclenme
21. V. 1963

Kâmrân Baydur
Belediye Reisi Y.

ANITLAR YÜKSEK KURULU	
Numarası	Tarihi
310	20. V. 1963

Şekil 4.34 İstanbul Belediyesi İmar Planlama Müdürlüğü'nün Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'na yazısı (485, 1963)

T. C. İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Y A P I İ Ş L E R İ B A Ş K A N L I Ğ I
TAŞKİŞLA - TAKSİM - BEYOĞLU

TELEFON : 48 22 50 / 101

İSTANBUL

28 Mayıs 1963

KONU :

Gayri Menkul Eski Eserler ve
Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'na

Fındıklı

İLGİ :

Üniversitemizin Gümüşsuyu Caddesinde PHILIPS binasına bakan cephesine bir kat ilâvesi zarureti hâsıl olmuştur. Esasen bu cephenin üst ve alt kısımları yüksektir. Talebimiz bu iki yüksek kısmın arasını doldurmaktan ibarettir. Bunun bir benzeri aynı binanın Taşkışla'ya müteveccih kısmında yapılmış ve müvafık bir netice alınmıştır. Bu kısımda da mimari cihetlere itina edilerek estetiği ihlâl eden bir şekil verilmiyecektir.

Keyfiyeti İstanbul Belediyesinden talebettik. Orası da mütalâanızın bildirilmesini Yüksek Kurulunuzdan rica etmiş olduğunu öğrendiğimizden vaktin darlığı hasebiyle konunun bir an evvel müzakere edilip kararınızın bildirilmesini saygı ile rica ederim.

R e k t ö r
Prof.Dr.Hikmet Binark

[Signature]

[Handwritten signature]
" Dosyasına
31. V. 1963

ANITLAR YÜKSEK KURULU	
Numara	Tarihi
315	29.V.1963

Şekil 4.35 İTÜ Yapı İşleri Başkanlığı'nın Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'na yazısı (242, 1963)

T. C.
GAYRİMENKUL ESKİ ESERLER ve ANITLAR
Yüksek Kurulu
Başkanlığı
Sayı : 732.- 495

Fındıklı - İstanbul
23 / VI / 1963

Özü : Teknik Üniversite
binasına kat ilâve-
si hk.

İstanbul Belediye Başkanlığına
Şehir

İmar Planlama Müdürlüğü'nün 18.V.1963 tarih ve 485/
6117 sayılı yazısına k.

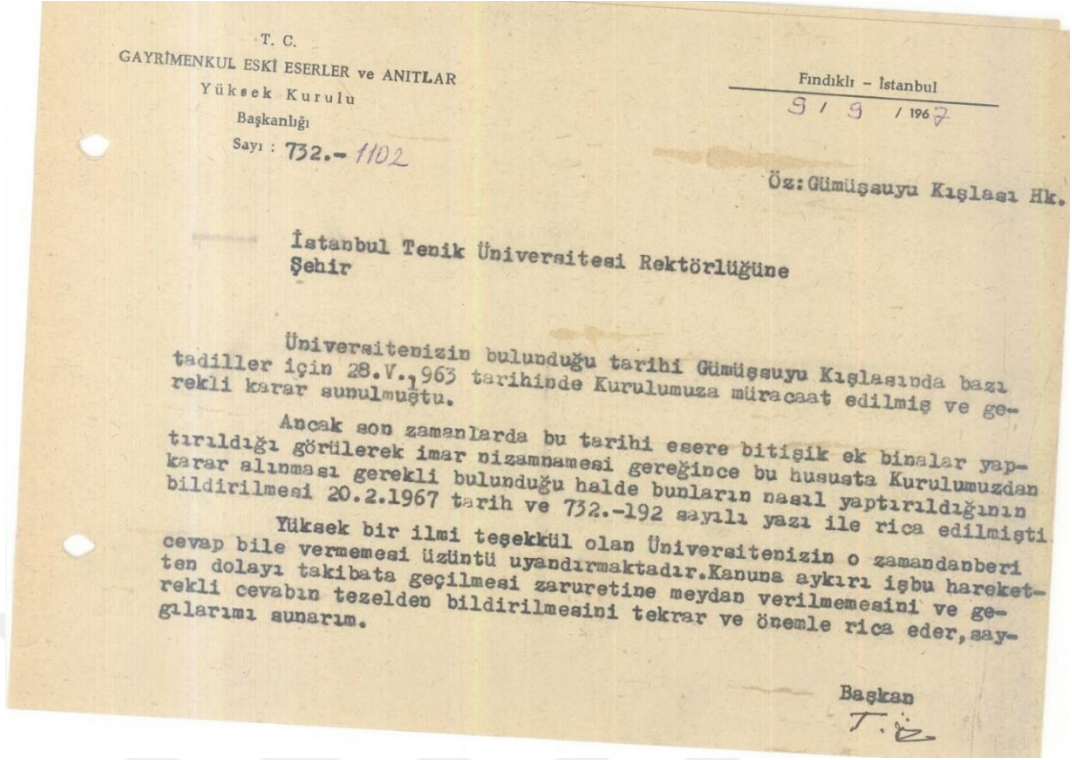
Gümüşsuyu'nda Teknik Üniversite binasına teklif olu-
nan kat ilâvesinin yapılmasında mahzur görülmediğine dair Kurulumu-
zun 23.VI.1963 tarih ve 2131 sayılı kararı ilişitir.

Bilgi edinilmesini rica eder, saygılarımı sunarım.

İlişiği : 1 karar örneği

Başkan
T. v.

Şekil 4.36 Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın İstanbul Belediye Başkanlığı'na yazısı (732-495, 1963)

Şekil 4.37 Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun İTÜ Rektörlüğü'ne yazısı (732-1102, 1967)

T. C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
GAYRİMENKUL ESKİ ESERLER ve ANITLAR
Yüksek Kurulu
Başkanlığı
Sayı : 829

Fındıklı - İstanbul

10 / 7 / 1968

İstanbul Teknik Üniversitesi
Rektörlüğüne

S E H İ R

16.9.1967 tarih ve 998 sayılı yazıya karşılıktır.

Üniversiteniz tarafından kullanılmakta olan, tarihi ve mimari değeri bulunan eserlerden eski Gümüşsuyu kışlası binasına kat ilâvesi için Kurulumuzdan 23.6.1963 tarih ve 2131 sayılı karar alınmıştı.

Fakat bundan sonra işbu tarih ve mimari esere bitişik ve onun civarında çeşitli binalar yapılmakta olduğu ihbar edilmesi üzerine keyfiyet makamınızdan sorulmuş ve cevap olarak İstanbul belediyesinden müsaade alındığı bildirilmişti.

Hâlbuki bu gibi ilâveler için 5805 sayılı kanun ve imar nizamnamesi gereğince Kurulumuzdan karar alınmaksızın Belediyenizde müsaade etmeye selâhiyeti olmadığı aşikâr bulunmakta idi.

Bu defa İstanbul Belediyesinden bu konuda alınan 1.7.1968 tarih ve 4124.M.T.S-3438 sayılı yazıda yapılan ve yapılmakta olan ilâve binalar hakkında (kaçak inaat muamelesi tatbik edilmektedir) denilmektedir.

Yüksek bir kültür müessesesi olan Üniversitenizin kanunlara aykırı kaçak inaat yapması elîm bir durum olduğunun takdir buyurulacağı aşikârdır. Bu hususta kanunî takibat iorasına geçilmeden evvel konunun esaslı bir şekilde ve kanunlara göre incelenerek yazımızın en kısa zamanda cevaplandırılmasını saygılarımla rica ederim.

B a ş k a n

T. İ.

Şekil 4.38 Kat ilavesi hakkında yazı (829, 1968)

T.C.
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ

YAPI İŞLERİ BAŞKANLIĞI
Sayı: 642

2.../...8./196...8

Özü:

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar
Yüksek Kurulu Başkanlığı
Fındıklı, İstanbul

İlgi: 10.7.968 tarih ve 829 sayılı yazınız.

Gümüşsuyu binamıza kaçak ilâveler yapıldığı hususundaki yazınız incelendi. Ancak 5805 sayılı kanun hükümleri Üniversitemizde de hassasiyetle göz önünde tutulmakta olup bu hususta bir yanlış anlama olduğu kanısındayız.

Şöyle ki:

a) Üniversitemiz Gümüşsuyu binasına ilâve olarak sadece bir kat çıkma işi yapılmış, bunun için 28.5.963 tarihli müracaatımız üzerine Kurulumuzca 23.6.963 tarih ve 2131 sayılı karar alınmıştır.

b) Bunun dışında binanın bizzat kendisine yapılmış bir ilâve yoktur.

c) Üniversitemiz tevsi inşaatları gurubundan olan ve esas binadan ayrı bulunan Fuat Kılınk A, B ve A-B ara bağlantı blokları ise:

Bu mantıka için (Vaziyet plânı İmâr ve İskân Bakanlığınca 13.1.961 gün ve 32.28/67-408 sayılı yazı ile) tasdik edilmiştir.

A Bloku projesi 15.5.961 tarihinde Cilt 2, Sahife 30 numara tahtında ruhsata bağlanmıştır.

B Bloku için 16.4.966 tarih ve 1234 sayı ile İstanbul Belediyesinden ruhsat talebinde bulunulmuş ancak bu yazımızın neticesi henüz alınmamıştır.

Yukarıda arzedildiği veçhile kanuna aykırı ve kaçak bir inşaat yapılması bahis konusu olmadığını ve Kurulumuzun gösterdiği hassasiyeti memnuniyetle karşıladığımızı bilgilerinize arz ederiz.

SAYGILARIMIZBA.

R e k t ö r

Ord.Prof.Bedri KARAFAKİOĞLU

Acile dosyasına

8.8.1968

ANITLAR YÜKSEK KURULU	
Numerası	Tarihi
873	8.8.968

M.Ç.

M.T.

Şekil 4.39 Kaçak ilâveler yapıldığı hakkında yazı (642, 1968)

Şekil 4.40 Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.41 Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.42 Gümüşsuyu Caddesinden görünüm (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.43 Gümüşsuyu Kışlası'nın ilave çatı katı yapılmadan önceki hali, 1963 (İstanbul II Numaralı KTVKBKM)

Şekil 4.44 İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.45 İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Tablo 4.8 Gümüşsuyu Kışlası- İTÜ Makine Fakültesi mimari dönüşüm kronolojisi
(Kaytan, 2022)

GÜMÜŞSUYU KIŞLASI-İTÜ MAKİNE FAKÜLTESİ

Yapım Tarihi: 1850-1862	• Mimar: Garabed Balyan
1868	• Onarım
1889	• Onarım
1894	• Onarım
1899	• Onarım
1914	• Onarım
1920	• Mühendis ve Kondoktör Mektebi'ne tahsis edilmiştir
1923	• Onarım
1932	• Onarım
1963 kararı ile	• Kat ilavesi yapılmıştır.
1 Ağustos 1969	• İTÜ'ye resmi olarak tahsis edilmiştir.

4.1.7 Çırağan Sarayı Harem Dairesi-Beşiktaş Anadolu Lisesi

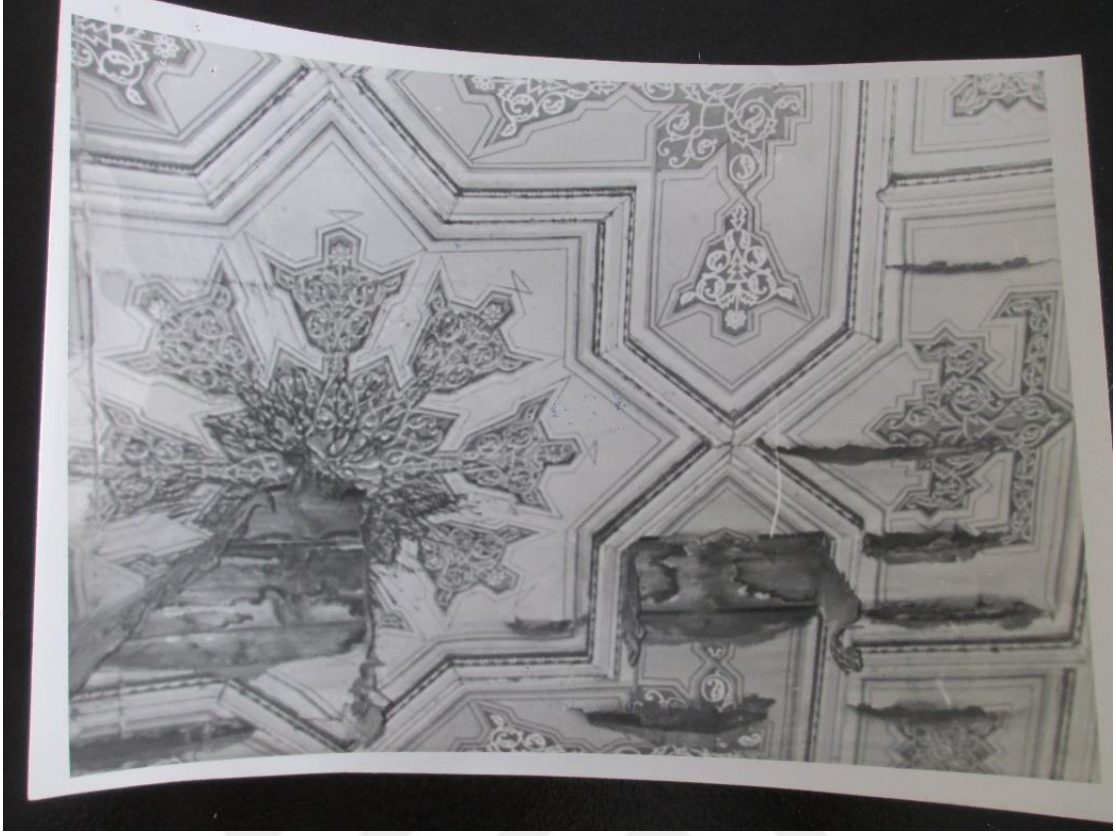
Beşiktaş ilçesi Yıldız mahallesinde yer alan yapı, 1871 yılında Sultan Abdülaziz tarafından Sarkis Balyan'a yaptırılmış olup, kagir yapım tekniğinde inşa edilmiştir. Özgün işlevi Çırağan Sarayı Harem Dairesi olan yapı günümüzde Beşiktaş Anadolu Lisesi olarak kullanılmaktadır. Sultan Abdülaziz, tahttan indirilmeden önce 1876 yılında bir süre bu binada kalmıştır. V. Murat bu yapıda 28 yıl hapis hayatı yaşamıştır. 1924 yılında halifeliğin kaldırılmasının ardından 20. İlkokul Düzenlemeleri yapılmış ve 1937 yılına kadar Cumhuriyetin 21. İlkokulu olarak kullanılmıştır (Tarihe Tanıklık Eden Okullar, cilt 1, s. 46-47). Bugünkü adıyla Beşiktaş Anadolu Lisesi 1940-1941 eğitim-öğretim yılında bu binaya taşınmış ve Beşiktaş 2. Kız Ortaokulu olarak hizmet vermiştir (Tarihe Tanıklık Eden Okullar, cilt 1, s. 49).

I. derece korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır. 28/12/1959'da Maarif Vekaleti'ne tahsis edilmiştir. Yapı Maliye Hazinesi'ne aittir (Taşınmaza ait tapu kaydı, İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası).

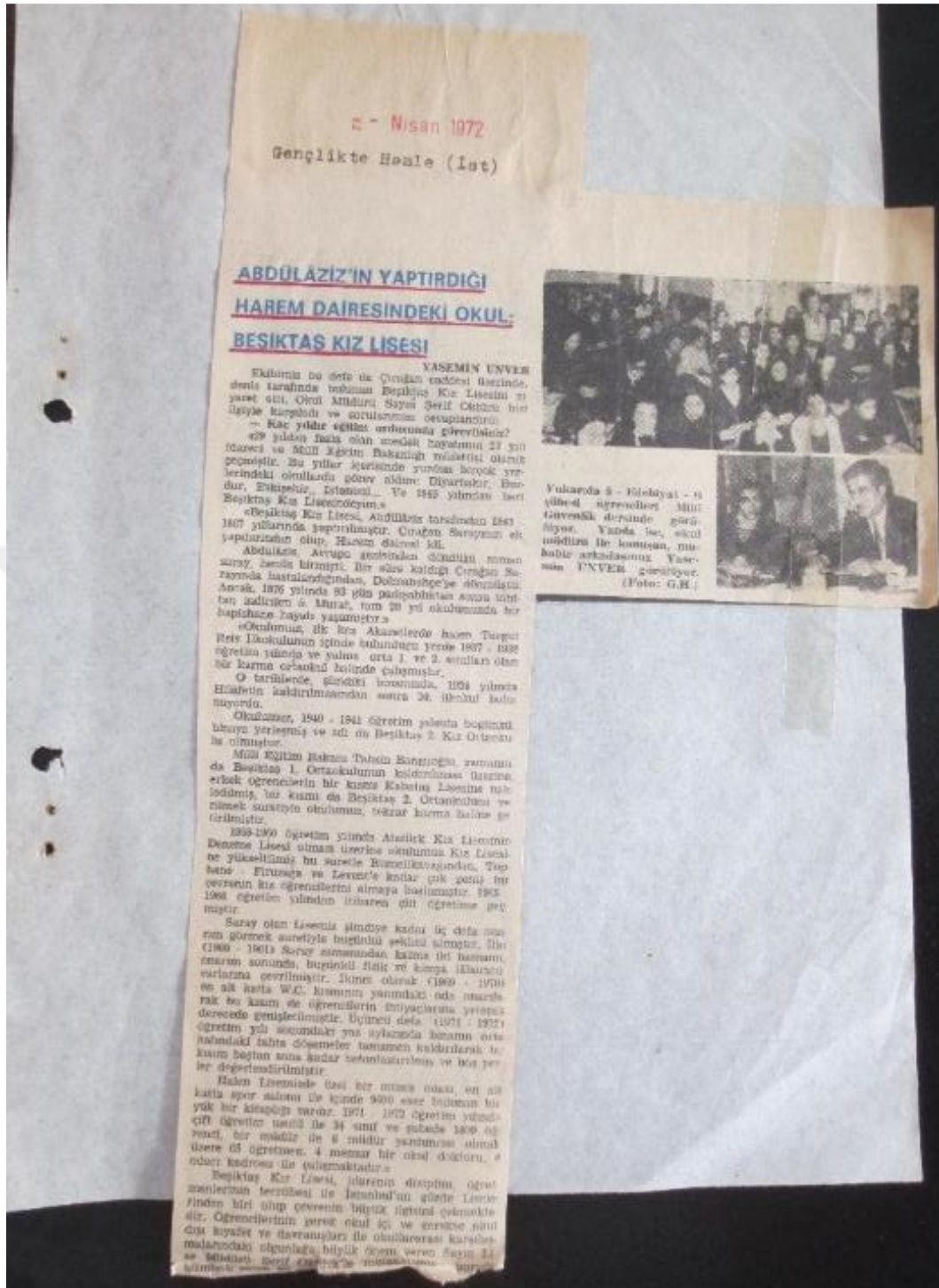
1972 yılı Nisan ayında yayınlanmış bir gazete haberinde yapının eğitim işlevinde yeniden kullanımı kapsamında geçirdiği dönüşümler belirtilmektedir (İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası). Özgün işlevi saray olan yapının 1972 yılına kadar 3 kez onarım geçirdiğinden söz edilmektedir. İlk onarım 1960-1961 tarihleri arasında olup, özgün işlevde yer alan 2 hamam, fizik ve kimya laboratuvarlarına dönüştürülmüştür. İkinci onarım 1969-1970 yıllarında yapılarak, en alt katta tuvaletin yanında yer alan oda onarılıp öğrenci ihtiyaçlarına göre genişletilmiştir. Üçüncü onarım ise; 1972 yazında yapının orta katında yer alan ahşap döşemelerin tamamen kaldırılması ve bu bölümlerin betonarme olarak yenilenerek, boşlukların da betonarmeye çevrilmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Şekil 4.46 Beşiktaş Kız Lisesi giriş cephesi, 17 Nisan 1972 (İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası)

Şekil 4.47 Beşiktaş Kız Lisesi iç mekan tavan detayı, 17 Nisan 1972 (İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası)

Şekil 4.48 1972 yılı Nisan ayında yayınlanmış gazete haberi (İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası)

11/01/1980 tarihli bir yazı ekinde yapının iç mekanlarının betonarmeye dönüştürülmesinden bahsedilmektedir. Yapının dış cephe, tavan süslemesi ve plan özellikleri ile korunması gerekli eski eser olduğu vurgulanırken, 19/09/1979

tarıhli ekinde yer alan rapora g re⁶; İstanbul III Numaralı KTVKBKM'n n 13/05/1972 tarihli 6401 sayılı kararı ile yapının dış cepheleri ile tavan süslemelerinin korunması şartı ile i  mekanlarının kagire çevrilmesi ile uygun görülmüştür. 1979 tarihli bu rapordan uygulamanın henüz yapılmadığı ancak bu uygulamanın dönemin yaşantısının gerektirdiği imkanları sağlaması; yapının dış cephesi, plan özellikleri, süslemeleri ile karakter ve görünen malzemelerinin korunarak uygulamanın yapılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Tavan ve tabanlardaki süslemelerin sökülerek, betonarme sistemin yapılmasının ardından tekrar kaplanması I. grup koruma grubunda olan bu yapı için öneminden bahsedilmektedir (18/01/1980, 11642 İstanbul III Numaralı KTVKBKM).

12/09/1979 tarihli Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın yazısında yapıya ait anıt fişi, rapor ve fotoğraflar yer almaktadır (şekil 4.49; 12/09/1979, 007907 İstanbul III Numaralı KTVKBKM).

⁶ Yapıdan Beşiktaş Kız Lisesi olarak söz edilmektedir.

R A P O R

İstanbul'un ilk kız okullarından biri olarak 1901-1902 yılında yaptırılan Beşiktaş Kız Lisesi, bugüne dek yangın ve deprem gibi afetlere uğramadan sağlam olarak gelebilmiş anıt eserlerden biridir.

Beşiktaş Kız Rüştiyesi adıyla 118 Şeherci ve 6 Öğretmenle eğitime başlayan lisenin, bugüne ihtiyaç faslası olan mekanları, "Barbaros Pratik Kız Sanat Okulu" nun yararına ayrılmıştır.

Dış yapısı ve semai katın taban düğümleri kargir olarak yapılmış olan yapının mimarisi, Dolmabahçe, Çırağan, Küçüksu vb. saray ve kasırlarda olduğu gibi batı üslubunun bir devamıdır. Dış mimarisi ile anıtsallığa erişen yapının iç kısımlarındaki taban ve tavan kısımları ahşap malzeme ile yapılmış olup, ahşap tavanlarının muşamba-bes ile kaplanıp, renkli kalemışleriyle bitkisel arabeskler, natüralist manzara resimleriyle süslenmesi, ve bu kompozisyonların, profillemeli, ahşap çatı kurgulu geometrik yıldızlar poligonlar ve dörtgenlerle paketlenmesi, yapının birinci sınıf anıt eserlerden sayılmasını gerektirmektedir.

Sanat değeri yüksek bu süslemeler, saptanamıyan bir tarihte yapılan elektrik donanımı onarımlarında yer yer yırtılma şeklinde tahrip olmuş, çatı kaplamasındaki bozulmalar sonucunda da yağışların etkisiyle lekelenmeler meydana gelmiştir.

Yapının sanat özelliklerini korumak amacıyla yapılacak onarımın, ilgili okul müdürlüklerinin önerdiği gibi, sadece dış yapının korunması ve iç yapının kargire düştürülmesi biçiminde olması olmalıdır.

Planimetrisi ve tavan süslemelerinde aynen korunmak amacıyla yapılacak restorasyon için, Milli Eğitim Bakanlığına hazırlanacak projelerin müdürlüğe iletilmesi ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunda onayından sonra müdürlüğünüzün elemanlarının denetiminde bir restorasyonun gerektiği görüşünde olduğumuzu saygılarımızla bilgilerinize sunarım.

İlhami Bilgin

Septane ve Belgelene Birimi Şefi

Şekil 4.49 T.C. Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı 12/09/1979 tarih ve 007907 sayılı karar (İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası)

Raporda Beşiktaş Kız Lisesi binasının Küçüksu Kasrı, Dolmabahçe Sarayı, Çırağan Sarayı gibi batı üslubunun devamı, dış mimarisi ile anıtsal bir yapı durumunda olduğu belirtilmektedir. Yapının sanat değeri yüksek olan süslemeler barındırdığı ve bu süslemelerin tarihi belli olmayan bir elektrik projesi uygulaması sırasında yer yer yırtılarak tahrip olduğu, yapının çatıdan su alması sonucu da lekelenmeler meydana geldiği aktarılmaktadır. İlgili okul müdürlüklerinin önerdiği gibi dış mimarinin korunarak iç mekanların kargire çevrilmesinin mümkün olmadığı belirtilmektedir.

Şekil 4.50 Beşiktaş Anadolu Lisesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.51 Beşiktaş Anadolu Lisesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Günümüzde yapının iç mekan döşemeleri ve merdivenleri betonarmeye dönüştürülmüş durumdadır. Tavanlar büyük bir bölümü ise özgünlüğünü korumaktadır.

Şekil 4.52 Merdiven kovanında yer alan tavan detayının görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Tablo 4.9 Çırağan Sarayı Harem Dairesi- Beşiktaş Anadolu Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

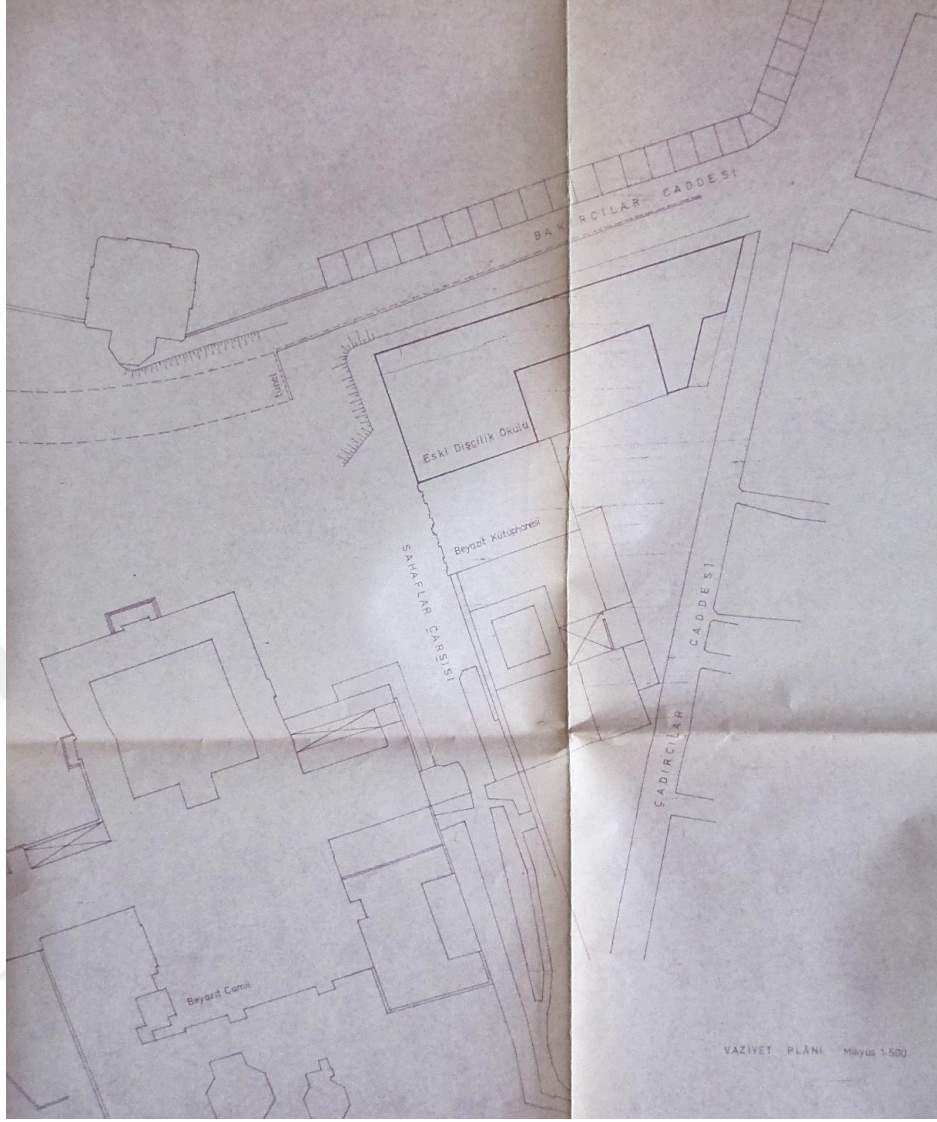
ÇIRAĞAN SARAYI HAREM DAİRESİ-BEŞİKTAŞ ANADOLU LİSESİ

Yapım Tarihi: 1871	• Mimar: Sarkis Balyan
1922-1924	• Kullanım dışı kalmıştır?
1924	• Eğitim amacıyla kullanılmaya başlanmıştır.
1959	• Maarif Vekaleti'ne resmi olarak tahsis edilmiştir.
1960-1961	• İlk Onarım
1969-1970	• 2. Onarım
1972	• 3. Onarım
1979 Sonrası	• İç mekânları kagire dönüştürülmüştür.

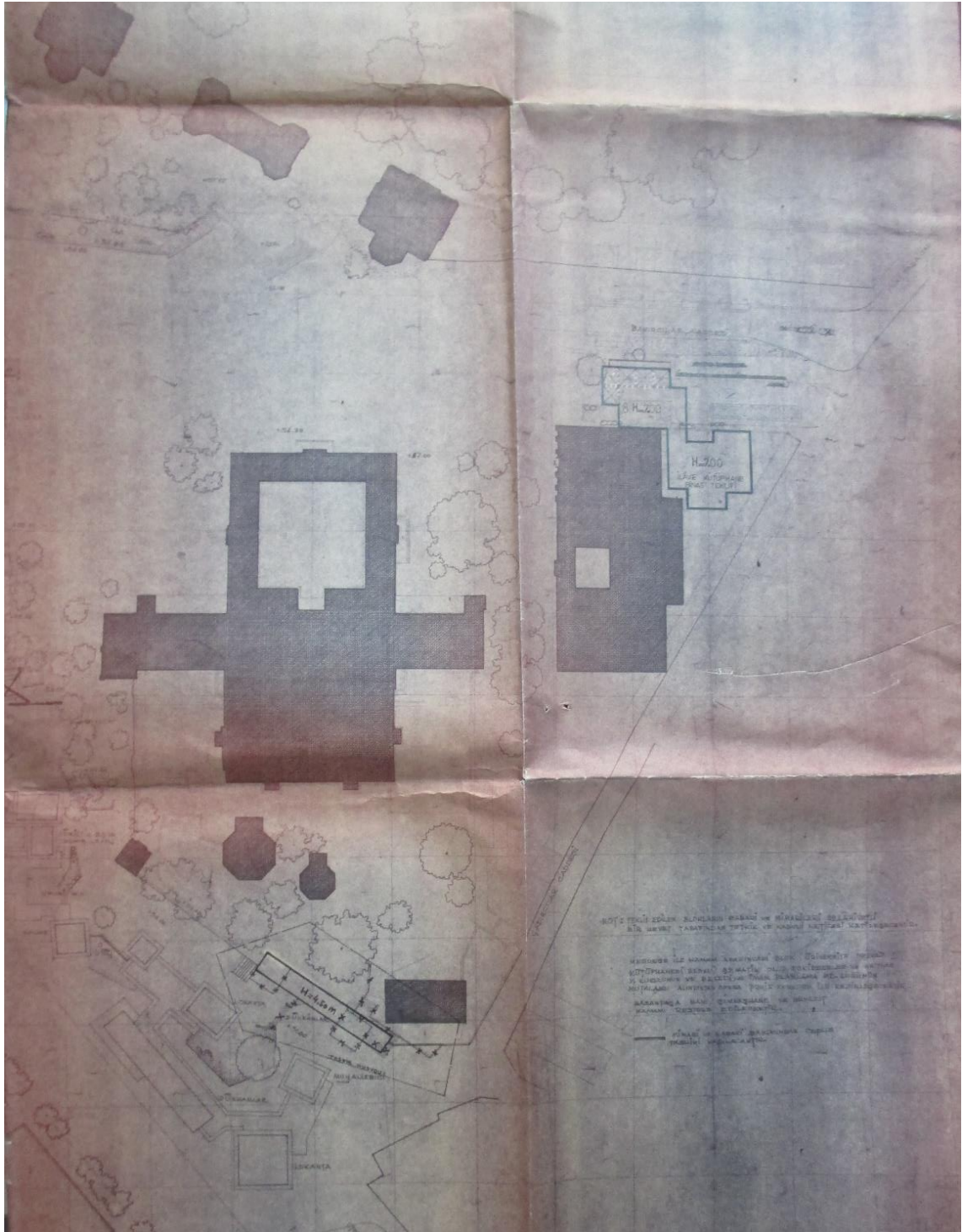
4.1.8 Beyazıt Misafirhane-i Askeriye-Orduevi-İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi

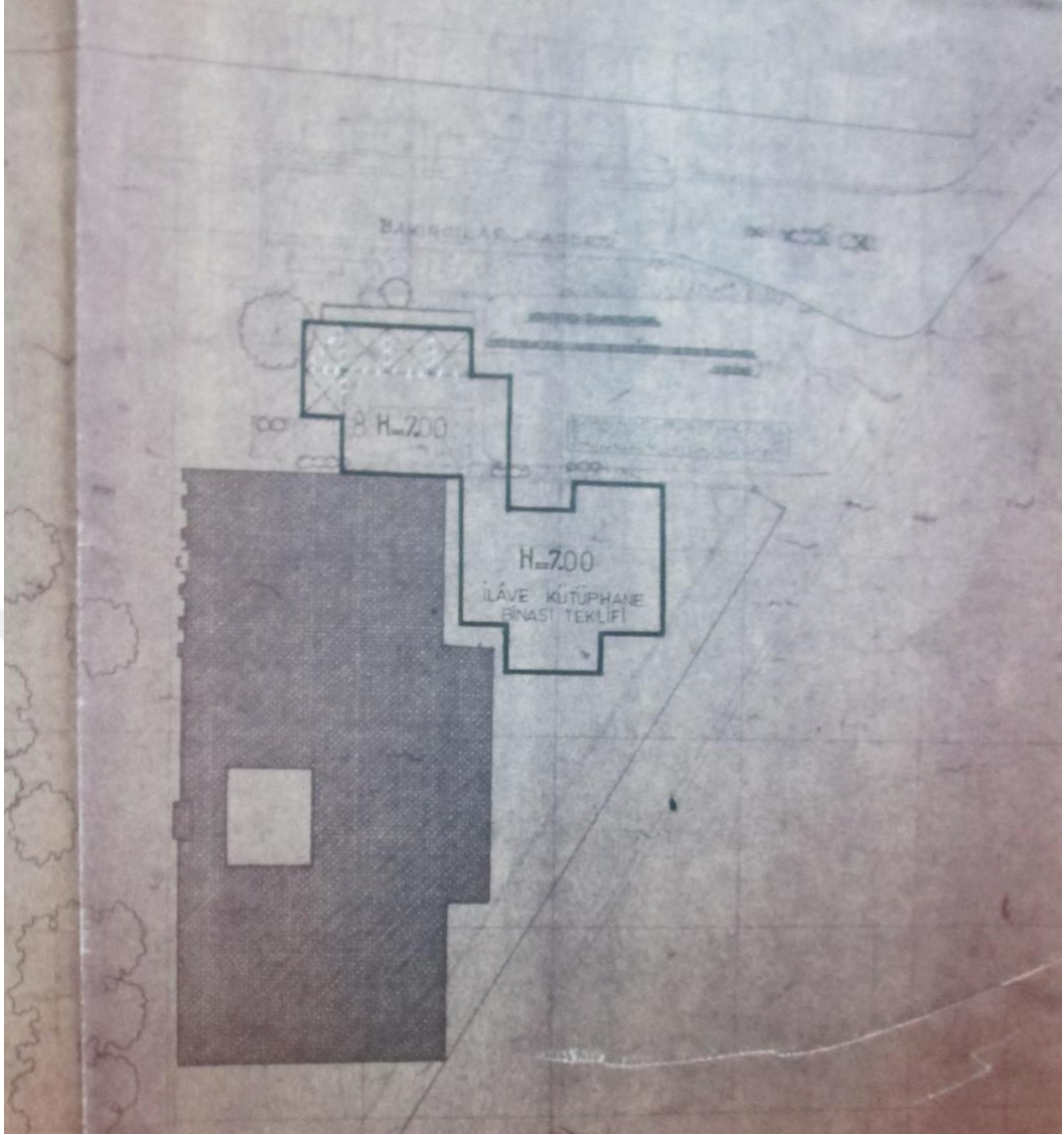
1867-1876 yılları arasında inşa edilen yapının mimarı bilinmemektedir. Yapım tekniği kagirdir ve doğuya bakan yüzü yaklaşık 45°lik bir açıyla sonlanan dikdörtgen plana sahiptir (Çelik, 2007, s. 124-125). Bir süre Jandarma Komutanlığı ve Süvari Kışlası olarak kullanılan yapı 1926-1959 yılları arasında Eczacı ve Dişçi Mektebi olarak kullanılmış, 1974 yılında da Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ne tahsis edilmiştir.

Şekil 4.53 34.200.2147/6.(6562) Evrak no: 1446/1968 Eski Dişçilik Okulu Rölövesi (İstanbul IV Numaralı KTVKBKM Arşivi)

1960'ların başında çevre düzenlemesi çalışmaları sırasında yıkılması düşünülen yapı, cephesinin bir kısmının kesilmesi kararıyla ayakta kalmıştır (Çelik, 2007, s. 124). Dosya no: 357 Evrak no: 2367/1964 Beyazıt Hürriyet Meydanı tadil planında yapının yıkılması planlandığı görülmektedir (Şekil 4.54). Aynı projede, yıkılması planlanan yapının yerine yeni bir kütüphane projesi önerilmiş (Şekil 4.55), önerinin şematik olduğu, ilave yapının “Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun ve Belediye İmar Planlama Müdürlüğünün mütalaası alındıktan sonra” kesinleşeceği belirtilmiştir.

Şekil 4.55 Dosya no: 357 Evrak no: 2367/1964 Beyazıt Hürriyet Meydanı tadil planı, ilave kütüphane binası teklifi (İstanbul IV Numaralı KTVKBKM Arşivi)

Şekil 4.56 Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.57 İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Tablo 4.10 Beyazıt Misafirhane-i Askeriye-Orduevi- İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

**BEYAZIT MİSAFİRHANE-İ ASKERİYE-ORDUEVİ-
İSTANBUL BEYAZIT DEVLET KÜTÜPHANESİ**

Yapım Tarihi: 1867-1876	• Mimarı bilinmiyor.
?	• Süvari Kışlası olarak kullanılmıştır.
1926-1959	• Eczacı ve Dişçi Mektebi olarak kullanılmıştır.
1974	• Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ne tahsis edilmiştir.
1974 sonrası- 1988 öncesi	• Yeniden kullanım amaçlı onarım yapılmıştır.

4.1.9 Yaverler Binası-Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik Lisesi

Yapı keşif defterine göre 1874-75 yılları arasında yapılmış olup, mimarı bilinmemektedir. Özgün işlevi Yaverler Binası olup, taş ve ahşap yapım tekniği ile inşa edilmiştir (Karşılaştırmalı Restitüsyon Raporu, 2011, İstanbul III Numaralı KTVKBKM Arşivi). 1924 yılında kullanım dışı kalan yapılar 1927 yılında eğitim amacıyla yeniden işlevlendirilmiştir. Yapının Yüksek Denizcilik Okulu olarak kullanıldığı 11/11/1953 tarihli 26203/11226 numaralı evrakta görülmektedir.

Aynı belgede Yüksek Denizcilik Okulu'nun betonarmeye dönüştürülmesi için ruhsat talep edilmektedir (Şekil 4.63; Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Ziya Kalkavan Anadolu Teknik ve Mesleki Lisesi dosyası). Feriye Sarayı yapı topluluğuna ait olan bu yapı günümüzde beden duvarları korunmuş ve iç mekânları betonarmeye dönüştürülmüş durumdadır. Özgün halinde 3 katlı olan yapı, mevcut durumda 2 katlıdır (Karşılaştırmalı Restitüsyon Raporu, 2011, İstanbul III Numaralı KTVKBKM Arşivi).

Şekil 4.58 Dış cephe görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.59 Özgün yapıyı yeni yapıya bağlayan bağlantı bloğu (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

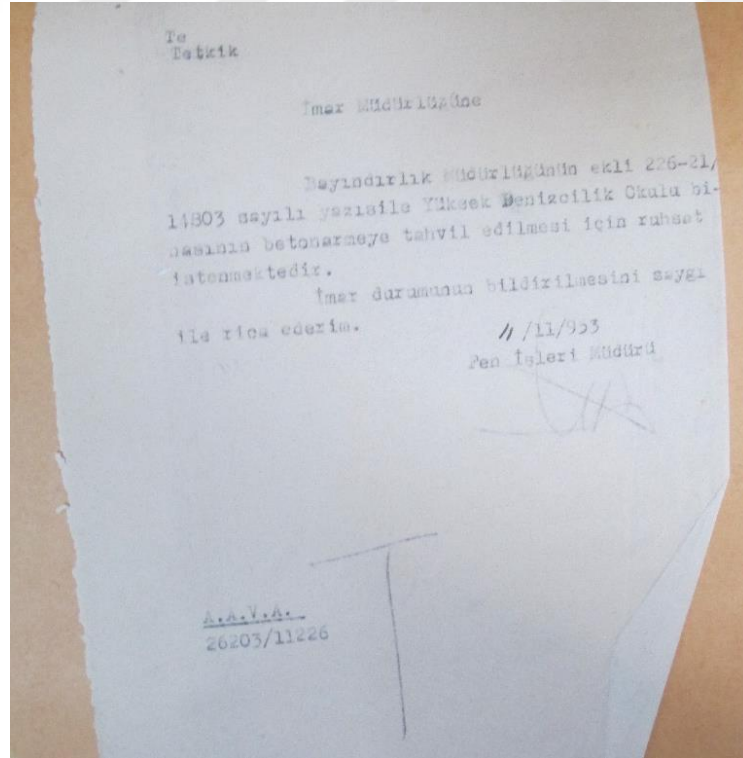
Şekil 4.60 Dış cephe görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.61 İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.62 İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.63 Yapının betonarmeye dönüştürülmesi için ruhsat talebi (Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)

Tablo 4.11 Yaverler Binası- Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

YAVERLER BİNASI-ZİYA KALKAVAN TEKNİK ANADOLU VE DENİZCİLİK LİSESİ

Yapım Tarihi: 19.yy 2. yarısı	• Mimar: Sarkis Balyan?
1924-?	• Kullanım dışı kalmıştır?
1927	• Eğitim amacıyla yeniden kullanıma başlanmıştır.
1953?	• Mimari dönüşüm uygulamaları yapılmıştır.
28.12.1959?	• Maarif Vekaleti'ne resmi olarak tahsis edilmiştir.

4.1.10 Feriye Karakolu- Feriye Lokantası/Kabataş Eğitim Vakfı

Kıyıya paralel konumlanan kagir iki katlı yapı, “Tabya Karakolu” veya “Ortaköy Karakolu” olarak da bilinir. Yapının deniz cephesinde, iki yanda dörder kolosal mermer sütun, bunların gerisinde her katta dörder pencere, ortada yuvarlak kemerli giriş bulunur. Yüksek bodrum üzerine iki katlı yapıda pencereler yüksek tutulmuş olup giriş katında yuvarlak kemerli, üst hizada dikdörtgen biçimlidir. II. Mahmud'un başlattığı karakol binaları geleneğini sürdüren yapı tarihte önemli olaylara sahne olmuştur. Sultan Abdülaziz'in naaşı, intihar olayından sonra bu binaya getirilerek doktorlar tarafından muayene edilmiş, ayrıca Yıldız Mahkemesi'nden sonra Midhat Paşa ve diğer mahkumlar bu karakoldan iki istimbotla vapura bindirilmişlerdir. Cumhuriyet döneminde karakol işlevini yitirdikten sonra bir süre yağ ve kömür deposu haline gelen yapı, 1950-1970 arasında Tekel Genel Müdürlüğü tarafından hurda ambalaj deposu olarak kullanılmıştır. Zamanla harap hale gelen yapının eski fotoğraflar yardımıyla restitüsyonu gerçekleştirilmiş, yıkılan sütunların ve duvarların yerleri belirlenmiştir. 1995'te restore edilerek Kabataş Erkek Lisesi Eğitim ve Kültür Sitesi'ne dahil edilen karakol binası halen restoran olarak hizmet vermektedir (Çelik, 2014, s. 167).

Şekil 4.64 Feriye Karakolu, denizden görünüm (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Tablo 4.12 Feriye Karakolu- Feriye Lokantası/Kabataş Eğitim Vakfı mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

FERİYE KARAKOLU-FERİYE LOKANTASI/KABATAŞ EĞİTİM VAKFI

Yapım Tarihi: 19. yy 2. yarısı	• Mimarı bilinmiyor.
Cumhuriyet'in kurulması sonrası (net tarih bilinmiyor)	• Yağ ve Kömür Deposu olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1950-1970	• Tekel Deposu olarak kullanılmıştır.
24.10.1989	• Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsis edilmiştir.
1995	• Feriye Lokantası-Kabataş Eğitim Vakfı Binası olarak kullanılmaya başlanmıştır.

4.1.11 Cemaleddin Efendi-Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı

Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Beşiktaş-Ortaköy yol hattı üzerinde yer almakta olup, Feriye Sarayı'na ait yapı topluluğu içerisinde bulunmaktadır. Kimi kaynaklara göre yapım tarihi 1867-1875 yılları arasında (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İş Teknik Raporu, s. 1) olan yapının mimarı Sarkis Balyan'dır. Bazı kaynaklara göre 19. yy'ın 2. yarısında inşa edilen binanın mimarı kesin olarak bilinmemektedir (İstanbul Mimarlık Rehberi Boğaziçi ve Asya Yakası, s. 20). Özgün işlevi yatakhane olan bu bina Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı olarak tanınmaktadır.

Cumhuriyetin ilanı ve saltanatın 1922 yılında kaldırılması sonrası özgün saray işlevini kaybetmiş olan yapının bir süre kullanılmamış olması muhtemeldir. Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı'nın 1928 yılında Kabataş Ortaokulu'nun kullanımına tahsis edilmesinin ardından Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı da 1949 yılında yatakhane binası olarak Kabataş Erkek Lisesi'ne tahsis edilmiştir. Bu tahsis işleminin belgelendirilerek resmi olarak yapılması 1959'larda gerçekleşmiştir.

Eğitim amaçlı kullanılmak üzere 28/12/1959 tarihinde (Taşınmaza Ait Tapu Kaydı, İstanbul III Numaralı KTVKBKM Arşivi) Maarif Vekaleti'ne tahsisi yapılmıştır.

Yapı kısmi olarak denizden kazanılmış bir dolgu üzerine inşa edilmiştir. Kagir yapım tekniğinde inşa edilen yatakhane binası prizmatik kütle şemasına sahiptir.

Tablo 4.13 Cemaleddin- Kabataş Erkek Lisesi yatakhane binası mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

CEMALEDDİN EFENDİ-SEYFEDDİN EFENDİ SAHİL SARAYI

CEMALEDDİN EFENDİ SAHİL SARAYI

Yapım Tarihi:
19. yy 2. yarısı

- Mimar: Sarkis Balyan?

1922-?

- Kullanım dışı kalmıştır?

?-1949

- Beşiktaş Ortaokulu olarak kullanılmıştır.

1949

- Kabataş Ortaokulu'na tahsis edilmiştir.

28.12.1959

- Maarif Vekaleti'ne resmi olarak tahsis edilmiştir.

1950-1960?

- Onarım görmüştür.

02.09.1988

- Koruma grubu I olarak tescil edilmiştir.

1988

- Korunması gerekli kültür ve tabiat varlığı olarak tescil edilmiştir.

Şekil 4.65 Cemaleddin ve Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi, (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.66 Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı da 19. Yüzyılın ikinci yarısında Sarkis Balyan tarafından inşa edilmiştir. Yapı günümüzde Galatasaray Üniversitesi kullanımında olan İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı ve Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı ile birlikte ortak mimari özellikler taşımaktadır. Saltanatın kaldırılmasından sonra Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı kullanım dışı kalmış ve yapı 1928 yılında Kabataş Ortaokulu'nun kullanımına tahsis edilmiştir. Ardından Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı da 1949 yılında yatakhane binası olarak Kabataş Erkek Lisesi'ne tahsis edilmiştir.

Tablo 4.14 Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

CEMALEDDİN EFENDİ-SEYFEDDİN EFENDİ SAHİL SARAYI

SEYFEDDİN EFENDİ SAHİL SARAYI

Yapım Tarihi: 19. yy 2. yarısı	• Mimar: Sarkis Balyan?
1922-1928	• Kullanım dışı kalmıştır?
1928	• Kabataş Ortaokulu'na tahsis edilmiştir.
28.12.1959	• Maarif Vekaleti'ne resmi tahsis edilmiştir.
1950-1960?	• Onarım
02.09.1988	• Koruma grubu I olarak tescil edilmiştir.
1988	• Korunması gerekli kültür ve tabiat varlığı olarak tescil edilmiştir.

4.1.12 İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı-Galatasaray Üniversitesi

Feriye Sarayı yapı topluluğu grubunda yer alan bina, 19. yy'ın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Prizmatik kütleli ve sofalı plan tipine sahip yapı üç kattan oluşmaktadır. Orta sofalı plan biçimlenişine sahip yapı prizmatik kütlelidir. Üç katlı olan yapı denize paralel olarak konumlanmaktadır. Yapının özgün halinde giriş mekanları sadece prizmatik şemanın kısa kenarları üzerindedir. Günümüzde

merdiven kovalarının bulunduğu hacimler özgün plan şemasında oda olarak kullanılmaktadır. Kagir yapım tekniğinde inşa edilmiş olan yapının özgün halinde döşemeleri ahşap ve volta döşemedir.

Yapı 1930 yılında eğitim işleviyle kullanılmak üzere Galatasaray Lisesi'ne tahsis edilmiştir. Sonraki yıllarda Galatasaray İlkokulu'na tahsis edilmiş olup, 1992'de üniversite olarak kullanılmaya başlanmıştır. Resmi tahsis tarihi 28/12/1959'dur. 12/08/1972 yapı eski eser olarak tescillenmiştir (Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi).

Yeni işlevle kullanılmaya başlanmasının ardından yapıda bir dizi dönüşüm uygulamaları gerçekleşmiştir. Bunlardan yapı özgünlüğünü etkileyen ana faktör betonarmeye dönüşüm uygulamaları olarak tanımlanabilir.

Şekil 4.67 Denizden görünüm (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2020)

Tablo 4.15 İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

İBRAHİM TEVFİK EFENDİ SAHİL SARAYI-GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ

Yapım Tarihi: 19. yy 2. yarısı	• Mimarı bilinmiyor.
1922-1930	• Kullanım dışı kalmıştır?
1930	• Galatasaray Lisesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.
28.12.1959	• Maarif Vekaleti'ne resmi olarak tahsis edilmiştir.
1976 Sonrası	• Onarım
1988	• Korunması gerekli kültür ve tabiat varlığı olarak tescil edilmiştir.
1992	• Galatasaray Üniversitesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.

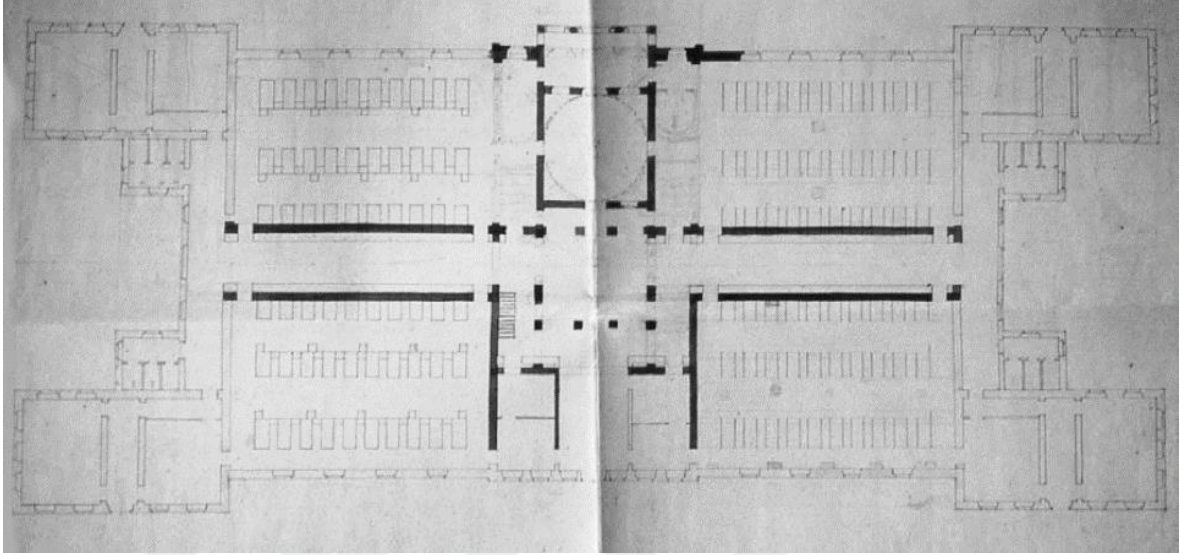

4.1.13 Bekirağa Bölüğü-İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

Günümüzde İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi olarak işlev gören yapı Fatih ilçesinde yer almaktadır. Gaspere Fossati tarafından hastane olarak tasarlanan yapının inşası 1843 yılında tamamlanmıştır. Yapı 1870-1922 yılları arasında Askeri Tutukevi olarak kullanılmış, 1922-1933 yılları arasında ise kullanım dışı kalmıştır. 1933 yılında İstanbul Üniversitesi'ne tahsis edilen yapı 1979 yılına kadar Tıp Fakültesi Binası olarak kullanılmış ve 1979'da Siyasal Bilimler Fakültesi'ne devredilmiştir. Yapı yığma kagir yapım tekniği ile inşa edilmiştir. Zemin katta 110 cm, bodrum katta 125 cm kalınlığında olan taşıyıcı duvarlar yığma tuğla, döşemeleri ahşap kirişleme tekniğindedir (Poçan, 2010, s. 67).

Yapı inşasından sonra bir süre Hassa Ordusu Komutanlığı olarak kullanılmış, 1870 yılında işlev değişikliği yapılmış ve 1870-1922 yılları arasında Bab-ı Seraskeri Askeri Tevkifhanesi olarak hizmet vermiştir (Poçan, 2010, s. 51).

Yapının özgün plan şeması dikdörtgen ve simetriktr (Şekil 4.68). Yapı eğimli arazide konumlanmasına rağmen istinat duvarı ile eğim düzlenmiş ve iki katlı olarak inşa edilmiştir (Poçan, 2010, s. 57).

Şekil 4.68 İsviçre Bellnizona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi – plan
(Cengiz Can arşivi)

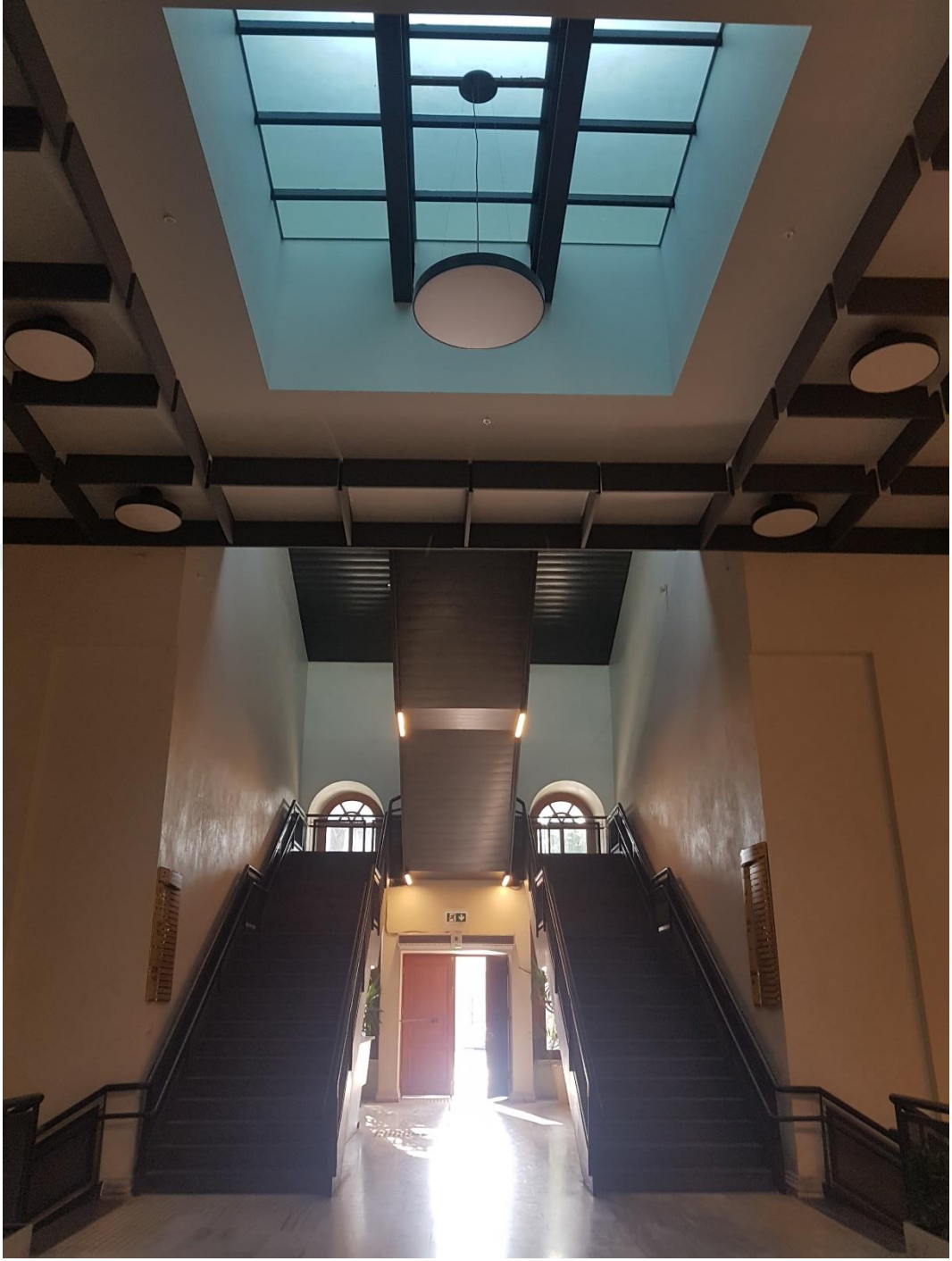
Ancak çeşitli dönemlerde daha fazla mekan elde edebilmek için yapının kuzey ve güney cephelerine ek bölümler yapılmış, yapılan müdahaleler özgün vaziyet planında görülen cephelerdeki hareketliliğin yitirilmesine neden olmuştur (Poçan, 2010, s. 55). Yapılan müdahaleler içerisinde kat döşemelerinin betonarme döşemeye çevrildiği bu nedenle de yapının özgünlüğünü yitirdiği görülmüştür (Poçan, 2010, s. 67).

Şekil 4.69 Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.70 İç mekan görünümü, bodrum kat (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.71 İç mekan görünümü, zemin kat (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.72 İç mekan görünümü, çatı katı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.73 Sonraki dönem eki ile özgün yapı ilişkisi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Tablo 4.16 Bekırağa Bölüğü- İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

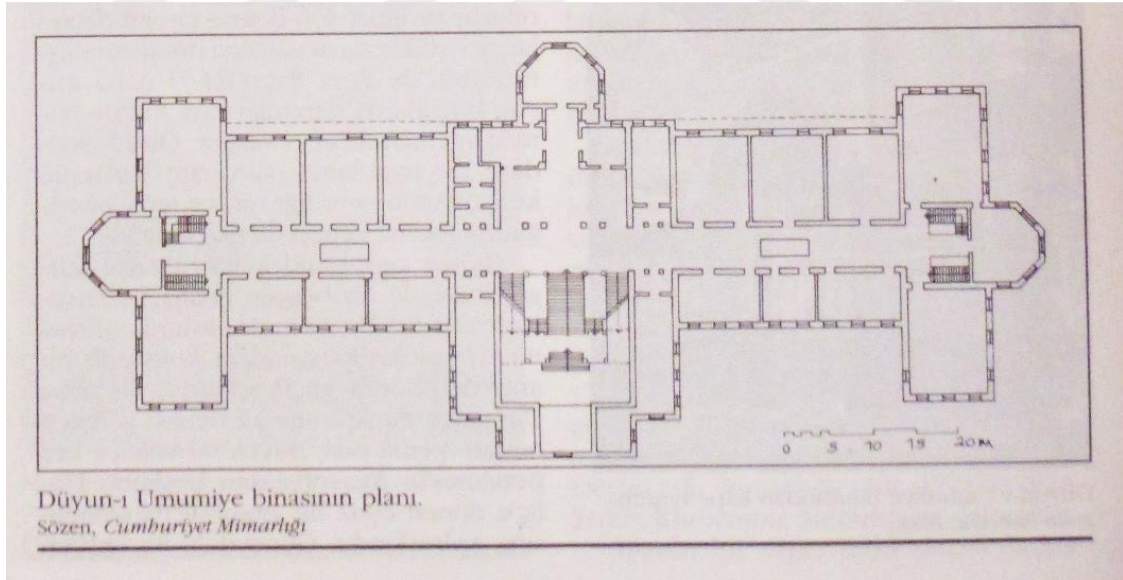
BEKİRAĞA BÖLÜĞÜ-İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ

Yapım Tarihi: 1843	• Mimar: Gaspere Fossati
1870-1922	• Askeri Tutukevi olarak kullanılmıştır.
1922-1933	• Kullanım dışı kalmıştır?
1933?	• İstanbul Üniversitesi'ne tahsis edilmiştir.
1979	• Siyasal Bilgiler Fakültesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1981	• İstanbul Üniversitesi Yapı İşleri Başkanlığı tarafından onarım görmüştür.

4.1.14 Düyun-u Umumiye Binası-İstanbul Erkek Lisesi

Düyun-u Umumiye teşkilatı Osmanlı Devleti'nin dış borçlarının idaresi için kurulmuş, teşkilatlanmanın binası olarak tasarlanan yapı 1897'de Alexandre Vallaury tarafından inşa edilmiştir. Bina hareketli prizmatik kütle yapısına sahiptir. İstanbul oryantalist mimarisi ile Osmanlı canlandırmacılığı öğelerini içermektedir. Giriş kapısı Osmanlı Barok özelliklerini taşımaktadır (İstanbul Mimarlık Rehberi Tarihi Yarımada, s. 89). Yapıya girişte renkli camlarla tasarlanmış bir hol yer almakta, iki bodrum katı olan yapının zemin üstü üç katı bulunmaktadır. İkinci bodrum katında Bizans sarnıcı yer alan yapı bu sarnıcın üzerine inşa edilmiştir. Sarnıçta Vallaury tarafından yapılmış olan çelik destek kolonlarını görmek mümkündür. Mekan içinde bulunan merdiven ile doğrudan bahçe kotuna bağlanmaktadır. Sarnıcın yapı izdüşümünden dışarıya doğru devam ettiği 1973 yılında yapılan ek yapı inşaat çalışmaları sırasında hafriyat kazısı yapılırken tespit edilmiştir. Sarnıç kalıntısı belgelenmiş, ardından ek yapı inşaatı devam etmiştir (7899, 1974). Yapı 1933 yılında eğitim amaçlı kullanılmaya başlanmıştır.

Şekil 4.74 Özgün plan (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, cilt 3, 1994, s. 111)

Tablo 4.17 Düyun-u Umumiye- İstanbul Erkek Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi
(Kaytan, 2022)

DÜYUN-U UMUMİYE BİNASI-İSTANBUL ERKEK LİSESİ

Yapım Tarihi: 1897	• Mimar: Alexandre Vallaury
1923-1933	• Kullanım dışı kalmıştır?
1933	• Maarif Vekaleti'ne tahsis edilmiştir.
22.01.1960	• Maarif Vekaleti'ne tahsis edilmiştir.
20.03.1995	• Eski eser olarak tescil edilmiştir.
05.09.2005	• Korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir.

4.1.15 Dolmabahçe Sarayı Veliahd Dairesi- Milli Saraylar Resim Müzesi

Türkiye'nin ilk resim ve heykel müzesi olan Milli Saraylar Resim Müzesi Dolmabahçe Sarayı kompleksi içinde yer alan Veliahd Dairesinde bulunmaktadır. Atatürk'ün emriyle dönemin Güzel Sanatlar Akademisi'ne tahsis edilmesinden sonra 1937 yılında törenle açıldı. 1976-1980 yılları arasında yangın tehlikesi nedeniyle kapalı kalan yapı 1981'de tekrar kullanıma açılmıştır. Dolmabahçe Sarayı'nın harem kanadının sürekliliğini görsel olarak devam ettiren bina, sarayın genel duvarları içinde kendi duvarları ile çevrilmiş ayrı giriş ve bahçelere sahiptir. Beden duvarları taştan yarı kagir olarak inşa edilen yapının döşemeleri ahşap, iç duvarları ise tuğladır. Yapının süslemeleri barok, rokoko ve ampir özelliktedir (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 6, 1994, s. 315-316).

Şekil 4.77 Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.78 İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.79 İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Tablo 4.18 Dolmabahçe Sarayı Veliahd Dairesi- Milli Saraylar Resim Müzesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

DOLMABAĞÇE SARAYI VELİAHD DAİRESİ-MİLLİ SARAYLAR RESİM MÜZESİ

Yapım Tarihi:
1846-1855

- Mimarlar:
Garabed Balyan,
Ohannes Serveryan,
Nikoğos Balyan

1924-1937

- Kullanım dışı kalmıştır.

1937

- Güzel Sanatlar Müzesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.

1993

- Beyoğlu Kentsel Sit Alanına dahil edilmiştir.

1999

- I. Grup korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir.

4.1.16 Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-YTÜ Mimarlık Fakültesi

Yıldız Sarayı; saraylar, köşkleri servis yapıları, bahçeleri, koruları ile yaklaşık 500.000 m² bir alanı kaplamaktadır. İlk yapım 1805’de III. Selim tarafından yaptırılan Yıldız Kasrı olup, saray kompleksinin asıl gelişimi 19. yy’ın 2. yarısı ile 20. yy başında II. Abdülhamid döneminde gerçekleşmiştir (İstanbul Mimarlık Rehberi Galata, s. 93).

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’nın 1945 yılında Başbakanlık’a yazdığı belgede; Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-YTÜ Mimarlık Fakültesi binasından Dört Daire adıyla bahsedilmektedir. 1926 yılında bu yapı ile Çukur Daire’nin Harp Akademisi’ne devredildiği belirtilmekle birlikte, Akademinin Ankara’ya taşındığı ve yapıların Milli Müdafa Bakanlığı bünyesinde olduğu ifade edilmektedir (Şekil 4.80, 30-10-0-0/139-994-10, TCCDAB). Çukur Daire olarak adlandırılan yapı günümüzde Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-YTÜ Mimarlık Fakültesi binası ile aynı bahçede yer alan, YTÜ kullanımında olduğu dönemde Fen Bilimleri Enstitüsü ile Sanat ve Tasarım Fakültesi olarak kullanılan binadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

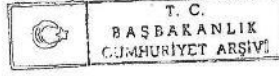
Başkanlığı

Piyaset

Katıbe Umumisi

Enak Müdürlüğü

No: 1423

Başbakanlığı

23/Şubat/1945 tarihli ve 4/487,6/401 numaralı tezkereleri karşılığ-
ıdır :

İstanbul Teknik okulunun bugün işgal etmekte bulunduğu Yıldız Sarayı teferruatından olan ve eskiden (Dört Daire) ve (Çukur daireler) adıyla anılan büyüklü ve küçüklü pavyonlardan müteşekkil binalar ile; okulun gelecekteki ihtiyacını karşılamak üzere okula tahsis arzu buyurulan (Tören dairesi- eski adıyla " Büyük Mabeyn") ve yanındaki - kütüphane binası = eski adile " Çit kesri") binaları , diğer teferruat ve köşkler beraber 25/Şubat/1926 tarihli Bakanlar kurulu kararıyla , Millî Saraylar idaresinden alınarak , Harp Akademisine devredilmiş ve Akademinin Ankara'ya naklinden sonra da Millî Müdafaa Bakanlığı emrinde kalmış bulunduğunu arz ederim

V.Ş. m. M.

B . M . M . Başkanı

yazı 3. No.

17.3.

7

M. A. Renda

030 10 139 994 10

BAŞBAKANLIK KALEM EVRAN
16.2.1945 12.33

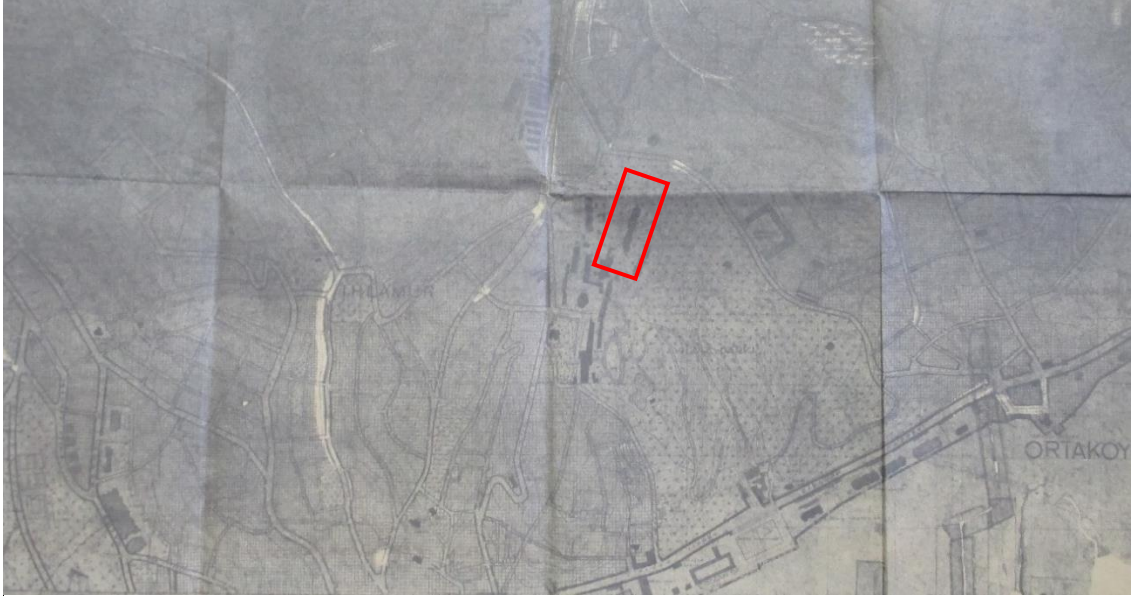
14963

3

Şekil 4.80 Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nın Başbakanlık'a yazısı (30-10-0-0/139-994-10, TCCDAB)

1937 yılında Teknik Okul'un Yıldız Sarayı'na nakledilmesi sonucu Şehzadeler Dairesi'nin mimari dönüşüm süreci başlamıştır. Prof. Dr. Emin Onat'ın hazırladığı projeye göre; dört yapı beden duvarları korunarak betonarme yapım sistemi ile ortak bir koridor oluşturulup birleştirilmiştir. Bu uygulama sırasında yapının

özgün yapı elemanları kaldırılmış, betonarme yapım sistemi entegre edilmiştir (Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Binası Çatı Katı Tadilatı Projesi Raporu, s. 6). 1954 yılında hazırlanan Yıldız Sarayı nazım planında yapının mimari dönüşüm uygulamaları sonucu dört ayrı yapıdan tek yapıya dönüşümü görülmektedir (Şekil 4.81, İstanbul III Numaralı KVKBKM Arşivi, Yıldız Sarayı Dosyası). 1991 yılında eğitim faaliyetleri kapsamında yapının yetersiz kalması sonucu çatı katı eklenmesi için proje hazırlanmıştır. Bu proje kapsamında betonarme ve çelik taşıyıcı sistem özgün yapıyla bütünleştirilerek kat ilavesi yapılmıştır.

Şekil 4.81 Yıldız Sarayı Nazım Planı, 1954 ((İstanbul III Numaralı KVKBKM Arşivi, Yıldız Sarayı Dosyası)

Şekil 4.82 Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Tablo 4.19 Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- YTÜ Mimarlık Fakültesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

YILDIZ SARAYI ŞEHZADELER DAİRESİ-YTÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ

Yapım Tarihi: 19. yy 2. yarısı	Mimarı bilinmemektedir.
1937	Prof. Emin Onat tarafından eğitim amacıyla kullanılmak üzere uygulamalar yapılmıştır.
1941?	Maarif Vekaleti'ne tahsis edilmiştir.
1991	Çatı katı eklenmiştir.

4.1.17 Taşkışla-İTÜ Taşkışla Kampüsü

Yapı Mekteb-i Tıbbiye binası olarak Mimar W. J. Smith'in tasarımı ile 1846'da yapılmaya başlanmış, ardından karar değişikliği ile kışlaya çevrilmiştir. 19. yüzyıl kışla tipolojisinde, orta avlulu ve köşeleri yükseltilmiş birer katla vurgulanan neo-klasik üslupta bir tasarımdır. Yapı; 1861 ve 1894 yıllarındaki depremlerde, 31 Mart Vakası çatışmalarında, 1920 yangınında ağır hasar görmüş ve bu süreçte bakım-onarım çalışmaları yapılmıştır (İstanbul Mimarlık Rehberi Galata s. 107).

Taşkışla yapısı Kırım ve Balkan Savaşları sırasında hastane olarak kullanılmıştır. 1944 yılında Paul Bonatz ve Emin Onat tarafından hazırlanan proje ile İTÜ Mimarlık ve İnşaat Fakülteleri ile Rektörlük Merkez Binası olarak düzenlenmiştir (İstanbul Mimarlık Rehberi Galata s. 107). 14/05/1983 tarihinde Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararı ile aynen korunması gerekli eski eser statüsü kazanmıştır (14947-14-05-1983, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, K-52 Dosyası). 1988 yılında Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından ESKA Turizm ve Ticaret A.Ş.'ye otel olarak kullanılmak amacıyla restorasyonu yapılmak üzere tahsis edilmiş (1024/6-7-88, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, K-52 Dosyası), uzun süren yasal sürecin ardından bu karar iptal edilmiştir (İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, K-52 Dosyası). Günümüzde Mimarlık Fakültesi olarak kullanılmaktadır Yapı İTÜ'ye tahsis edilmiş olsa da tapusunun üniversiteye verilmesi 1994 yılına uzanmaktadır (26.1.1994-5308, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, K-52 Dosyası).

Şekil 4.83 Taşkışla, fotoğrafın tarih belirsizdir (<https://mim.itu.edu.tr/slider1/>)

Şekil 4.84 Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.85 Avlu (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.86 İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.87 İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.88 İç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.89 Çatı katı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.90 Bodrum kat (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Tablo 4.20 Taşkışla- İTÜ Taşkışla Kampüsü mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

TAŞKIŞLA-İTÜ TAŞKIŞLA KAMPÜSÜ

Yapım Tarihi: 1846-1852	• Mimar: Williams James Smith
1853-1856	• Hastane olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1856-1860	• Kullanım dışı kalmıştır.
1860	• Askeri Kışla olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1914 yangını sonrası	• Onarım
1923 sonrası	• Maarif Vekaleti'ne devredilmiştir.
1940'lı yıllar	• İTÜ'ye tahsis edilmiştir.
1943-1950	• İşlev değişikliği kapsamında onarım yapılmıştır.
1 Ağustos 1969	• İTÜ'ye resmi tahsis edilmiştir.
14.05.1983	• Eski eser olarak tescil edilmiştir.
Şubat 1988	• Otele dönüştürmek amacıyla izinsiz dönüşüm çalışmaları yapılmıştır.
1994	• Tapu Maliye'den İTÜ'ye verilmiştir
1995 (öncesinde beyanlarda sadece eski eser olarak geçmektedir)	• 1. Grup Taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir.

4.1.18 Mustafa Reşit Paşa Sahil Sarayı-Baltalimanı Kemik Hastalıkları Hastanesi

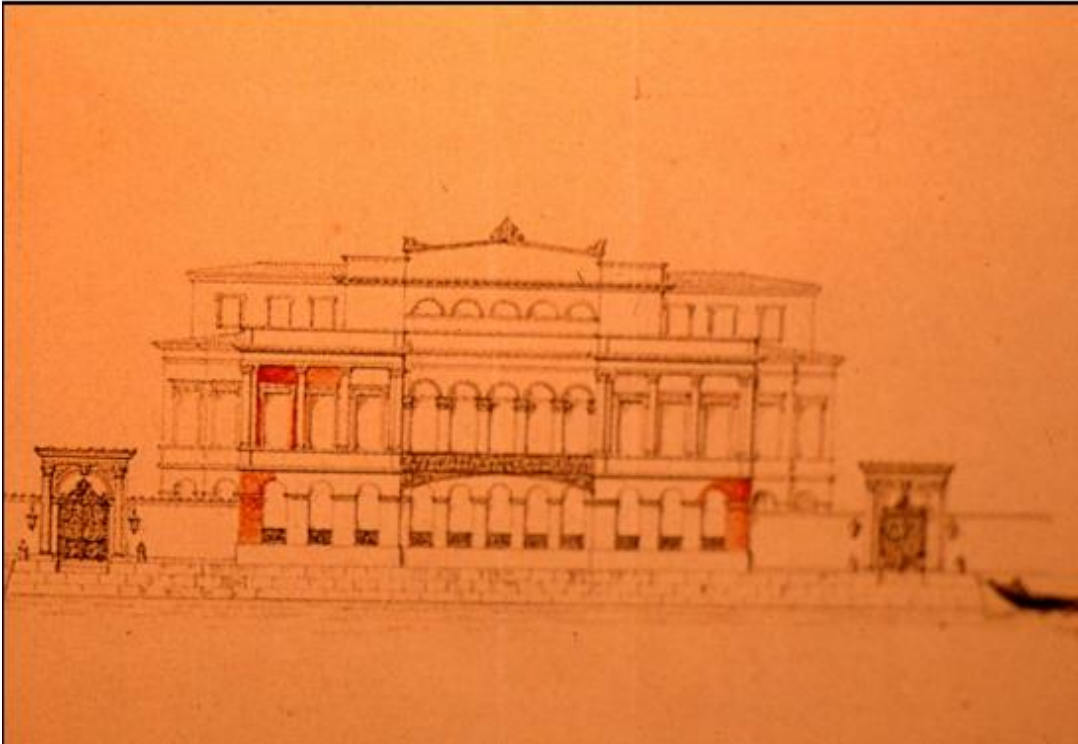
Sarıyer ilçesinde Boğaziçi'nde bulunan, günümüzde İstanbul Metin Sabancı Baltalimanı Kemik Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi olarak kullanılan yapı Tanzimat Dönemi sadrazamı Mustafa Reşit Paşa tarafından inşa ettirilmiştir. Gaspere Fossati tarafından 1847 tarihli proje ile kagir yapım tekniğinde inşa edilmiş olan yapı, Mustafa Reşit Paşa'nın inşanın bitmesinden kısa bir süre sonra sarayı Hazine-i Hassa'ya satması sonucu Baltalimanı Sahil Sarayı olarak kullanılmıştır (Can, 1993, s. 125).

Reşit Paşa Sahil Sarayı'nın tasarımına ait Bellinzona Cantonale Arşivi'nde Boğaz cephesi etüdü bulunmaktadır. Bu etüd, bazı değişikliklerle beraber, teras katı dışında uygulanmıştır (Can, 1993, s. 125).

Bazı kaynaklara göre; Mustafa Reşit Paşa'nın ahşap sahil sarayına ek olarak yapılan bina, 1853-63 tarihleri arasında Fossati tarafından projelendirilerek inşa edilmiştir. Neo-klasik üslupta tasarlanmış olan yapı, 2 katlı olup, avlulu plan şemasına sahiptir. Saraya ek olarak bahçesinde köşkler ve havuzlar inşa edilmiştir. Hünkar Köşkü ve Hamam günümüze ulaşmamıştır (İstanbul Mimarlık Rehberi Boğaziçi ve Asya Yakası, s. 43). Mevcut olan Hünkar Dairesi ise İstanbul Üniversitesi Baltalimanı Sosyal Tesisleri olarak kullanılmaktadır. Yapı Fossati tarafından 1855 yılında inşa edilmiştir (Can, 1993, s. 127).

Şekil 4.91 İstanbul Metin Sabancı Baltalimanı Kemik Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi (<https://www.sabancivakfi.org/tr/saglik-kurumlari/istanbul/metin-sabanci-baltalimani-kemik-hastaliklari-egitim-ve-arastirma-hastanesi>)

Şekil 4.92 Fossati, Reşit Paşa Sahilsarayi deniz cephesi, 1847 (Cengiz Can Arşivi)

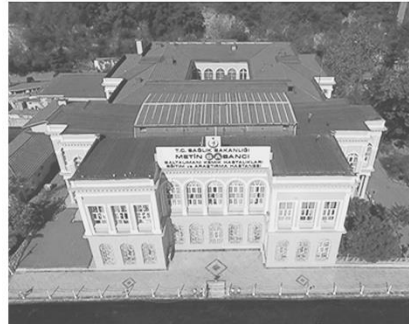
Şekil 4.93 SALT Araştırma, Ali Saim Ülgen Arşivi, Baltalimanı Sarayı/Mediha Sultan Sahilhanesi
(<https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/72585>)

1922 yılı sonrasında Hünkar Dairesi İstanbul Metin Sabancı Baltalimanı Kemik Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi olarak kullanılmaya başlanırken; selamlık kısmı önce Balıkçılık Enstitüsü, günümüzde de İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisleri olarak kullanılmaktadır (İstanbul III Numaralı KTVKBKM, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası).

Tablo 4.21 Mustafa Reşit Paşa Sahil Sarayı- Baltalimanı Kemik Hastalıkları Hastanesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

**MUSTAFA REŞİT PAŞA SAHİL SARAYI-
BALTALİMANI KEMİK HASTALIKLARI HASTANESİ**

Yapım Tarihi: 1847	Mimar: Gaspere Fossati
1923 sonrası belirsiz bir tarih	Kullanım dışı kalmıştır?
1943	Sağlık Bakanlığı'na tahsis edilmiştir.
1944	Hastane olarak kullanılmaya başlanmıştır.

4.1.19 İtalyan Sefarethanesi- Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi

Beşiktaş, Vişnezade Mahallesiinde bulunan ve özgün işlevi İtalyan Sefarathanesi olarak planlanan yapı günümüzde Maçka Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi olarak işlevlendirilmiştir. Yapı 703 ada 4 parselde yer almaktadır. Bina 16.04.1997 gün ve 8587 sayılı kurul kararı ile tescillenmiş olup, 22.01.2009 tarih ve 2338 sayılı karar ile kentsel sit alanı içinde yer almaktadır.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun egemenliği altına giren Venedik Sarayı'nın yerini alması düşüncesiyle İtalyan Sefareti olarak planlanan binanın inşaatı, 1. Dünya Savaşı'nda imparatorluğun yok olması ve Venedik Sarayı'nın yeniden İtalyanlara geçmesi sebebiyle tamamlanmamıştır. Yapı 1940'ların sonunda Tekel Müdürlüğü'ne bağlı olarak tütün deposu olarak kullanılmıştır. Binanın iç mekanları 1950'lerin başında konservatuar işleviyle yapılmıştır. 1970 yılında yapılan uygulamalar sonucu yapının zemin ve birinci katlarına iki ara kat eklenmiştir.

Yapının mimari Guilio Mongeri olup, yapım tekniği kagirdir. 6 katlı olan binaya giriş Maçka Caddesi'nden sağlanmaktadır. Prizmatik kütle yapısına sahip olan yapının giriş mekanı batı yönündedir. Giriş mekanı doğu-batı yönünde merdivenler barındıran koridora bağlanmakta ve bu merdivenler bodrum kata ve üst katlara ulaşmaktadır. Bodrum katta plan şeması büyük oranda zemin katla uyumlu olmakla birlikte, doğu-batı yönünde uzanan koridor şeması bu katta odalara dönüşmektedir.

Bu koridora paralel uzanan daha geniş boyutlardaki diğer koridorun batı ucunda yer alan merdivenler de üst katlara ulaşım sağlamaktadır. Zemin katta yer alan mekanlarda ağırlıklı olarak ofisler yer almaktadır. Kuzey-batı yönünde yer alan mekana gizlenen döner merdiven aracılığıyla asma kata ulaşılmaktadır.

1.kat plan şeması zemin kattan farklı özellikler göstermektedir. Zemin katta doğu-batı yönünde uzanan geniş koridor ve bunun güneyinde yer alan giriş mekanına bağlanan koridor bu katta odalara dönüşmüştür. Giriş mekanının izdüşümünde yer alan mekan ve yanındaki mekanlar sınıfları oluşturmaktadır.

1. kat asma katı özgün değildir. Bu katta odalar ve derslikler bulunmaktadır. 2. kat plan şeması büyük oranda özgün durumdadır. Büyük mekanlar derslik

oluşturmak amacıyla bölünmüştür. 3. kat plan şemasında geniş mekanlar elde etmek amacıyla bölücü duvarlar kaldırılmış mekanlar mevcuttur.

4. kat plan şeması özgün halinde doğu ve batı uçta yer alan iki mekan ve bunların bağlandığı koridordan oluşmaktadır. Günümüzde bu iki mekanın arasında bulunan çatı sistemi kaldırılmış ve bu alan ile koridora mekanlar eklenmiş durumdadır.

Yapıya işlev değişikliği sebebiyle asma katlar ve çatı katı eklenmesi kesit ve cephe özelliklerinde farklılaşmaya sebep olsa da genel özelliklerin korunmuş olması bu farklılaşmanın düşük oranda kalmasına sebep olmuştur. Konstrüksiyona eklenen sonraki dönem taşıyıcı sistem uygulamaları yapının kesitine yansımıştır.

Yapının inşasına başlandığı dönemde cepheleri tamamlanmış olup, iç mekanı sonraki dönemlerde inşa edilmiştir. Bu sebeple cephe özellikleri çatı katına eklenen mekanlar hariç özgün durumdadır.

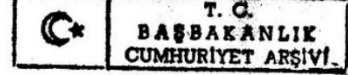
Özgün yapım sistemi kagir olan yapıya, 1950'lerde gerçekleştirilen yarım kalan inşaatı tamamlama çalışmaları sırasında betonarme konstrüksiyon eklenmiştir. Merdivenler betonarmeden inşa edilmiş olup, betonarmeden yapılmış döşemeleri görmek mümkündür.

Cephelerde kesme taş malzeme kullanılmıştır. Giriş aksına göre simetrik olarak planlanan ön cephe, diğer cephelere göre daha gösterişli olarak tasarlanmıştır.

İtalyan Sefarethanesi olarak inşaatına başlanan yapının Maçka Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi olarak kullanılmaya başlanmasına kadar geçen süre geniş bir zaman aralığını kapsamaktadır. Yapıyla ilgili tahsis süreci 1.Dünya Savaşı sırasında yarım kalan inşaatın sürdürülebilmesi için gerekli malzemelerin taşınması amacıyla kullanılacak bir yolun olmadığı gerekçesiyle 1929 yılında parsel tahsisi ile başlamaktadır (30-18-1-2 / 5-46-9, TCCDAB).

Türkiye Cumhuriyeti
BAŞVEKÂLET
Muamelât Müdürlüğü
Şube
Sayı 8362

Kararname

İtalya sefarethanesi yapılmak üzere evelce verilmiş iken malze-
me nakliyatı için muntazam yol olmadığından üzerine bina inşasından
sarfı nazar edilen mahal iade olunmak üzere bu defa kısmen mibayaa x
ve kısmen emvali metrokeden ifrazen verilen ceman I2787 metro terbi-
indeki arsanın şekline göre milasıkındaki millî eraziden takriben x
üç bin metro mahallin sefarethaneye tahsisi Maliye Vekâletinin 19/8/
929 tarih ve 2755 numaralı tezkeresile yapılan teklifi İcra Vekille-
ri Heyetinin 16 / 9 / 929 tarihinde tasvip ve kabul olunmuştur .

REİSİCUMHUR

Gazi M. Kemâl

Bş. V.

İsmail

Ad. V.

M. Zart

M. M. V.

M. M. V.

Da. V.

S. K.
İçtimada bulunmadı

Ha. V.

S. T. B.

Ma. V.

S. S.
İçtimada bulunmadı

Mf. V.

Can

Na. V.

R.

İçtimada bulunmadı

İk. V. V.

M. M. V.

S. I. M. V.

S. I. M. V.

3	18	01	02	5	46	9
---	----	----	----	---	----	---

Şekil 4.94 Parsel tahsisi hakkında belge, 30-18-1-2 / 5-46-9, TCCDAB

İnşasına başlanan 1900'lerden 1950'lere kadar tamamlanmamış halde kalan yapının farklı kurumların ihtiyacı doğrultusunda yeniden işlevlendirilmesi söz konusu olmuştur.

22 Eylül 1942 tarihli “Tasviri Efkâr” gazetesinde yer alan ilana göre arazi ve yapıların satışına dair bilgiler yer almaktadır (Şekil 4.95). 27 Şubat 1947 tarihinde “İstanbul'da Maçka'da Tramvay caddesinde Hazineye ait binanın satışı hakkında kanun tasarısı ve İçişleri, Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları” başlıklı kanun tasarısı gerekçeleri ile Büyük Millet Meclisi'ne sunulmuştur. Gerekçede “...*gayrimenkul Bankaca satılmak üzere iken Millî Eğitim Bakanlığının teklifi üzerine yerli ve misafir şirketler tarafından açılacak güzel sanatlara ait sergilerde ve verilecek kabul törenlerinde kullanılmak ve İstanbul Konservatuvarı tarafından geniş ölçüde faydalanılmak üzere adı geçen Bakanlığa tahsis edilmiştir. Sonradan binanın bu hususlarda kullanılmaya elverişli bir hale getirilmesi için 1,5 milyon lira bir gider yapılmaya ihtiyaç bulunduğu ve olağanüstü durum bakımından bu paranın harcanmasına imkân bulunmadığı cihetle İstanbul Konservatuvarının buradan faydalanmasına imkân verilmesi için Belediyeye devrinin muvafık olacağı adı geçen Bakanlıktan bildirilmiştir...* Sözü geçen binanın İstanbul Belediyesinin bir ihtiyacına cevap vereceği nazara alınarak mezkûr Belediyeye bir cemile olmak üzere bugünkü değerinden oldukça dun bir bedelle 300 bin liraya satılması takarrür etmiştir” denilmektedir. Tasarı 28 Nisan 1947'de kabul edilmiş, 300 000 liraya İstanbul Belediyesine devri onaylanmıştır (İstanbul'da Maçka'da Tramvay caddesinde Hazineye ait binanın satışı hakkında kanun tasarısı ve İçişleri, Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (1/157), 1947).

Maçkada satılık arazi

Maçkada tramvay caddesi üzerinde 110.20 metre cephesi 156.10 metre derinliğinde ifraza müsait ortasında sefarethane binası olarak yapısı tamamlanmamış büyük kâgir bir bina ve ayrıca iki ufak binası olan mahal satılıyor.

EMLÂK VE EYTAM BANKASINDAN:

Esas No.	Yer	Kıymeti	Nevi	Mesabası	Takvini
2776	Beglitaş Viğnezade mahallesi Maçka ve Teşvikiye caddeleri 2 mükerrer numaralı pafta 66, ada 703 parsel 4.	Lira 1.196.496 de	Arsa ve binaların nâtamam 15342.50 M2 Lira kâğıt büyük bina ile ayrıca iki ufak bina	119.944	

İzahatı yukarıda yazılı gayrimenkuller peşle para ile ve kapalı zarf usulü ile satılacaktır. Kapalı zarflar 21/10/1942 Çarşamba günü saat 14 de bankamız İstanbul şubesi satış komisyonu huzurunda açılacak ve en yüksek teklif merkeze bildirilecek ve haddi lâik görüldüğü takdirde Maliye Vekâletinden istizan edilerek muvafakat cevabı alındıktan sonra kat'i ihalesi yapılacaktır.

İstekli olanların Ankara Merkezile İstanbul, İzmir, Bursa, şubelerimizden birer lira mukabilinde bir şartname edinerek bu şartname ahkâmı dairesinde tanzim edecekleri teklif mektubunu... tayin edilen 21/10/1942 Çarşamba günü saat 14 e kadar İstanbul şubemiz müdürüne tevdi etmeleri lâzımdır. Satış ve bedelinin ödennesinde alıcıya bina ve arsanın ipoteği mukabilinde kolaylık gösterilebilir. Fazla izahat almak isteyenlerin İstanbul şubemiz Emlâk servisine müracaatları ilân olunur.

(10250)

Şekil 4.95 22 Eylül 1942 tarihli “Tasviri Efkar” gazetesi, “Maçkada satılık arazi”

Bu kapsamda; İstanbul Belediyesi tarafından konservatuvar binası olarak kullanılması düşünülen, Maçka'daki eski İtalyan sefareti binası 1948 yılında Tekel İdaresi'ne devredilerek tütün deposu olarak kullanılmak istenmiştir. Bu konuyla ilgili gazete haberinde yapının 1910 senesinden bu yana inşaatı tamamlanmamış halde bulunduğu, yapının inşası için o dönemde İtalyanların İtalya'dan usta ve işçi getirdiği belirtilmektedir. 1948 tarihli bu haberde başkentin Ankara olması sebebiyle İtalyan Hükümeti'nin burada bir elçilik binası edindiği, Maçka'daki tamamlanmamış sefarethane yapısını Maliye Bakanlığı'na devrettiklerinden bahsedilmektedir. Binanın konservatuvara dönüştürülmek üzere Millî Eğitim Bakanlığı'na tahsisinin söz konusu olduğu aktarılmaktadır. Yapının bu sırada tütün deposu olarak kullanıldığı da belirtilmektedir (<https://emlakkulisi.com/1948-yilinda-italyan-sefareti-binasi-tutun-deposu-olacak/415963>).

Konsvatuvar yerine tütün deposu oluyor!

Tekel idaresi Maçka'daki italyan sefareti binasını temizletmeğe başladı!

Maçkadaki İtalyan sefareti binası

Maçkada İtalyan sefareti binası, 1910 senesinden beri tamamlanmamış bir halde bulunuyor. Mevzuatın ilânından bir müddet sonra İtalya hükümeti İstanbul'da yeni bir sefaret binası inşasına teşebbüs etmiş ve o zaman Hariciye Nezaretinin muvafakatı ile Maçkada büyük bir arsa satın alınarak İtalyadan getirtilen usta ve işçilerle binanın inşasına başlanmıştır. Bina tamamlanacağı bir sırada Trablus harbi başladığından inşaat noksan kalmıştı. Az bir müddet sonra Balkan harbi ve birinci umumî harp birbirini takip ettiğinden sefaret binası tamamlanamamıştı.

Bilâhare devlet merkezi Ankaraya naklettikten — diğer sefaret binaları arasında — İtalya hükümeti de Ankarada yeni bir bina edinmişti.

Maçkadaki binanın metruk bir vaziyette kalması üzerine sefaret binayı Maliye Bakanlığına devretmiştir.

Birkaç sene evvel İstanbul Belediyesi tarafından yapılan bir teşebbüs üzerine Millî Eğitim Bakanlığı binanın Konservatuara tahsisine muvafakat etmiştir. Yalnız bu husustaki formalite ikmal edilmediğinden binanın devri henüz tamamlanmamıştır. Çırağan sarayının, otele itihaz edilmek üzere, belediyeye devri hakkında bir kanun çıktığı gibi sefaret binasının da belediyeye verilmesi için böyle bir kanun çıkarılmasına ihtiyac görülmemektedir.

Binanın belediyeye verilmesi hakkındaki muamele bu merkezde iken son zamanlarda Maliye Bakanlığı, tütün deposu itihaz edilmek üzere, bi-

nayı Tekel İdaresine devretmiştir. Bu devirde «muvakkat kayda» olmakla beraber Umumî Müdürlük binaya el koymuş ve birkaç gündenberi temizlemeğe başlamıştır.

Şehir içinde tütün deposu itihaz edilecek binalar için belediye zabıtası talimatnamesine göre belediyeden müsaade almak icap etmektedir. Tekel İdaresi, henüz belediyeye böyle bir müracaatta bulunmamıştır. Belediyenin böyle bir müracaatı nasıl kabul edeceği henüz belli değildir. Ancak, şunu kaydetmek isteriz ki Maçka ve havallisi, kabul edilen imar planı muvafık bir kültür mıntakası olarak tesbit edilmiştir. Nitekim imar planındaki bu kayda göre sefaret binasının Konservatuvar itihazına hükümetçe muvafakat edilmiştir. Şimdi verilmiş böyle bir karar ortada mevcut iken bu binanın tütün deposu itihazı birçok mahzurlara meydan verecektir.

Eski sefaret binası henüz tamamlanmamıştır. Depo haline getirilmesi için bir hayli masraf edileceği anlaşıyor. Muvakkat bir iş için bu masraf yanz değil midir? Diğer taraftan belediyenin ve diğer resmî makamların binanın bütün deposu olarak itihazına muvafakat etmeyecekleri tahmin ediliyor.

Şekil 4.96 “Konsvatuvar yerine tütün deposu oluyor!”

(<https://emlakkulisi.com/1948-yilinda-italyan-sefareti-binasi-tutun-deposu-olacak/415963>)

İstanbul Valiliği ve Belediye Başkanlığı yapan Lütfi Kırdar, 1936-1937 yılları arasında, Henri Prost tarafından hazırlanan nazım planını uygulama çalışmalarına başlamıştır. Bu çalışmalar kapsamında yapı, Belediye Konservatuarı yapılmak

üzere TBMM tarafından bedelsiz olarak İstanbul Belediyesi'ne verilmiştir. Bedelsiz bu alımdan sonra belediyenin alım için bütçesinden ayırdığı 300.000 lira yapının yarım kalan inşaatının tamamlanmasında kullanılmıştır (Selçuk, 2009, s. 157).

Yapının İstanbul Belediyesi'ne tahsisinin ardından 1950'lerin başında Mimar Mahmut Bilen tarafından yarım kalan inşası tamamlanmıştır (Can, 1994, s. 301).

1958-1959 yıllarında onarım tamamlanmış olup, Maçka Endüstri Meslek Lisesi bu binaya taşınmıştır (3463, 41).

13.01.1981 tarihli T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı'nın Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığı'na yazdığı yazıda; ülkemizin sosyal, kültürel ve ekonomik yönden kalkınmasını sağlamak üzere ihtiyaç duyulan Endüstriyel Teknik Öğretim Kurumlarının yapılması ve faaliyet halinde bulunanların kapasitelerinin artırılmasına önem verilmesi vurgulanmıştır. Bu kapsamda aynı yıl kapasite eksikliğinden kaynaklı olarak 855 öğrencinin Maçka Endüstri Meslek Lisesi'ne kayıt yaptıramadıkları belirtilmiştir. Bu bağlamda yapıya ek atölyeler yapılması, mevcut kullanım alanının genişletilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Fakat yapının mülkiyetinin İstanbul Belediyesi'ne ait olması sebebiyle bunun yapılamadığı ve yapının Hazineye devri talep edilmiştir. Bu yazıyı takip eden 27.08.1981 tarihli Hazine Bakanlığı yazısına göre; 1050 sayılı yasanın 23. Maddesi uyarınca yapı Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsis edilmiştir.

Şekil 4.97 Dış cephe görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.98 İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.99 İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.100 Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Tablo 4.22 İtalyan Sefarethanesi- Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

İTALYAN SEFARETHANESİ-MAÇKA AKİF TUNCCEL MESLEKİ VE TEKNİK LİSESİ

Yapım Tarihi: 1900'lerin başı	• Mimar: Guilio Mongeri
1948	• Tekel tütün deposu olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1950'lerin başı	• Mahmut Bilen yapının konservatuar olarak kullanılması amacıyla iç mekan inşaatını bitirerek yapımını tamamlamıştır. 1958-1959 yıllarında onarım tamamlanmış durumdadır. Eğitim amaçlı kullanılmıştır.
1970	• Eğitim işleviyle kullanım kapsamında uygulama yapılmıştır.
1981	• Milli Eğitim Bakanlığı'na resmi olarak tahsis edilmiştir.
16.04.1997	• Korunması gerekli kültür ve tabiat varlığı olarak tescil edilmiştir.

4.1.20 Maçka Karakolhanesi-İTÜ İşletme Fakültesi

İstanbul Teknik Üniversitesi Maçka Kampüsü'nde yer alan İşletme Fakültesi binası, Maçka Silahhanesi'nin ek yapıları arasında yer almaktadır. Simon ve Sarkis Balyan tarafından tasarlanan ve inşası 1873- 1875/76 yılları arasında tamamlanan yapı üç katlıdır. Yapı yüksek bir kaide üzerinde yer almakta ve cephesinde dört adet mermer sütun bulunmaktadır. Bu biçimleniş ile anıtsal bir görünüm kazanmaktadır. İmparatorluğun son dönemlerinde Jandarma Kumandanlığı işlevi gören yapı, 1923'ten sonra sırasıyla Nakliye, Topçu, İstihkam ve Jandarma okulu olarak kullanılmıştır. 1956 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsis edilen yapı İstanbul Teknik Üniversitesi'nin kullanımına bırakılmıştır (<https://isl.itu.edu.tr/hakkimizda/bina-tarihcesi>).

Şekil 4.101 Giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.102 İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.103 İç mekan (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Tablo 4.23 Maçka Karakolhanesi- İTÜ İşletme Fakültesi mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

MAÇKA KARAKOLHANESİ-İTÜ İŞLETME FAKÜLTESİ

Yapım Tarihi: 1873- 1875/76	• Mimar: Simon ve Sarkis Balyan
1900'lerin başı	• Onarım
1923 sonrası sırasıyla	• Nakliye, Topçu, İstihkâm ve Jandarma Okulu olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1954?	• İ.T.Ü. Teknik Okulu bünyesinde kullanım amacıyla onarım yapılmıştır.
1954	• İ.T.Ü. Teknik Okulu bünyesinde kullanıma başlanmıştır.
1956	• Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsis edilmiştir.
1 Ağustos 1969?	• İTÜ'ye resmi olarak tahsis edilmiştir?
1983	• Aynen korunması gereken eski eser olarak tescil edilmiştir.

4.1.21 Maçka Silahhanesi- İTÜ Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu

Maçka Silahhanesi 1875 yılında Sultan Abdülaziz tarafından mimar Sarkis Balyan'a yaptırılmıştır. Yapının yerinde II. Mahmud tarafından yaptırılmış bir kışla bulunmaktaydı. Askeri gücün genişlemesi ve artan ihtiyaçlar sonrasında bu kışlanın yerine silahhane yapılmasına karar verildi (İstanbul Mimarlık Rehberi Galata, s. 100). Yapının kitabesinde yer alan “Kıldı dâr-ül-esliha-i inşa muallâ pâd-şâh 1291” mısrasından yapının 1291/1874-75 yılında Sultan Abdülaziz tarafından

inşa edildiği belirtilmektedir. Kitabeye göre; 1873 yılı bahar aylarında Silâhhane'nin temelleri atılarak inşasına başlanmış, 1875 yılı başında yapımın tamamlanmıştır (İkiz, s. 20).

Neoklasik üslupta tasarlanmış yapı hareketli prizmatik kütleli ve avluludur. Simetrik tasarım özelliklerine sahip olan yapı silahhane ve askeri eğitimler amaçlı olarak kullanılmasının ardından bir süre askeri müze olarak değerlendirilmiştir.

1955 yılında İTÜ'ye tahsis edilerek eğitim amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Yapı günümüzde halen bu işlev kapsamında kullanılmaktadır.

Şekil 4.104 Ön cephe (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Tablo 4.24 Maçka Silahhanesi- İTÜ Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu mimari dönüşüm kronolojisi (Kaytan, 2022)

MAÇKA SİLAHHANESİ-İTÜ YABANCI DİLLER YÜKSEK OKULU

Yapım Tarihi: 1875	• Mimar: Sarkis Balyan
1920	• Askeri Lise olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1921	• Zabitan Mektebi olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1949'a kadar	• Askeri Müze olarak kullanılmaya başlanmıştır.
1955	• İstanbul Teknik Üniversitesi'ne tahsis edilmiştir.
1955-1960	• Tahsis amaçlı onarım yapılmıştır.
1 Ağustos 1969	• İTÜ'ye resmi olarak tahsis edilmiştir.
14.05.1983	• Eski eser olarak tescil edilmiştir.
1989	• İzinsiz tadilat yapılmıştır.
1993	• Pencere Doğraması değişimi yapılmıştır.

4.2 İstanbul'da 19. yy'da İnşa Edilmiş Büyük Programlı Yapıların 1900-1955 Döneminde Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşümleri

Yapıların tahsis edilerek farklı işlevlerde kullanılmaları süreci hem Osmanlı Devleti hem de Türkiye Cumhuriyeti döneminde devlet kurumları arasındaki yazışmalara yansımıştır. Belgelerde ihtiyaç ve talepler bağlamında tahsisler yapıldığı belirtilmektedir.

Eski yapıların yeni işlevler ile kullanılmaları ile ilgili belgelerin incelenmesi sonucunda Eski Türkçe olmaları sebebiyle 1928 Harf Devrimi öncesi yayınlandıkları düşünülen iki farklı belgede “nakil” ve “kullanım” sözcükleri tahsis amacıyla kullanılmış olduğu görülmektedir. İstanbul'da Kız Lisesi'nin, Darülmualimin'in bulunduğu binaya ve Darülmualimin'in de Fer'iye saraylarına nakli; Çırağan Sarayı'nın yanmamış kısmından olup, Osman Fuat'ın işgal ettiği bina ile eski Hilafet Muzika Dairesi'nin Baytar Yüksek Mektebi olarak kullanılması bu iki belgenin konusudur (30-18-1-1 / 9-20-20, TCCDAB).

Eğitim amaçlı kullanılmak üzere bir yapının yeniden işlevlendirilmesi eski Türkçe olan bir başka belgede Milli Saraylardan sayılan Veliahd Sarayı ile Kandilli Sarayı'nın okul olarak kullanılmak üzere Milli Eğitim emrine tahsisi konusu ile tespit edilmiştir (30-18-1-1 / 18-26-8, TCCDAB).

Tahsislerin çoğunluğu Cumhuriyet döneminde olmakla birlikte, Ocak 1909 tarihli bir belgede Kandilli'deki Adile Sultan Sarayı'nın inas mektebine tahsis edildiğinden bahsedilmektedir (30-18-1-1 / 18-26-8, TCCDAB). Belgelerde nadir olarak rastlanmasına rağmen; Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yapıların tahsisinin yapıldığı görülmektedir.

Arşiv araştırma çalışmaları sonucu “restorasyon” kelimesinin kullanıldığı 1929 tarihli Baş Vekaleti Celile'ye' ait bir belgeye ulaşılmıştır. Belgenin konusu Çırağan Sarayı'nın restorasyonu hakkında İtalyanlarla iletişim kurmak ile ilgilidir (30-10-0-0 / 213-445-10, TCCDAB).

“Eski Eser” kelimesi tahsis konusu ile ilişki kurularak tarandığında 1938 tarihli Vakıflar Umum Müdürlüğü'ne ait bir evrakta eski eserlerin korunması ve tamirati

için bütçeye ilave yapılmasının istenildiği görülmektedir (30-10-0-0 / 213-447-8 TCCDAB).

Ayrıca yapıların farklı işlevlerde kullanılması bazı dönemlerde bilinçli bir şekilde yapılmadan işgal ve usulsüz kullanım sonucu olmuştur. Cumhuriyetin ilanından hemen önce Mart 1923 tarihli bir belgede “...İstanbul’da Gümüşsuyu Kışlası hükümetçe mühendis mektebine tahsis edilmişken bir müddet sonra İngilizlerin mektebi kışladan çıkardıkları, Yunanlılar İstanbul’u terk ettiklerinden İngilizlerin Kuledibi’ndeki hastaneye döndürülme ve mezkur kışlanın tekrar mühendis mektebine çevrilmesi” ve Nisan 1923 tarihli başka bir belgede ise “İngilizlerin işgalinde bulunan Gümüşsuyu Kışlası’nın mühendis mektebine çevrilmesi hususu” konularından bahsedilmektedir (30-10-0-0 / 159-113-1 TCCDAB). Hükümetin eğitim amaçlı kullanılmak üzere tahsisini yaptığı bir yapı işgal döneminde İngiliz birlikleri tarafından el konularak bu amaç dışında kullanılmış, savaş sonrası eğitim amaçlı olarak tahsisi devam etmiştir.

Yeni kurulan Cumhuriyet ile ülkede eğitim öncelikli olmak üzere, sağlık, müze gibi işlevlerde yapı ihtiyacı oluşmaya başlamıştır. Yaşanan bütçe sıkıntıları sebebiyle bu tarz işlevler için yeni yapılaşma yerine mevcudu kullanmak ön plana çıkmıştır.⁷

1940’lı yıllara kadar sonraki dönemlere göre daha az oranda görülen bir yapının tahsis edilmesi durumu, 29/08/1945 tarihli 3/3054 sayılı karar ile artış göstermiş, 1950’li yıllardan 1970’lere kadar olan dönemde yoğunlaşmıştır. Ayrıca 1980’li yıllara kadar koruma ve onarımın yasal bir temele dayandırılması durumu; çeşitli yasa ve yönetmelikler hazırlanması ve komisyonlar kurulması süreçleri devam etmiştir.

Eski Eserler Encümeni’nin devamı olan ve 1951 yılında ismi değiştirilerek yeniden yapılandırılan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Dairesi koruma ile ilgili süreçleri denetleyen bir kurum olma özelliğinde olup yasa ve yönetmelikler de hazırlamıştır.

⁷ 05.11.1942 tarih 1113-29/4695 numaralı T.C. Başvekalet Kararlar Dairesi Müdürlüğü’nün yazısında bazı fakültelerin inşaat ve tesisatı için istenilen tahsisatın karşılanması için imkan olmadığı belirtilmektedir. (30-10-0-0 / 144-29-12 T.C.C.D.A.B.)

1960'lı yıllardan itibaren 25 yıl, 10 yıl gibi süreli tahsis örnekleri mevcuttur. Tahsisler yapı ve parsel tahsisi şeklinde görülmektedir. Bu yöntemle yeniden işlevlendirilmelerde eğitim yapısı olarak yeni kullanım yaygın olarak görülen bir uygulamadır. Bu amaçla yapılan tahsisler sonrası yapılar lise, üniversite, laboratuvar, kitaplık gibi birçok farklı kullanım tipinde görülebilmektedir.

1929 tarihli bir belgede İtalyan Sefarethanesi inşaatı için hazineye ait bir parselin tahsisinden bahsedilmektedir. Yine bu evrakta bu işlev için daha önceleri de parsel tahsis edildiği ancak bu parselin inşaat malzemesi ulaştırmak için uygun yolunun bulunmadığı belirtilmiştir (3-18-01-02 / 5-46-9 TCCDAB).

Bu dönüşümler sonucu bazı yapılar özgün haliyle korunup kullanılırken bazı yapılar da dönemin modern uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamalar o dönemde yaygın olarak kullanılan betonarme yapıım sistemi ile kolon, kiriş, döşeme, merdiven yapımı gibi uygulamalardır.

1953 tarihli bir belgede Yüksek Denizcilik Okulu'nun betonarmeye dönüştürülmesi için ruhsat talep edilmektedir (Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Ziya Kalkavan Anadolu Teknik ve Mesleki Lisesi dosyası). Feriye Sarayı yapı topluluğuna ait olan bu yapı günümüzde beden duvarları korunmuş ve iç mekanları betonarmeye dönüştürülmüş durumdadır.

Yapıların tahsisi Cumhuriyetin ilk yıllarında kimi zaman belgelendirilirken kimi zaman da resmi tahsis işlemi sonraki dönemlerde yapılmıştır. Kabataş Erkek Lisesi 1928'de, Galatasaray Üniversitesi ise 1933'te günümüzde kullandıkları binalarına taşınmış olmalarına rağmen, bu yapıların eğitim amaçlı olarak kurumlara resmi tahsisi 28.12.1958 tarihinde gerçekleştirilmiştir (İstanbul III Numaralı KTVKBKM Arşivi 34.10.2366 numaralı Dosya).

1 Nisan 1948'de Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin Fındıklı'da bulunan binaları (Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları) yangın sonucu büyük hasar almışlardır (Töre ve Kut, 2013, 11). 10.04.1948 tarihli bir telgrafta yanan binaların yerine yenisinin yapılması Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'den talep edilmiştir (30-10-0-0 / 213-448-23 TCCDAB; 30-10-0-0 / 213-448-23 TCCDAB).

MSGSÜ Fındıklı Yerleşkesi'nde 1946 yılındaki binaların yetersiz kaldığı ve 1948 yangınından sonra yapılan uygulamalar sonucu ihtiyaca göre düzenlemeler

yapıldığı anlaşılmaktadır. Türk Yüksek Mimarlar Birliği'nin 1950 tarihli yazısında yapılan çalışmalardan duyulan memnuniyet belirtilmektedir (30-1-0-0 / 17-98-33 TCCDAB).

Konut, saray yapısı, askeri yapı, vakıf yapısı, dini yapı gibi işlevlerle kullanılan yapılar; ortaokul, lise, üniversite, kütüphane-kitaplık, laboratuvar gibi farklı işlevlerle kullanılmaya başlanmıştır. Güncel yapı işlevleri analizine göre tespit edilen yapılar günümüzde çoğunlukla eğitim amaçlı olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Ayrıca eğitim kurumlarının yakınlarında bulunan yapıların bu kurumlara ihtiyaç sebebiyle tahsisinin de gerçekleştirildiği durumlar söz konusudur. 06/05/1955 tarihli bir belgede İstanbul Vefa Lisesi yanındaki medrese binasının Vefa Lisesi ihtiyacı için Maarif Vekaleti'ne tahsis edildiği belirtilmektedir (30-18-1-2 / 139-42-6 TCCDAB).

Araştırma çalışmaları sonucunda tez kapsamında tespit edilen İstanbul'da 19. yy'da inşa edilmiş, özgün işlevinden farklı bir işlevle 20. yy'da yeniden kullanılmaya başlanmış altı yapı detaylı incelenmiştir. Bu altı yapının seçilme kriterleri; işlev değişikliği kapsamında yapılan uygulamaların yoğunluğu bağlamında özgünlüğünü büyük oranda koruma ve özgünlüğün büyük oranda değişmiş olması nitelikleridir. Yapılara yeni işlev verilmesi sonucu yapılan uygulamalar, uygulamaların yapılar üzerindeki etkileri, bu uygulamaların belgelere yansımaları konuları mimari açıdan ve koruma tarihi bağlamında incelenmiştir.

Bu yapılar; İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı-Galatasaray Üniversitesi Binası, Düyun-u Umumiye Binası-İstanbul Erkek Lisesi, Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Binası, Maçka Silahhanesi-İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu, Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi, Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Binası olarak belirlenmiştir (Şekil 4.105-110).

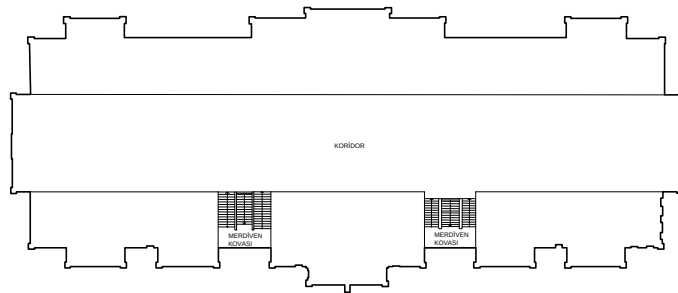
İstanbul Erkek Lisesi hareketli prizmatik kütleli; Galatasaray Üniversitesi, Kabataş Erkek Lisesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi binaları prizmatik kütleli; Maçka

Silahhanesi hareketli-avlulu prizmatik kütleli yapılardır. Detaylı çalışılması kararlaştırılan örnekler plan düzeninin değişim oranına göre de seçilmiştir.

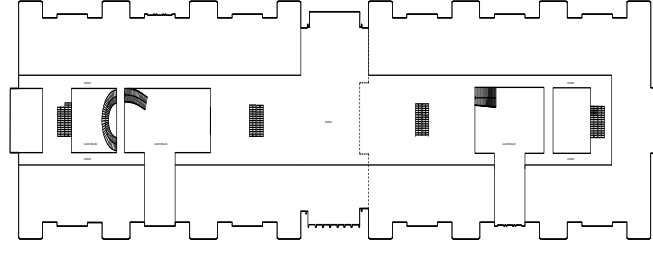
Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi binası özgün halinde dört ayrı dairenin bulunduğu prizmatik kütleli bir yapı olup plan şeması, cephesi ve kütlesi tamamen değişmiş durumdadır. Yapı sadece beden duvarları bırakılarak yeniden tasarlanmıştır. Tasarım sürecinde Mimarlık Fakültesi ihtiyaç programı dikkate alınarak derslikler, atölyeler, seminer odaları, geniş koridorlar gibi mekanlar planlanmıştır. Dört ayrı köşk birleştirilerek Mimarlık Fakültesi oluşturulmuştur.

Maçka Silahhanesi kışla binası olup, eğitim yapısına dönüşümleri sırasında kışla plan tipolojisinin bu yeni işlevi yeterli düzeyde karşılamamasından dolayı plan şeması değiştirilmiştir. Tasarım süresinde eğitim yapısı işlevinin ihtiyaçları göz önüne alınarak derslik, öğretim elemanı odaları, atölyeler ve geniş sirkülasyon alanları planlanmıştır.

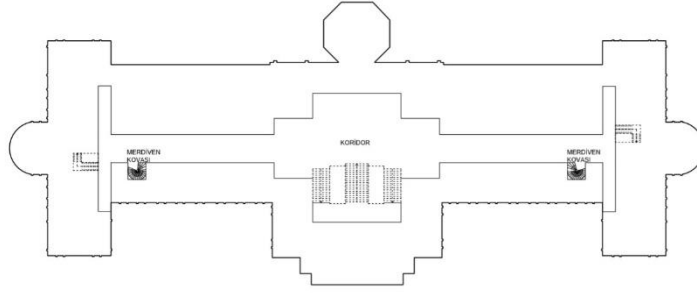
İstanbul Erkek Lisesi binası plan şeması olarak özgünlüğünü korumuştur. Galatasaray Üniversitesi ve Kabataş Erkek Lisesi binalarının plan şeması özgünlüğünü korumuş durumda olup, mekânsal değişimler de barındırmaktadır. Yeni işlevlerin ihtiyacına göre bazı mekanlarda plan ve kesit düzleminde değişiklikler yapılarak bu mekanlara yeni işlevler verilmiştir.

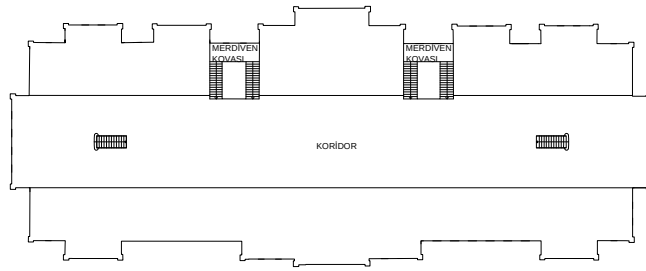
Şekil 4.105 Cemalettin Efendi Sahil Sarayı (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası); prizmatik kütle (Kaytan 2019)

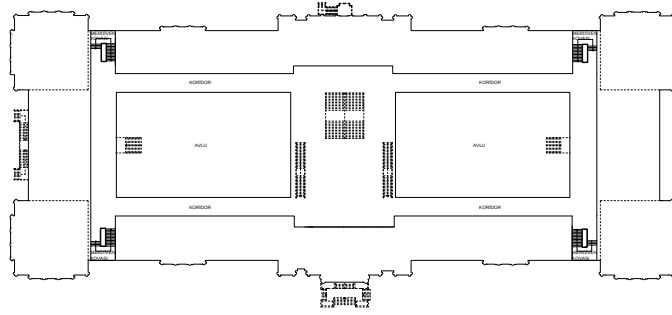
Şekil 4.106 Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi); prizmatik kütle (Kaytan 2019)

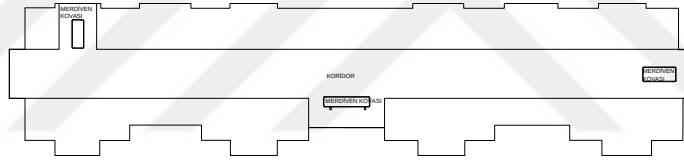
Şekil 4.107 Düyun-u Umumiye Binası (İstanbul Erkek Lisesi); hareketli prizmatik kütle (Kaytan 2019)

Şekil 4.108 İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı (Galatasaray Üniversitesi); prizmatik kütle (Kaytan 2019)

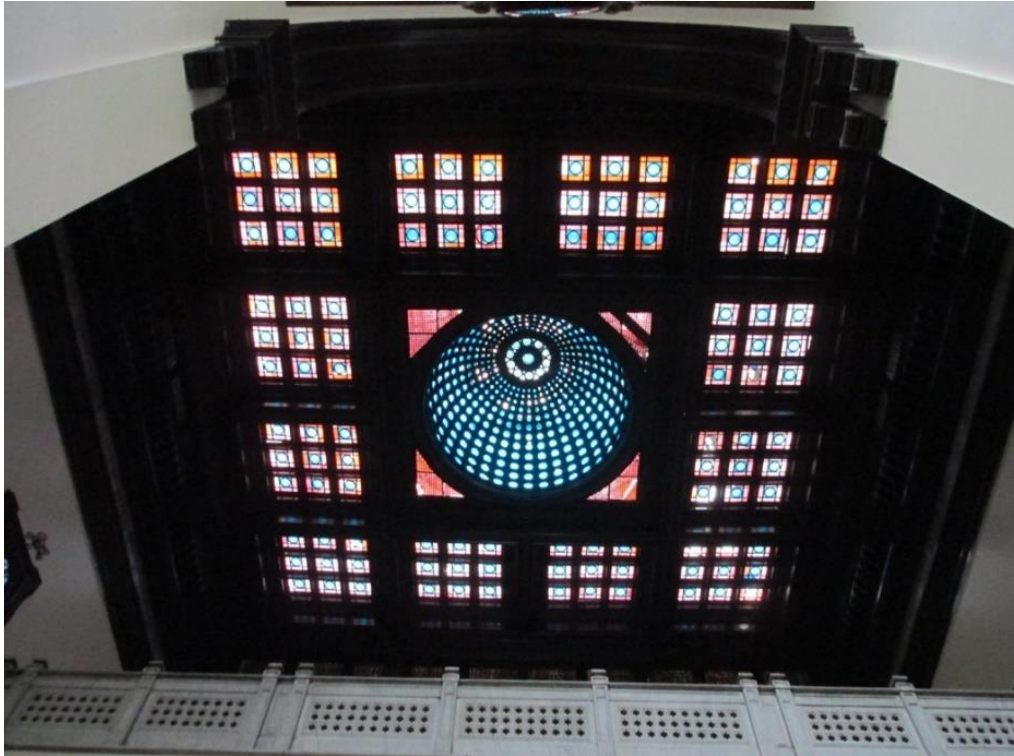
Şekil 4.109 Maçka Silahhanesi (İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu); hareketli-avlulu prizmatik kütle (Kaytan 2019)

Şekil 4.110 Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi (Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi); prizmatik kütle (Kaytan 2019)

Şekil 4.111 İstanbul Erkek Lisesi giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.112 İstanbul Erkek Lisesi iç mekân tavan detayı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.113 Kabataş Erkek Lisesi deniz cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.114 Kabataş Erkek Lisesi zemin kat sofa (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin Fındıklı'da bulunan binaları da (Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları) eğitim amaçlı kullanılmak üzere yeniden tasarlanmışlardır. İki ayrı yapı cam bir ortak giriş mekânı ile birbirlerine bağlanmışlardır. Yapılardan birine çatı eklenerek derslik ve atölye sayısı artırılmıştır.

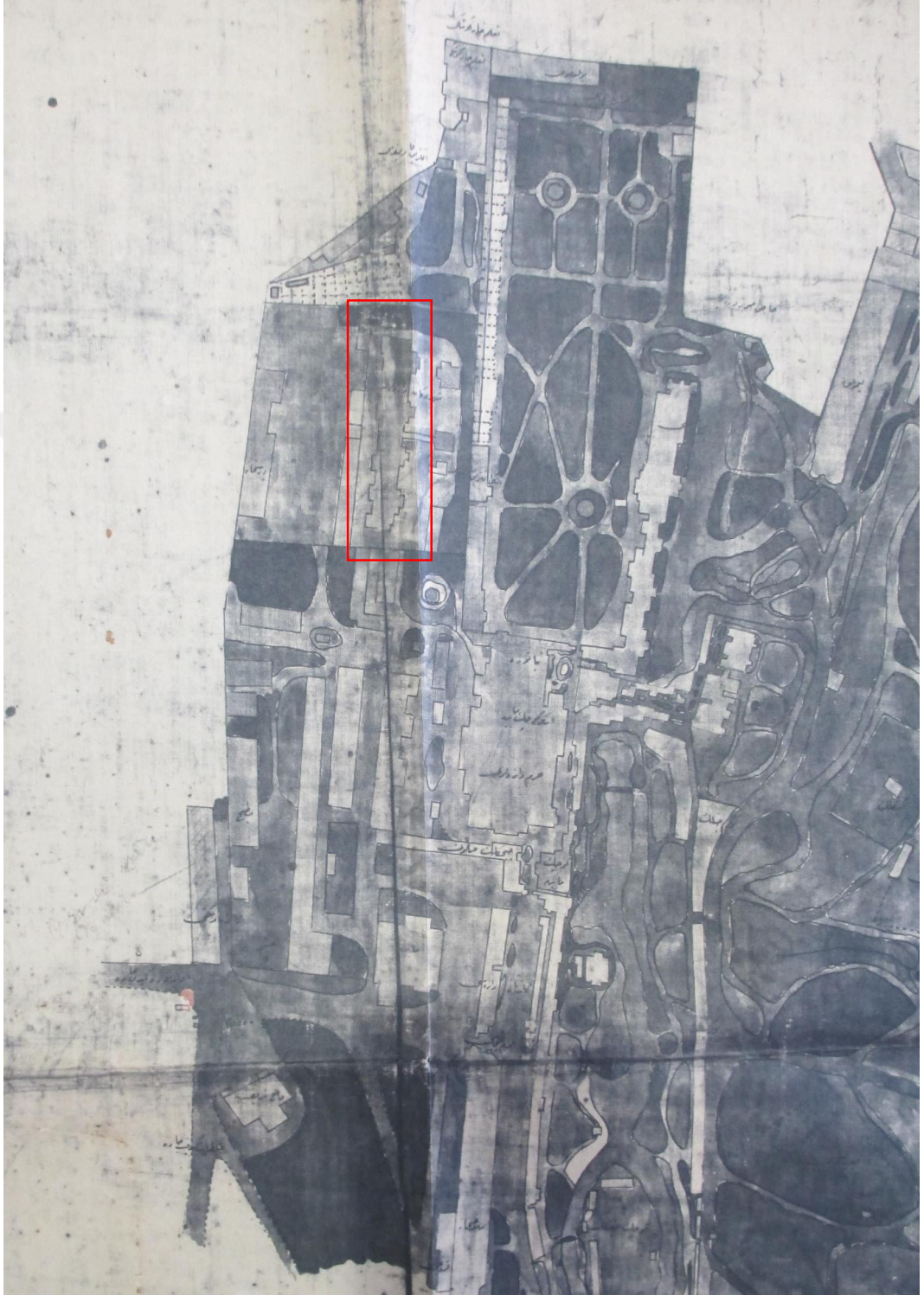
Bu yapılar detaylı incelenerek yapılan uygulamaların kapsamı ve kullanılan teknikler; strüktür, yapı elemanları, yapı malzemeleri, süsleme, mimaride değişim ve mekanlarda işlevsel değişim başlıkları altında istatistiksel olarak ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Her yapıda yeniden kullanım amacıyla yapılmış olan müdahalelerin diğer yapılarla olan benzerliği ya da farklılığı tespit edilmiştir. Her bir yapıda genellikle özgün merdiven sisteminin değiştirilerek betonarme sisteme çevrildiği, bazı döşemelerin özgün halinden betonarmeye dönüştürüldüğü tespit edilmiştir. Bu yapılarda yapı elemanı değişikliği (pencere sistemi vb) ve çatı yenilenmesi sık görülen bir uygulamadır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi binası dışında kalan 4 yapıda cephe düzeninde ve üslubunda değişiklik görülmemektedir. Detaylı incelenen tüm yapıların plan düzeninde değişiklikler mevcuttur. Bazı yapılarda bu değişiklikler özgün plan şemasından belirgin şekilde farklılık göstermektedir. Örneğin eğitim amaçlı olarak yeniden işlevlendirilecek yapılarda plan şemasına derslikler eklenmiştir. Yeniden oluşturulan bu plan düzeni hâlihazırda kullanılmaktadır.

4.2.1 Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci

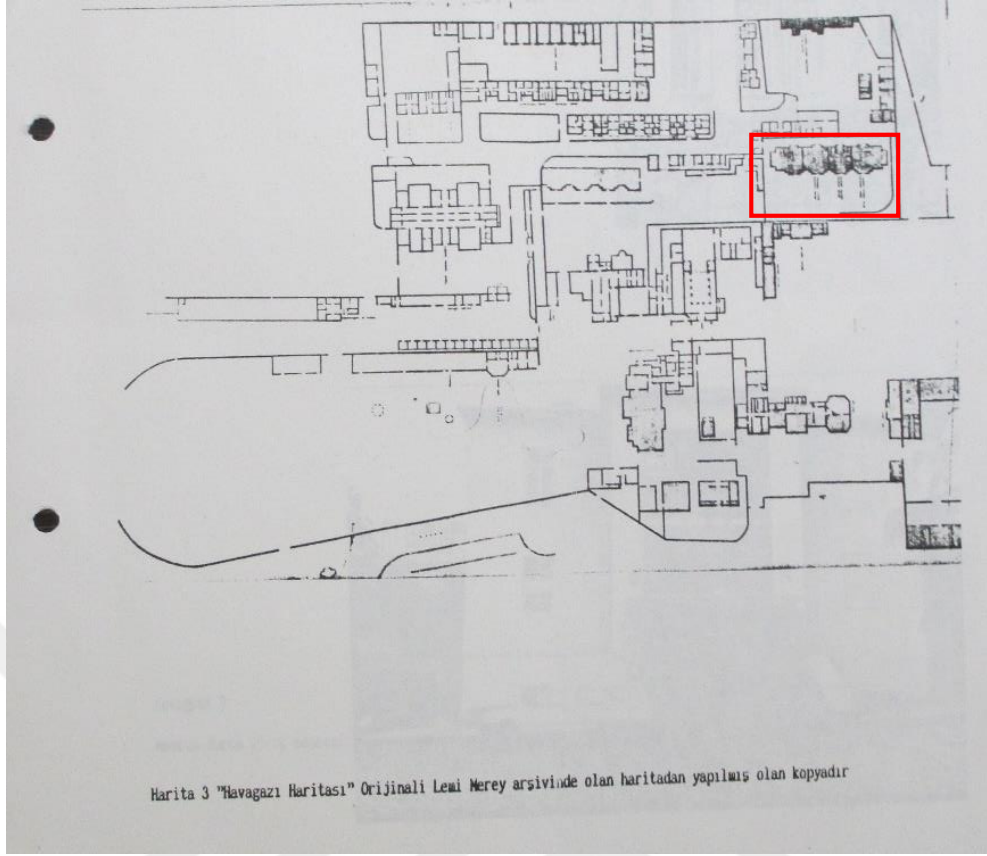
Yıldız Sarayı kompleksinin gelişimi 19. yy'ın 2. yarısı ile 20. yy başında II. Abdülhamid döneminde gerçekleşmiş olmakla birlikte Şehzadeler Dairesi'nin yapımı II. Abdülhamid döneminde 1880'lerdedir (İstanbul Mimarlık Rehberi Galata, s. 93). Yıldız Sarayı'ndaki havagazı şebekesi ve lambalarını gösteren planda günümüzdeki yapının dört ayrı binadan oluştuğu görülmektedir (Binan, 1984).

Osmanlıca olması sebebiyle 1928 Harf Devrimi öncesi hazırlanmış olması muhtemel olan haritaya göre; Şehzadeler Dairesi olarak adlandırılan dört ayrı

köşk haritada belirtilmiş olup, yapıların girişleri birbirinden bağımsız ve uzun kenara paralel olarak konumlanmaktadır (Şekil 4.115).

Şekil 4.115 Osmanlıca hazırlanmış vaziyet planı, 1928 öncesi (İstanbul III Numaralı KVKBKM Arşivi, Yıldız Sarayı Dosyası)

Şekil 4.116 Yıldız Sarayı'ndaki havagazı şebekesi planı (Binan, 1984)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nın Başbakanlık'a yazdığı belgede; İstanbul Teknik Okulu'nun işgalinde olan, eskiden Dört Daire ve Çukur Daire adıyla bilinen büyüklü küçüklü pavyonlardan oluşan binaların 25/08/1926 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Milli Saraylar İdaresi'nden alınarak Harp Akademisi'ne devredildiği, Akademinin Ankara'ya taşınmasının ardından bu binaların Milli Müdafa Bakanlığı bünyesinde kaldığı belirtilmektedir (30-10-0-0/139-994-10, TCCDAB).

Maliye Vekilliği'ne 23/03/1937 tarihinde iletilen bir belgede; Yıldız Sarayı'nın Harp Akademisi işgalindeki binalarının uzun süredir bakımının yapılmadığı ve binaların harap durumda olduğu, bu sebeple yapıların esaslı tamiratının yaptırılması gerektiği ifade edilmektedir (30-10-0-0/139-994-10. TCCDAB).

İstanbul
24 -I.Kân.- 936

Yüksek Huzurlarına

Canal
Tamirat

1 - Yıldız sarayının, Harp Akademisi camiasının işgalindeki binaları otuz yıldanberi esaslı bir tamir görmediği için harabiye yüz tutmuştur.

2 - 1934 yılında İstanbul Belediyesi Fen Heyeti tarafından yapılan esaslı keşif neticesinde bu binaların hayatîyetini hava tesirlerine karşı korumak için doksan küsur bin liralık mübrem tamirata ihtiyaç olduğu tesbit edilmiştir.

İstanbul Belediyesi Fen Heyetinin raporunun sureti sunulmuştur.

3 - Bu esaslı tamiratın yapılması için o günden bu güne kadar vukubulan müracaatların neticesi tam menfi olmuştur.

Binalar; Millî Müdafaa Vekâletine ait olmadığı ve esasen Millî Müdafaa Vekâletinin inşaat tahsisatı Akademi binalarına bu kadar para ayırmağa kâfi olmadığı için Millî Müdafaa Vekâleti bu esaslı tamiratı yaptıramamıştır.

Millî saraylar idaresi bu tamiratı yaptırebilmek için tahsisat olmadığını bildirmiştir. Bu husustaki en son cevabın sureti sunulmuştur.

4 - Bu esnada binalar daha ziyade harap olmaktadır.

5 - Yıldız sarayı aksamından olan ve inşası nisbeten yeni olan ve Milletler arası kongrelerine tahsis edilen Merasim köşkü 1934 yılında takriben yüz bin lira sarfile mükemmel surette tamir edilmiştir.

6 - Yıldız sarayının Harp Akademisinin işgalindeki binalarının esaslı tamiratının yaptırılması hususunda yüksek karar ve inayetlerine dehalet ederim.

Hr. Ak. K.
Korg.
Fuat E. Zor

Maliye Vekilliyine
23-3-37

3
34214-~~37~~ 10

12

MILLİ EMLA.MD.
006854 24.III.37

03C 10 139 994 10 23-2-27 1971 3

Şekil 4.117 Harp Akademisi işgalindeki binalarının bakıma ve onarıma ihtiyacı olduğuna dair belge (30-10-0-0/139-994-10. TCCDAB)

T.C. Başvekaleti Millî Müdafa Vekillîği Harp Akademisi Komutanlığı'na, Yıldız Sarayı bünyesinde olup Harp Akademisi işgali altında bulunan yapıların tamiri hakkında bütçe sağlanması konusunda bir yazı yazmıştır (Şekil 4.118). Bu yazıda bütçeyi sağlayacak kurumun hangisi olacağı ile ilgili belirsizlik hakim olduğu görülmektedir. Gerekli olan bütçenin Millî Saraylar bütçesinden verilmesinin imkanı olmadığı belirtilmektedir (30-10-0-0/139-994-10, TCCDAB). Bu yazının tarihinin 05/05/1937 olduğu düşünülürse Dört Daire olarak bahsedilen Şehzadeler Dairesinin eğitim amaçlı olarak dönüşümünden hemen önce belgenin hazırlanmış olması muhtemeldir. 1939-1940 döneminde yapı Mimarlık Fakültesi

olarak kullanılmaya başlanmıştır (Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Binası Çatı Katı Tadilatı Projesi Raporu, 1991, s. 7).

T. C.
BAŞVEKALET
Yazı İşleri Müdürlüğü
Şube: 1118

Dozay İşaretleri
1118

T. C.
RAŞİDİYE
CUMHURİYET ARŞİVİ

Sıra No: 1118
Tarih: 5.5.1977
Mühür: 5.5.
Sıra No: 1118
Tarih: 5.5.1977
Mühür: 5.5.

Milli Müdafaa Vekilliği
Harp Akademisi Komutanlığına
İstanbul

Yıldız Sarayının kâğızından olup
Harp Akademisinin işgali altında bulunan
binaların tamiri meselesi Halice Vekilliğine
ve sonradan Büyük Millet Meclisi Reisliğine
gönderilmiş ise de abaca cevaplarda, her vakit
ve müstakil butale dairlerin işgahındaki
binaların tamiri için butçesine tahsisat
konusunda olup bu esrar dairlerinde Milli
Müdafaa Vekilliyeti butçesinin 892 sıra parçası
158100 lira tahsisat konulmuş olduğundan
ve Halice butçesine konulan tahsisatın bütün
Hizmetat Kurumlarıyla diğer resmi binaların
tamiri için yeterli gelmediğinden dolayı
Halice butçesinden tahsisat talep etme
işini tamamlayan binaların Milli Müdafaa
Vekilliyeti butçesindeki tahsisatların tamiri için
gönderildiği işin ve Harp Akademisi tarafından
1926 tarihinden beri Harp Akademisi tarafından
tahsis edilip Milli Saraylar idaresinden
câmiye bulunan meşhur binaların Milli
Saraylar butçesinden verilmesine ilişkin
bütçesindeki bütçesinin arz eden
dahil olan Milli Müdafaa Vekilliğine
ve 24.12.1976 tarihli tahsisatlarına cevapları
Harp Akademisi Komutanlığına göndermiştir.

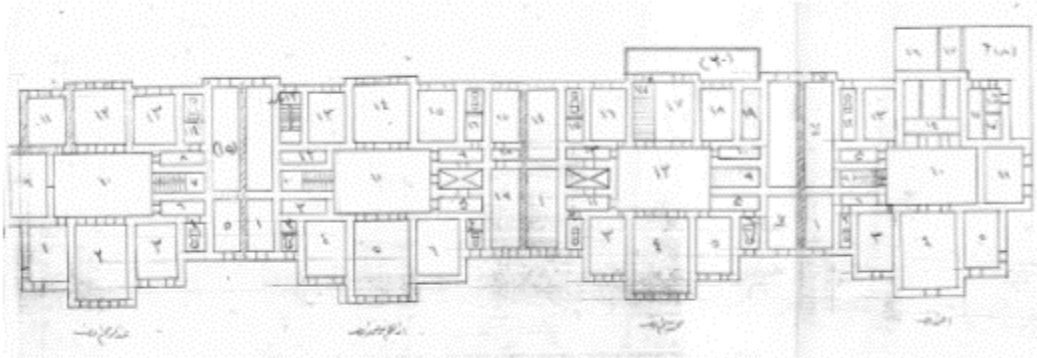
Harp Akademisi Komutanlığına
Büyük Millet Meclisi Reisi
İstanbul 6

Şekil 4.118 T.C. Başvekaleti Milli Müdafaa Vekilliği Harp Akademisi Komutanlığı'na gönderdiği belge (30-10-0-0/139-994-10, TCCDAB)

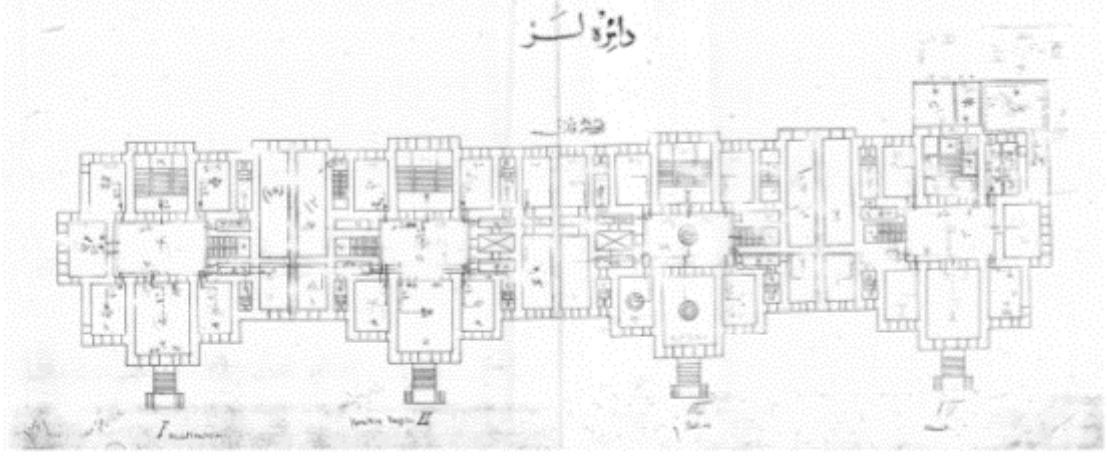
Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 27/04/1979 tarihinde aldığı kararda; Yıldız Sarayı'nın önemli bir yapı grubu olduğu, o güne kadar yapıldığı gibi parça parça onarımının yapılmasının doğru bir yöntem olmadığı, bu tür onarımların sadece kurtarmaya yönelik onarımlar olduğu, saray kompleksine bütüncül yaklaşılması gerektiği ve vaziyet planı ile master plan

hazırlanması talep edilmektedir (11135, 1979). Yıldız Sarayı 19/01/1980 tarihinde tarihi sit alanı olarak ilan edilmiştir (B.16.0.KTV.0.10.00.01.720).

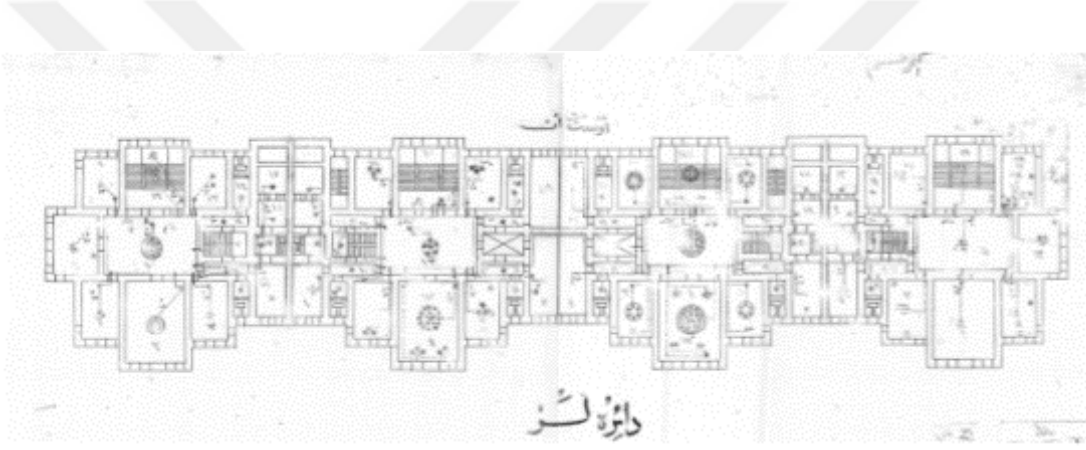
Teknik Okul'un 1937 yılında Yıldız Sarayı'na nakledilmesi sonucu Şehzadeler Dairesi'nde onarım ve dönüşüm uygulamaları (Tablo 4.25-4.29; Şekil 4.133-4.143) yapılmaya başlanmıştır. Prof. Dr. Emin Onat'ın hazırladığı projede, kagir duvarlar üzerine ahşap ve putrelli volta döşemeler kullanılarak inşa edilmiş olan dört yapının dış duvarları korunup, betonarme yapıım sistemi ile ortak bir koridor oluşturularak birleştirilmişlerdir. 1939'da uygulama sırasında çekilmiş fotoğraflarda özgün dış cephe süsleme elemanları, kornişler, kat silmeleri, pencere alınlık ile söveleri görülmektedir (Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Binası Çatı Katı Tadilatı Projesi Raporu, s. 6). Bu yapı elemanları dönüşüm uygulamaları sırasında tamamen kaldırılmıştır. Özgün durumda zemin üzeri iki katlı olarak inşa edilmiş yapılar, dönüşüm uygulamaları sonrası tek bir blok halinde üç kat olarak tasarlanmış; girişler bahçe kotundan bir kat yukarıda yapılmıştır.

Şekil 4.119 1937 uygulaması öncesi özgün bodrum kat planı (Niğdeli, s. 70)

Şekil 4.120 1937 uygulaması öncesi özgün zemin kat planı (Niğdeli, s. 71)

Şekil 4.121 1937 uygulaması öncesi özgün birinci kat planı (Niğdeli, s. 72)

1991 yılında hazırlanan çatı katı tadilat projesi raporu ekinde; yapıyı eğitim amaçlı kullanılmak üzere dönüştürmek amacıyla 1939 yılında uygulamalar yapıldığından söz edilmektedir. Esra Niğdeli'nin "Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (Yıldız Sarayı Damatlar Dairesi) Binasının Mimari Değerlendirmesi ve Koruma Sorunları" başlıklı yüksek lisans tezinde uygulama tarihi 1937 olarak belirtilmekle birlikte, çatı katı tadilat projesi raporunda 1939 olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda mimari dönüşüm uygulamalarının 1937-1939 yılları arasında yapıldığı düşünülmektedir.

1939 yılı öncesine ait olan fotoğrafta yapının özgün haline ait kısmi cephe görüntüsü yer almaktadır. Bu fotoğraflarda zemin kat üzeri iki kat halinde inşa edilmiş, cephe görünümüyle 19. yy mimarisinin özelliklerini taşıyan Şehzadeler

Dairesi'nin mimari dönüşüm uygulamaları sonrası farklılaşan mimari özellikleri görülmektedir

Şekil 4.122 1939 uygulaması öncesi ve 1991 yılındaki dış cephe görünümü (Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi binası çatı katı tadilatı projesi raporu eki, 1991, s. 12)

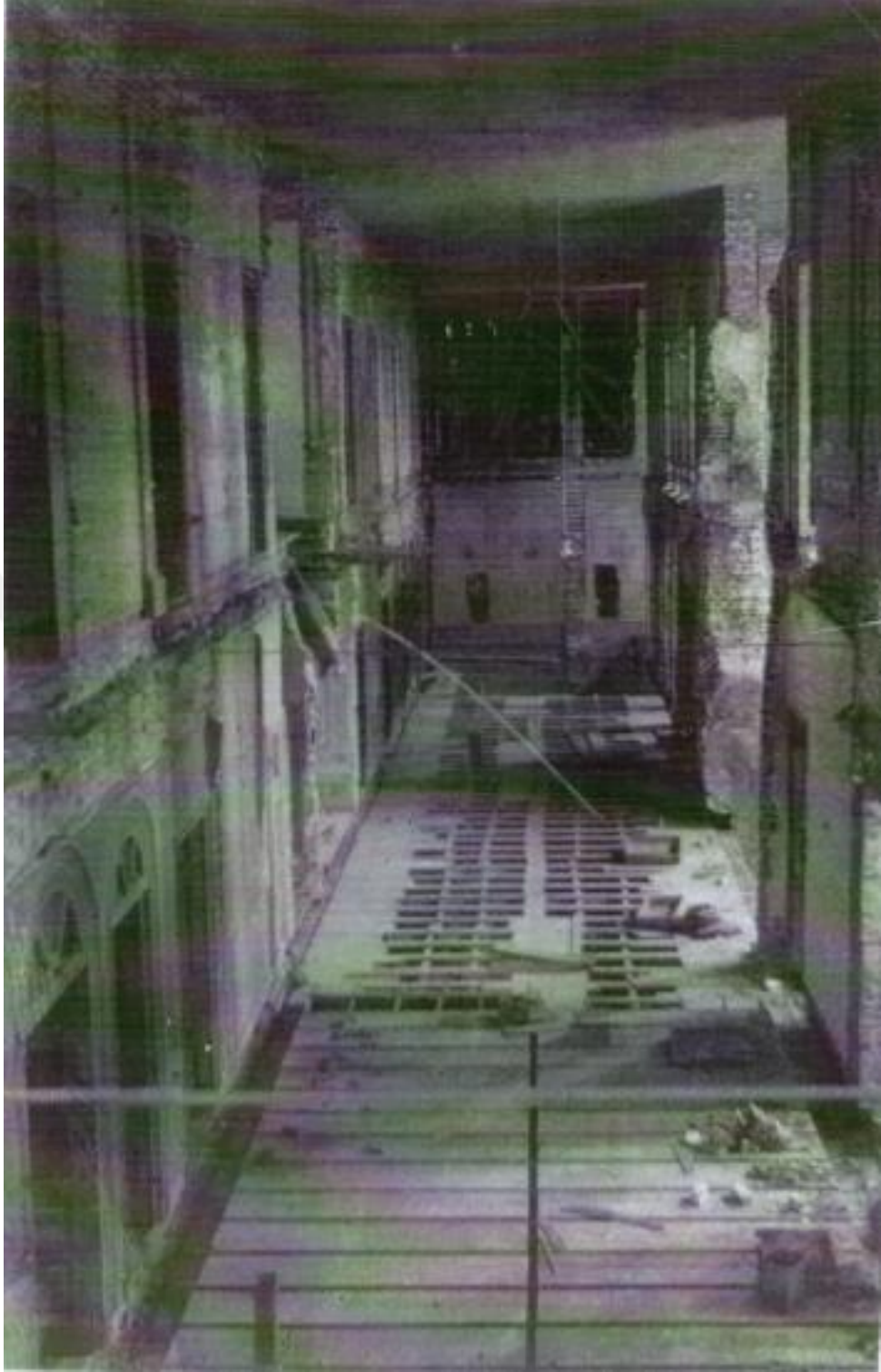
Mimarlık Fakültesi olarak yapının kullanılması amacıyla tüm döşemeler betonarme olarak dönüştürülmüştür. Merdiven kovalarının yeri yeni işleve göre

tekrar tasarlanmış, betonarme olarak inşa edilmişlerdir. Yapının kısa kenarları hizasından iki ayrı girişi bulunmaktadır. Ana girişin hemen sol tarafından bir merdiven kovası, orta aksda bir başka merdiven kovası ve diğer girişi takip eden bir kova daha tasarlanmıştır. Her kata ortak koridor etrafına sınıflar, atölyeler ve çalışma ofisleri yerleştirilmiştir. Yapıda mevcut olan kapılar özgündür. Kat yüksekliği ve gabarisi korunmuş durumdadır.

Şekil 4.123 Yıldız Teknik Okulu vaziyet planı, 1957 (30-1-0-0/91-568-13, TCCDAB)

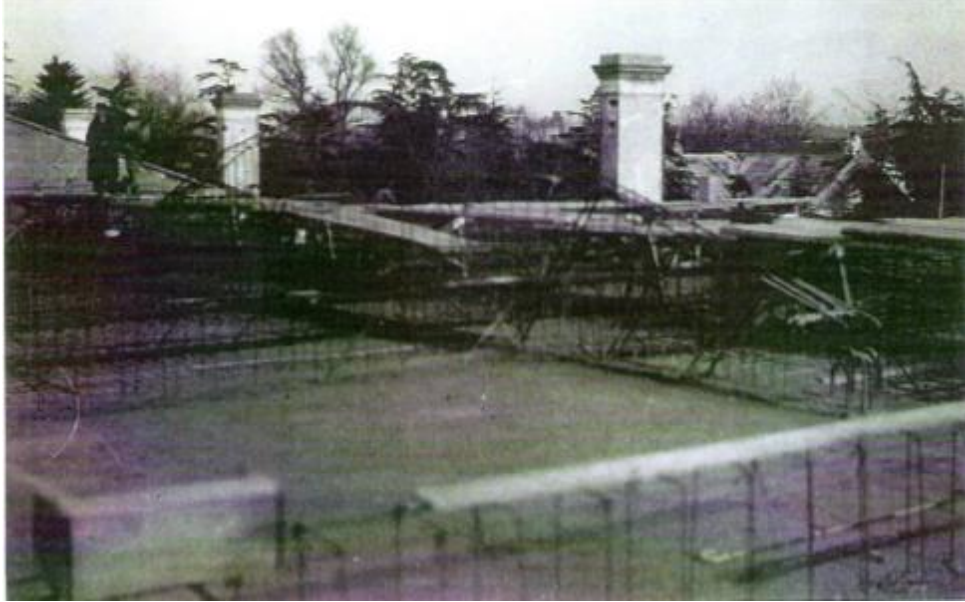
Tüm katların ahşap döşemeleri sökülerek yerine betonarme döşeme uygulaması yapılmıştır (Şekil 4.124). Bu dönüşüm sırasında çekilen fotoğraflarda kat yükseklikleri ile pencere ve kapı boşluklarının korunduğu görülmektedir (Şekil 4.125). 1991 yılında hazırlanan rapora göre; doluluk boşluk oranlarının korunmasının sebebi yığma yapının taşıyıcılığının zorlanmamasıdır (Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Binası Çatı Katı Tadilatı Projesi Raporu Eki, 1991, s. 6). Bazı boşlukların üzerinde yer alan kemerler kapatılmıştır. Ayrıca çatı sistemi dönemin modern konstrüksiyon uygulamaları ile yenilenmiştir (Şekil 4.126). Ahşap merdivenler kaldırılmış olup, yeni plan şemasına göre konumları belirlenen merdiven boşluklarına betonarme merdiven sistemi inşa edilmiştir. Koridorun orta aksına denk gelen merdiven bazı özgün pencere boşluklarını kısmen kapatmaktadır (Şekil 4.133-143).

Şekil 4.124 1937 uygulaması sırasında zemin kat döşemesi değişimi, Prof. Sait Kuran Arşivi (Niğdeli, s. 85)

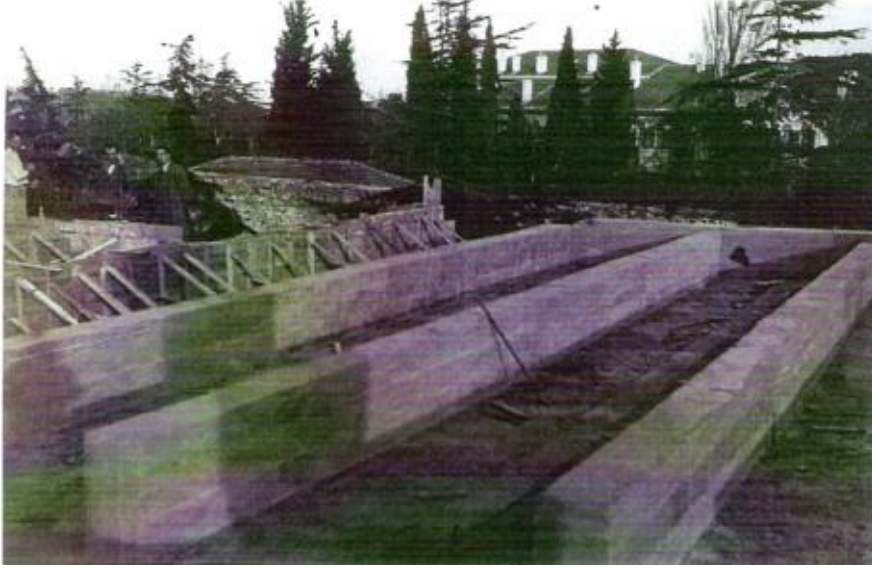
Şekil 4.125 1937 uygulaması sırasında zemin kat değişimi, Prof. Sait Kuran Arşivi (Niğdeli, s. 87)

Şekil 4.126 1937 uygulaması sırasında çatı yapımı, Prof. Sait Kuran Arşivi (Niğdeli, s. 88)

Şekil 4.127 1937 uygulaması sırasında günümüzdeki orta aks merdiveninin yapımı, Prof. Sait Kuran Arşivi (Niğdeli, s. 90)

Şekil 4.128 Uygulaması sırasında çatı yapımı, Prof. Sait Kuran Arşivi (Niğdeli, s. 92)

Dış cepheyi oluşturan özgün dolu boş oranlarının dönüşüm uygulamaları sırasında korunmuş olması muhtemeldir. 1937-1939'daki kapsamlı müdahalenin ardından mekan ihtiyacı doğrultusunda öğretim elemanları tarafından kullanılan bazı hacimlere ara katlar eklenmiştir. Yapıya 1990'lı yıllarda artan ihtiyaçlar doğrultusunda çatı katı ilave edilmiştir.

Şekil 4.129 YTÜ Mimarlık Fakültesi ana giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.130 YTÜ Mimarlık Fakültesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.131 YTÜ Mimarlık Fakültesi bodrum kat (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.132 YTÜ Mimarlık Fakültesi zemin kat (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Tablo 4.25 Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi strüktürel değişim tablosu

Güçlendirmeler ve Yeniden Yapımlar	Taşıyıcı sistem entegrasyonu
-Beden duvarlarında güçlendirme	-BA ve çelik taşıyıcı sistem entegrasyonu (taşıyıcı elemanlar yenilenmiştir) -BA döşeme yapımı

Tablo 4.26 Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi plan düzeni değişimi tablosu

Bütüncül Değişim	Kısmi Değişim			
	Mekan Eklentileri/Oluşturma	Düşey sirkülasyonun yerini değiştirme	Ek yapı	Kat Eklentisi
Plan şeması bütünüyle değiştirilmiştir.	Derslik, atölye çay ocağı, depo, tuvalet vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	-	Çatı katı eklenmiştir.

Tablo 4.27 Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi cephe düzeni değişimi tablosu

Doluluk-boşluk oranı/toplam yüzeyler	Mimari düzen (biçimsel değişiklikler, üslup öğelerinin kaldırılması veya eklenmesi)
Bütünüyle değiştirilmiştir.	Bütünüyle değiştirilmiştir. Çatı katı eklenmiştir. Giriş aksı değişmiştir.

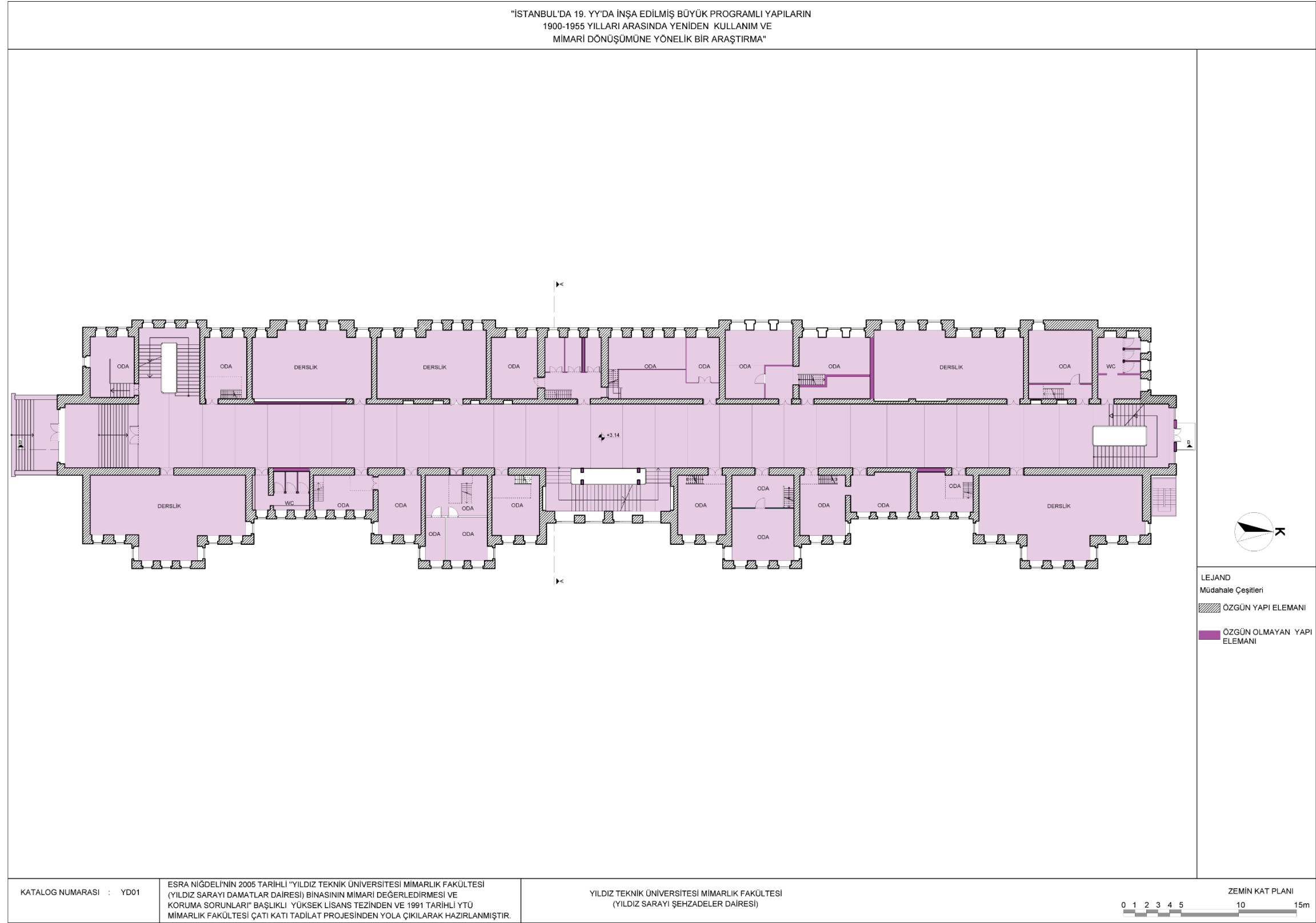

Tablo 4.28 Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi yapı elemanları değişimi tablosu

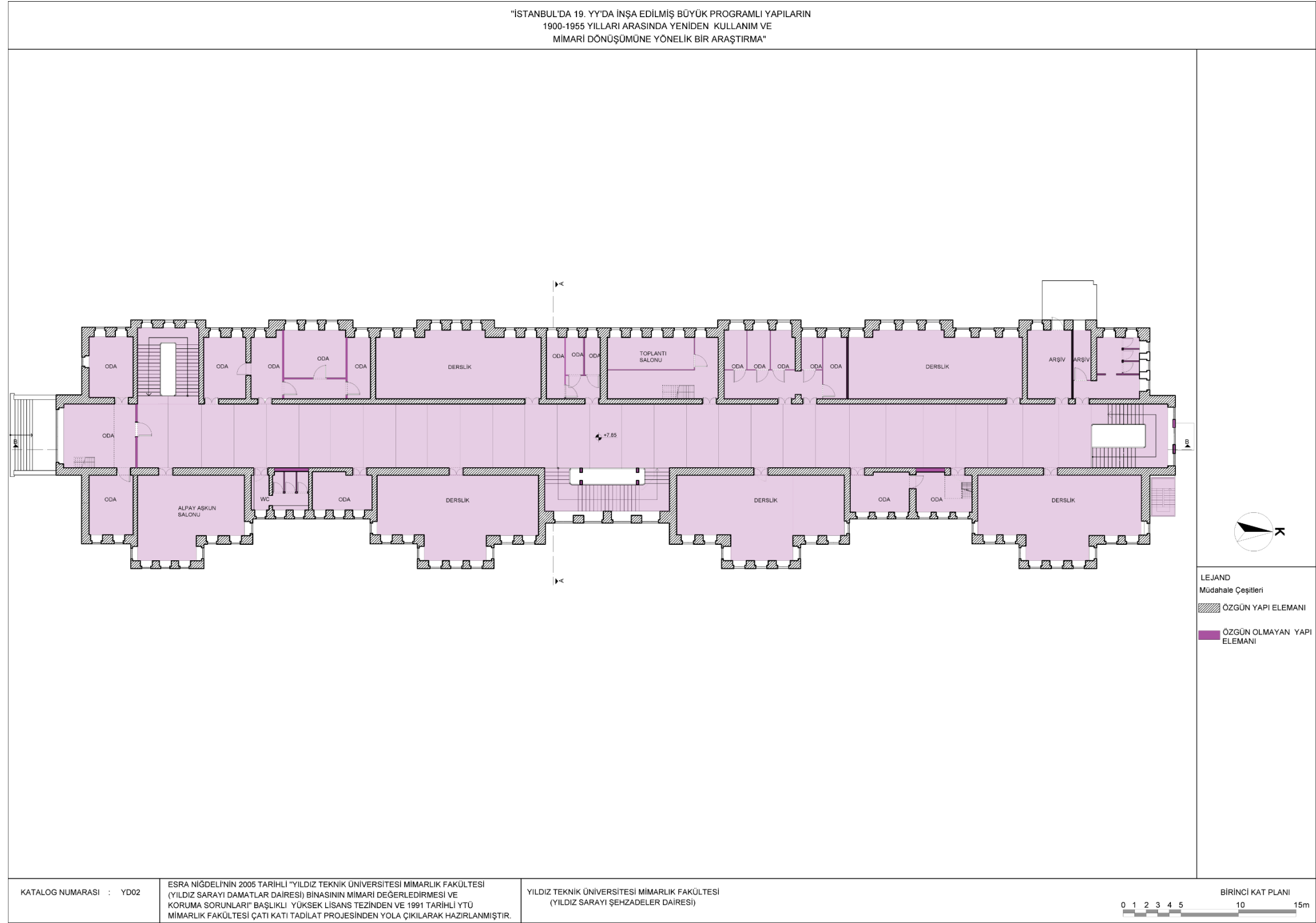
Kapı-pencere sistemi değişimi	Kapı-pencere boşluğu ekleme/kaldırma	Tavan-döşeme kaplamaları	Çatı örtüsü	Su tahliye sistemi (yatay dereler- yağmur iniş boruları)	Elektrik tesisatı	Su tesisatı	Isıtma tesisatı	Eklenen merdivenin yapım sistemi
+	+	+	+	+	+	+	+	BA merdiven
(iç mekan kapılarının bir kısmı özgündür)								

Tablo 4.29 Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi süsleme ve bezeme değişimi tablosu

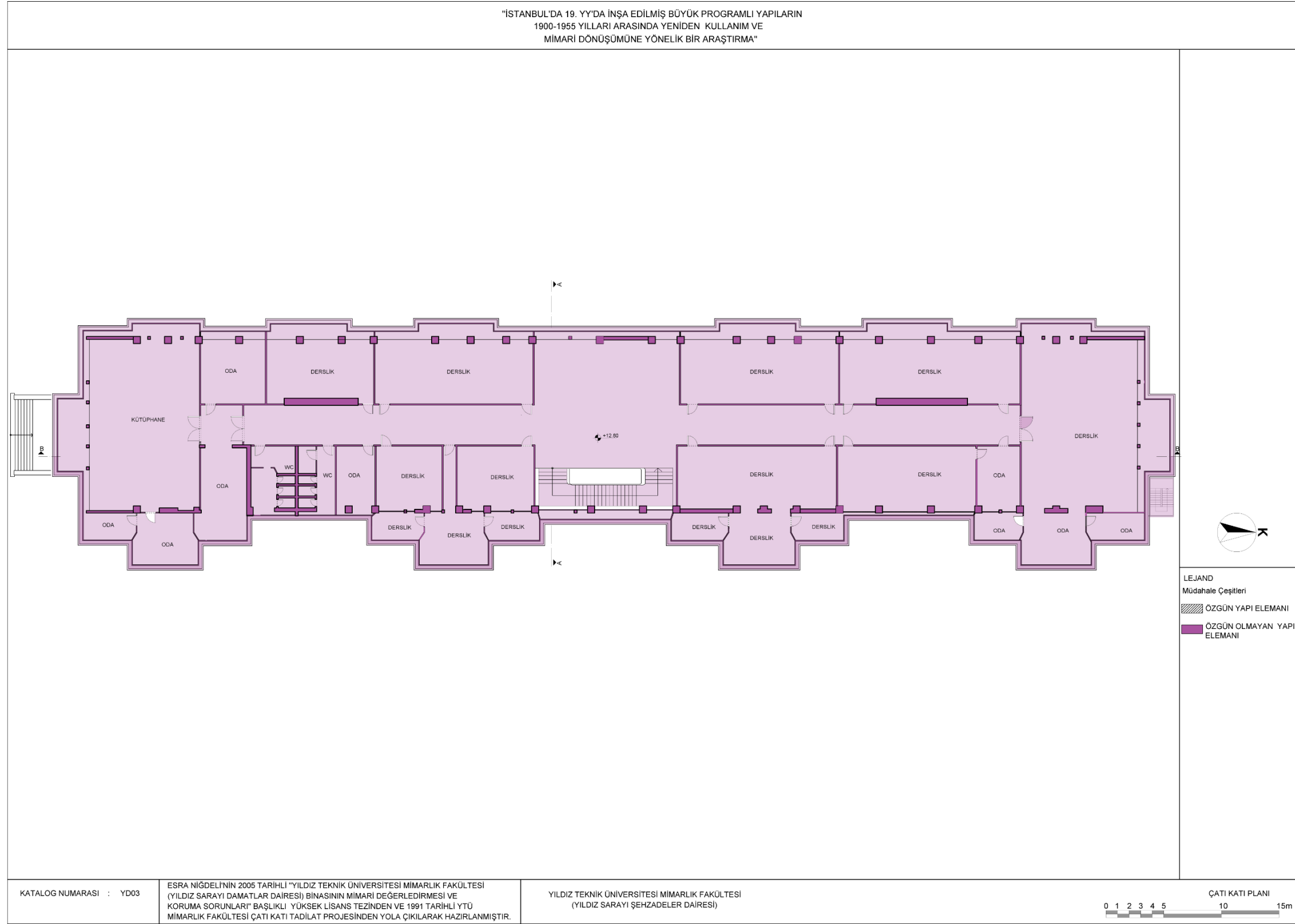
Kalemişleri	Tavan süslemeleri
Korunmamıştır.	Korunmamıştır.

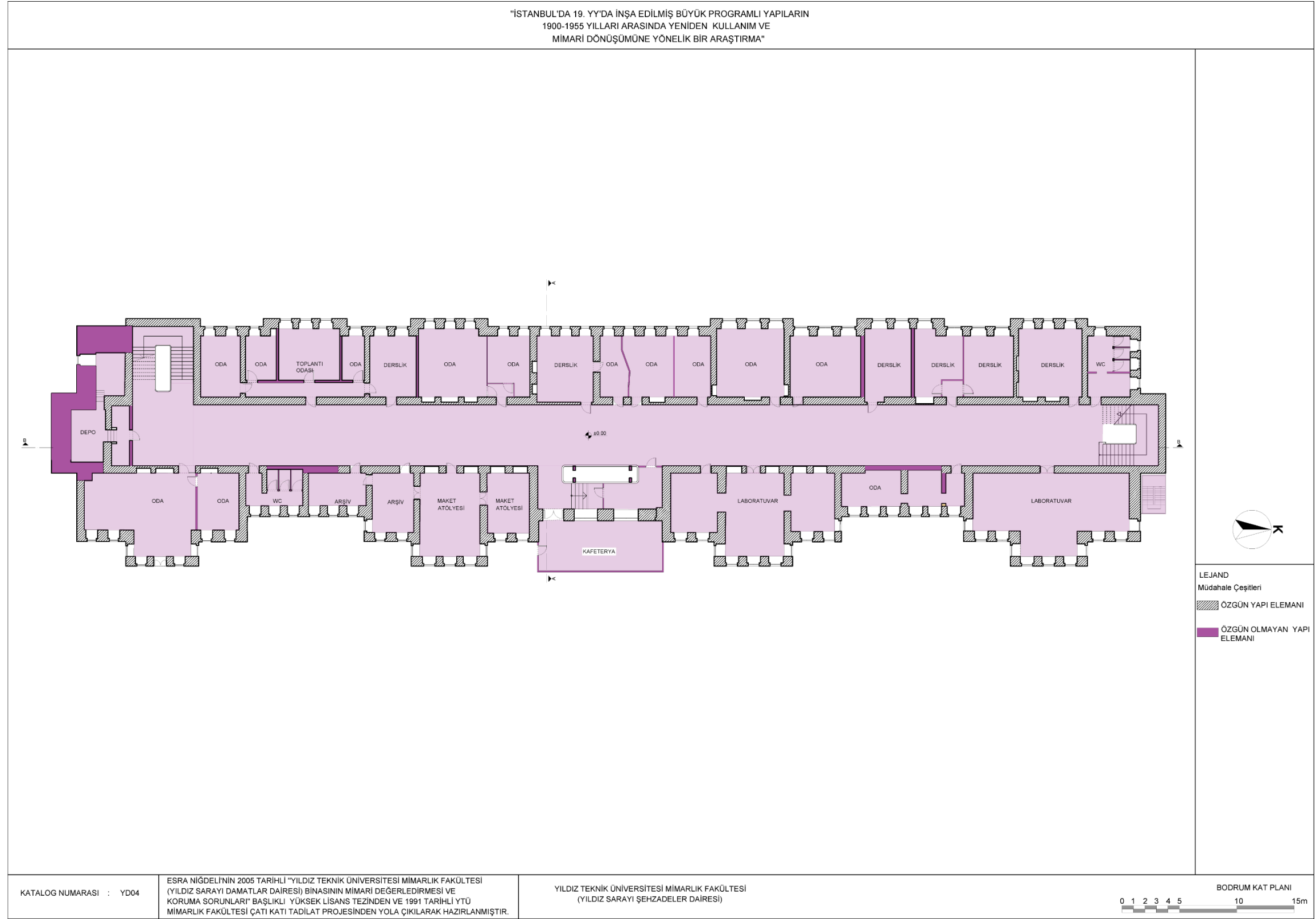
Şekil 4.133 YTÜ Mimarlık Fakültesi zemin kat planı (Kaytan, 2022)

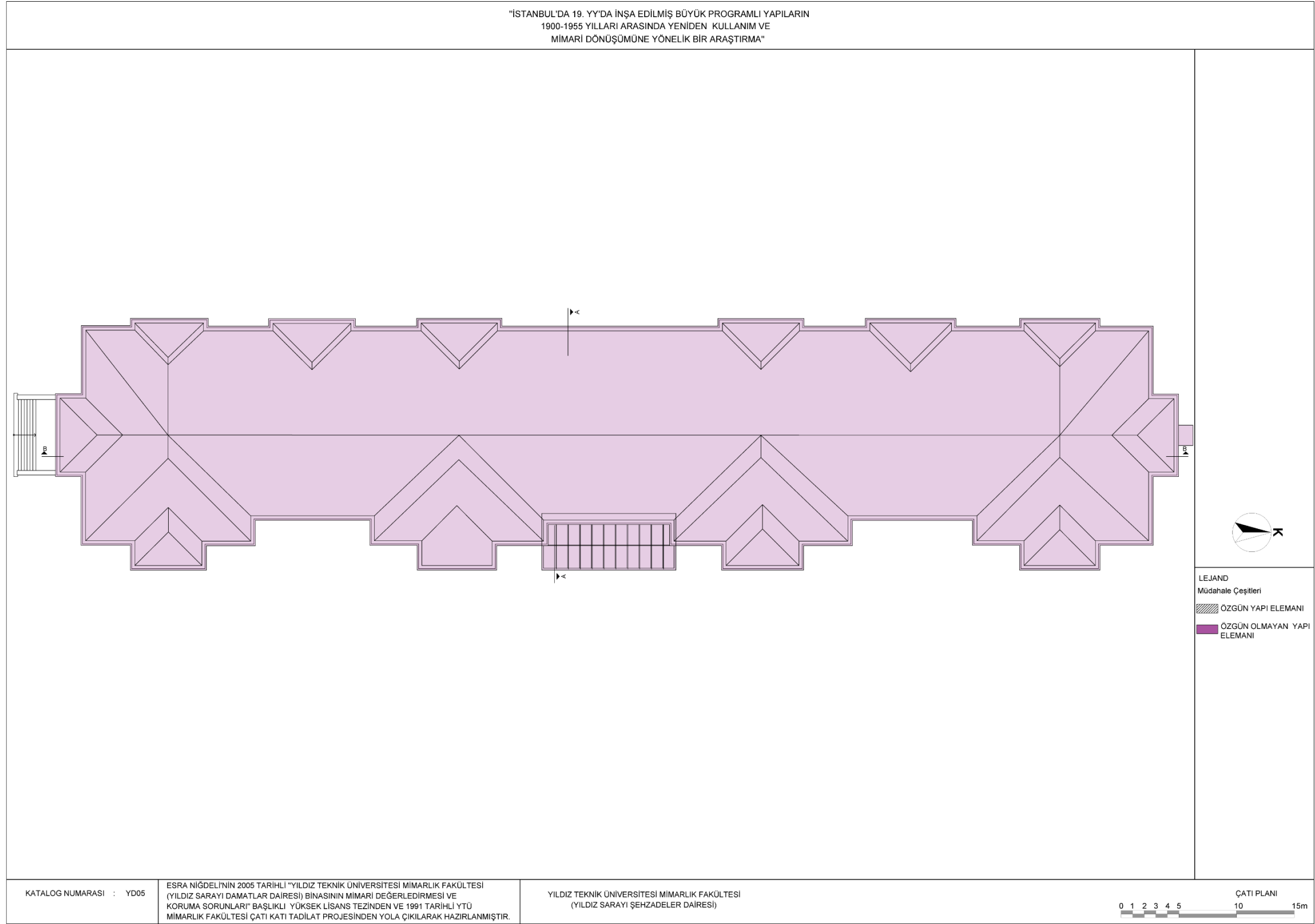
Şekil 4.134 YTÜ Mimarlık Fakültesi birinci kat planı (Kaytan, 2022)

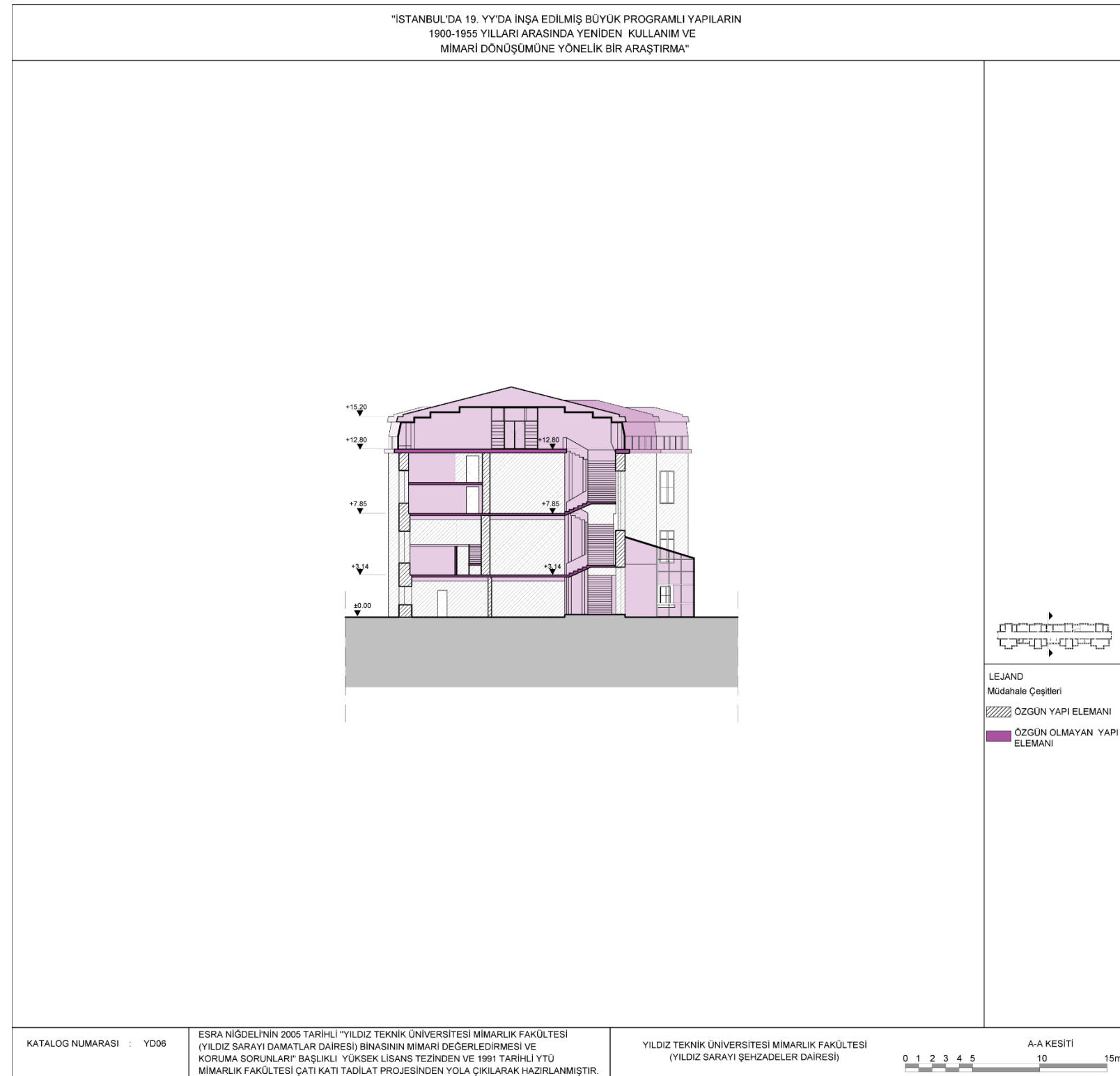
Şekil 4.135 YTÜ Mimarlık Fakültesi çatı katı planı (Kaytan, 2022)

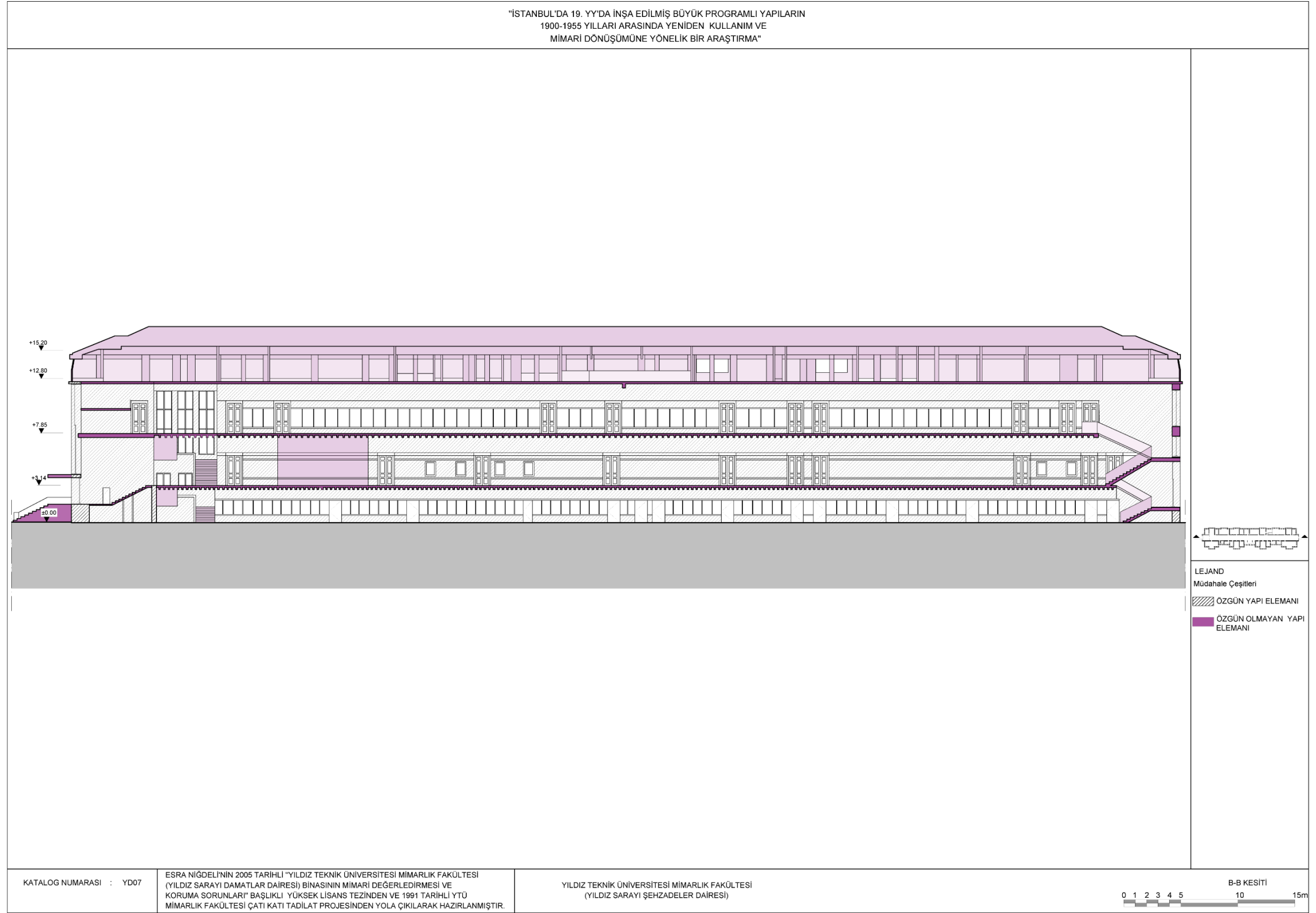

Şekil 4.136 YTÜ Mimarlık Fakültesi bodrum katı planı (Kaytan, 2022)

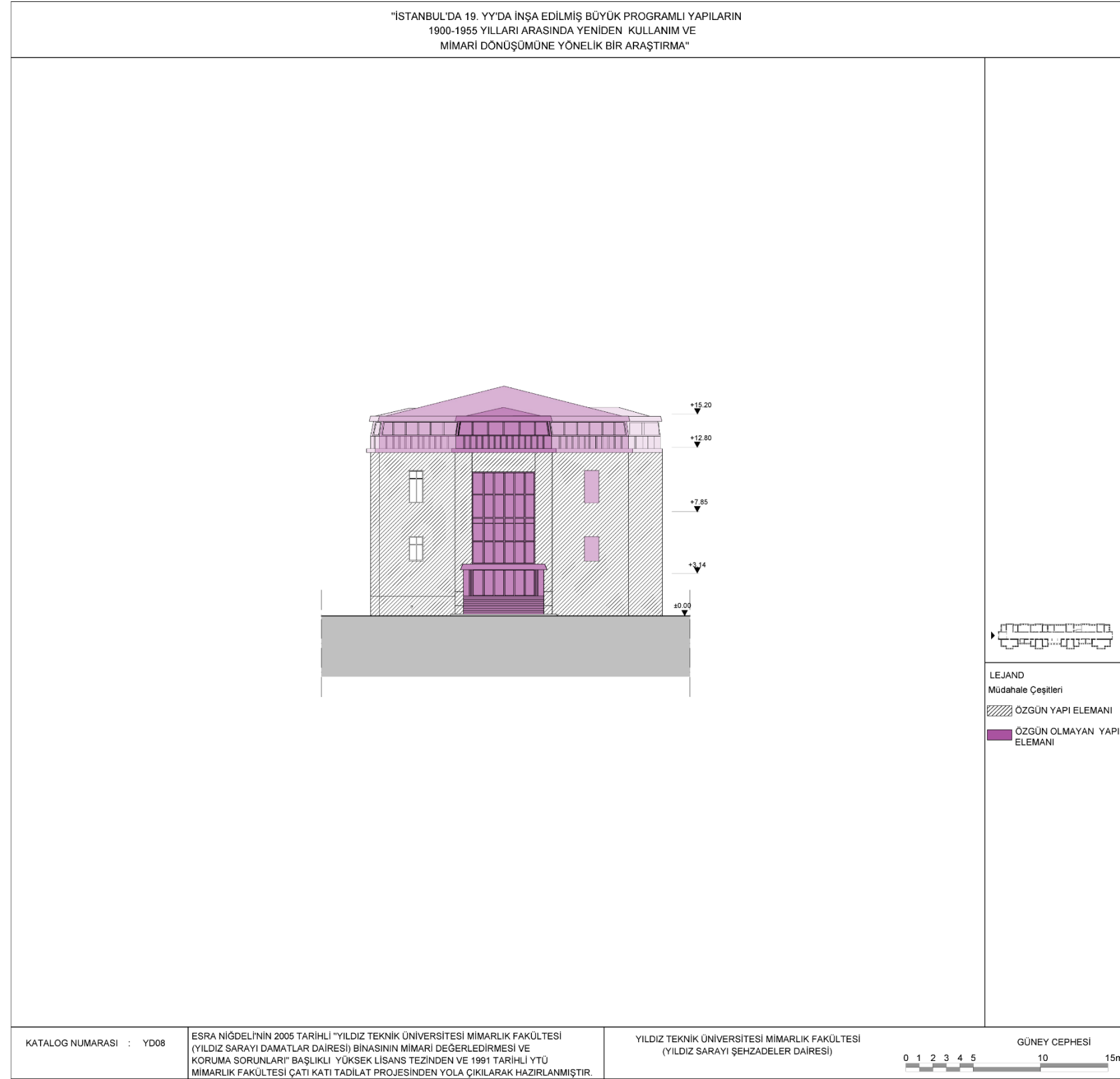

Şekil 4.137 YTÜ Mimarlık Fakültesi çatı planı (Kaytan, 2022)

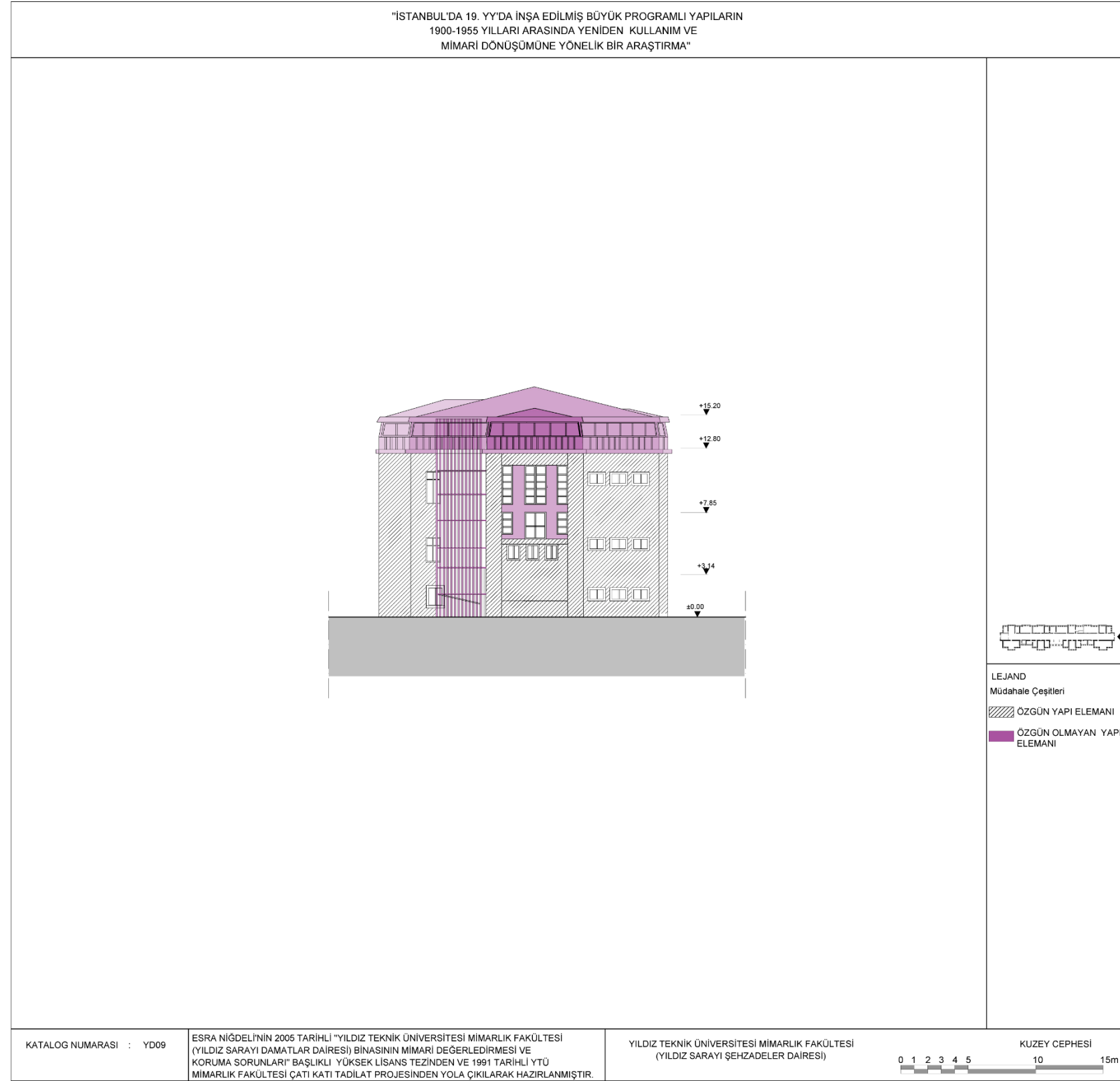

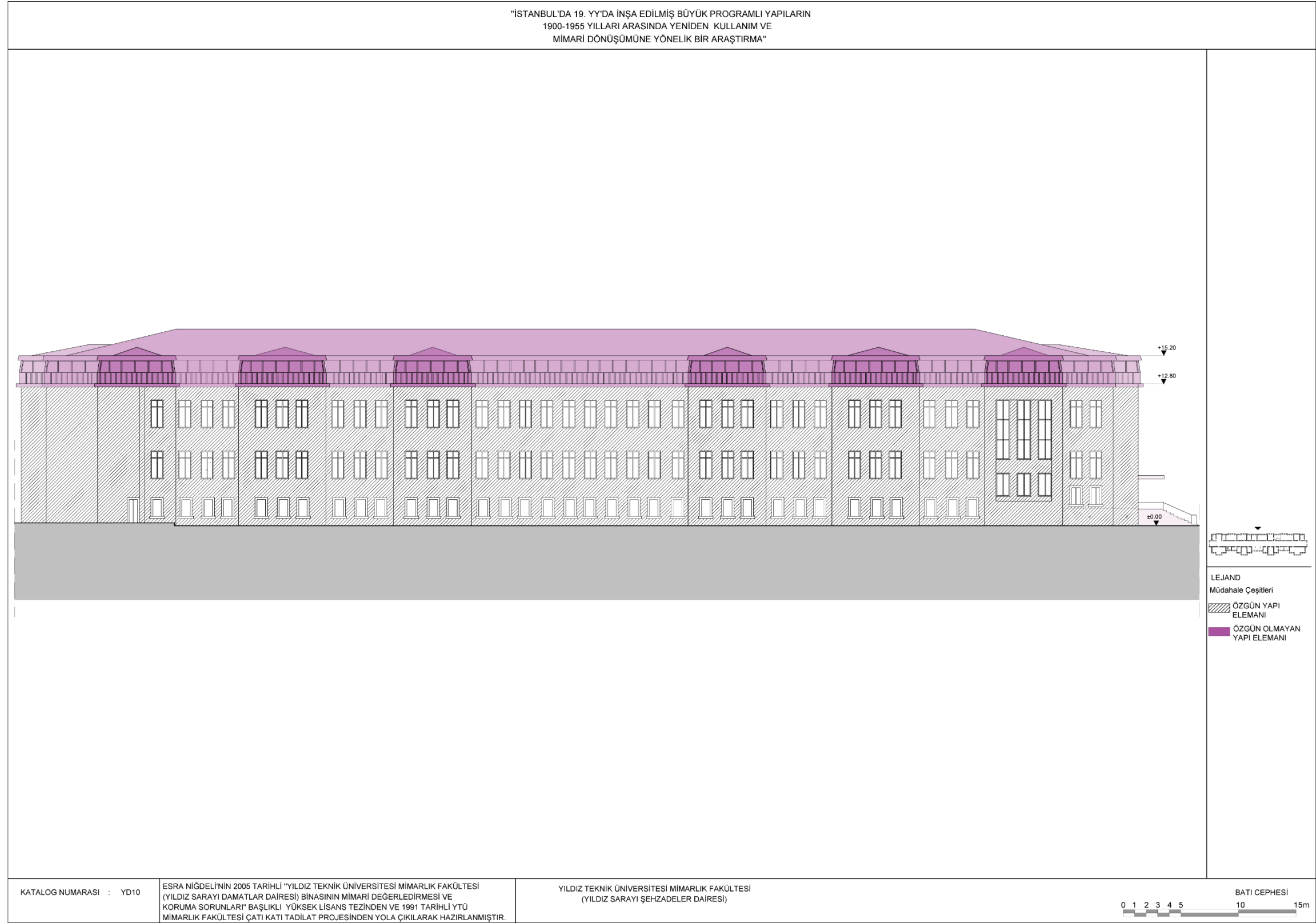
Şekil 4.139 YTÜ Mimarlık Fakültesi B-B kesiti (Kaytan, 2022)

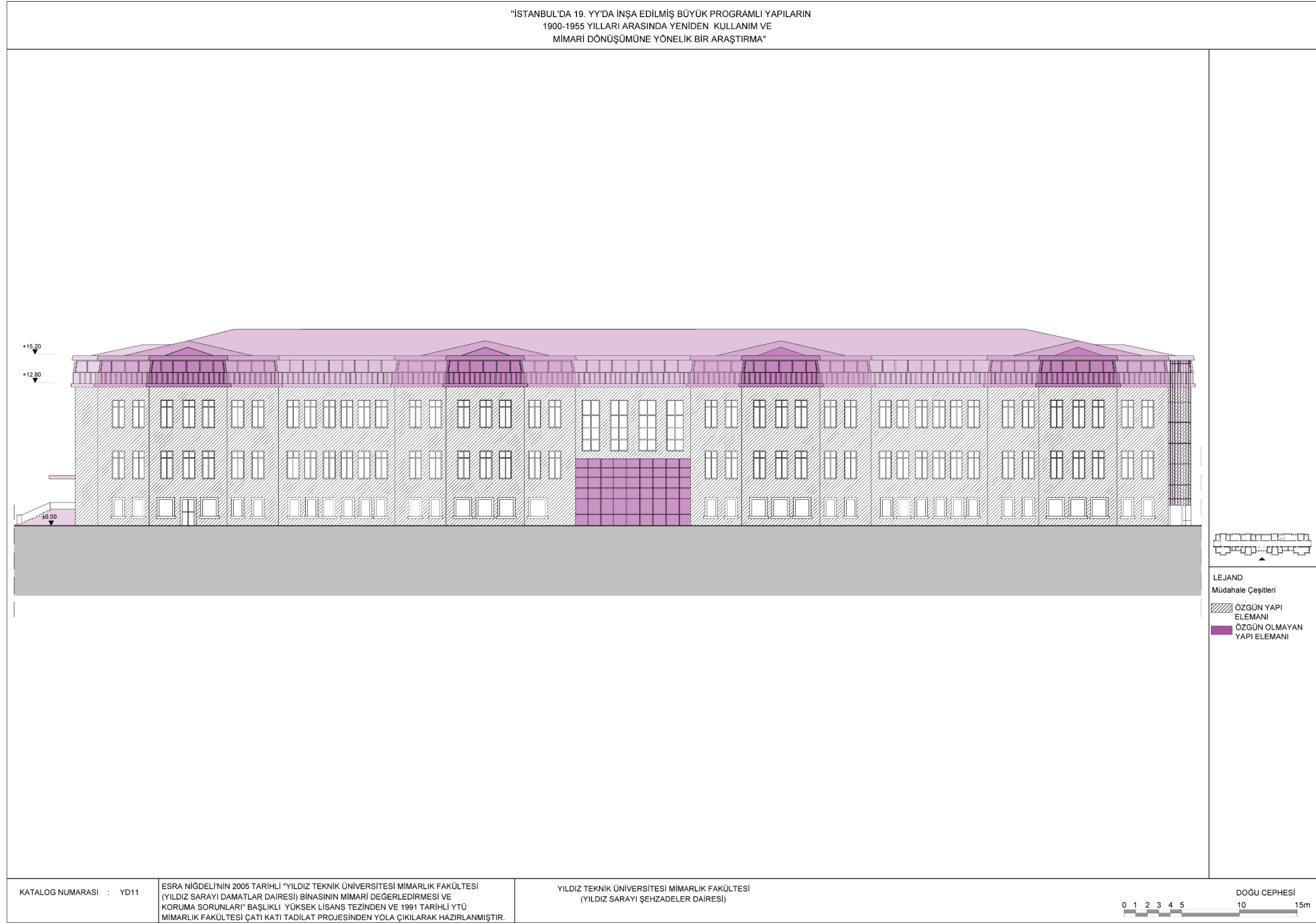
Şekil 4.140 YTÜ Mimarlık Fakültesi güney cephesi (Kaytan, 2022)

Şekil 4.141 YTÜ Mimarlık Fakültesi kuzey cephesi (Kaytan, 2022)

Şekil 4.142 YTÜ Mimarlık Fakültesi batı cephesi (Kaytan, 2022)

Şekil 4.143 YTÜ Mimarlık Fakültesi doğu cephesi (Kaytan, 2022)

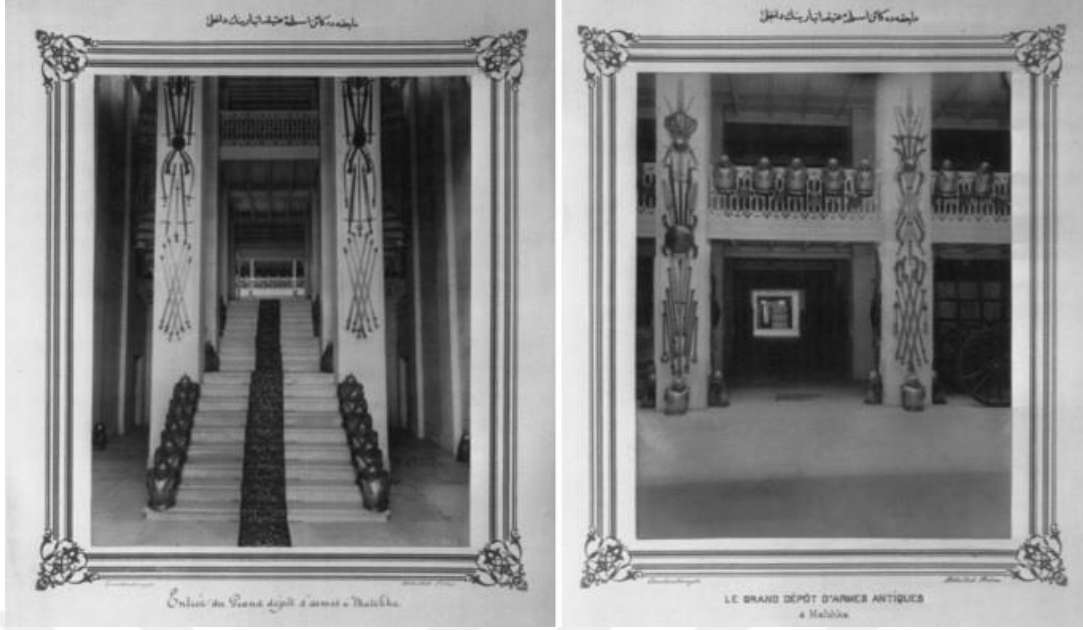
4.2.2 Maçka Silahhanesi-İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci

1955 yılında İTÜ'ye tahsis edilmesinin ardından, ilk büyük kapsamlı onarımı 1955-1960 yıllarında geçirmiştir (Tablo 4.30-4.34; Şekil 4.160-4.171). Yapının beden duvarları ile cephe özellikleri korunmuş, iç mekanlar yeniden inşa edilmiştir. Uygulamalarda betonarme taşıyıcı sistem, kaset döşeme, betonarme döşemeler, betonarme merdivenler yapılmıştır.

Tarihi net belli olmamakla birlikte 1955 dönüşümü öncesi olması muhtemel olan fotoğrafında yapının özgün cephe özellikleri (Ali Saim Ülgen Arşivi, <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/68218>), Yıldız Albümleri'nde yer alan 1880-1893 yıllarına ait fotoğraflarda ise özgün iç mekan mimari özellikleri görülmektedir (Şekil 4.145).

Şekil 4.144 Maçka Silahhanesi. Ali Saim Ülgen Arşivi
(<https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/68218>)

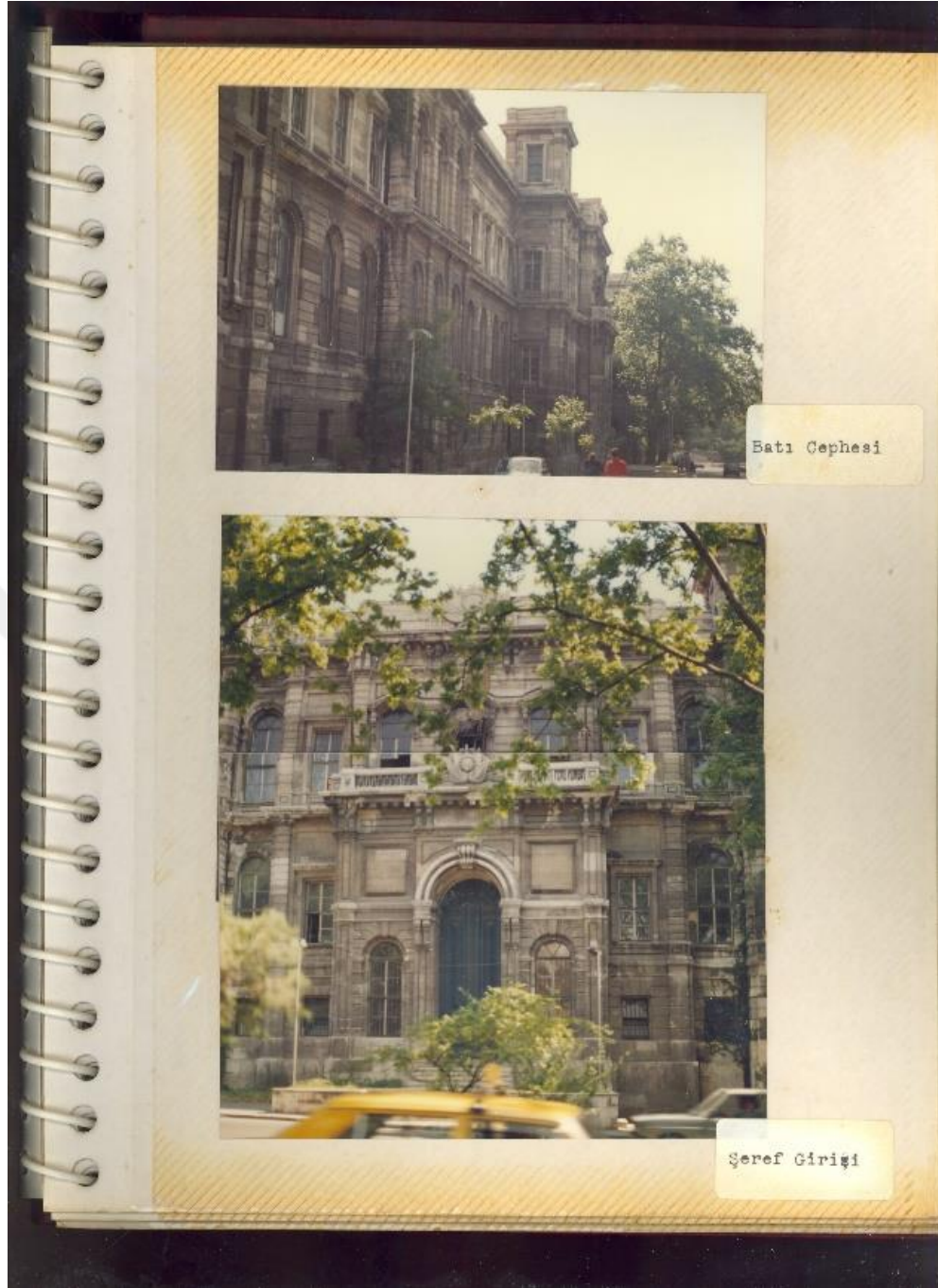

Şekil 4.145 Maçka Silahhanesi, 1880-1893 (İkiz, s. 22)

Şekil 4.146 Maçka Silahhanesi, 1880-1893 (İkiz, s. 23)

Yapı Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 14/05/1983 tarih 14947 sayılı karar ile 1955-1960 uygulaması sonrası aynen korunacak tarihi eser olarak tescil edilmiştir (5513 Sayı Maçka Silahhanesi Hakkında Konulu Belge Eki, S-11 Dosyası, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi).

Şekil 4.147 Maçka Silahhanesi, 1989 (İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, S-11, Maçka Silahhanesi Dosyası)

Şekil 4.148 Maçka Silahhanesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.149 Maçka Silahhanesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.150 Maça Silahhanesi iç mekan görünümü kaset döşeme (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.151 Maça Silahhanesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.152 Maçka Silahhanesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.153 Maçka Silahhanesi betonarme merdiven görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

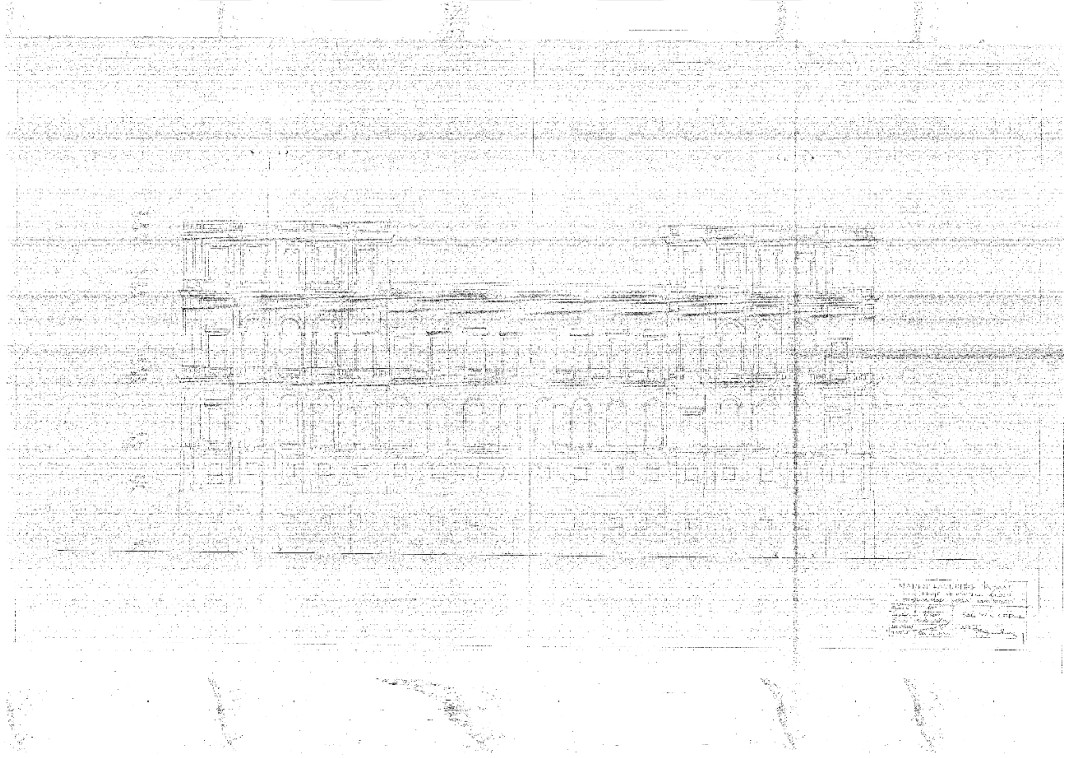
Şekil 4.154 Maçka Silahhanesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Silahhane binasının özgün işleviyle ilişkili olarak askeri eğitim amacıyla kullanılmasının ardından, 3-I56I4 Karar numaralı Başbakanlık Muamelat Umum Müdürlüğü Karar Müdürlüğü tarafından 17/09/1952 tarihinde Askeri Müze olarak kullanılması uygun görülmüştür (30-18-1-2_130-70-4, TCCDAB).

1955 yılında İTÜ'ye tahsis edilmesinin ardından, ilk büyük kapsamlı onarım 1955-1960 yıllarında yapılmıştır (Şekil 4.155-156). Yapının beden duvarları ile cephe özellikleri korunmuş, iç mekanlar yeniden inşa edilmiştir. Maçka Silahhanesi'nin

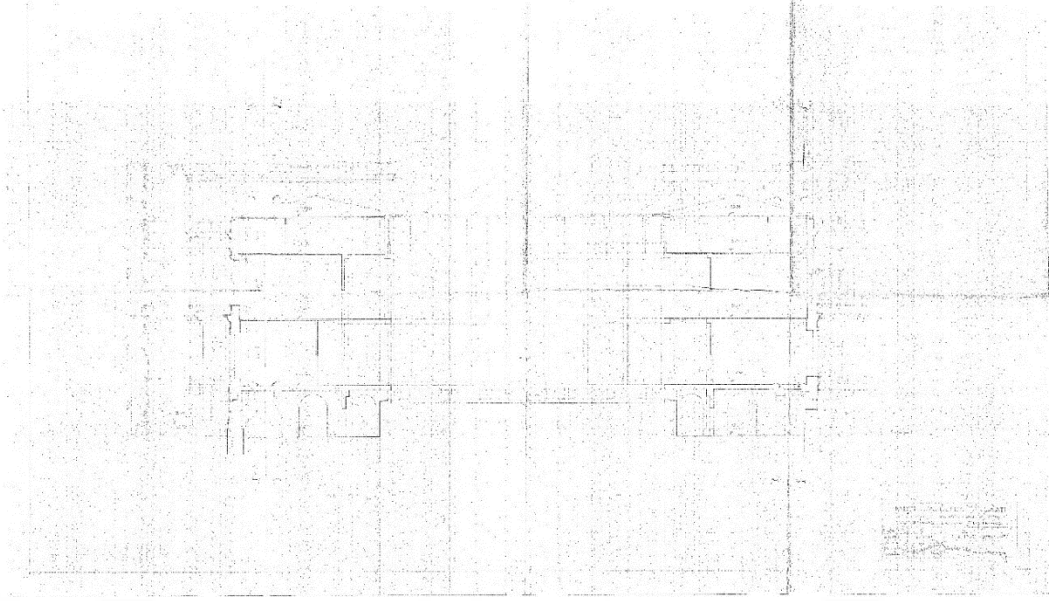
1955 yılında İTÜ Maden Fakültesi olarak kullanılmak üzere tahsis edilmesinin ardından Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu üyesi Tahsin Öz yapılacak müdahalelerin projelerin kurula getirilmesini istemiştir.⁸ Bunun üzerine kurula getirilen projeler incelenerek bina dış cephesinde herhangi bir değişiklik olmayacağı anlaşılarak projeler uygun görülmüştür (458, 1956). Projeler İTÜ Proje ve Kontrol Bürosu tarafından Doç. Mimar Doğan Erginbaş yürütücülüğünde hazırlanmıştır (S-11, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi). Uygulamalarda betonarme taşıyıcı sistem, kaset döşeme, betonarme döşemeler, betonarme merdivenler yapılmıştır. İkinci bodrum kata günümüzde mevcut olan konferans salonuna bu dönemki projelerde rastlanmamıştır. Bu sebeple bu uygulamanın 1989 uygulaması sırasında yapılmış olması muhtemeldir.

Yapının eğitim amacıyla kullanılmak üzere 1955 yılında tahsisinin ardından bina ihtiyaç görülen mekanlar doğrultusunda iç mekan düzeyinde yeniden inşa edilmiştir.

Şekil 4.155 Maçka Silahhanesi, Maden Fakültesi dönüşüm projesi, 1955 (S-11, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi)

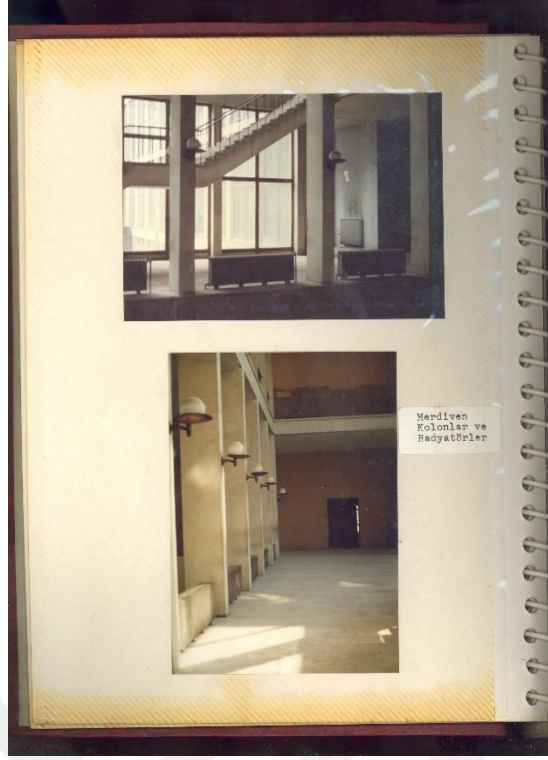
⁸ Bu belgede yapı adı Maçka Kışlası/Darül-esliha olarak geçmektedir.

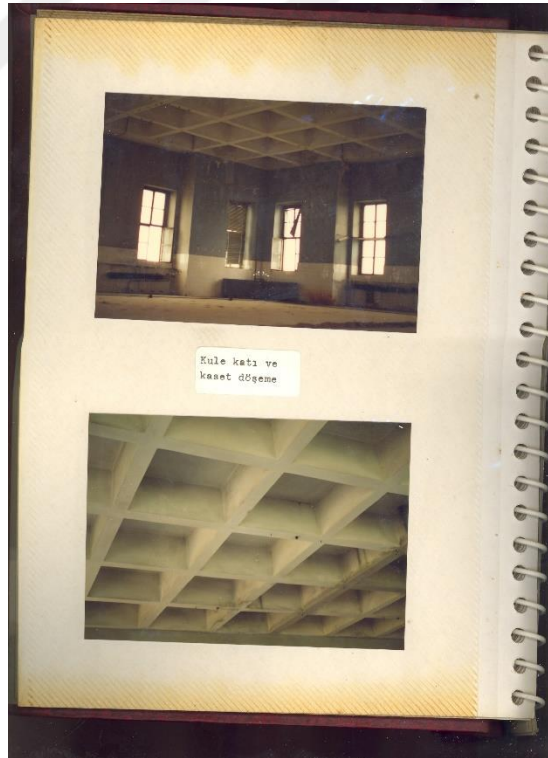
Şekil 4.156 Maçka Silahhanesi, Maden Fakültesi dönüşüm projesi, 1955 (S-11, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi)

1960-1989 yılları arasında İTÜ Maden Fakültesi olarak kullanılmış olan bina 1989 tarihinden itibaren Mimarlık Fakültesi kullanımına verilmek istenmiştir. Bu tarihte yapının onarıma ihtiyacı olmuş, başka bir fakülte kullanımı için gerekli olan ihtiyaçlar kapsamında değişiklikler yapılması istenmiştir (387, S-11 Dosyası, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi). Bu süreci izleyen günlerde Mimarlar Odası İstanbul Şubesi tarafından yapılan şikayet sonucu yapıda ruhsatsız onarım ve yıkım çalışmaları yapıldığı tespit edilmiştir (387, S-11 Dosyası, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi). İTÜ Rektörlüğü tarafından hazırlanmış olan bir belgede yapının 1955-1960 yılları arasındaki dönüşüm uygulamaları restorasyon olarak tanımlanmaktadır.

Yapının iç mekanları eğitim amacıyla kullanılmak üzere yeniden tasarlanmış ve inşa edilmiştir. Sınıflar, derslik ve atölyeler ışık alacak şekilde konumlandırılmış ve koridorlar avludan ışık almaktadır. Dış cephesinde yer alan taşıyıcılar dışında bazı mekanlarda kagir taşıyıcı yapı elemanlarını ya da duvarları görmek mümkündür. Binanın avluya bakan koridorlarında 1955-1960 yılları arasındaki dönüşüm çalışmalarında yapılmış olan betonarme kolon dizisi görülmektedir. (Şekil 4.160-171).

Şekil 4.157 Maçka Silahhanesi, 1989 (S-11 Dosyası, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi)

Şekil 4.158 Maçka Silahhanesi, 1989 (S-11 Dosyası, İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi)

Şekil 4.159 Maçka Silahhanesi, özgün duvar (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Tablo 4.30 Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu strüktürel değişim tablosu

Güçlendirmeler ve Yeniden Yapımlar	Taşıyıcı sistem entegrasyonu
-Beden duvarlarında güçlendirme	-BA taşıyıcı sistem entegrasyonu (taşıyıcı elemanlar yenilenmiştir) -BA döşeme yapımı

Tablo 4.31 Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu plan düzeni değişimi tablosu

Bütüncül Değişim	Kısmi Değişim			
	Mekan Eklentileri/ Oluşturma	Düşey sirkülasyonun yerini değişirme	Ek yapı	Kat Eklentisi
Plan şeması bütünüyle değiştirilmiştir.	Derslik, atölye çay ocağı, depo vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	Avlu izdüşümü hizasına bodrum katta konferans salonu eklenmiştir.	Bodrum kata konferans salonu eklenmiştir

Tablo 4.32 Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu cephe düzeni değişimi tablosu

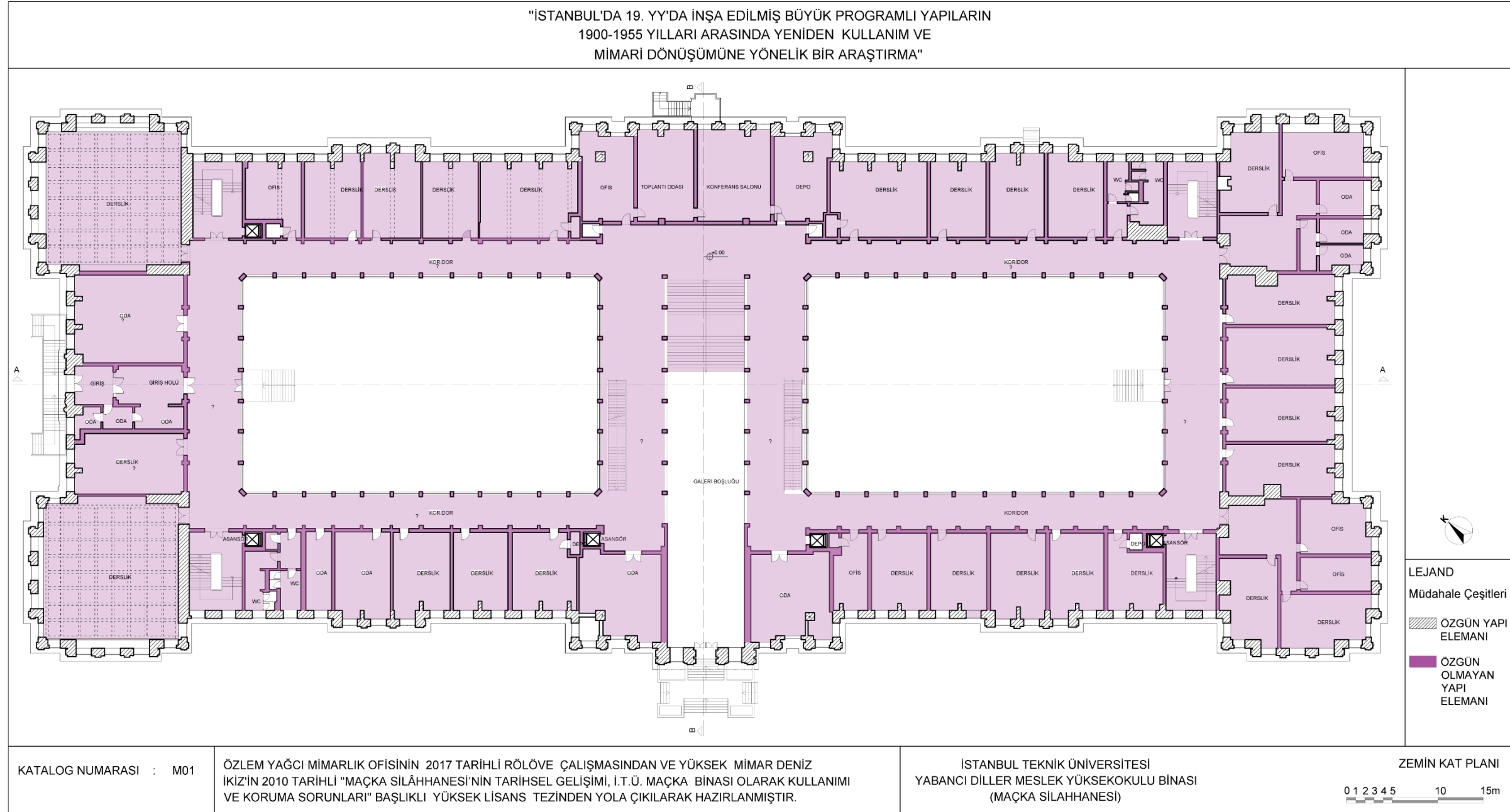
Doluluk-boşluk oranı/toplam yüzeyler	Mimari düzen (biçimsel değişiklikler, üslup öğelerinin kaldırılması veya eklenmesi)
Kısmi değişiklikler?	?

Tablo 4.33 Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu yapı elemanları değişimi tablosu

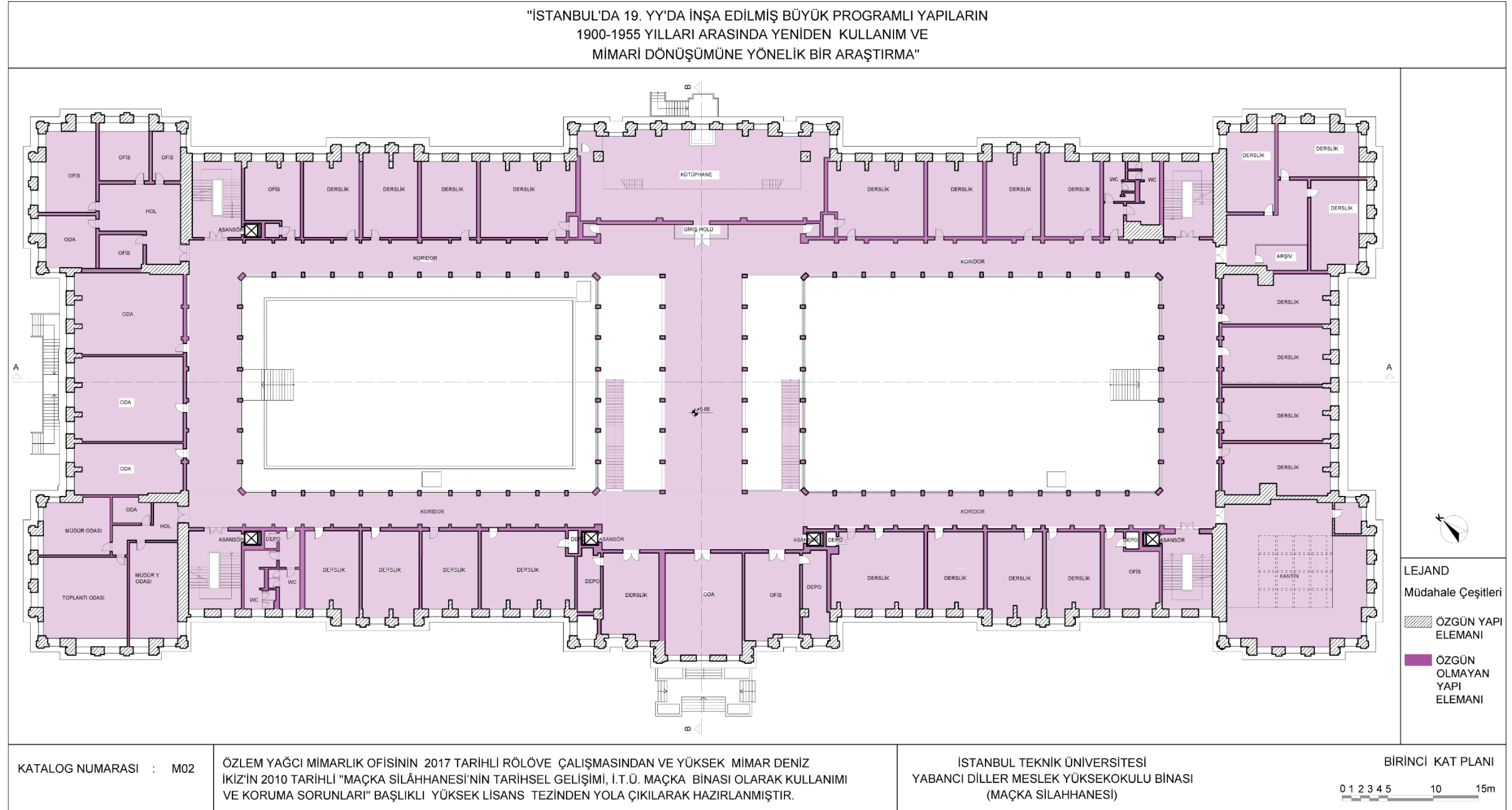
Kapı-pencere sistemi değişimi	Kapı-pencere boşluğu ekleme/kaldırma	Tavan-döşeme kaplamaları	Çatı örtüsü	Su tahliye sistemi (yatay dereler-yağmur iniş boruları)	Elektrik tesisatı	Su tesisatı	Isıtma tesisatı	Eklenen merdivenin yapım sistemi
+	+	+	+	+	+	+	+	BA merdiven

Tablo 4.34 Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu süsleme ve bezeme değişimi tablosu

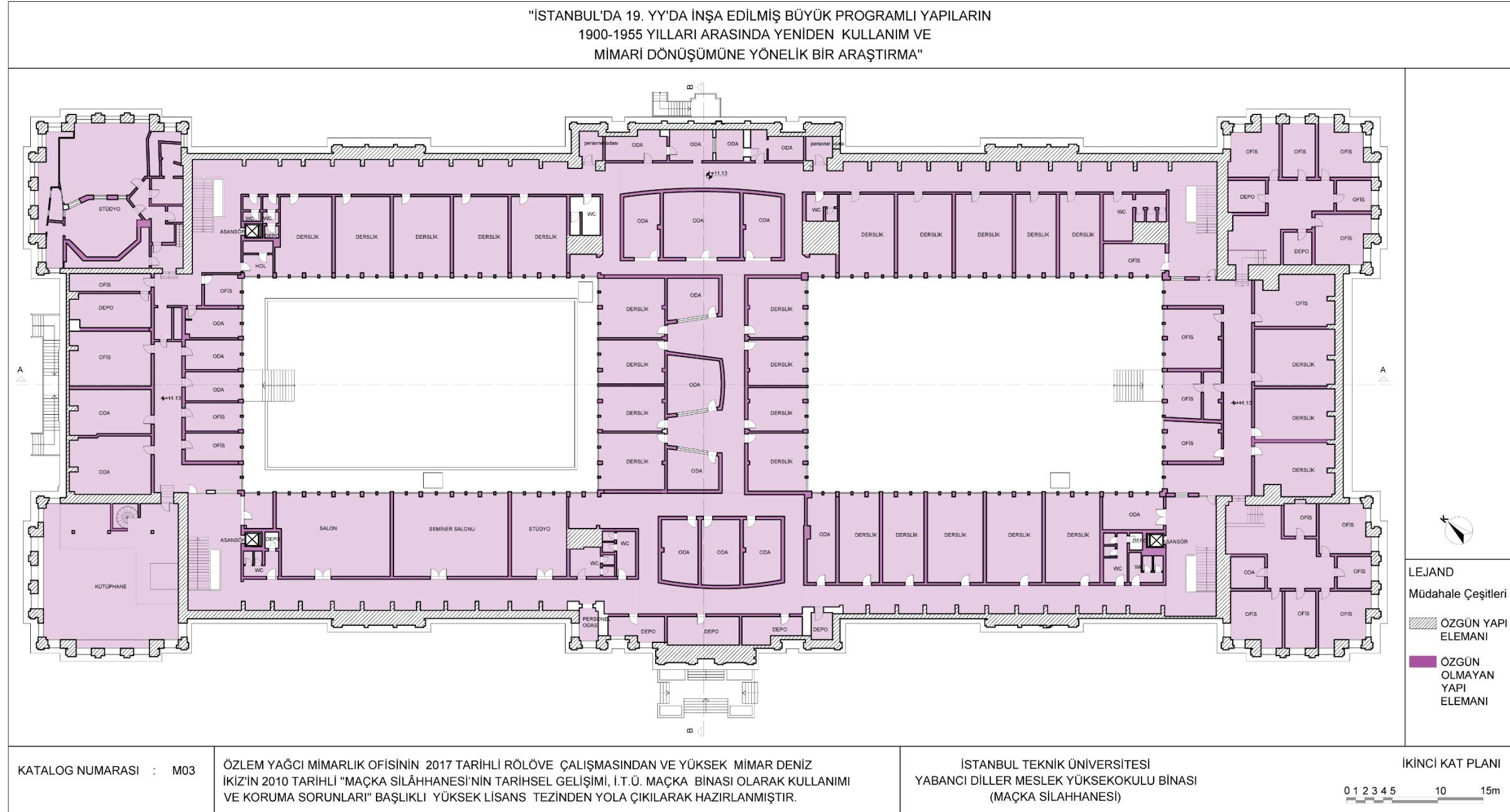
Kalemişleri	Tavan süslemeleri
Kalemişi özgün halinde yoktur.	Korunmamıştır.

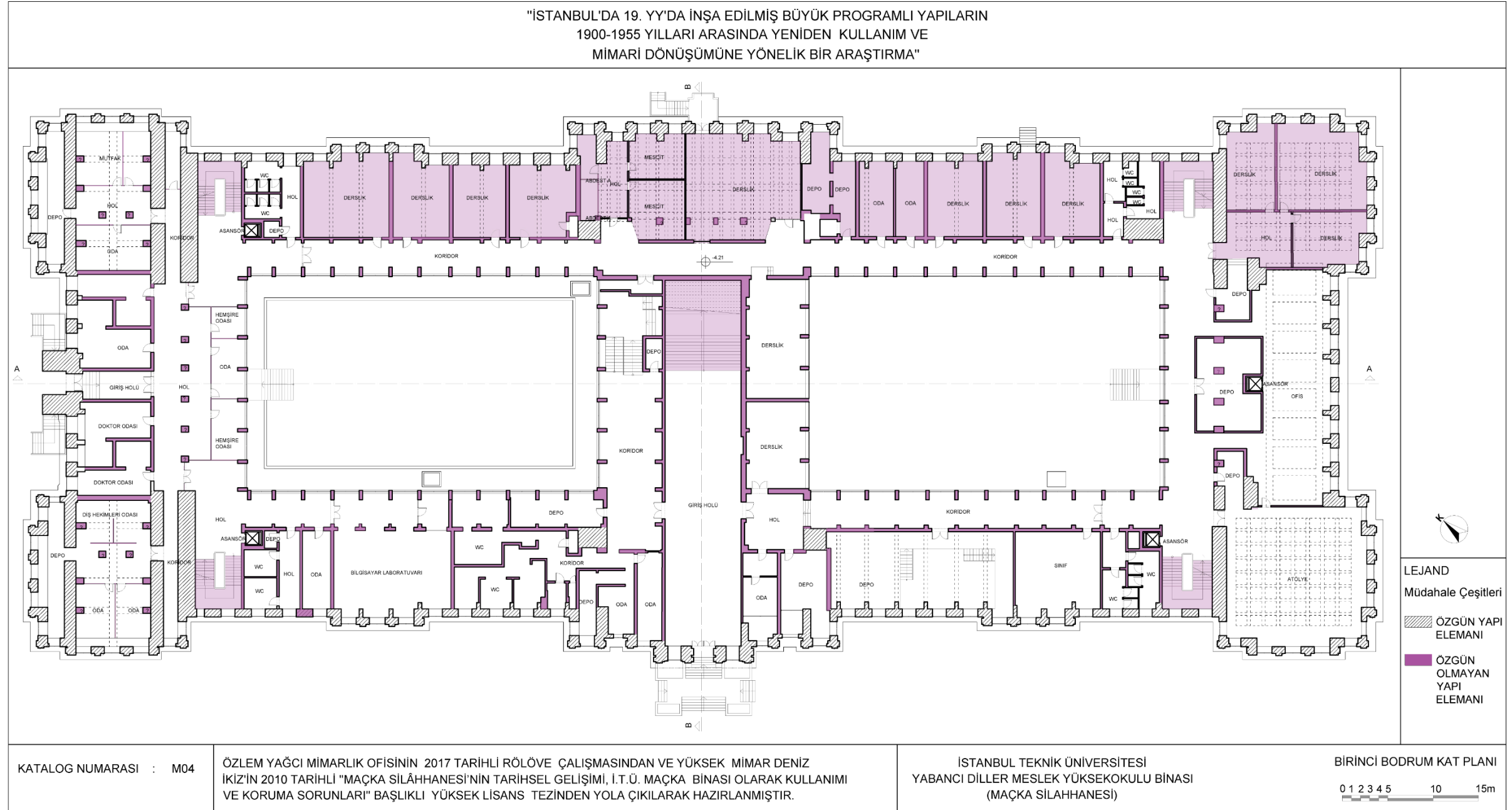
Şekil 4.160 İTÜYDMYO zemin kat planı (Kaytan, 2022)

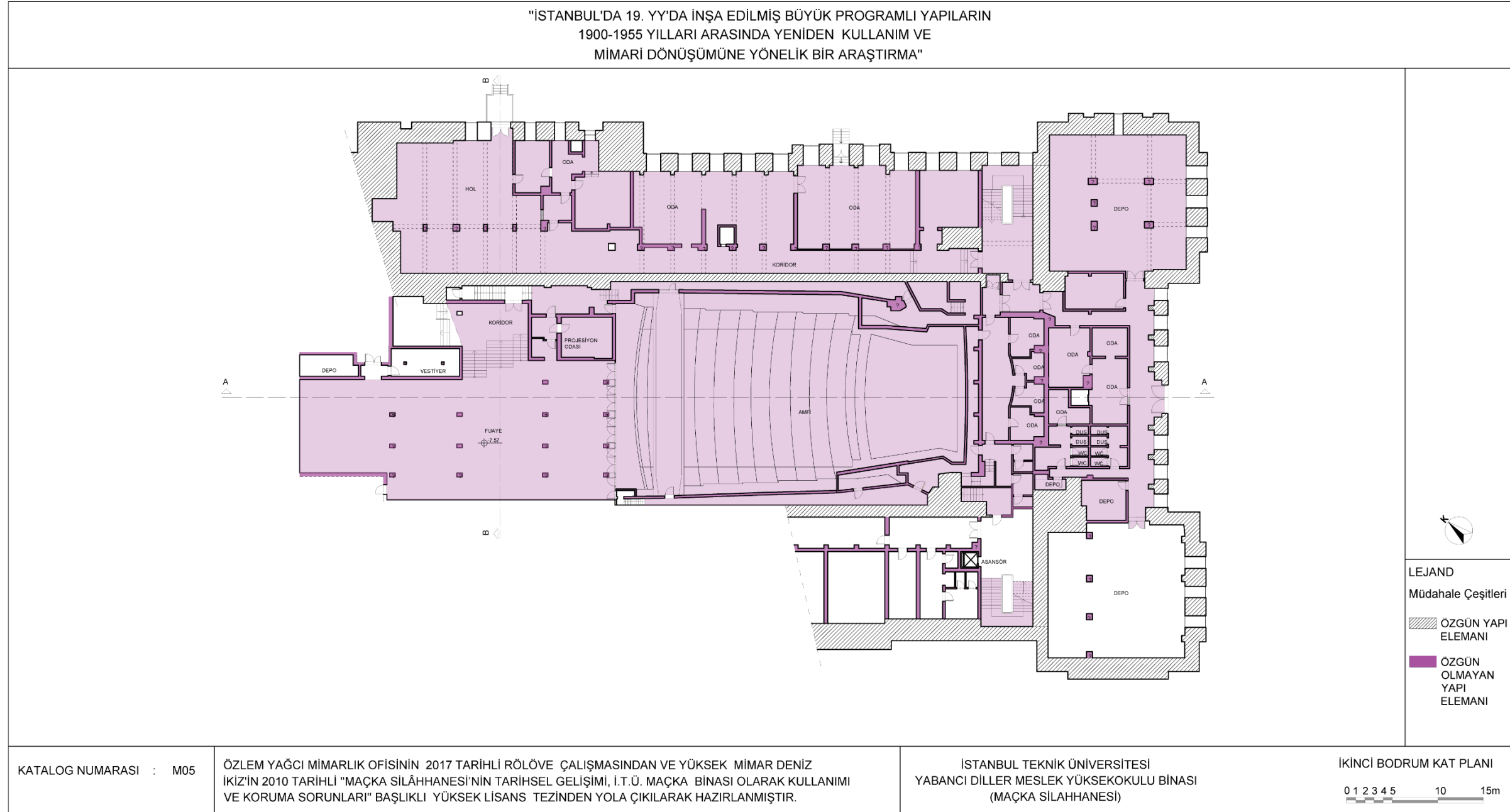
Şekil 4.161 İTÜYDMYO birinci kat planı (Kaytan, 2022)

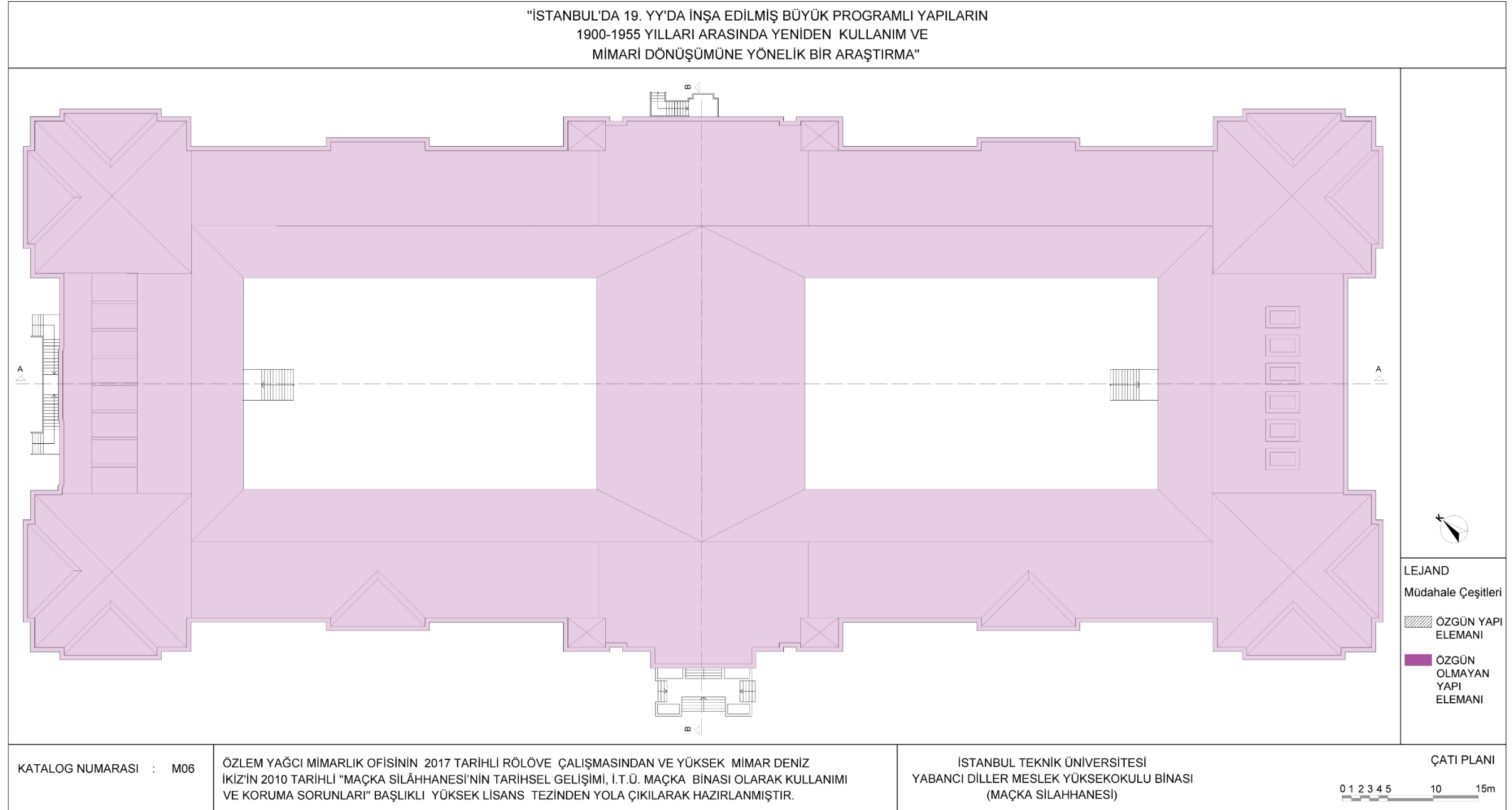
Şekil 4.162 İTÜYDMYO ikinci kat planı (Kaytan, 2022)

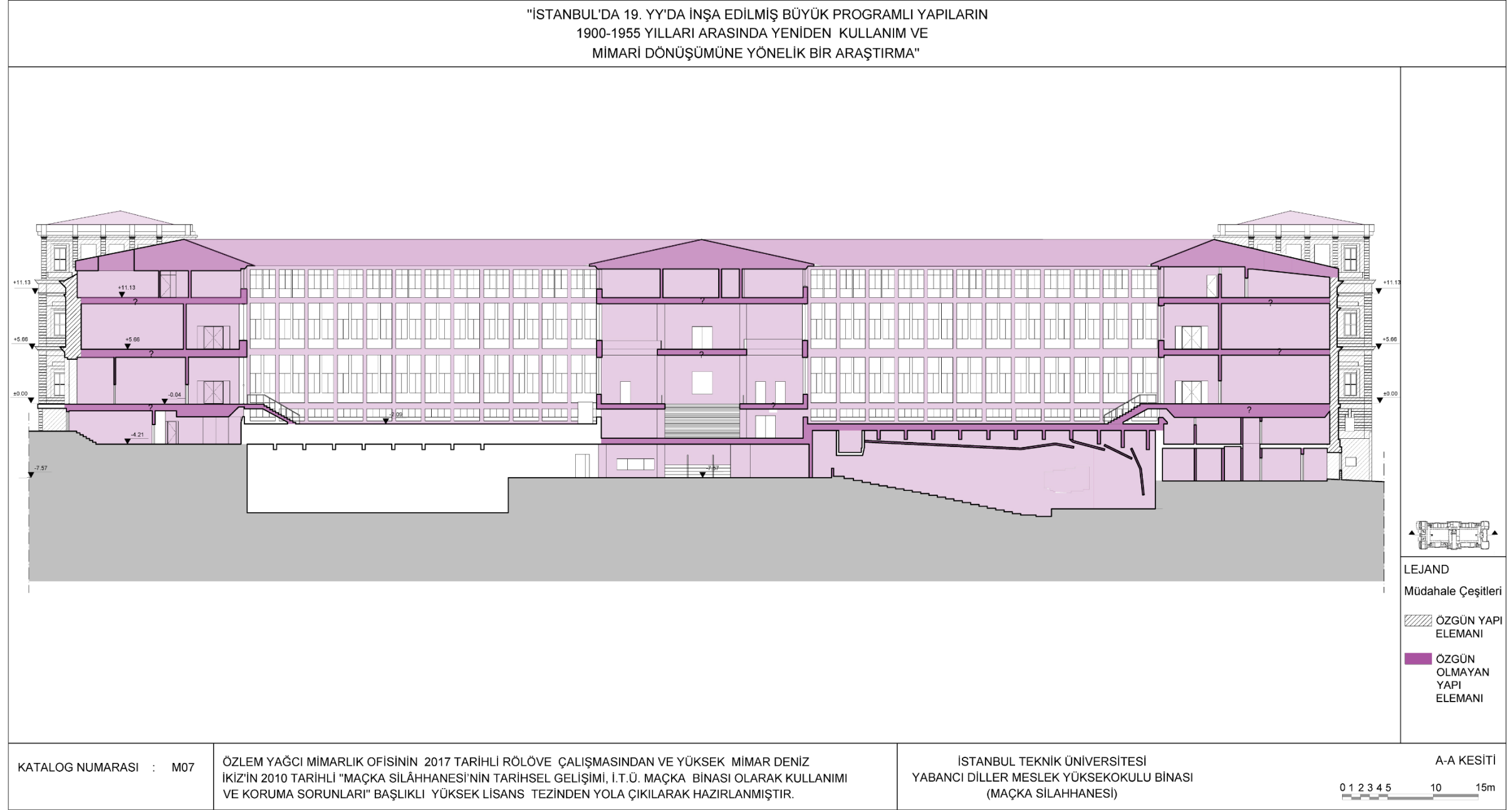
Şekil 4.163 İTÜYDMYO birinci bodrum kat planı (Kaytan, 2022)

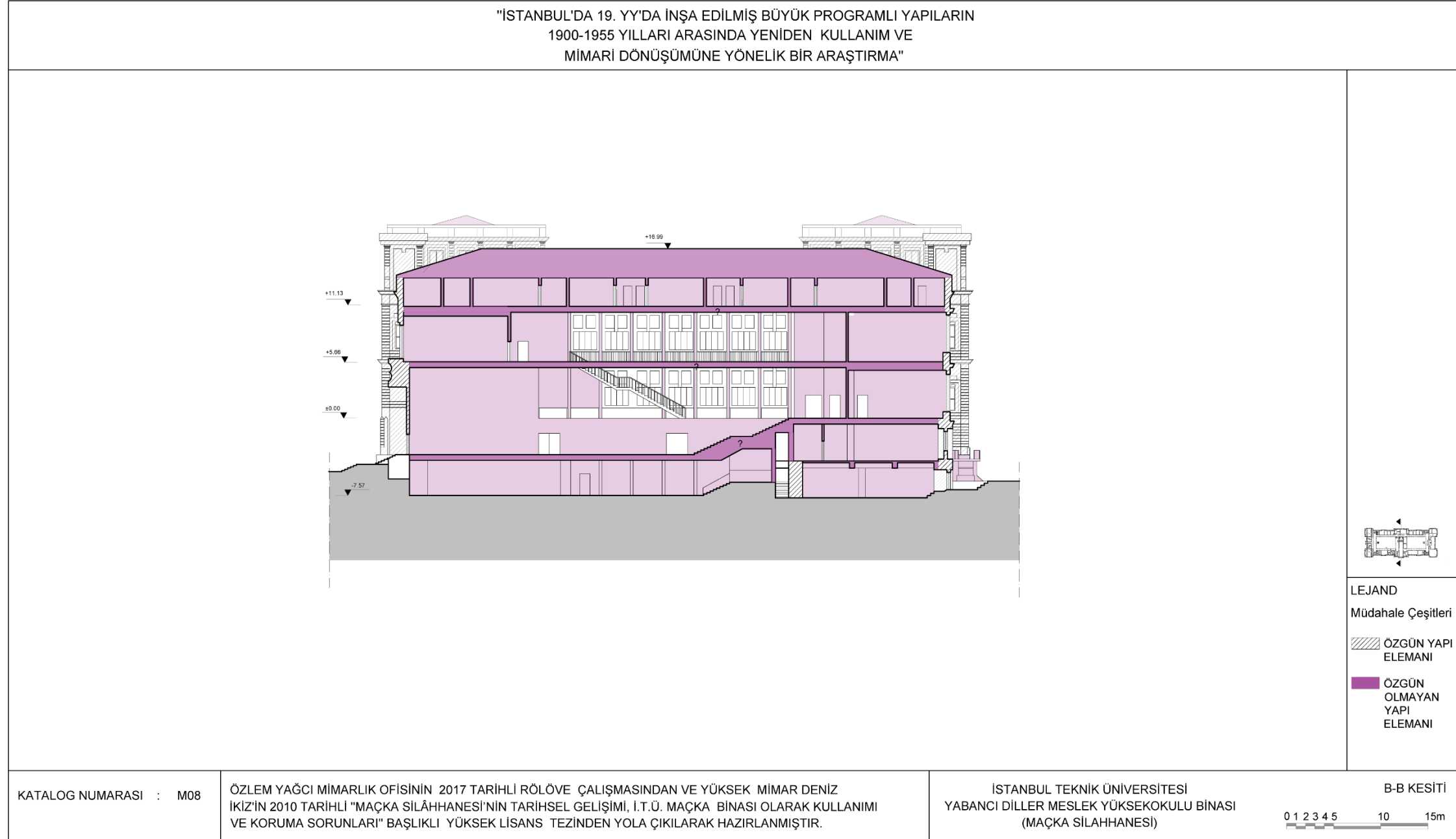
Şekil 4.164 İTÜYDMYO ikinci bodrum kat planı (Kaytan, 2022)

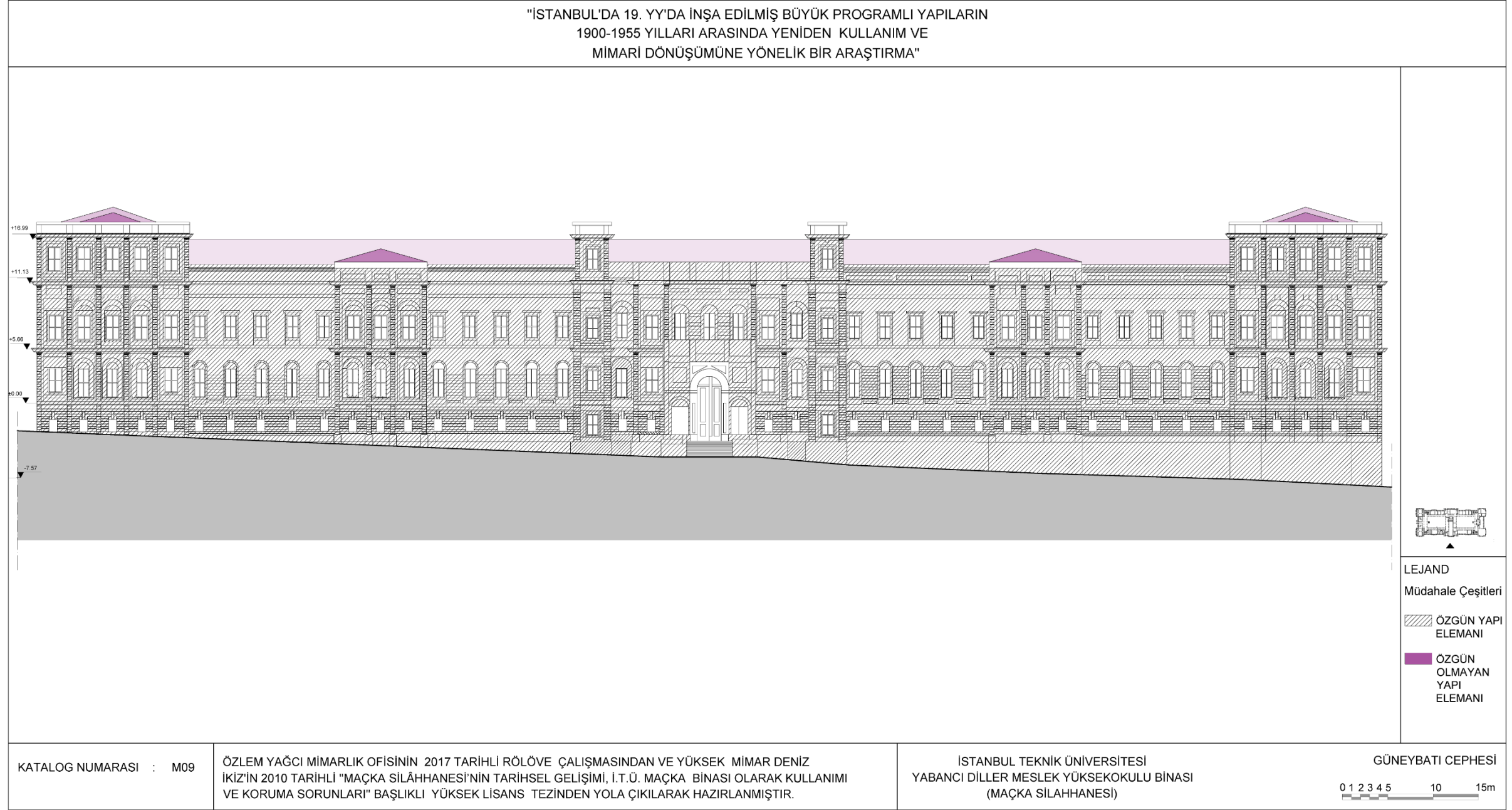
Şekil 4.165 İTÜYDMYO çatı planı (Kaytan, 2022)

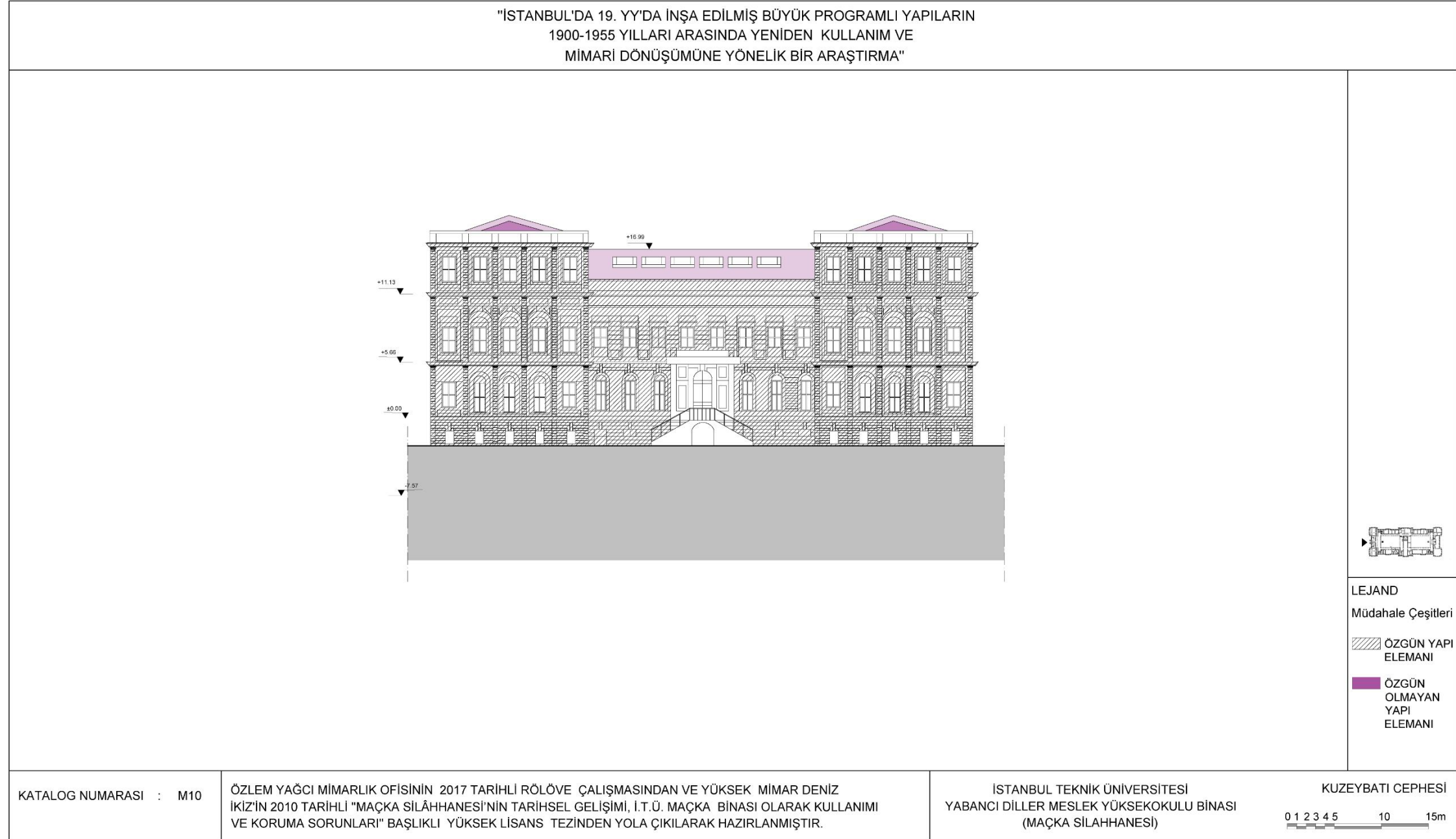
Şekil 4.166 İTÜYDMYO A-A kesiti (Kaytan, 2022)

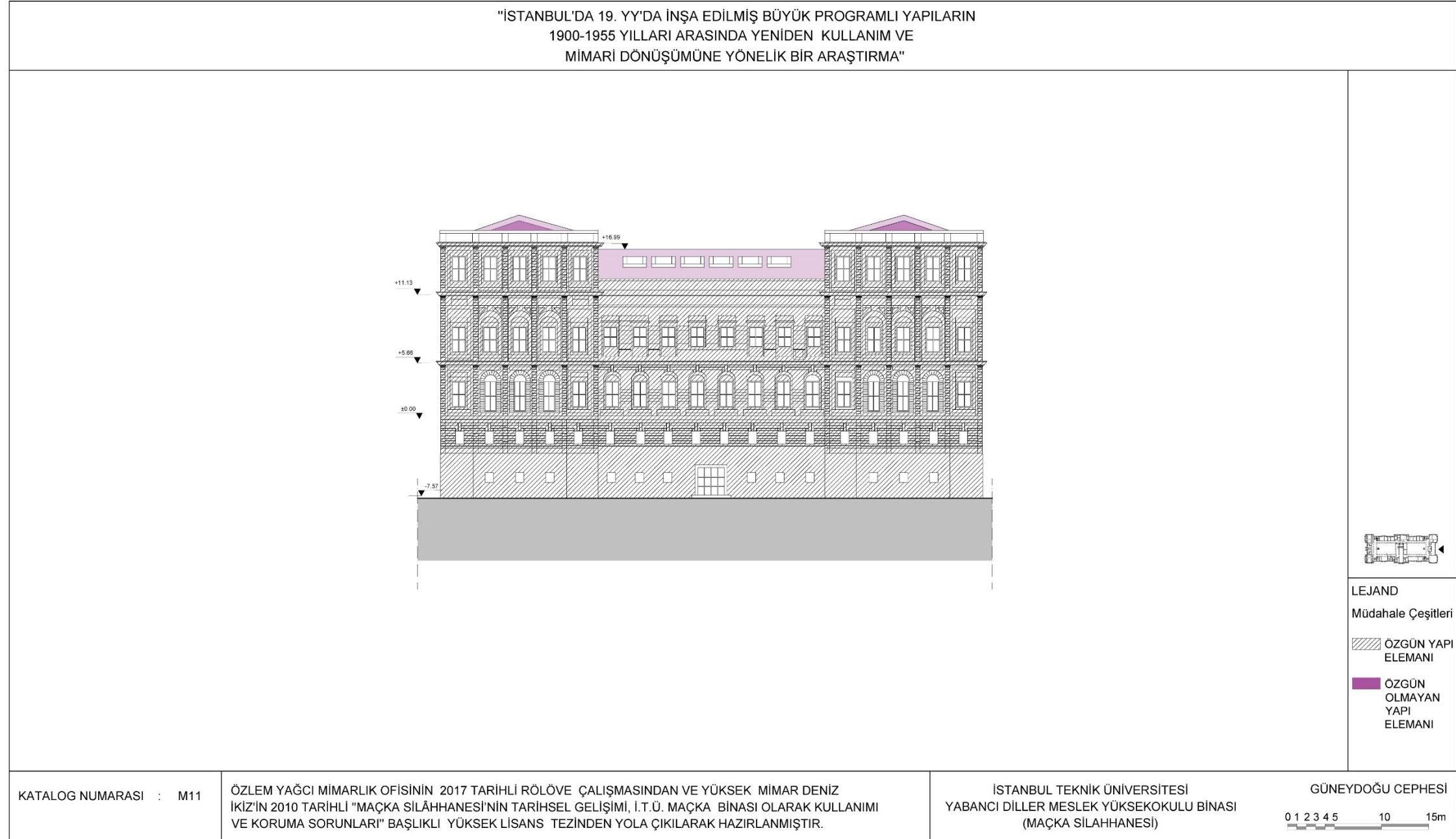
Şekil 4.167 İTÜYDMYO B-B kesiti (Kaytan, 2022)

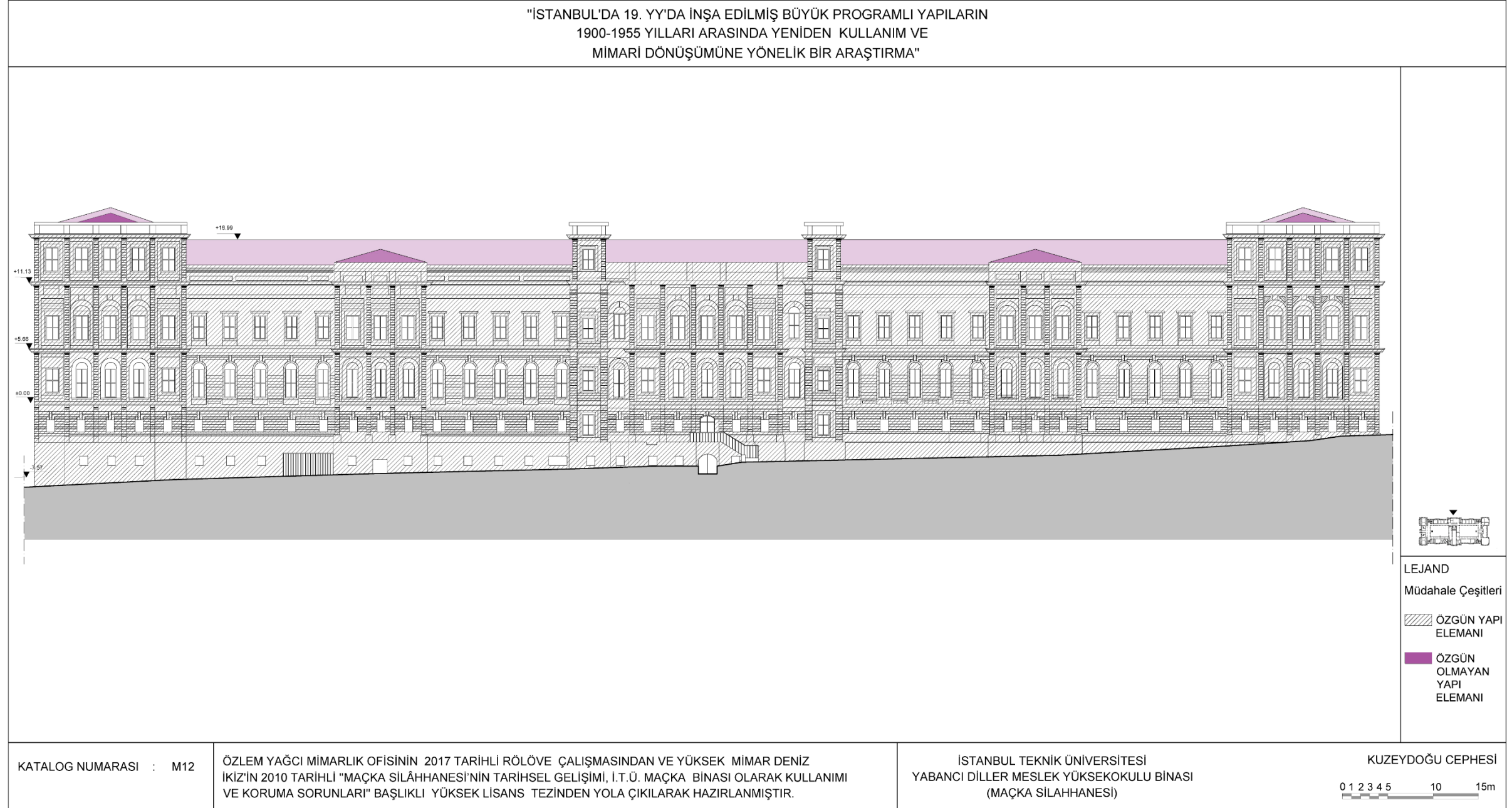
Şekil 4.168 İTÜYDMYO güneybatı cephesi (Kaytan, 2022)

Şekil 4.169 İTÜYDMYO kuzeybatı cephesi (Kaytan, 2022)

Şekil 4.170 İTÜYDMYO güneydoğu cephesi (Kaytan, 2022)

Şekil 4.171 İTÜYDMYO kuzeydoğu cephesi (Kaytan, 2022)

4.2.3 Çifte Saraylar; Cemile ve Münire Sultan Sarayları-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci

Çifte Saraylar; Cemile ve Münire Sultan Sarayları-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi binaları, 07.07.1993 tarih ve 4720 sayılı kurul kararıyla kentsel sit alanı ilan edilen bölgede yer almaktadırlar. Yapıların yer aldığı 33 ada 3 ve 18 numaralı parseller 21.12.2010 tasdik tarihli 1/1000 ölçekli Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planında istikamet kesintili Yüksek Öğretim Tesisleri Alanında yer almaktadırlar (M.34.6.BEB.36/2012-9772). 3 parselde yer alan Cemile Sultan Sarayı'nın mülkiyet hakkı Maliye Hazinesi'ne aittir.

İl	İstanbul	Türkiye Cumhuriyeti TAPU SENEDİ		FOTOĞRAF		
İlçesi	Beyoğlu					
Bucağı						
Mahalləsi	Pirolaşmasan					
Köyü						
Sokağı	Mebusan cad.					
Mevkii						
Emil. Vergi. Mez. No.	Satış Bedeli	Pafra No.	Ada No.	Parsel No.	Yüzölçümü	
		136	33	3	He.	Mt. Dm.
					-	3497 00
Vasfı	Başçellî Kâğız saray					
Sınırı	plânındadır.					
İktisabı	21.1.1946tarihli ile kadastro tesbi suretiyle kayıtlıdır.					
Sahibi	Maliye Hazinesi .					
GAYRİMENKULÜN						
Cilt No.	Yerim. No.	Cilt No.	Sıra No.	Sıra No.	Yerim. No.	Sıra No.
		2	118		21.1.1946	
Sayfa No.		Saklı ve muhafaza				Cilt No.
Sıra No.		Mühür				Sayfa No.
Tarihi		NOT : Mülkiyet hakkı, tapu senedi ile kanıtlanmaktadır.				Sıra No.
						Tarihi

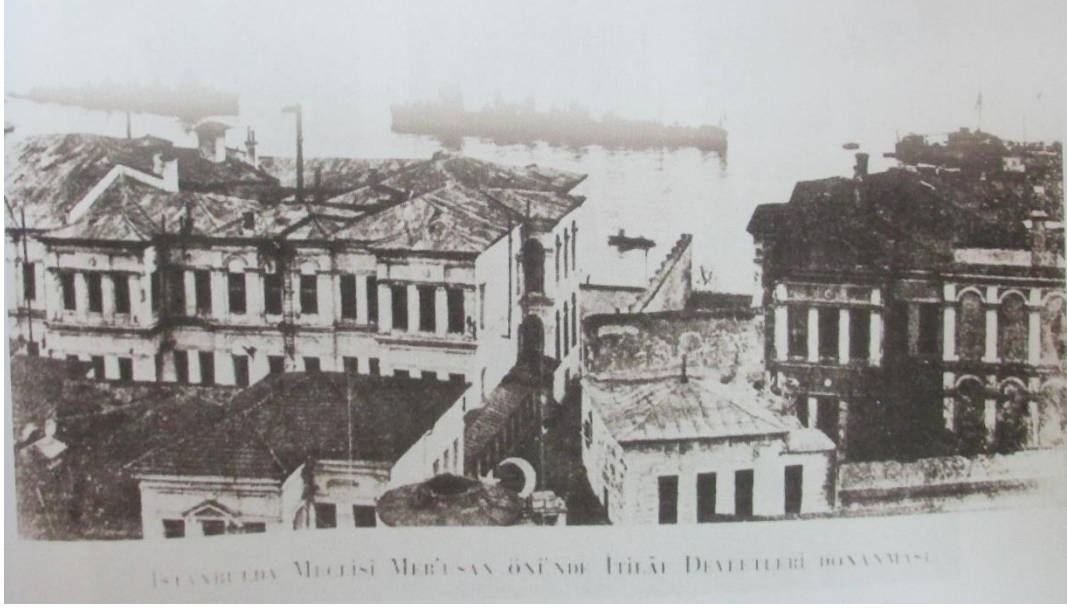
Şekil 4.172 Taşınmaza ait tapu senedi (İstanbul II KTVKBKM Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2)

Şekil 4.173 MSGSÜ deniz cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.174 MSGSÜ deniz cephesi, kapsamlı dönüşüm uygulamaları öncesi görünüm (<https://www.arkhesanat.com/mimar-sinan-guzel-sanatlar-eski-adiyla-sanayi-i-nefise-mektebini-tarihcesi-nedir/>)

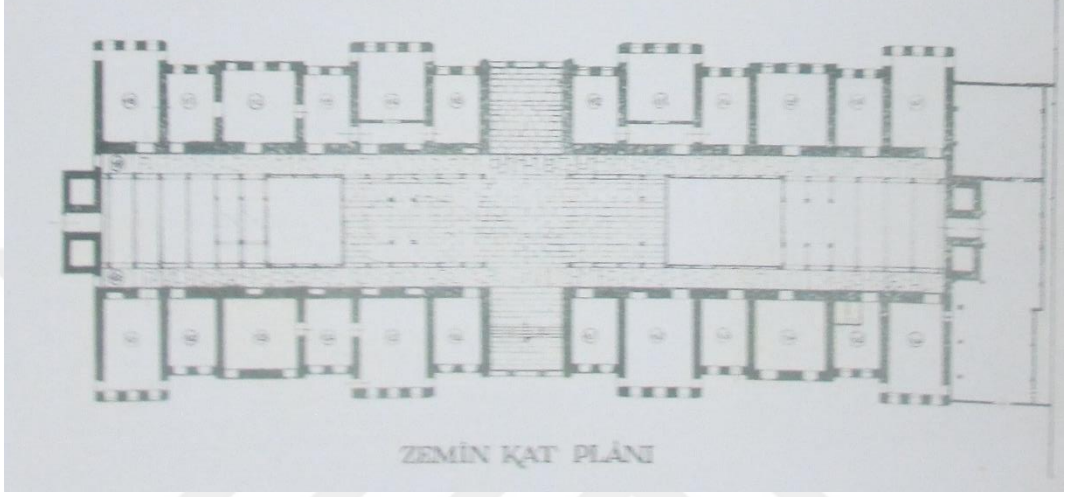
Şekil 4.175 Kapsamlı dönüşüm uygulamaları öncesi görünüm (İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, MSGÜ Dosyası, M-2)

Şekil 4.176 MSGÜ deniz cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2020)

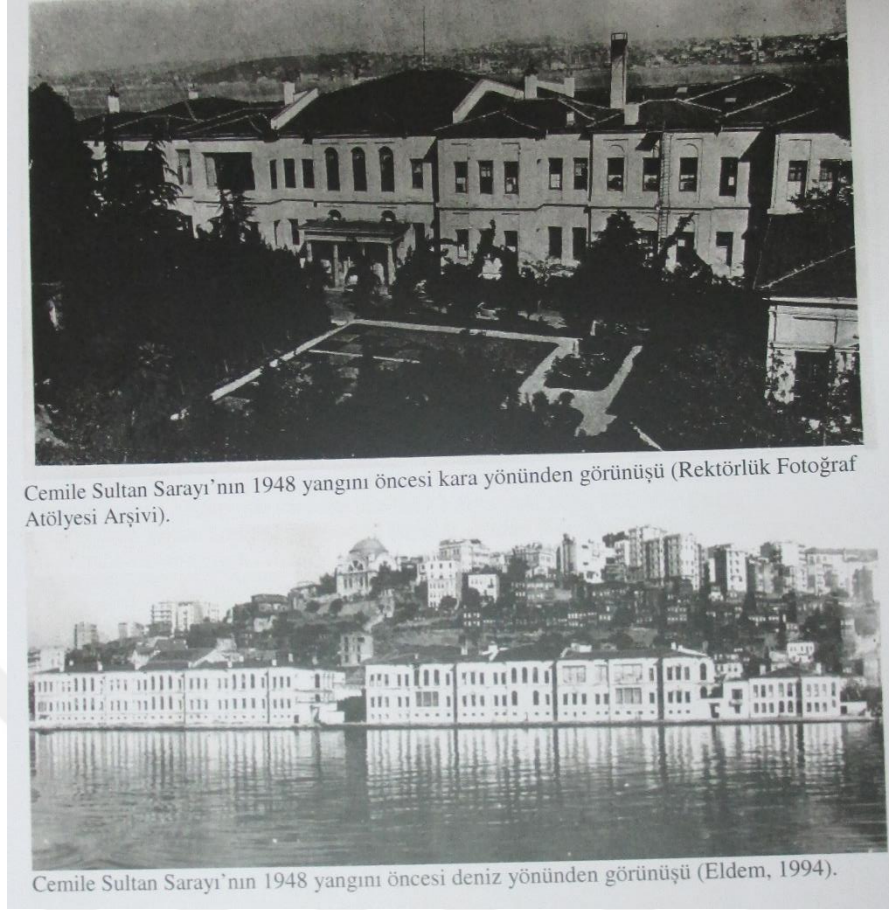
İşlev değişikliği kapsamında yapılarda gerçekleştirilen dönüşüm ve onarım uygulamaları (Tablo 4.35-4.39; Şekil 4.212-4.224) farklı tarihlerde karşımıza çıkmaktadır. Çifte Saray yapılarından Cemile Sultan Sarayı ilk tahsis edilendir.

1910 yılında yapının Meclis-i Mebusan olarak kullanılması amacıyla satın alınmasının ardından yeniden işlev kapsamında ilk onarımlar bu tarihlerde uygulanmaya başlamıştır. Orta ve yan sofaların biçimlenişi değiştirilmiş, takviye için taşıyıcılar konulmuş ve asma katlar ilave edilmiştir (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 7).

Şekil 4.177 Zemin Kat Planı (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 7)

1926 yılında Cemile Sultan Sarayı'nın Sanayi-i Nefise Mekteb-i'ne tahsis edilmiştir. 1927'de okulun adı Güzel Sanatlar Akademisi olmuştur. 1926 yılındaki tahsisin ardından yeni işlevin ihtiyacı doğrultusunda kuzey yönünde yer alan yan sofa ikiye ayrılarak resim atölyesi ve kütüphane olarak; üst kat sofası ise konferans salonu olarak kullanılmıştır. Bu dönemde resim ve heykel atölyelerine daha fazla ışık alabilmek amacıyla cephede yer alan çoklu pencere grupları birleştirilmiştir (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 7).

Cemile Sultan Sarayı'nın 1948 yangını öncesi kara yönünden görünüşü (Rektörlük Fotoğraf Atölyesi Arşivi).

Cemile Sultan Sarayı'nın 1948 yangını öncesi deniz yönünden görünüşü (Eldem, 1994).

Şekil 4.178 Cemile Sultan Sarayı'nın 1948 yangını öncesi görünümü (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 7)

29/11/1994 tarihli bir belgede, MSGSÜ Fındıklı Kampüsü'nde 1932 yılında yer alan yapıların durumundan bahsedilmektedir. Bu belgede Cemile Sultan Sahil Sarayı ana bina olarak belirtilmiş olup; birinci kat bir sofa 18 oda, ikinci kat bir sofa 22 oda, üçüncü kat tavan arası olarak tarif edilmektedir (Şekil 4.179; 2980, 1996, İstanbul II Numaralı KTVKBKM). Başka bir belgede; Fındıklı'da yeniden inşa olunan Akademi binasının, 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 23. Maddesi⁹ ve İstanbul Valiliği'nin teklifine istinaden Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsisinin uygun görüldüğü belirtilmektedir (2980, 1996).

⁹ Madde 23 - Devlete ait bilumum gayrimenkul emval, tapu idaresince Hazine namına tescil ve Maliye Vekaleti tarafından idare olunur. Bunlardan bir daireye tahsisi icap edenler o daireye, istimal olundukları müddetçe bila icar verilebilir (1050 Muhasebei Umumiye Kanunu).

T.C.
BEYOĞLU KAYMAKAMLIĞI
İlçe Özel İdare Müdürlüğü

SAYI : 24/22

İstanbul

KONU : Pürtelaş mah.

..28/11../1994

33 ada 3 parsel.

MİMARŞİNAN ÜNİVERSİTESİ-D.G.S.A MEZUNLARI

DERNEĞİ

İLGİ: 25.10.1994 T.ve 159 sayılı dilekçeniz.

Beyoğlu İlçesi Pürtelaş mahallesi Mebuzan caddesi 13pafta 33 ada 3 parsel sayılı 12/14 kapı numaralı Güzel Sanatlar Akademisi binası 1932 senesi tahrir tesbitli olarak vergiye kayıt edilmiş olup kayıtlı müştemilatı aşağıda gösterilmiştir.

Dilekçenize cevaben bildirilir.

Bilgilerinizi rica ederim.

ATILTA YAŞA

Beyoğlu Kaymakamı

MÜŞTEMİLAT: Zeminde kömürlük ve odunluktaş oda,

Birinci kat: Bir sofa onsekiz oda.

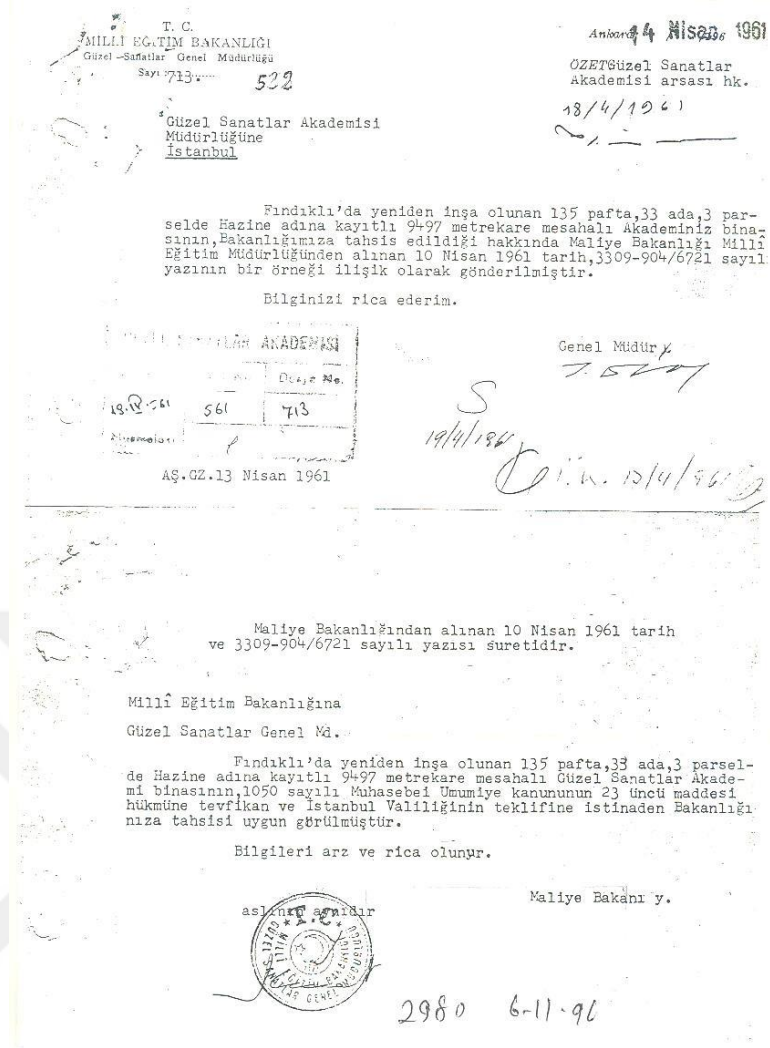
İkinci kat : bir sofa yirmiiki oda.

Üçüncü kat : Tavan arası

Ayrıca sakatlık bina: Zeminde altı oda ve üstünde yedi oda geniş bahçesi ve rıhtımı vardır.

2980 6.11.96

Şekil 4.179 1932 yılında yapıların durumu (2980, 1996, İstanbul II Numaralı KTVKBKM)

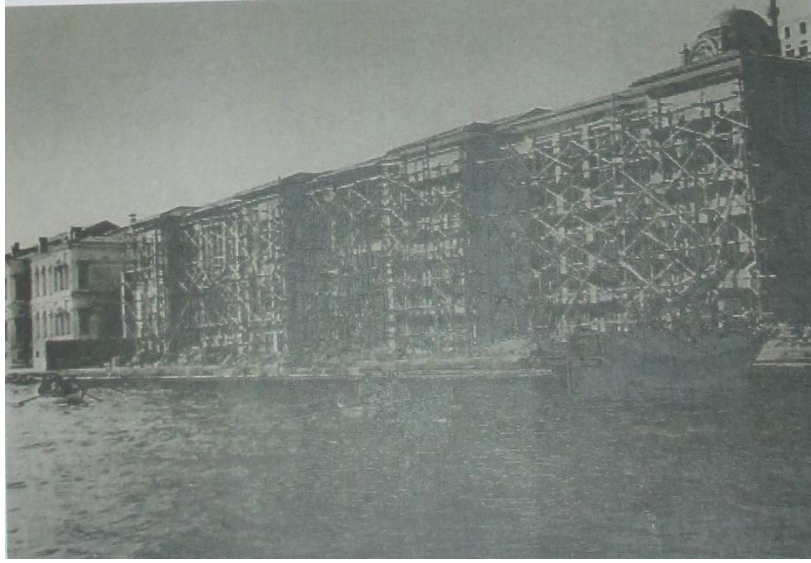

Şekil 4.180 10 Nisan 1961 tarih ve 3309-904/6721 sayılı yazı, (2980, 1996, İstanbul II Numaralı KTVKBKM)

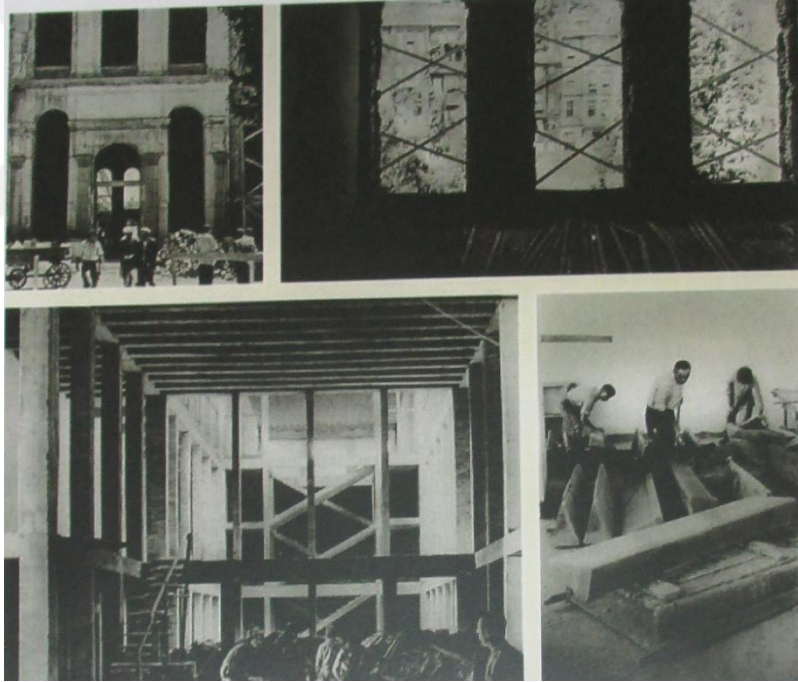
1948 yılında Cemile Sultan Sarayı'nın yanması sonucu yapı kullanılamaz hale gelmiştir. Ahşap döşeme ve tavanların yangının hızla yayılmasına yol açtığı düşünülmektedir (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 8). Bina uzun süre kullanılamaz halde boş kalmış, dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün emir ile yeniden ihya edilmesi için çalışmalar başlamıştır (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 9).

Başbakanlık Müsteşarı tarafından İstanbul Valiliği'ne gönderilen yazıda Türk Yüksek Mimarlar Birliği'nin toplantısında yanan Güzel Sanatlar Akademisi binasının mevcut yerinde yeniden inşası için maddi ve manevi katkı sunmaya hazır olduklarını belirttikleri, Başbakanlıkça bu tavrın takdir edildiği, Milli Eğitim

Şekil 4.181 10/04/1948 yılında Türk Yüksek Mimarlar Birliği Başkanı Yüksek Mimar Bedri Tımay'ın yollamış olduğu telgraf (30-10-0-0 / 213-448-23, TCCDAB)

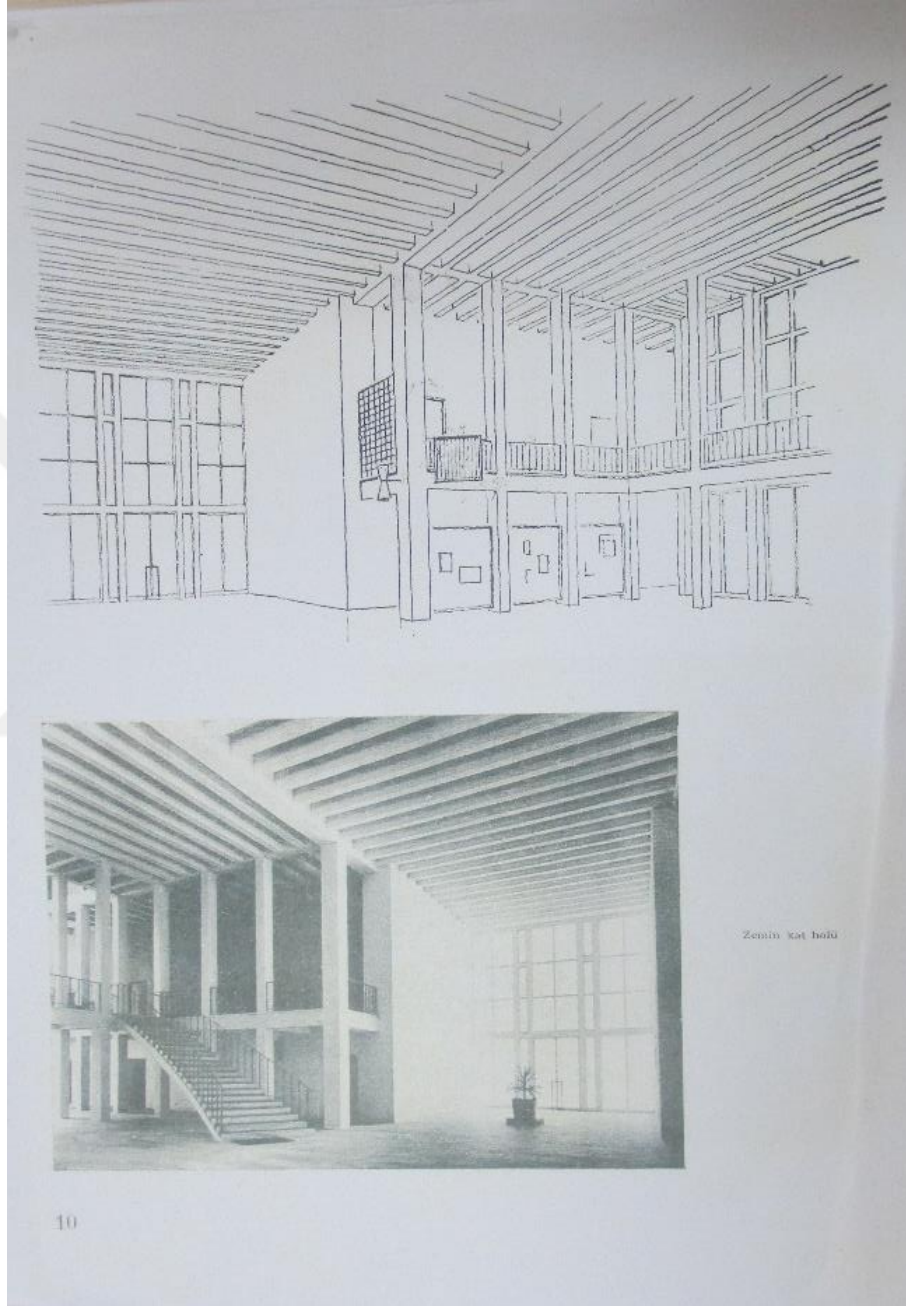
Şekil 4.182 Cemile Sultan Sarayı'nın 1948 yangını sonrası yenileme çalışmaları sırasında görünümü (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 7)

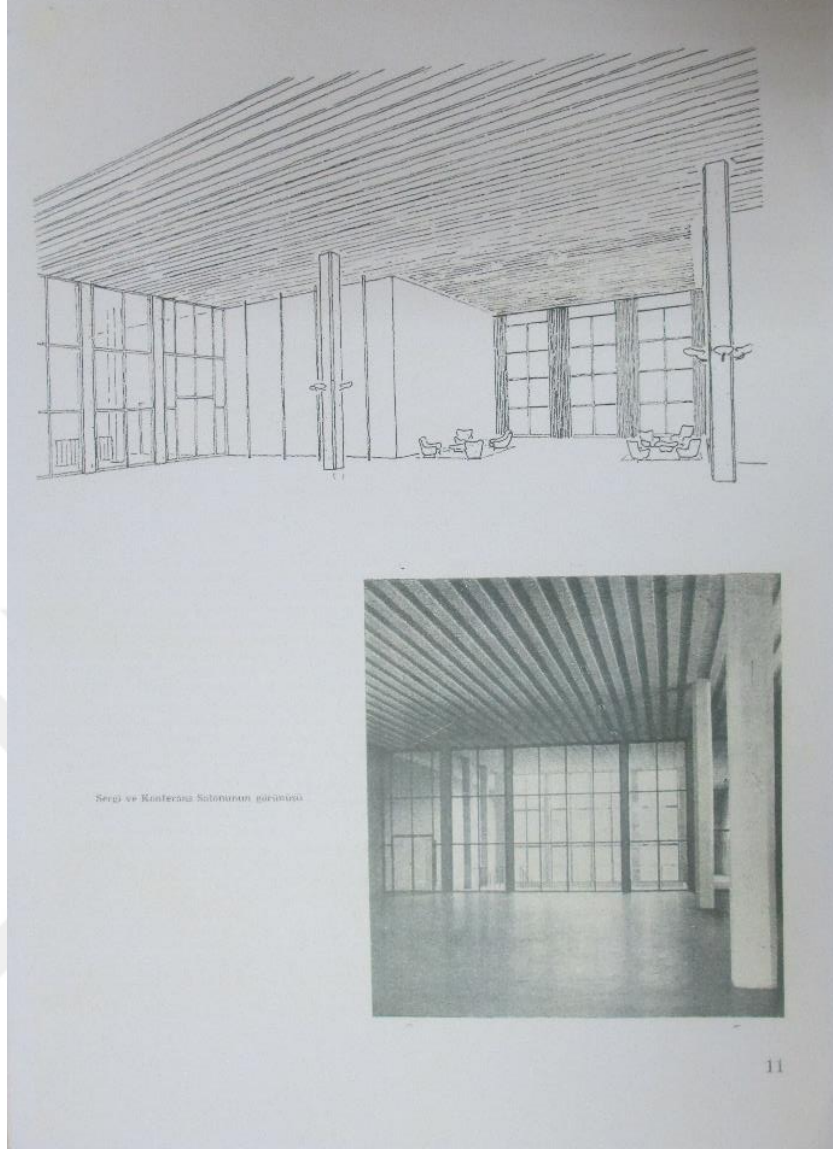
Şekil 4.183 Cemile Sultan Sarayı'nın 1948 yangını sonrası yenileme çalışmaları sırasında yapılan uygulamalar, (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 7)

Bina yanmadan önce depo olarak kullanılan bodrum katın tavan yüksekliği arttırılarak bir kat daha kazanılmış, ana giriş ve iki kat yüksekliğindeki şeref holü de bu kata dahil edilmiştir. Şeref holü denize doğru bakan, sağ bölümünde

Mimarlık, sol bölümünde ise Resim Bölümü ve kütüphane yer almaktadır. Üst kat öğretim elemanı odaları ile atölyelere ayrılmıştır (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 12).

Şekil 4.184 Dönüşüm uygulaması sonrası iç mekan görünümü (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 10)

Şekil 4.185 Dönüşüm uygulaması sonrası iç mekan görünümü (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013, s. 11)

Şekil 4.186 1953 uygulaması (İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, MSGSÜ dosyası, M-2)

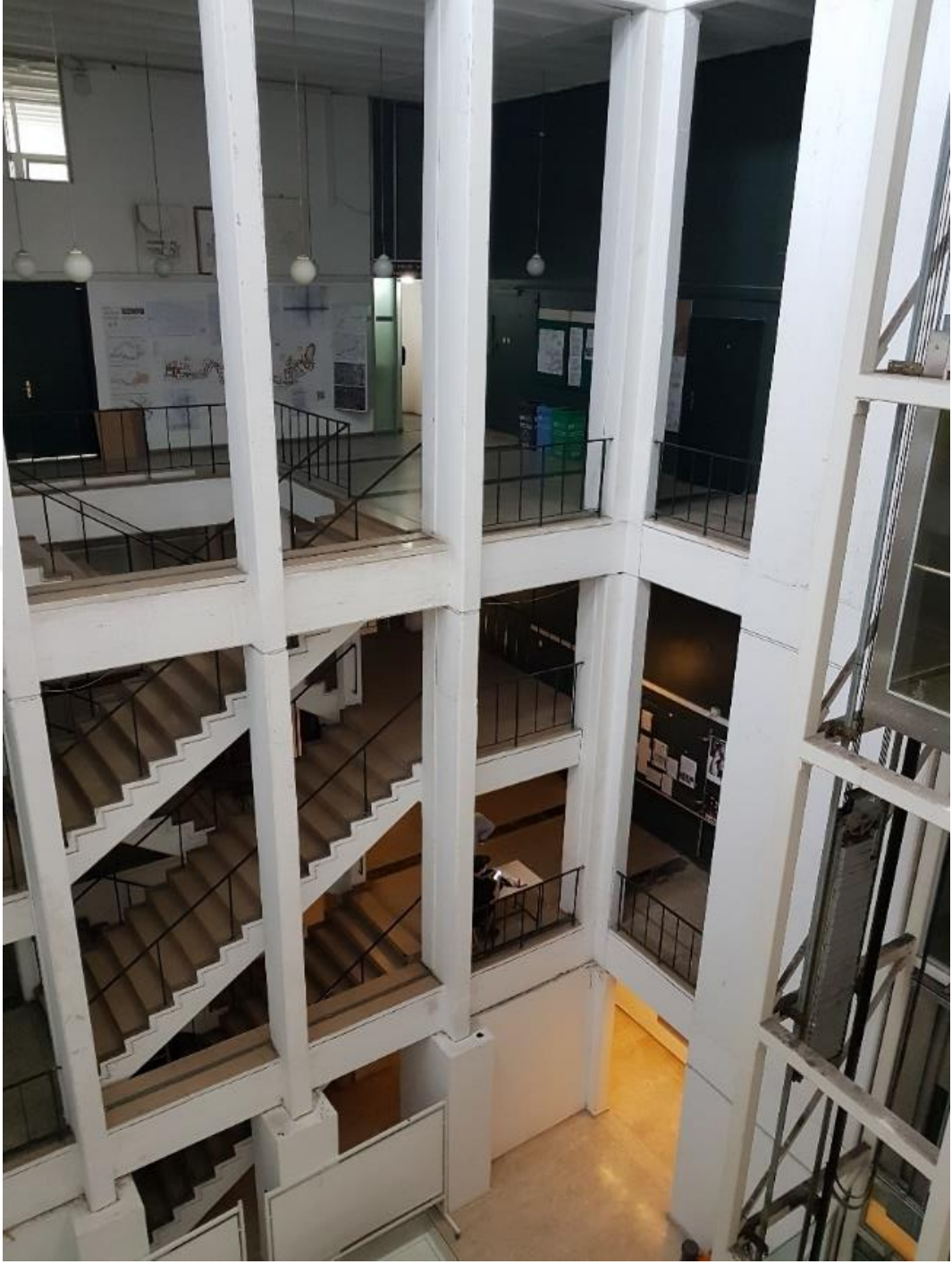

Şekil 4.187 1953 uygulaması (İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, MSGSÜ dosyası, M-2)

Uygulamanın bitmesinin ardından 23 Nisan 1953’de Akademi eğitim faaliyetlerine tekrar başlamıştır.

Şekil 4.188 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Osman Hamdi Bey Sergi Salonu (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.189 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.190 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi çatı feneri görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.191 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi çatı feneri görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.192 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi giriş holü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Prof. Utarit İzgi ile Prof. Esat Suher tarafından 1962 yılında konferans salonu yenilenmiş, deniz yönündeki eyvan salona dahil edilerek eyvanın da ihtiyaç doğrultusunda kullanılabileceği bir tasarım uygulanmıştır (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu, 2013).

Cumhuriyetin kurulması sonrası II. Kolordu Komutanlığı ve İstanbul Komutanlığı, 1943-1952 yılları arasında da Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsis sonucu İstanbul

Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi olarak kullanılan; ardından da Atatürk Kız Lisesi olarak kullanılmakta olan Münire Sultan Sahil Sarayı 1969 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin kullanımı için tahsis edilmiştir. Konuyla ilgili haberde Akademinin mekan sıkıntısı yaşadığı belirtilmektedir (Şekil 4.193; Interpres Gazetesi, 1969).

Şekil 4.193 Tarihi binanın devri ile ilgili gazete haberi (Interpres Gazetesi, 1969)

1970 yılında Münire Sultan Sahil Sarayı'nın korunması gerekli eski eser olduğu belirtilerek, dış mimarisi korunarak iç mekanlarının ihtiyaca uygun şekilde tamiri ya da kagire çevrilmesi uygun görülmüştür (5220, 1970).

T.C. Belediye Reisliği İstanbul'un 12/03/1970 tarihli 1670 sayılı yazısında Akademi Müdürlüğü'nden temin edilen avan projelerde kız lisesi ile Akademi binasının birleştirildiği projenin planlama yönünden uygun görüldüğü belirtilmektedir (1670, 1970). Cemile ve Münire Sultan Sahil Sarayları yapılarını eğitim amaçlı kullanım amacıyla ortak bir geçiş mekanı ile birleştiren projelerin 1970 yılında kabul edildiği bu yazıdan anlaşılmaktadır.

Münire Sultan Sahil Sarayı'nın Anıtlar Yüksek Kurulu'nda ilk onaylanan projesine göre yapının iç mekanları yıkılmıştır. 17/07/1974 tarihli uygulamayı yapan Rant İnşaat Tesisat ve Ticaret Limited Şirketi'nin Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'na yazdığı yazıda Atatürk Kız Lisesi olarak kullanılan binanın Devlet Güzel Sanatlar Akademisi I. kısım inşaatı kapsamında Prof. Sedad Hakkı Eldem ve

Prof. Feridun Akozan'ın yönlendirmeleri ile mevcut projelere göre yıkıldığı belirtilmektedir (670, 1971).

Münire Sultan Sahil Sarayı'ndaki uygulamalar sırasında yapının yıktırıldığına dair gazete haberleri ortaya çıkmıştır. Yeni Gazete'nin 02/10/1970 tarihli haberi "Son Osmanlı Meclis Binası Yıktırılıyor" başlığı altındadır (Yeni Gazete, 1970). İnterpres Gazetesi'nin 09/04/1971 tarihleri haberinde de Atatürk Kız Lisesi'nin tarihi binasının yıkıldığından söz edilmektedir (Şekil 4.194-195; İnterpres, 1971). Bu uygulama sırasında binanın iç mekanlarının yıkılarak dış cephesi korunmaktadır.

Şekil 4.194 Dönüşüm uygulamalarının yıkım olarak algılandığına dair gazete haberi (Yeni Gazete, 1970)

Şekil 4.195 Dönüşüm uygulamalarının yıkım olarak algılandığına dair gazete haberi (Interpres, 1971)

Münire Sultan Sahil Sarayı'nın Devlet Güzel Sanatlar Akademisi tarafından kullanılmak üzere tahsisinin ardından 1974 yılında onarımı amaçlı revize projeleri Anıtlar Yüksek Kurulu'nda onaylanmıştır. Ancak bu projeler içerdikleri çatı feneri ve bacalarının silüeti ve görünümü etkiledikleri sebebiyle oldukça uzun süren bir süreci kapsayan tartışmalara sebep olmuştur. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Başkanlığı'nın 22/08/1974 tarihli yazısında; II. sınıf bina olarak tescillenen ve bu niteliğe göre restorasyonu yapılması gereken yapının iç mekanlarının o günün fonksiyonuna göre yeniden inşa olacağı, dış cephelerinin ise aynı özellikleri korunarak onarılacağı vurgulanmaktadır. İnşaatin üç yıldır devam ettiği, kurulun tavsiyelerine göre ihale yapılmak istendiği ancak değişen

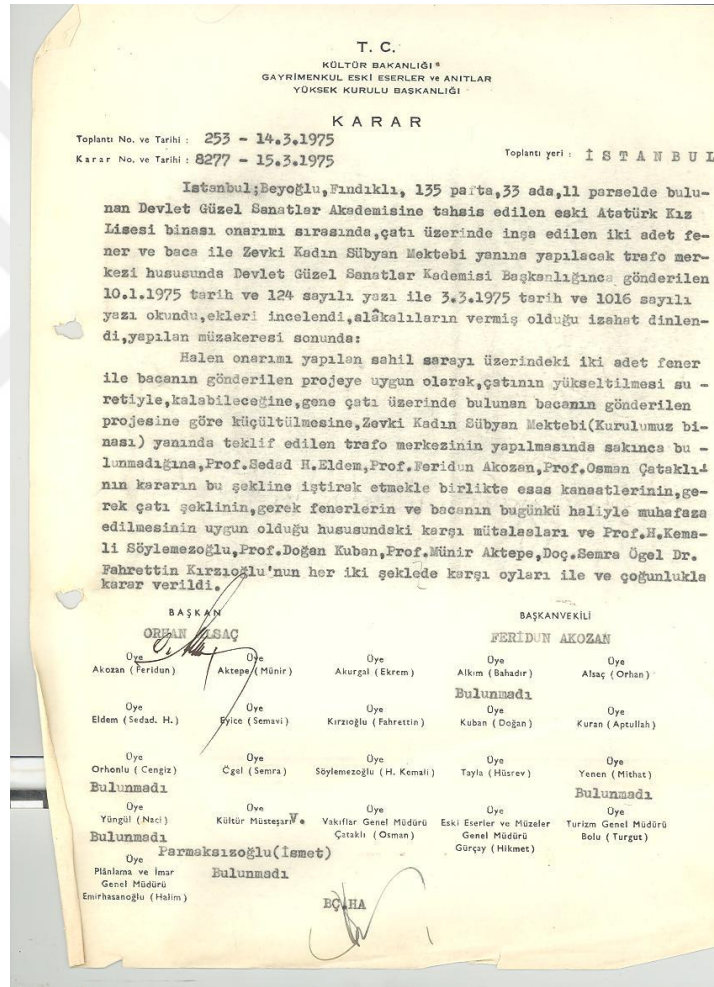
hükümetler tarafından bunun uygun görülmediği belirtilmektedir. Yazının hazırlandığı tarihte ihale şartlarının değiştirilmek istendiği ama bunun kanunen mümkün olmadığı; hükümetle yapılan görüşmeler sonucunda kurul kararına uygun olarak cephe restorasyonun yapılmasının uygun olduğu dile getirilmektedir. Ancak İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Başkanı Prof. Dr. Feridun Akozan kurul toplantısında olmadığı sırada alınan kararları eleştirmektedir. Bu kararlar bağlamında, inşaat faaliyetlerinin durdurulmasının iptali talep edilmektedir (7913, 1974).

12/10/1974 tarih ve 8092 sayılı kararda belirtilen, değiştirilerek restore edilen Çifte Saraylardan Eski Kız Lisesi olarak nitelendirilen yapı Münire Sultan Sahil Sarayı olmalıdır. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Başkanı Feridun Akozan tarafından hazırlanan bu yazıda yapının inşaatı için projeler hazırlandığından bahsedilmektedir (8092, 1974).

Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan haberde Anıtlar Kurulunun onaylanmış olduğu uygulamayı inşaat çalışmaları sırasında mühürleterek durdurduğundan bahsetmektedir. Akademi Başkanı, Yüksek Anıtlar Kurulu başkan yardımcısı ve uygulamanın mimarının kurul üyesi olmasına rağmen şantiyenin iki ay önce durdurulduğundan ve projenin revize edilmesi gerektiğinin istendiğinden bahsedilmektedir. Yapının ışık alması için yapılan fenerlerin tarihi özelliği bozacak nitelikte olduğu ve ilk projede dikkat çekmediği belirtilmektedir. Anıtlar kurulu üyeleri inşaatın Akademi üyeleri tarafından yapılacak olması sebebiyle proje onayı aşamasında detaylar üzerinde durulmadığını, Akademinin duyarlı olacağını düşündüklerini ancak sonuçta beklentilerinin karşılanmadığını dile getirmektedirler. Bu duyarlılığı içeren yeni bir proje talebinden bahsedilmektedir (Cumhuriyet Gazetesi, 1974) İstanbul II Numaralı KTVKBKM Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2.).

T.C. Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın karar yazısında 135 Pafta, 33 Ada, 11 Parselde yer alan, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne tahsis edilen Atatürk Kız Lisesi eski binası onarımı sırasında çatı üzerinde yapılmış olan iki adet fener ve bacanın çatının yükseltilmesi

suretiyle projeye¹⁰ uygun olarak kalabileceğine; yine çatı üzerinde bulunan bacanın gönderilmiş olan projesine göre küçültülmesine karar verildiği belirtilmektedir. Ancak yazıda belirtildiği üzere; Prof. Sedad Hakkı Eldem, Prof. Feridun Akozan, Prof. Osman Çataklı bu karara katılmakla birlikte gerek çatı şeklinin, gerekse fenerlerin ve bacanın bugünkü haliyle korunmasının uygun olduğu hususunda karşı görüş bildirmişlerdir. Prof. Doğan Kuban, Prof. Kemali Söylemezoğlu, Prof. Münir Aktepe, Doç. Semra Ögel, Dr. Fahrettin Kırzioğlu ise her iki yönetime de karşı oy kullanmışlar, ancak karar oy çokluğu ile kabul edilmiştir (Şekil 4.196; 8277, 1975).

Şekil 4.196 Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararı (8277, 1975)

¹⁰ 03/03/1975 tarih 713.01/1016 Sayı II. Kısım Onarım İnşaatı Hakkında konulu yazıda fener ile baca grubunun yüksek tutulmak suretiyle görünüş ve silüeti etkilediği ve yeni bir proje sunulduğu belirtilmektedir.

T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Başkanlığı tarafından hazırlanan belgede ise; yapıda onarımın halen devam ettiği, Akademinin 1976 bütçesinin oluşturulmadığı, eğitim ğretim faaliyetlerinin aksadığı, bütçe sıkıntıları sebebiyle onarımın 1977 yılı sonuna doğru tamamlanabileceği, milyonlarca liraya malolmuş bir yapının konumu nedeniyle kullanılamaması büyük bir milli servetin heba olması olarak nitelendirilmekte ve yapıya geçici iskan verilmesi ile elektrik bağlanması imkanı verilmesi talep edilmektedir (247/2216). Münire Sultan Sahil Sarayı'nda yapılan uygulamaların tarihlendiği bir diğer belge de 9119-15.5.1976 karar numaralı ve tarihli T.C. Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'na ait karardır. Kararda; Atatürk Kız Lisesi eski binasının i onarımlarının tamamlandığı, ancak yapının kullanılabilmesi için gerekli elektrik bağlantısının Belediye tarafından verilmediği belirtilmektedir. Yazının devamında yer alan kararda ise; ihalesi devam eden binanın çatı, fener ve bacasına ilişkin 15/03/1976 tarih ve 8277 sayılı karara aynen uyulması gerektiği, ancak akademide devam eden eğitim ğretim faaliyetlerini aksatmamak adına kararda belirtilen uygulamalar yapılınca kadar yapıya elektrik temin edilmesinde eski eser yönünden sakınca bulunmadığı aktarılmaktadır (9119, 1976). Bu bağlamda yapılan uygulamaların eğitim işleviyle yeniden kullanım kapsamında yapıldığı, ilaveten yapının eski eser olarak nitelendirildiği de görülmektedir.

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI

İSTANBUL
DEVLET GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ
BAŞKANLIĞI

GENEL SEKRETERLİK

İstanbul, 11 / V. / 1976

Sayı : 247/ 2216

Konu : DGSA.II.Kısım ana
bloğunun elektriği hk.

Kültür Bakanlığı
Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar
Yüksek Kurulu Başkanlığı
FINDIKLI/ŞEHİR

İlgi: 4/4/1975 gün, 732/795 sayılı yazınız ve eki
15/3/1975 gün ve 8277 sayılı karar.

Halen dış onarımına devam edilmekte olan İstanbul,
Beyoğlu,Fındıklı, 135 pafta, 33 ada, 11 parselde bulunan Aka-
demimize tahsisli eski Atatürk Kız Lisesi binasının iç onarımı
tamamlanmış, 21/XI/1975 tarihli protokolla Bayındırlık Bakan-
lığından teslim alınmış ve kullanmaya uygun bir duruma gelmiş-
tir.

Ancak, İstanbul Belediyesi, binamızın kullanıma açılmasını
ve elektrik verilmesini, ilgi yazınız ve ekindeki kararınıza da-
yanarak, engellemektedir.

İstenen değişikliklerin yapılabilmesi için, Akademinin
1976 bütçesine ödenek konmamıştır. 1977 yılı için ödenek korsa
dahi ve bu ödenegin ancak Mayıs ayında serbest bırakıldığı dü-
şünülrse, uygulamanın 1977 yılı sonuna doğru tamamlanabileceği
anlaşılır. Bu durum Akademimiz eğitim ve öğretimini fazlasıyla
aksatmaktadır. Tüm yüksek öğretim kurumlarının içinde bulunduğu
bu kritik dönemde, milyonlarca liraya mal olmuş bir yapının, ko-
numu nedeniyle kullanılmaması büyük bir milli servetin heba olma-
sına sebep olmaktadır. Ayrıca, binadan yararlanılamama hali de
öğrencilerimiz arasında huzursuzluk doğurmaktadır. Akademinin
içinde bulunduğu yer sıkıntısının had safhada bulunması, binanın en
kısa zamanda kullanıma açılmasını gerektirmektedir.

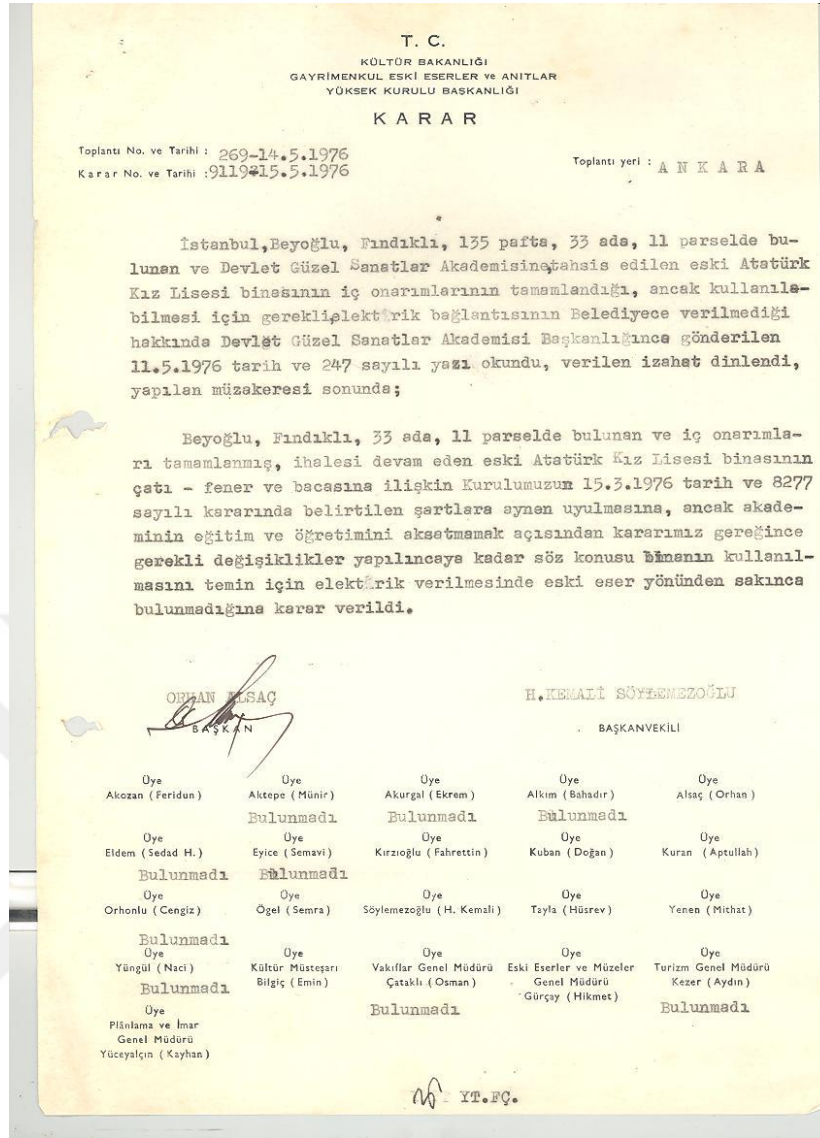
Sonuç olarak; söz konusu olan fenerler, Yüksek Kurulunuzca
benimsenmemiştir, buna karşı saygımız sonsuzdur ve gereği yapı-
lacaktır. Ancak, istenen değişikliğin yapılmasına kadar geçen
süre içinde, BINANIN GEÇİCİ OLARAK İSKANINA VE İSTANBUL BELEDİ-
YESİNCE ELEKTRİĞİNİN BAĞLANMASINA imkân verecek şekilde, ilgili
kararınızın tekrar ele alınmasını saygılarımla rica ederim.

Prof.Sadun Ersin'

İstanbul Devlet Güzel Sanatlar
Akademisi Başkanı

Yazı No	1050
Tarih	12-5-76

Şekil 4.197 Kısım ana bloğun elektriği hakkında konulu yazı (247/2216)

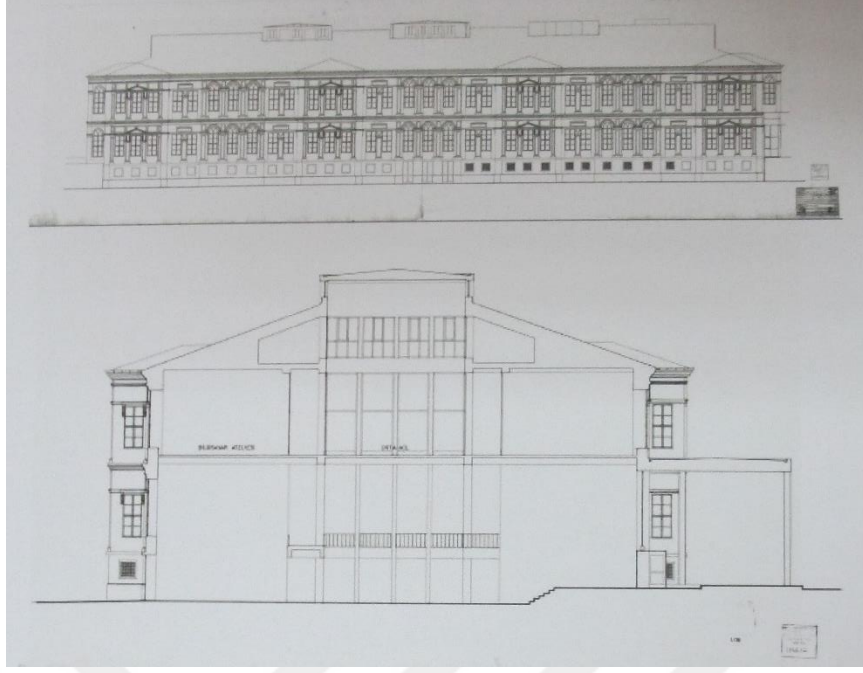
Şekil 4.198 Eğitime devam edebilmek için acil elektrik hattı bağlanması gerekliliği hakkında yazı (9119, 1976)

Bu projenin tasarım fikirleri 1948 yangını sonrası Cemile Sultan Sahil Sarayı için Sedad Hakkı Eldem ve Mehmet Ali Handan tarafından hazırlanan projeye benzer olarak görülmektedir. Münire Sultan Sahil Sarayı'nın kötü durumda olması, ahşap yapım sistemiyle inşa edilmiş olması ve 1948'deki gibi büyük bir yangından korkuluyor olması dönemin modern yapım tekniklerini barındıran bir projeye ihtiyaç duyulmasına sebep olmuştur. Dönüşüm uygulamalarında orta sofa giriş katında iki kat yüksekliğinde bırakılmıştır. Yapıya ışık alımını arttırmak amacıyla çatı fenerleri eklenmiştir (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihsel Gelişim Raporu, 2013).

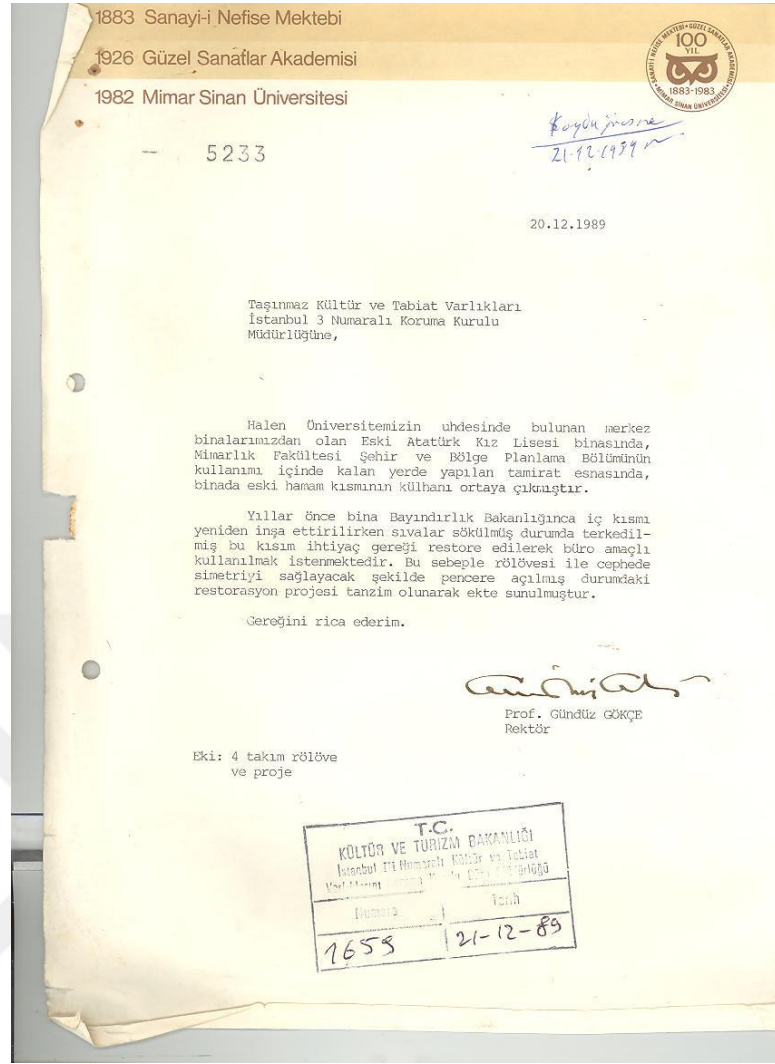
Şekil 4.199 1976 Uygulaması sırasında yapılan çatı fenerleri (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihsel Gelişim Raporu, 2013)

Akademi 1982 yılında Mimar Sinan Üniversitesi adını almıştır. Artan öğrenci sayısı sebebiyle yapıda tekrar bir dönüşüm uygulaması yapılmıştır. Prof. Muammer Onat tarafından yapının çatı katına atölyeler eklenmiştir. 1976 uygulamasında yapılan çatı fenerleri kesintiye uğrayan bölgeler atölye ve derslik olarak düzenlenmiştir. Çatı katına ulaşan merdivenler mevcut boşluklar dahilinde tasarlanmıştır (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihsel Gelişim Raporu, 2013).

Şekil 4.200 1984 yenileme projesi sonrası çatı katı atölyeleri (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihsel Gelişim Raporu, 2013)

1989 yılında Mimar Sinan Üniversitesi'nin Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul III Numaralı KTVKBKM'ne ilettiği belgede, eskiden Atatürk Lisesi olarak kullanılmış olan, 1989 yılında Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nün kullanımı içinde kalan alanda yapılan onarım sırasında özgün işlevi hamam olan bölümün külhan kısmının ortaya çıkarıldığından bahsedilmektedir. Ayrıca geçmiş dönemlerde yapının Bayındırlık Bakanlığınca iç mekanları yeniden inşa edilirken bu bölümün sıvaları sökülmüş halde bırakıldığı, mekanın restore edilerek büro amaçlı kullanılmak istenildiği; bu amaçla hazırlanan restorasyon projesinde cephede simetriyi sağlamak amaçlı öneriler de olduğu belirtilmektedir (Şekil 4.201; 1659, 1989).

Şekil 4.201 Özgün işlevi hamam olan bölümün külhan kısmının ortaya çıkarıldığı hakkında yazı (1659, 1989)

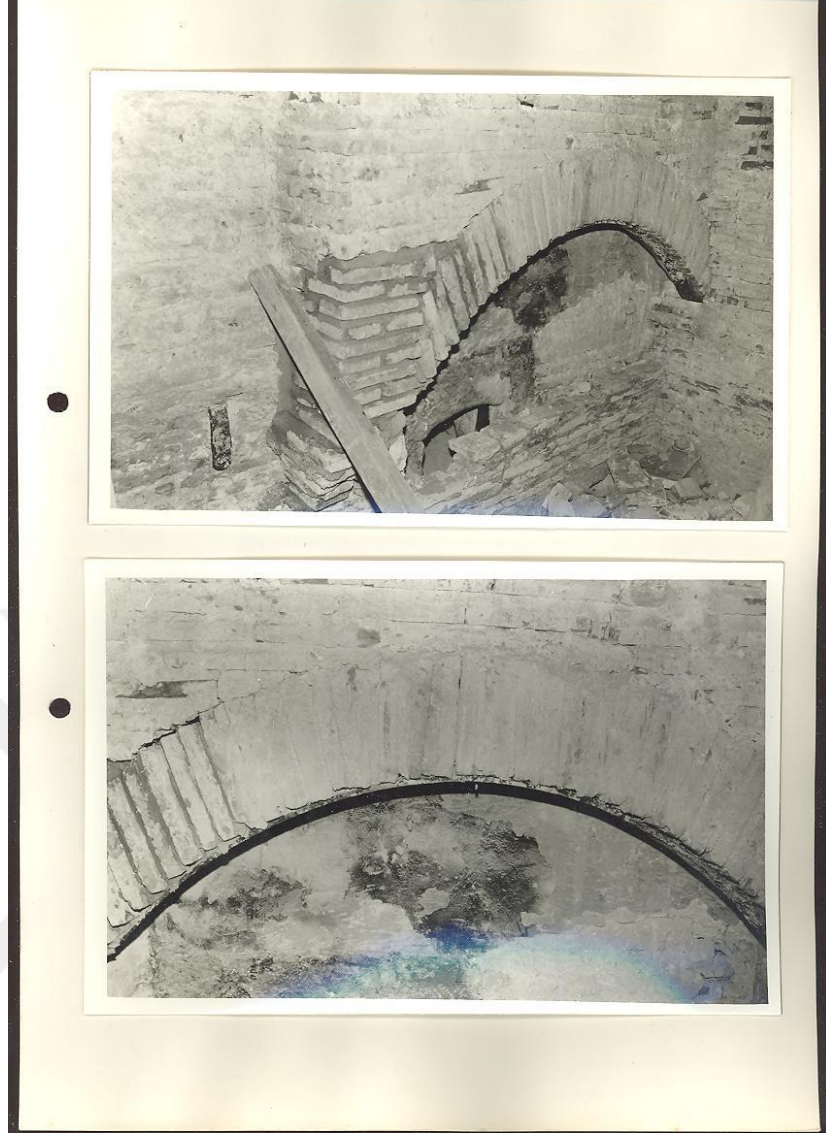
1989 yılında hazırlanmış ve aynı tarihli yazının eki olan fotoğraf albümünde günümüzde Mimarlık Fakültesi olarak kullanılan Münire Sultan Sarayı'nda yapılan geçmiş dönemlere ait dönüşüm çalışmaları belgelenmektedir (1659, 1989). Fotoğraflarda cephelerdeki mevcut dolu-boş dengesi ile ilgili değişiklikler, geçmiş dönemlerde kapatılmış açıklıklar ve hamam tavan kasedi bölümleri görülmektedir (Şekil 202-205) Proje Prof. Haluk Sezgin tarafından hazırlanmıştır.

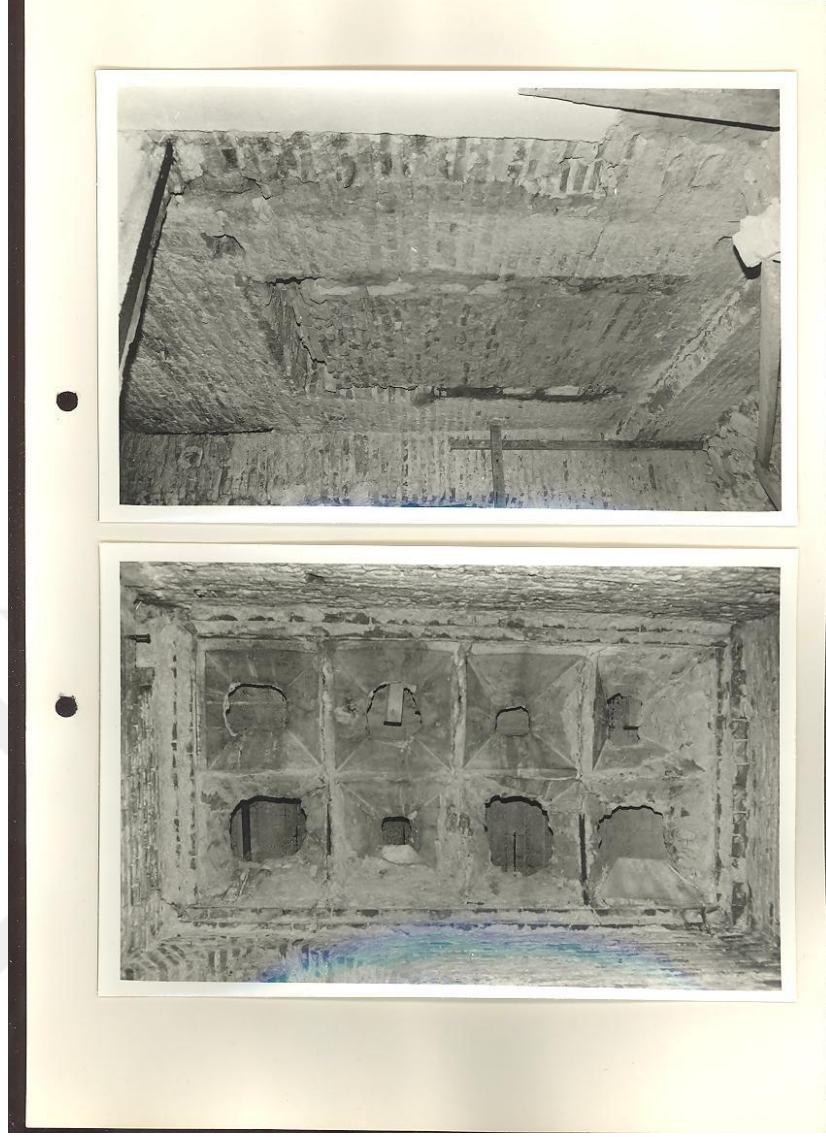
Şekil 4.202 Cephe görünümü (Fotoğraf albümü, 1989)

Şekil 4.203 Cephe görünümü (Fotoğraf albümü, 1989)

Şekil 4.204 Geçmiş dönemlerde kapatılmış olan açıklıklar (Fotoğraf albümü, 1989)

Şekil 4.205 Geçmiş dönemde kapatılmış olan hamam tavan kasetleri (Fotoğraf albümü, 1989)

Şekil 4.206 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi,
Mimarlık Bölümü kısmı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.207 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

Şekil 4.208 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2019)

İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi Geoteknik Anabilim Dalı'nda görevli Prof. Dr. Mete İncecik tarafından hazırlanan “Mimar Sinan Üniversitesi Fındıklı Kampüsü Kampüs Sahasında Uygulanacak Dayanma Yapısı ve Zemin İyileştirme Projesi Hakkında Teknik Rapor” başlıklı 2012 tarihli rapora göre; özgün yapım sistemi taş-kagir olan 3 katlı yapıda daha sonraki dönemlerde yapılan restorasyon çalışmalarında betonarme taşıyıcı elemanlar ilave edildiği, zemin iyileştirme çalışmaları kapsamında alanda 4 adet zemin sondajı ve jeofizik ölçümler yapıldığı belirtilmektedir. Raporda yapıda deniz kaynaklı kül tabakasının hareket halinde olduğu, bu sebeple uygulamalar yapılması gerektiği, ayrıca binanın ortasında yer alan betonarme bölümün altına kolon uygulanmasının stabilite açısından faydalı olacağı belirtilmektedir. Geçmiş dönemlerde deniz tarafında deniz etkisine karşı yapılmış olan betonarme kazıklı palplanş perdesi olduğu, bu sistemde korozyon tespit edildiği ve bakımlarının yapılmasının gerekli olduğu da dile getirilmiştir (Mimar Sinan Üniversitesi Fındıklı Kampüsü Kampüs Sahasında Uygulanacak Dayanma Yapısı ve Zemin İyileştirme Projesi Hakkında Teknik Rapor, 2012).

Yapılarda gerçekleştirilen dönüşüm uygulamalarının özgün yapıya zarar verdiği ve mevcut haliyle denize doğru kayma sorununun da olduğu bu rapor sonucunda görülmektedir.

2012 yılında yapılan uygulamalarda geçmiş dönemlerde binaların yaşadığı dönüşüm uygulamalarını görmek mümkündür. Yapıya eklenmiş olan betonarme koloni kiriş ve temel sistemi uygulama çalışmaları sırasında ortaya çıkarılmıştır. Betonarme yapım sisteminin özgün kagir yapım sistemine entegre edildiği görülmektedir (Şekil 209-211).

Şekil 4.209 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
(2012.725, 2012)

Şekil 4.210 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
(2012.725, 2012)

Şekil 4.211 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
(2012.725, 2012)

Tablo 4.35 Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi strüktürel değişim tablosu (Kaytan, 2022)

Güçlendirmeler ve Yeniden Yapımlar	Taşıyıcı sistem entegrasyonu
-	-BA ve çelik taşıyıcı sistem entegrasyonu -BA döşeme yapımı

Tablo 4.36 Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi plan düzeni değişimi tablosu (Kaytan, 2022)

Bütüncül Değişim	Kısmi Değişim			
	Mekan Eklentileri/Oluşturma	Düşey sirkülasyonun yerini değiştirme	Ek yapı	Kat Eklentisi
-	Derslik, atölye çay ocağı, depo vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	Ortak giriş mekanı yapımı	Asma katlar eklenmiştir. Münire Sultan Sarayı'na çatı katı eklenmiştir.

Tablo 4.37 Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi cephe düzeni değişimi tablosu (Kaytan, 2022)

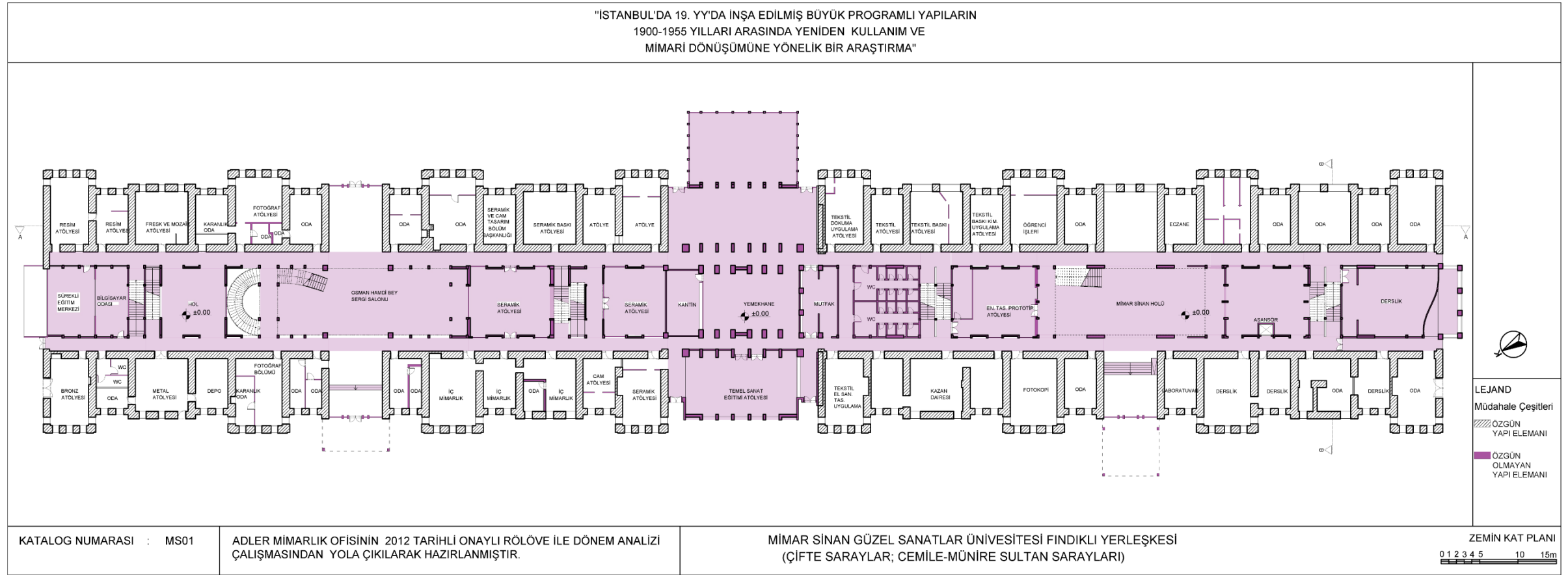
Doluluk-boşluk oranı/toplam yüzeyler	Mimari düzen (biçimsel değişiklikler, üslup öğelerinin kaldırılması veya eklenmesi)
Kısmi değişiklikler (Giriş cephelerinde)	Münire Sultan Sarayı'na Çatı katı eklenmiştir.

Tablo 4.38 Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi yapı elemanları değişimi tablosu (Kaytan, 2022)

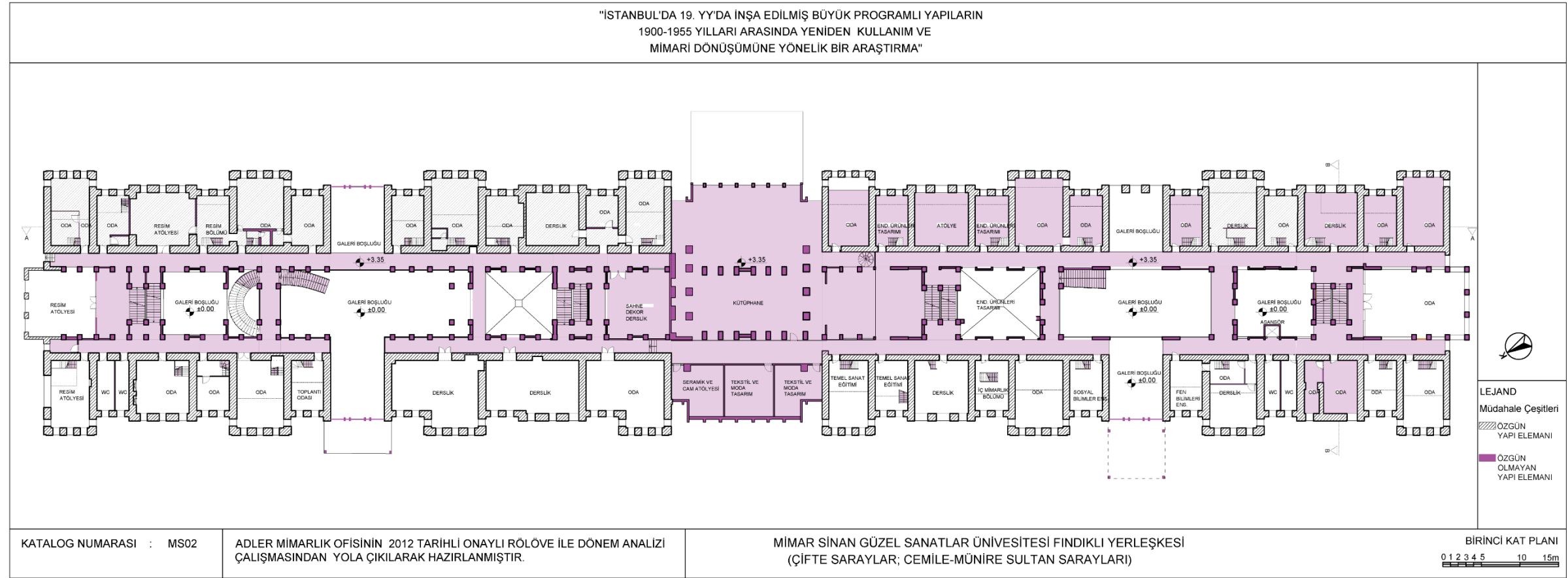
Kapı-pencere sistemi değişimi	Kapı-pencere boşluğu ekleme/kaldırma	Tavan-döşeme kaplamaları	Çatı örtüsü	Su tahliye sistemi (yatay dereler-yağmur iniş boruları)	Elektrik tesisatı	Su tesisatı	Isıtma tesisatı	Eklenen merdivenin yapım sistemi
+	+	+	+	+	+	+	+	BA, çelik merdiven

Tablo 4.39 Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi süsleme ve bezeme değişimi tablosu (Kaytan, 2022)

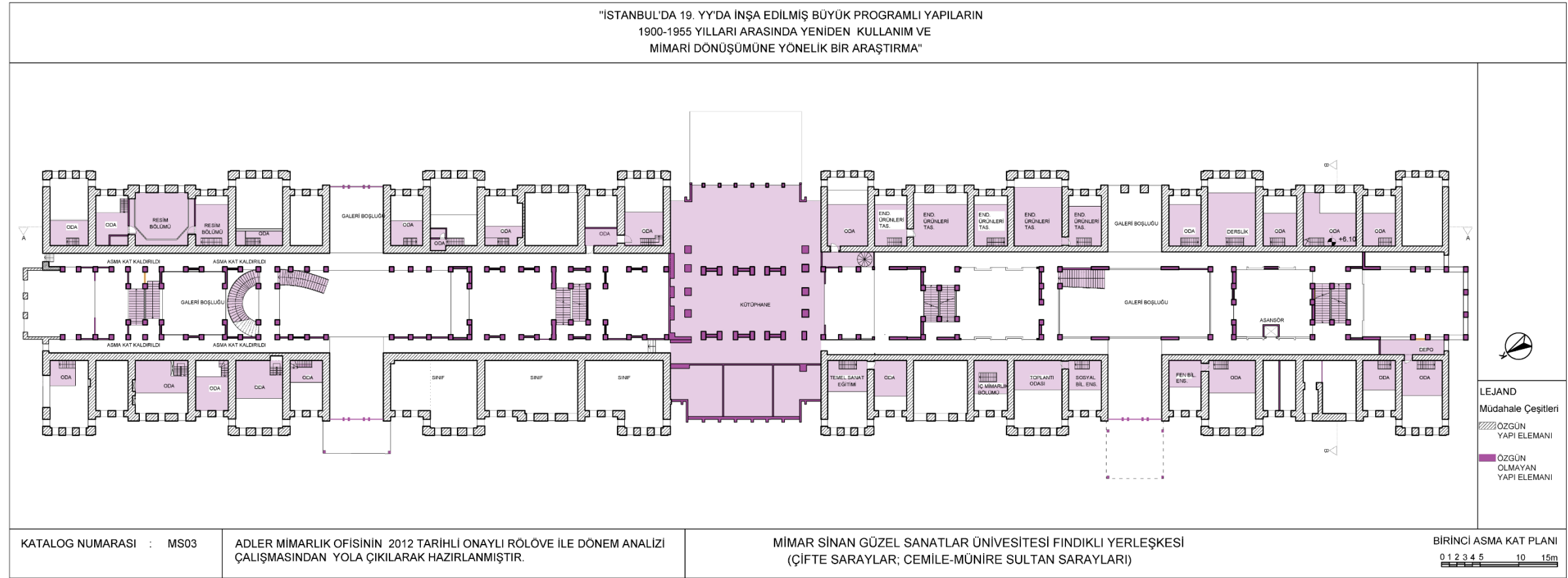
Kalemişleri	Tavan süslemeleri
Korunmamıştır	Korunmamıştır?

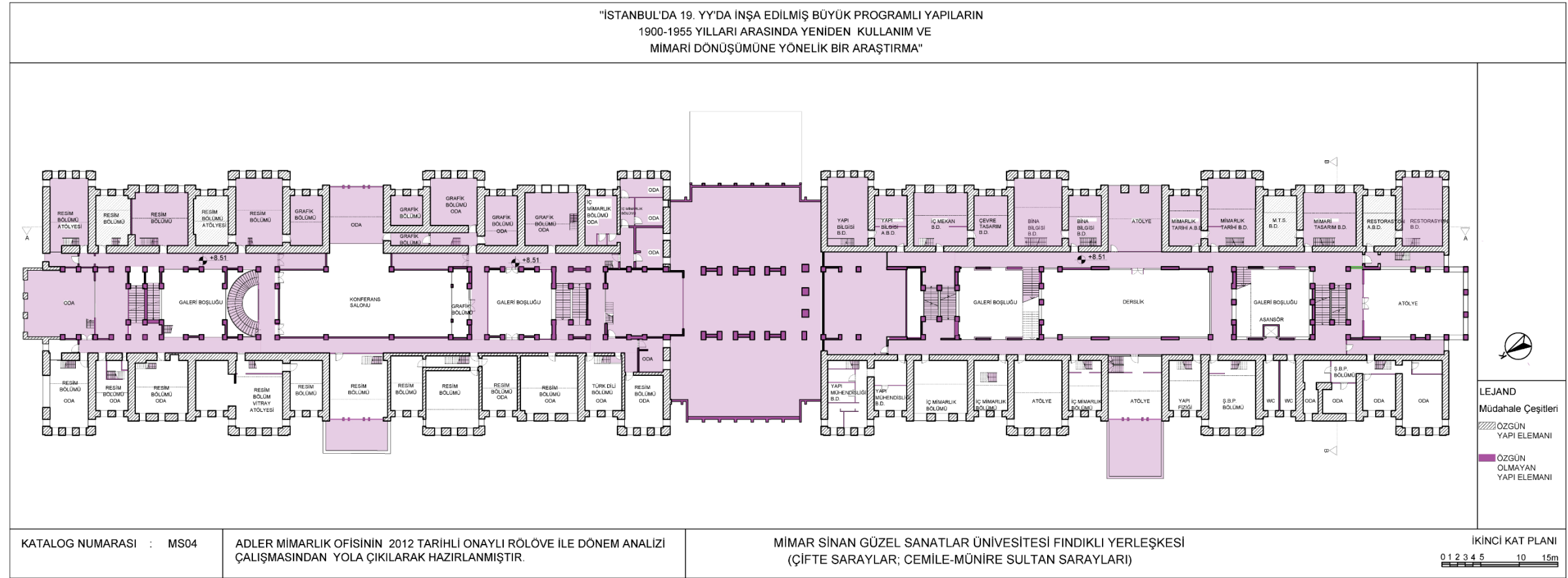
Şekil 4.212 MSGSÜ zemin kat planı (Kaytan, 2022)

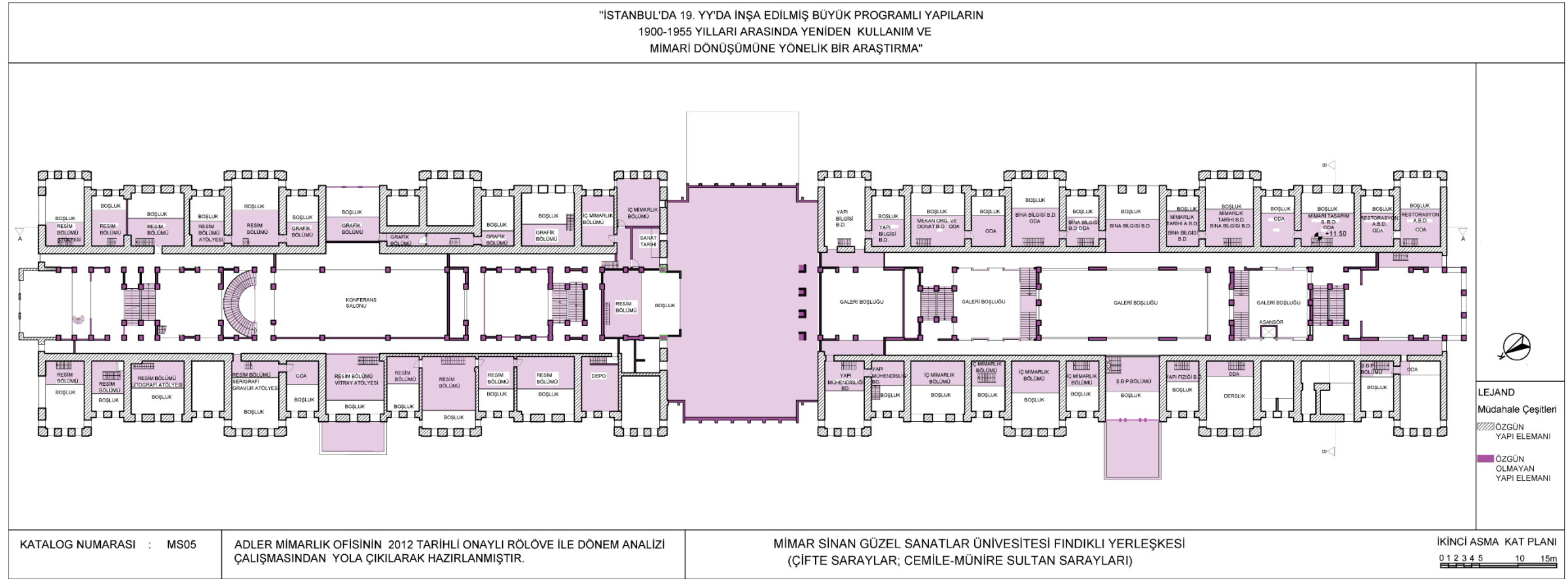
Şekil 4.213 MSGSÜ birinci kat planı (Kaytan, 2022)

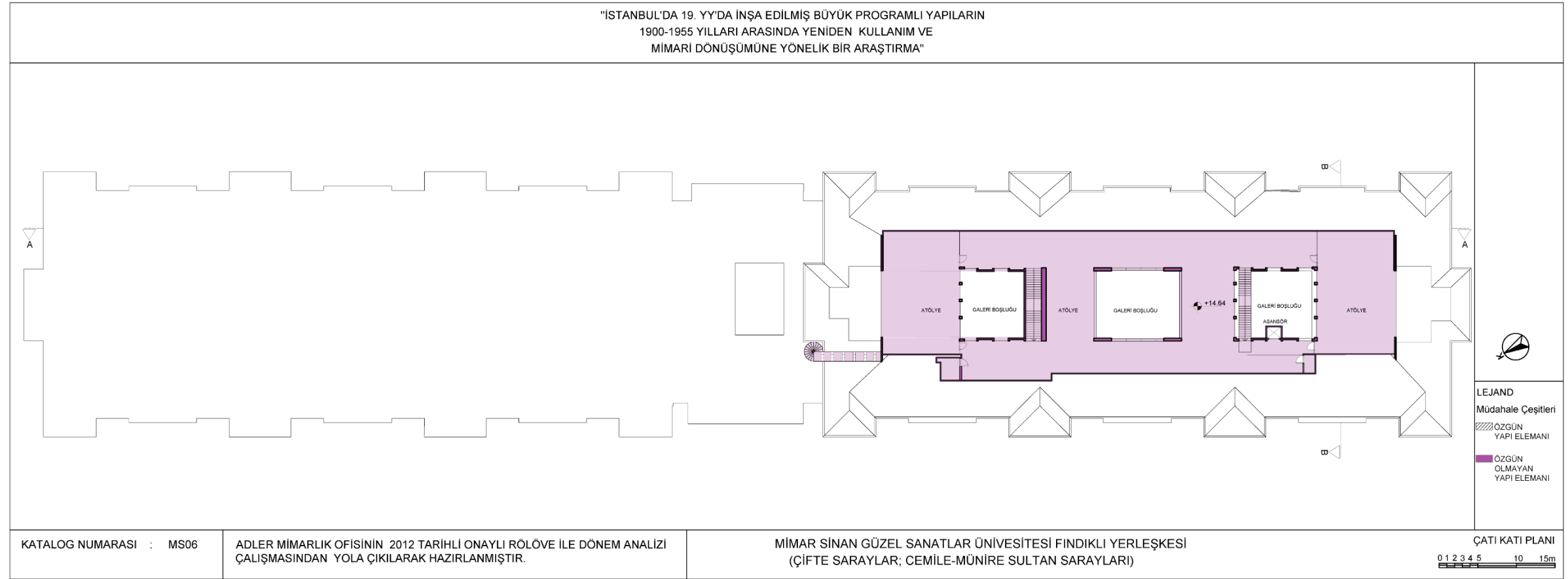
Şekil 4.214 MSGSÜ birinci asma kat planı (Kaytan, 2022)

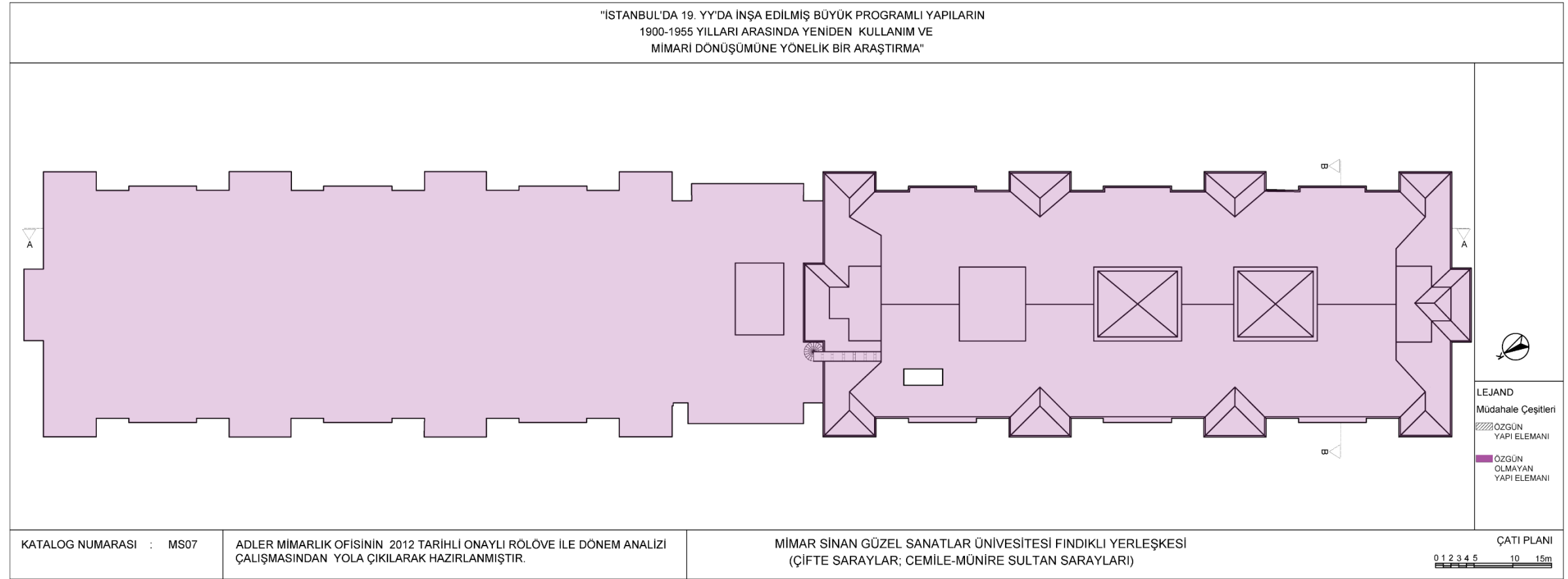
Şekil 4.215 MSGSÜ ikinci kat planı (Kaytan, 2022)

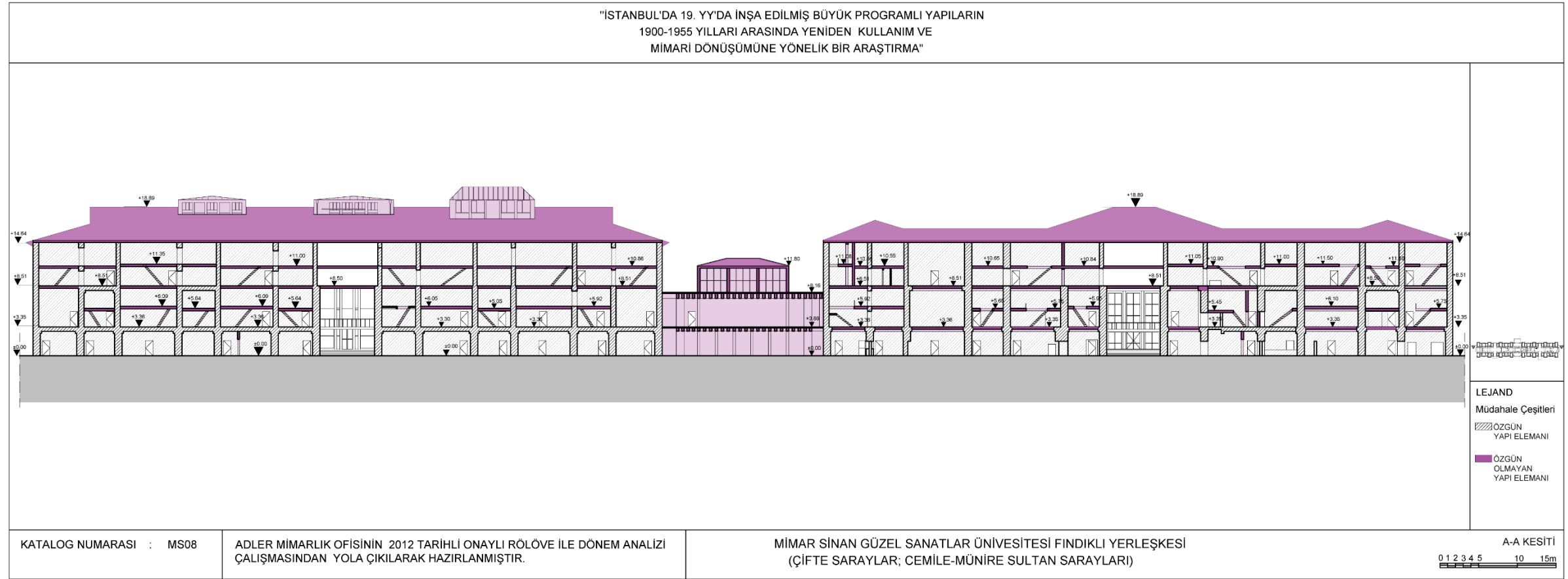
Şekil 4.216 MSGSÜ ikinci asma kat planı (Kaytan, 2022)

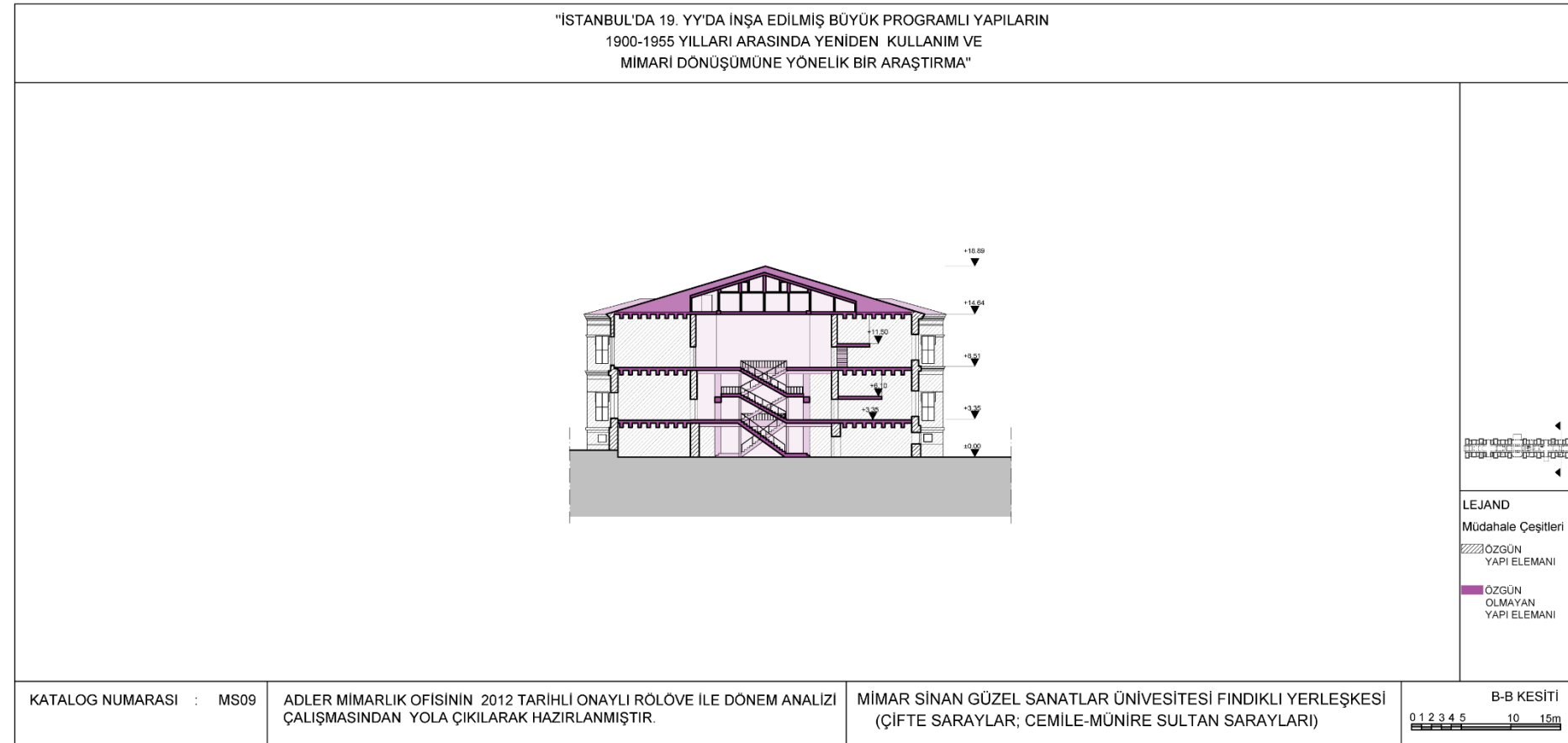
Şekil 4.217 MSGSÜ çatı katı planı (Kaytan, 2022)

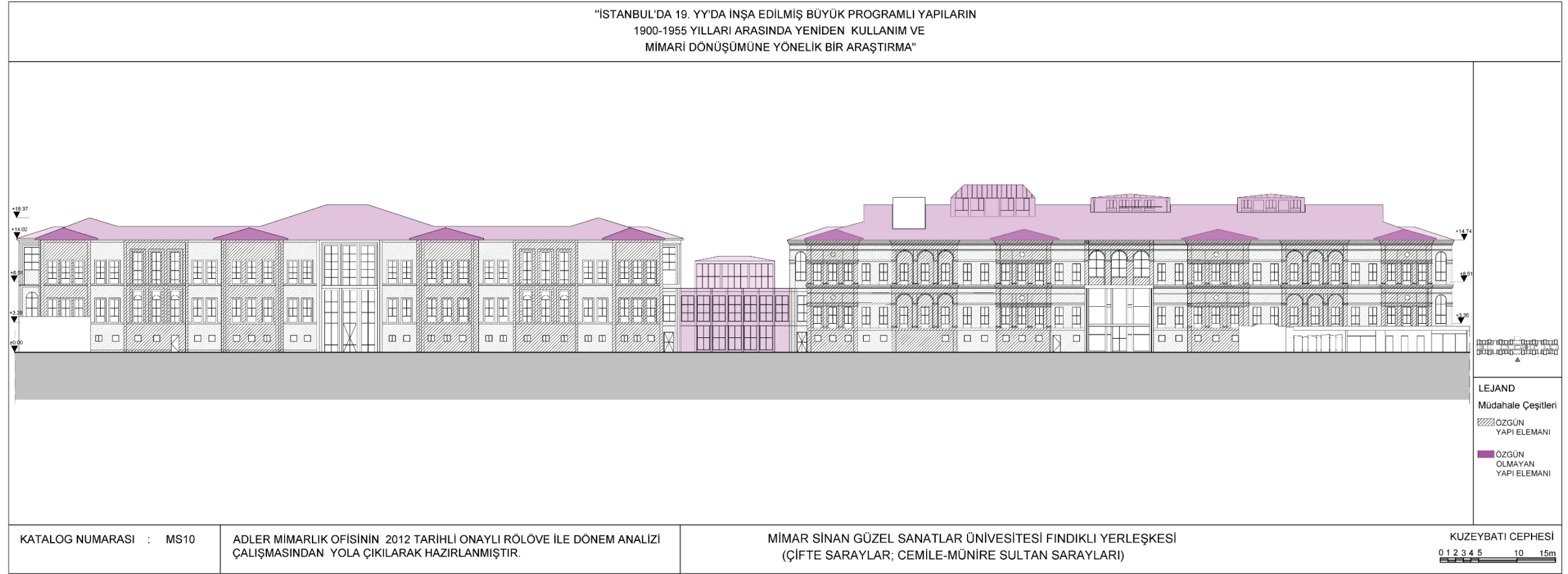
Şekil 4.218 MSGSÜ çatı planı (Kaytan, 2022)

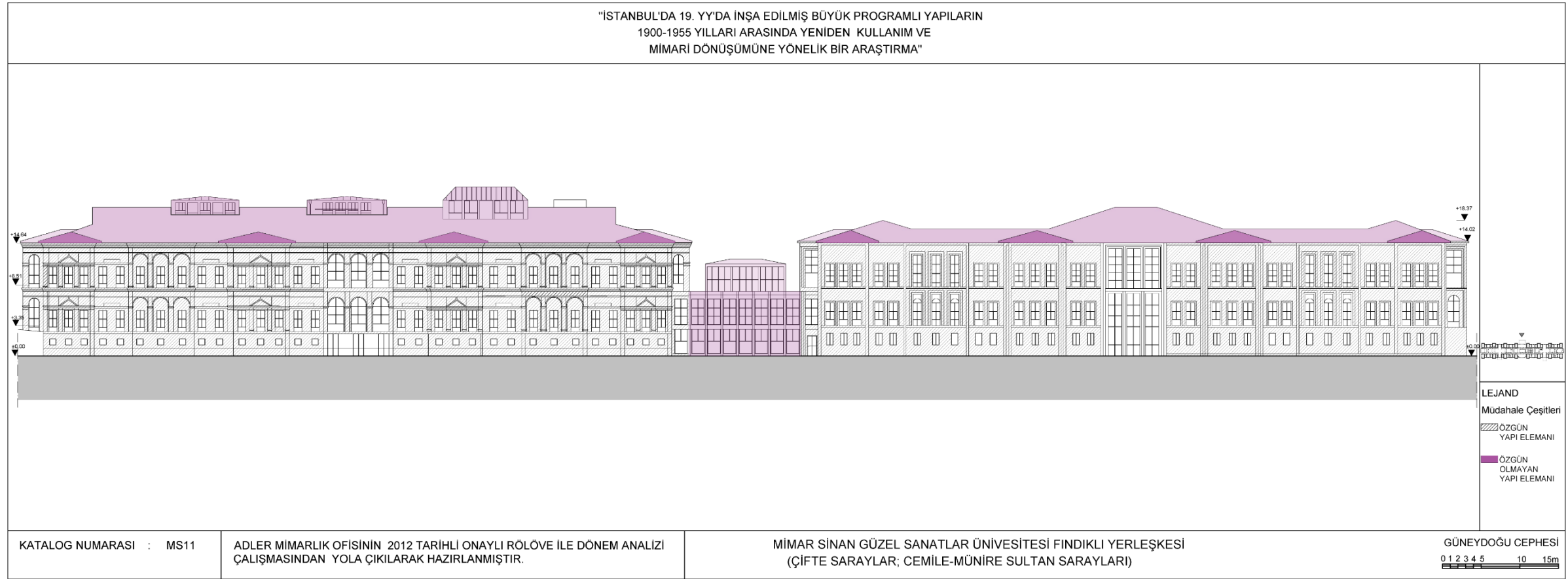
Şekil 4.219 MSGSÜ A-A kesiti (Kaytan, 2022)

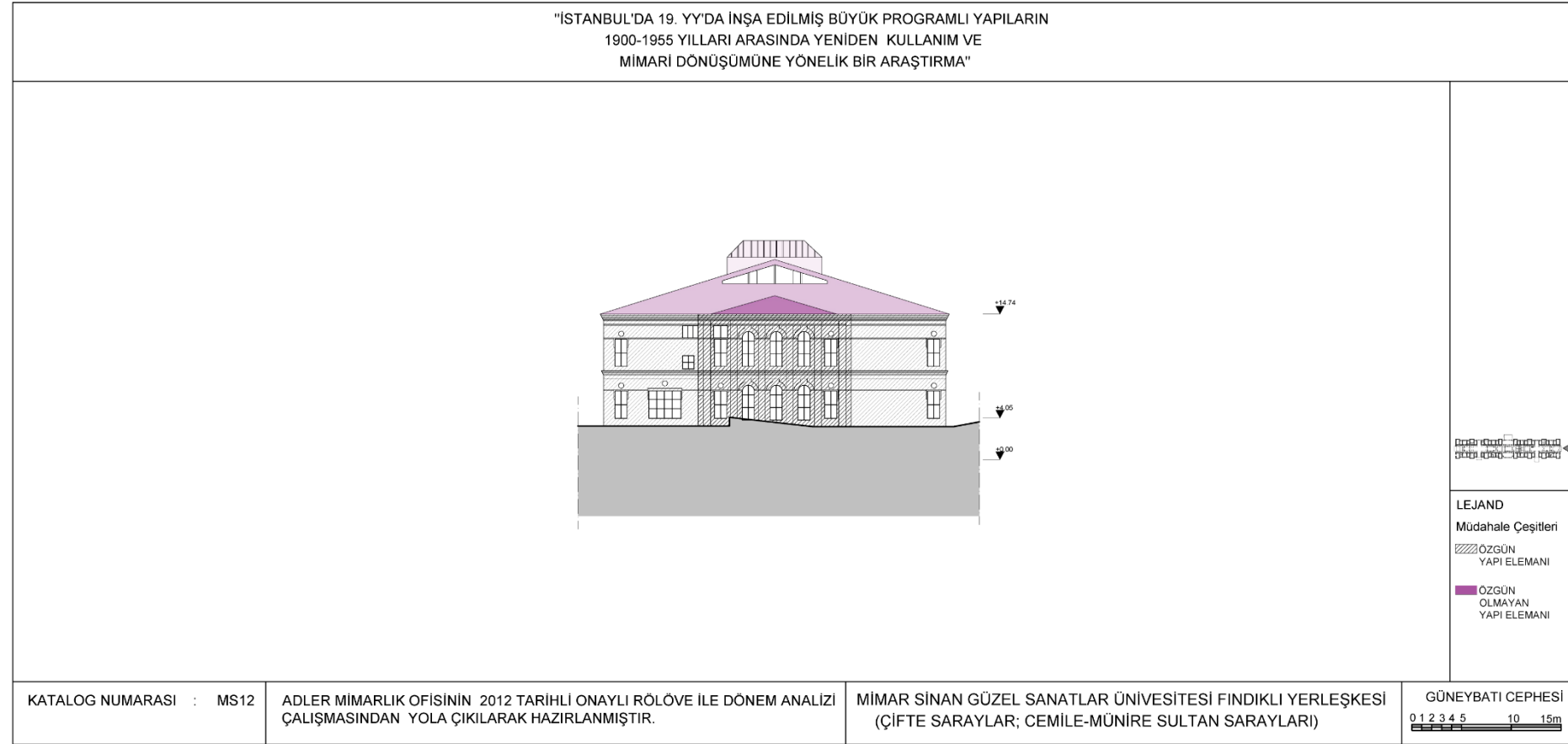
Şekil 4.220 MSGSÜ B-B kesiti (Kaytan, 2022)

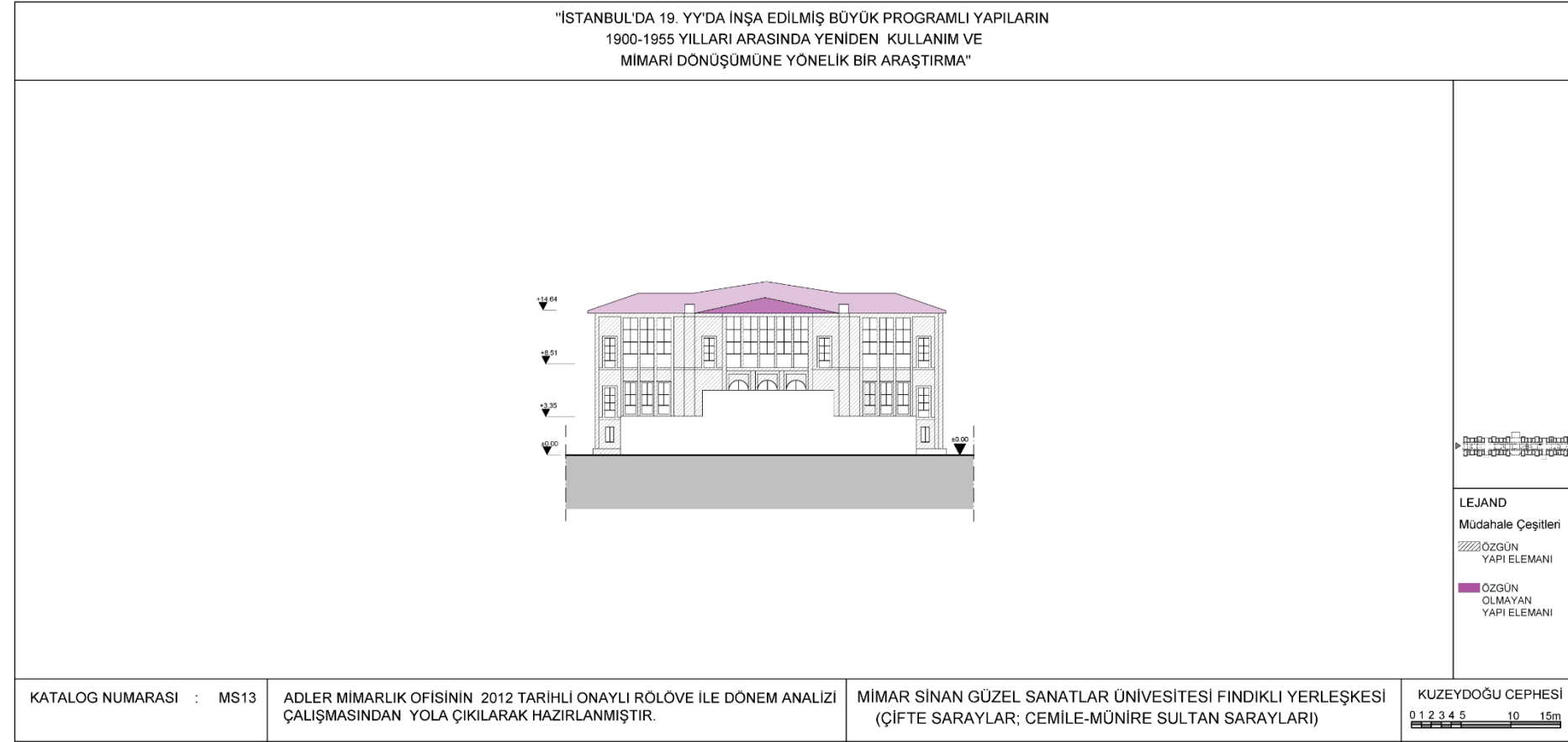
Şekil 4.221 MSGSÜ kuzeybatı cephesi (Kaytan, 2022)

Şekil 4.222 MSGSÜ güneydoğu cephesi (Kaytan, 2022)

Şekil 4.223 MSGSÜ güneybatı cephesi (Kaytan, 2022)

Şekil 4.224 MSGSÜ kuzeydoğu cephesi (Kaytan, 2022)

4.2.4 Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci

Günümüzde Galatasaray Üniversitesi kullanımında olan İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı ve Kabataş Erkek Lisesi kullanımında olan Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı ile birlikte ortak mimari özellikler taşımaktadırlar.

Beşiktaş İlçesi, Yıldız Mahallesi, 65 Pafta, 575 Ada, 8 parselde yer alan “Feriye Sarayları Kentsel Sit Alanları” ve “Turizm Merkez Alanı” içinde yer alan yapı topluluğu, İstanbul III numaralı KTVK Kurulu’nun 02.09.1988 gün ve 715 sayılı kararıyla tescil edilmiş olup, koruma grubu I. Grup olarak belirlenmiştir (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İşi Teknik Raporu, s. 1).

TAŞINMAZA AİT TAPU KAYDI					
Zemin Tipi	: Ana Taşınmaz	Ada/Parsel	: 575/8		
Zemin No	: 24191321	Yüzölçüm	: 6.468,00 m2		
İl / İlçe	: İSTANBUL/BEŞİKTAŞ	Ana Tap. Nitelik	: KABATAŞ ORTAOKULU		
Kurum Adı	: Beşiktaş TM				
Mahalle / Köy Adı	: YILDIZ Mah.				
Mevkii	:				
Cilt / Sayfa No	: 1 / 31				
Kayıt Durum	: Aktif				

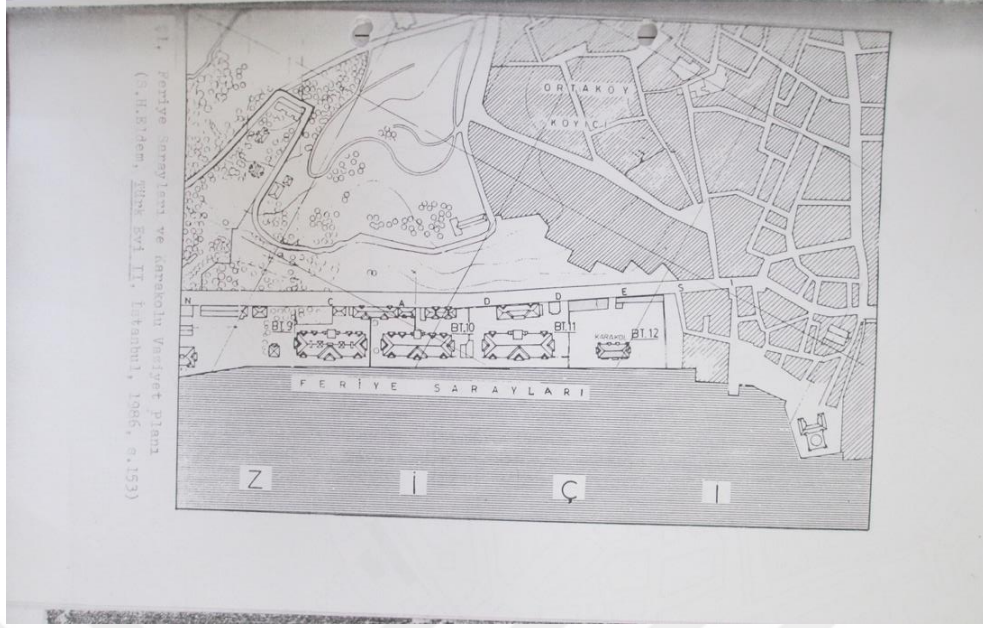
TAŞINMAZ SERH / BEYAN / İRTİFAK				
S/Bİ	Açıklama	Malik / Lehdar	Tarih - Yevmiye	Terkin Sebep - Tarih - Yev.
Beyan	KORUNMASI GEREKLİ 3 NO KÜLTÜR VE TARIH VARLIĞIDIR.13/10/1988-2955 SAYILI			
Beyan	MAARİF VEKALETİNE TAHSİS EDİLMİŞTİR 28/12/1959 TARİHİ YEV.3798		28/12/1959 - 3798	

MÜLKİYET BİLGİLERİ					
Sistem No	Malik	Elbirliği No	Hisse Pay/Payda	Metrekare	Edinme Sebep - Tarih - Yev.
55072010	MALİYE HAZİNESİ		TAM	6.468,00	Tescin Kadastro - 12/02/1951 - 0-

Raporlayan: 9206-NER OZTÜRK
Kayıt Uygulama
05.10.2012

Kayıt Tarihi : Sayfa : 05.10.2012 10:06

Şekil 4.225 Taşınmaza ait tapu kaydı (İstanbul III Numaralı KVKBKM Arşivi)

Şekil 4.226 Feriye Sarayları ve Karakolu vaziyet planı- S. H. Eldem, Türk Evi II, İstanbul, 1986, s. 153 (İstanbul III Numaralı KVKBKM Arşivi)

Özgün halinde doğu-batı yönünde yer alan iki açıklıktan yapıya giriş sağlanmaktadır. Bu girişler günümüzde mevcut olmayan iki ahşap merdivene ulaşarak üst katlara ulaşmaktadır.

Yapı üç kattan oluşmaktadır. Zemin katta yer alan hamam mekanının külhan bölümü yapının özgün halinde çatıya kadar uzanmaktadır.

Sofa mekanı doğu-batı yönünde yer almaktadır. Tüm mekanlardan sofaya ulaşım bulunmaktadır. Sofada yer alan aydınlık mekanları yapının özgün halinde üç kat boyunca uzanarak çatıya kadar ulaşmaktadır.

Çatı kırma çatı formunda olup kiremit ile kaplıdır. Yapının özgün halinde çatı parapetleri bulunmaktadır.

Şekil 4.227 Kabataş Erkek Lisesi deniz cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Onaylı restorasyon projesi raporuna göre; yapının temellerinin dolgu zemine oturtulması ve olasılıkla zeminde yaşanan hareketler sebebiyle yapının deniz yönünden güneye doğru yaklaşık 22 m'lik bölümü 1950-1960 yıllarında betonarme olarak yeniden inşa edilmiştir (Tablo 4.40-4.44; Şekil 4.245-4.254). Yapının kısmi olarak betonarmeye dönüştürülmesi sonucu oluşan karma sistemle binanın üç bölüme ayrıldığı, kuzey bloğun kısmen özgün¹¹ durumda olduğu belirlenmiştir (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İş Teknik Raporu, s. 1).

Yapıda özgün ve betonarme bölümlerde özgün kapı ve pencere detayları bulunmaktadır (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İş Teknik Raporu, s. 2). Yapının zemin ve 1. kat betonarme bölümlerindeki kiriş ve döşemelerin özgün bölümde bulunan sonraki dönem döşeme ve hatıllara bağlandığı, 2. kat tavanındaki kiriş ve döşemelerin bağımsız olduğu görülmüştür

¹¹ Döşemelerin büyük bölümü betonarmeye dönüştürülmüştür.

(Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İşi Teknik Raporu, s. 3).

Yapının betonarmeye dönüştürülmesi sırasında palplanşlarla temel altı zemin denizden korunmaya çalışılmıştır. 2018 tarihli restorasyon raporuna göre; yapının kısmi olarak betonarmeye dönüştürülmesi ya da palplanş yapımı binanın zeminden kaynaklı sorunlarına çözüm getirmemiş olup, zemin sorunlarının devam etmesi sonucu yapıda ayrılmalar ve çatlaklar oluşmuştur (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İşi Teknik Raporu, s. 4). Palplanşlar; 1950-1960 yılları arasında yapılmış olup herhangi bir kaydı bulunmamaktadır (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İşi Teknik Raporu, s. 5). 2001-2002 yıllarında binanın deprem güvenliğini arttırmak amacıyla temellerin etrafına 2.00 m. derinlikte 0.85 m. genişlikte temelleri saran kuşak perdesi yapıldığı belirlenmiştir (Şekil 4.228-229; Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İşi Teknik Raporu, s. 6). Yapının ön bölümünde yer alan kantinde önceki dönemlerde mevcut döşeme kaldırılarak 7.5 m. yükseklikte galeri oluşturulmuştur (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İşi Teknik Raporu, s. 13).

Şekil 4.228 Kabataş Erkek Lisesi sonraki dönem uygulaması temel takviyesi
(Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.229 Kabataş Erkek Lisesi zemin kat sofa (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Yapının deniz yönünden güneye doğru yaklaşık 22 m'lik bölümü betonarmeye çevrilirken kalan özgün kısımdaki ahşap döşemeler kaldırılmış olup, bu döşemeler özgün duvarlara taşıtılan betonarme döşemelere dönüştürülmüştür. Özgün aydınlık duvarlarının iki tarafında yer alan kemerler kısmen özgün durumda olup önceki dönemlerde müdahale görmüşlerdir. Bu müdahale esnasında betonarmeye dönüştürülen temellerin kirişli radye sistemi ile yapıldığı ve özgün temellerden ayrı olduğu tespit edilmiştir (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İşi Teknik Raporu, s. 15).

1950-1960 yılları arasında uygulandığı düşünülen yapının betonarmeye dönüştürülmesi müdahalesi sırasında özgün bölümde yer alan merdivenlerin, ahşap yapım sisteminden betonarme yapım sistemine dönüştürüldüğü tespit edilmiştir. Betonarme merdiven sisteminin sahanlıklarının oturacağı ana kirişler, döşeme ve basamaklar özgün duvarlarda çürütme yapılarak yapılmıştır. Sahanlıkları bağlayan basamaklar bağlantı kirişleri aracılığıyla kirişlere oturtulmuştur. Ana taşıyıcı kirişlerin özgün duvarlara oturduğu yerlerde kiriş

taban alanı yaklaşık 1 m betonarme sömel şeklinde yapılmıştır (Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İşi Teknik Raporu, s. 22).

Yapının özgün halinde var olan çatı parapetleri, yapının tahsisinden sonraki dönemde kaldırılmıştır. Beşiktaş Belediyesi Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nün ilgili yazısının restorasyon projesi raporunda; bina yapım sistemi farklılıklarından dolayı denize bakan bölüm, orta bölüm ve arka bölüm olarak 3'e ayrılmıştır. Denize bakan bölüm; 1960'lı yıllara doğru özgün haline göre betonarme olarak yenilenmiştir. Deniz cephesindeki duvarlar, yaklaşık 28 cm kalınlıkta olup, 25x65 cm kirişler üzerine 6-15 cm mesafelerle yerleştirilmiştir. Yapının ahşap kırma çatısı 1997 yılında bütünüyle yenilenmiştir. Denize bakan betonarme bölüm ile yığma sistemli kısım dilatasyon ile birbirinden ayrılmaktadır. Betonarme olarak yeniden inşa edilen kısım ilk dilatasyona dik bir şekilde 2 dilatasyon ile 3 kısma ayrılmaktadır. Temel sondajı sonucu; temel altında iri taş dolgulu bir tabaka olduğu, altında sıkışabilen bir katman olduğu ve sonrasında ise başka bir zemin katmanının varlığı tespit edilmiştir. Zemin katta özgün halinde pencere işlevi gören, sonraki dönemde açılmış muhdes 5 adet giriş bulunmaktadır. Tuvalet ve banyo gibi mekanların pencere açıklıklarını küçültmek için tuğla dolgular kullanılmıştır. Deniz cephesinde sadece 1. kata ulaşan muhdes yangın merdiveni bulunmaktadır. Yangın merdivenine bağlanan kapı özgün halinde penceredir (İstanbul III Numaralı KTVKBKM Arşivi).

Kabataş Erkek Lisesi kullanımda olan yapı; plan şeması özgünlüğünü korumuş durumda olup, mekânsal değişimler de barındırmaktadır. Yeni işlevlerin ihtiyacına göre bazı mekanlarda plan ve kesit düzleminde değişiklikler yapılarak bu mekanlara yeni işlevler verilmiştir.

Şekil 4.230 Kabataş Erkek Lisesi (<http://www.eskiistanbul.net/3881/feriye-saraylari-kabatas-erkek-lisesi-galatasaray-unv>)

Şekil 4.231 Kabataş Erkek Lisesi, Galatasaray Üniversitesi (Can Binan Arşivi)

Şekil 4.232 Kabataş Erkek Lisesi deniz cephesi (Can Binan Arşivi)

Tablo 4.40 Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası strüktürel değişim tablosu (Kaytan 2022)

-Beden duvarlarında güçlendirme? -Mevcut taşıyıcı elamanlarda güçlendirme -Merdiven kovanında kolon-kiriş birleşim noktasında BA pabuç -1950-1960 yıllarında yapının temellerinin dolgu zemine oturtulması amacıyla; 2001-2002 yıllarında binanın deprem güvenliğini arttırmak amacıyla temellerin etrafına 2.00 m. derinlikte 0.85 m. genişlikte temelleri saran kuşak perdesi -Putrelli volta döşeme	-Yapının deniz yönünden güneye doğru yaklaşık 22 m'lik bölümü 1960'lara doğru yıkılarak BA olarak yeniden inşa edilmiştir. -Sofaya BA kolon eklenmesi -Sofaya BA döşeme eklenmesi -Aydınlık ve Hamam mekanlarına BA döşeme eklenmesi
--	--

Tablo 4.41 Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası plan düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Bütüncül Değişim	Kısmi Değişim			
	Mekan Eklentileri/Oluşturma	Düşey sirkülasyonun yerini değiştirme	Ek yapı	Kat Eklentisi
-	Derslik, atölye vb. mekanlar oluşturmak amacıyla 1960'lara doğru inşa edilen bölümde geniş mekanlar, hamamın 3 kat boyunca betonarme döşeme ile kesilmesi	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	-	-

Tablo 4.42 Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası cephe düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Doluluk-boşluk oranı/toplam yüzeyler	Mimari düzen (biçimsel değişiklikler, üslup öğelerinin kaldırılması veya eklenmesi)
Kısmi değişiklikler	Mimari düzen korunurken, parapet duvarları ve çatı fenerleri kaldırılmıştır.

Tablo 4.43 Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası yapı elemanları değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Kapı-pencere sistemi değişimi	Kapı-pencere boşluğu ekleme/kaldırma	Tavan-döşeme kaplamalar ¹	Çatı örtüsü	Su tahliye sistemi (yatay dereler-yağmur iniş boruları)	Elektrik tesisatı	Su tesisatı	Isıtma tesisatı	Eklenen merdivenin yapım sistemi
-	+	+	+	+	+	+	+	BA merdiven

Tablo 4.44 Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası süsleme ve bezeme değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Kalemişleri	Tavan süslemeleri
Korunmuştur	Korunmuştur

Şekil 4.233 Kabataş Erkek Lisesi betonarme merdiven desteği (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.234 Kabataş Erkek Lisesi dilatasyon görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.235 Betonarme taşıyıcı sistem eklentisi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.236 Sonraki dönemde kapatılmış geçiş (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.237 Kabataş Erkek Lisesi aydınlık görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.238 Betonarme destek eklentisi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.239 Özgün duvar görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.240 Özgün hamam mekanı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.241 Hamam özgün tavan detayı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.242 Hamam özgün tavan detayı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.243 Sonraki dönem uygulaması çatı ışıklığı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

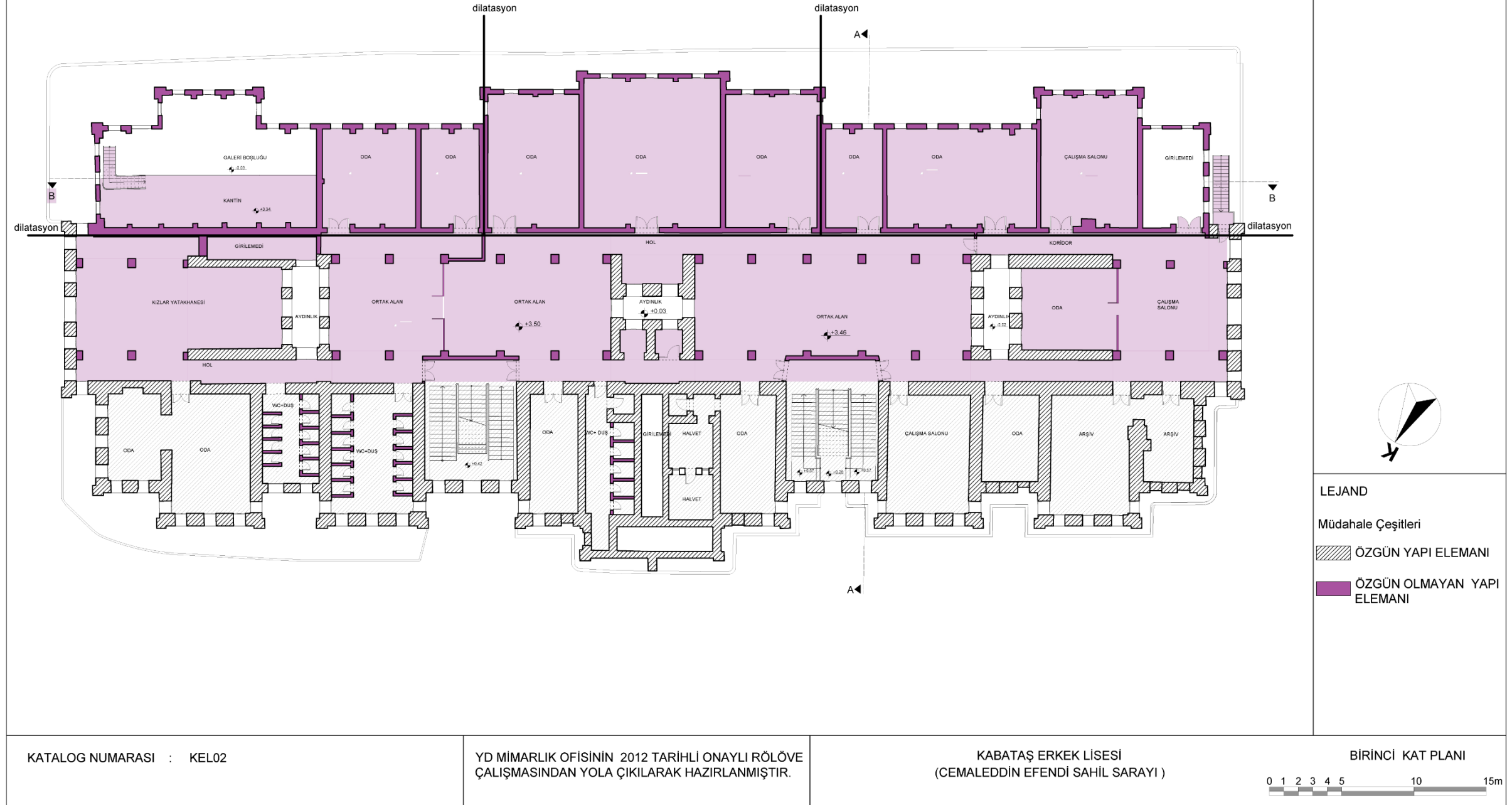
Şekil 4.244 Sonraki dönem uygulaması çatı ışıklığı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

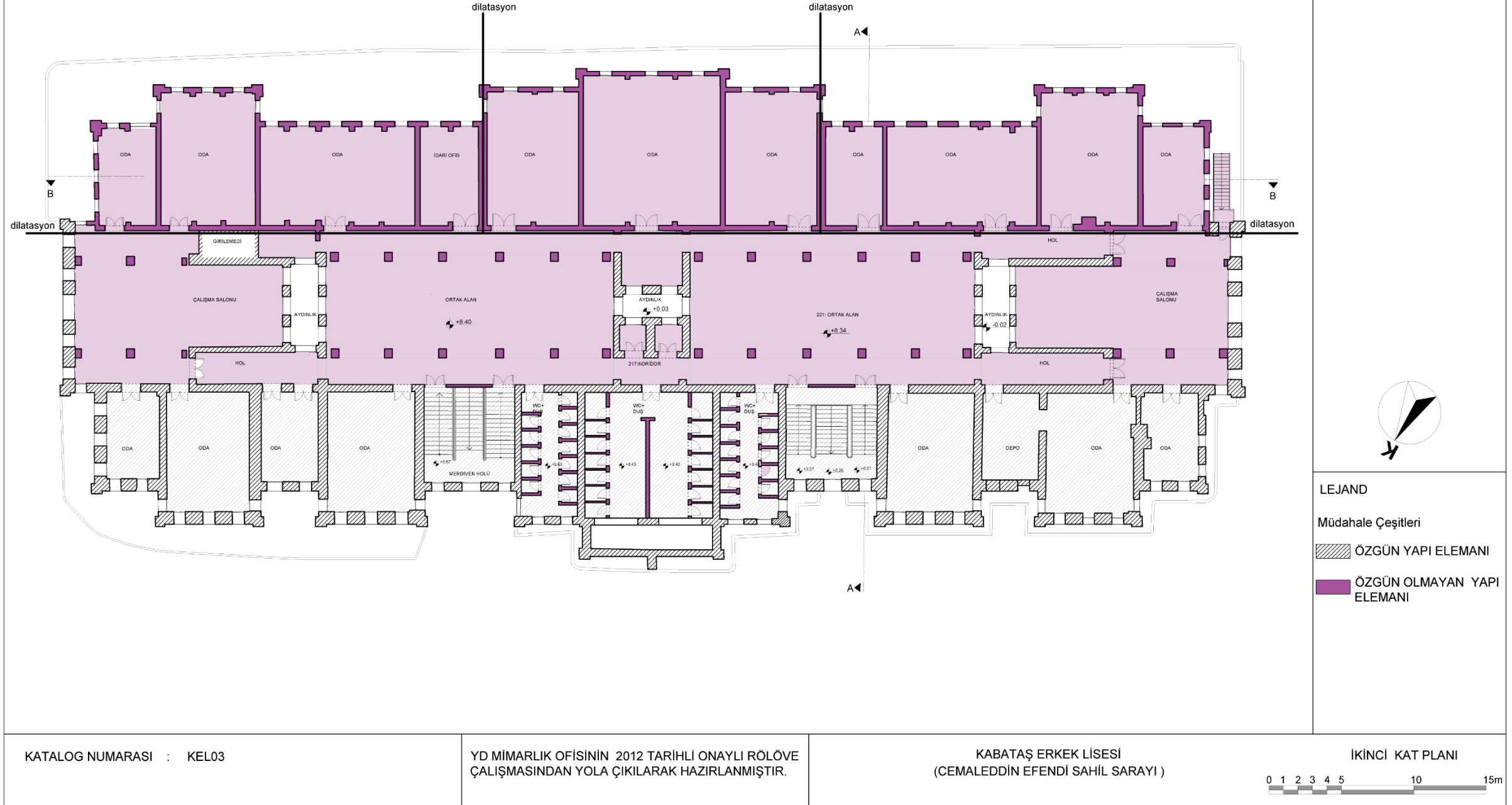
Şekil 4.245 KEL zemin kat planı (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

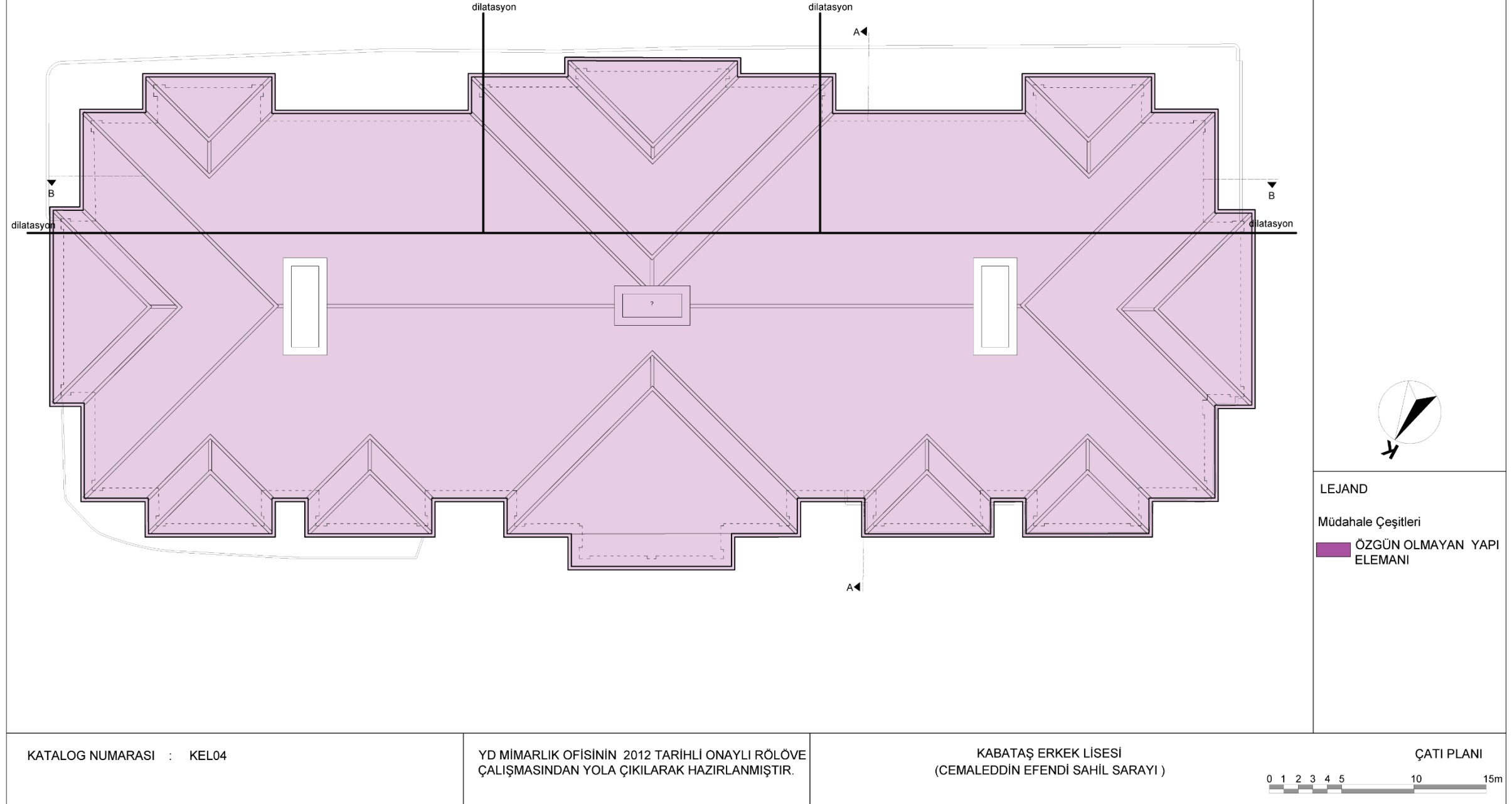
Şekil 4.246 KEL birinci kat planı (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

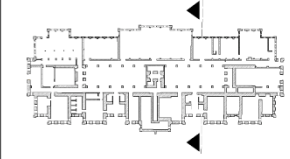
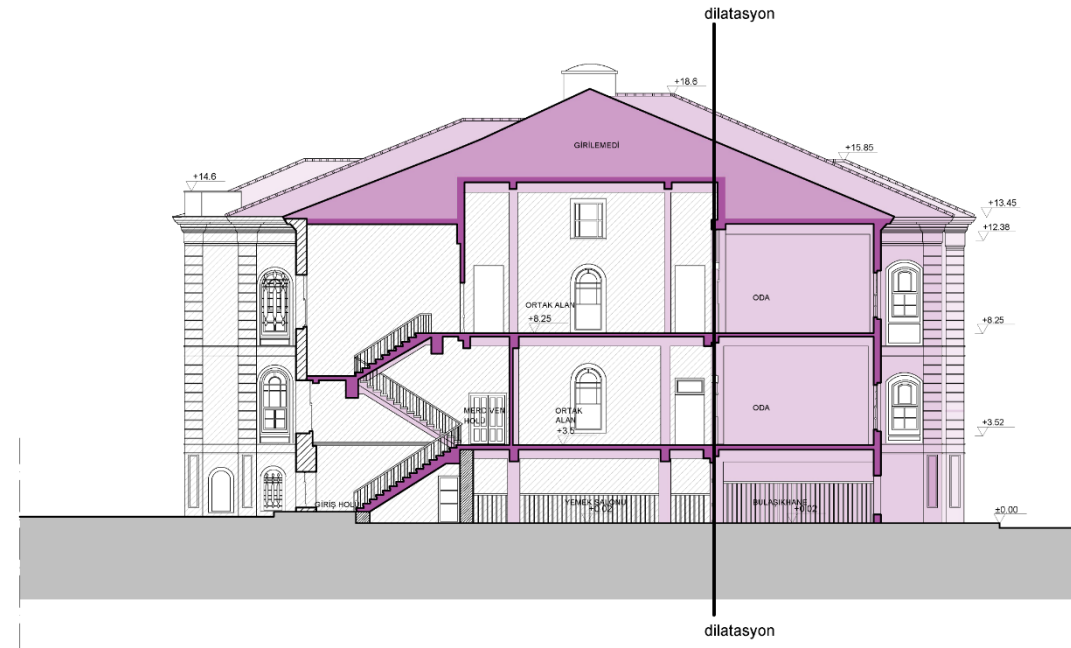
Şekil 4.247 KEL ikinci kat planı (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

Şekil 4.248 KEL çatı planı (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND

Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : KEL05

YD MİMARLIK OFİSİNİN 2012 TARİHLİ ONAYLI RÖLÖVE
ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

KABATAŞ ERKEK LİSESİ
(CEMALEDDİN EFENDİ SAHİL SARAYI)

A-A KESİTİ

Şekil 4.249 KEL A-A kesiti (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND

Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : KEL06

YD MİMARLIK OFİSİNİN 2012 TARİHLİ ONAYLI RÖLÖVE
ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

KABATAŞ ERKEK LİSESİ
(CEMALEDDİN EFENDİ SAHİL SARAYI)

B-B KESİTİ

Şekil 4.250 KEL B-B kesiti (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND

Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI
ELEMANI

KATALOG NUMARASI : KEL07

YD MİMARLIK OFİSİNİN 2012 TARİHLİ ONAYLI RÖLÖVE
ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

KABATAŞ ERKEK LİSESİ
(CEMALEDDİN EFENDİ SAHİL SARAYI)

KUZEY CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.251 KEL kuzey cephesi (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND

Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI
ELEMANI

KATALOG NUMARASI : KEL09

YD MİMARLIK OFİSİNİN 2012 TARİHLİ ONAYLI RÖLÖVE
ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

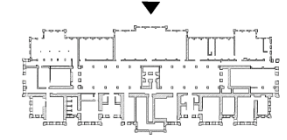
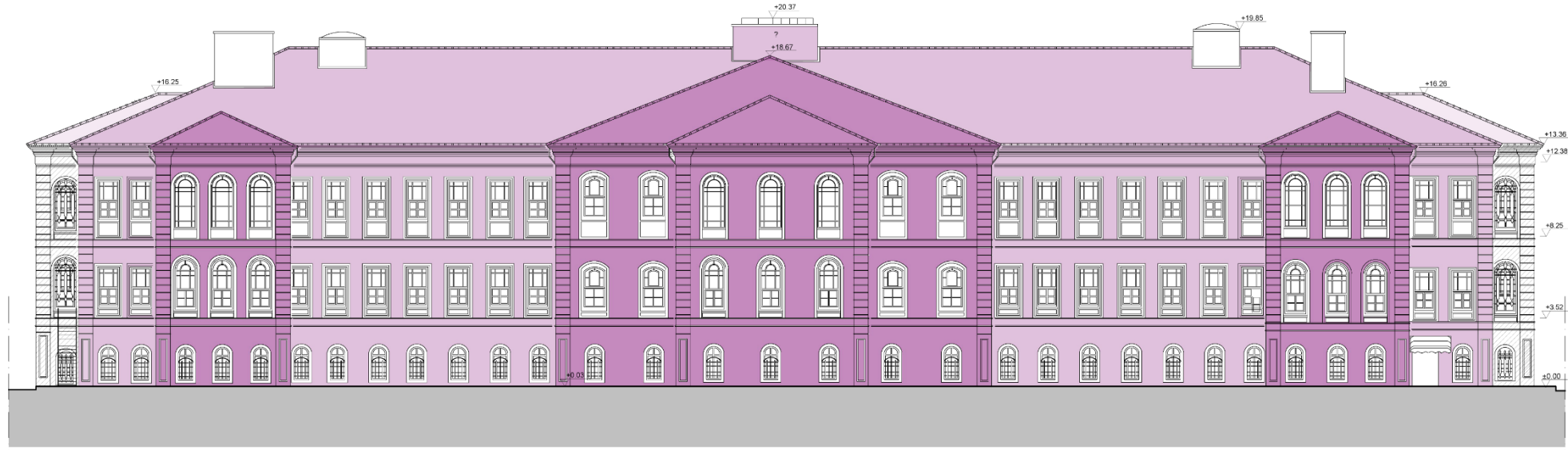
KABATAŞ ERKEK LİSESİ
(CEMALEDDİN EFENDİ SAHİL SARAYI)

DOĞU CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.252 KEL doğu cephesi (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND

Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI
ELEMANI

KATALOG NUMARASI : KEL08

YD MİMARLIK OFİSİNİN 2012 TARİHLİ ONAYLI RÖLÖVE
ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

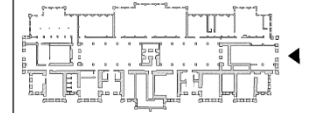
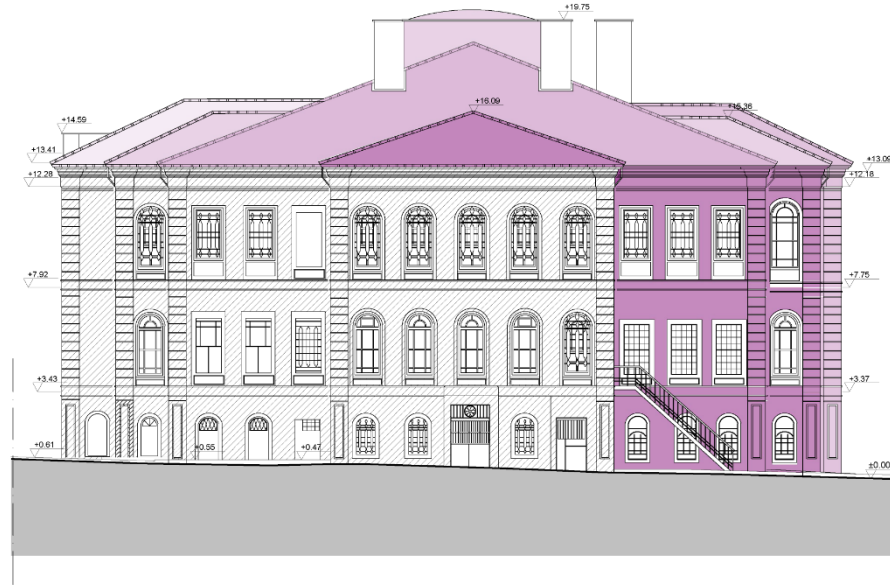
KABATAŞ ERKEK LİSESİ
(CEMALEDDİN EFENDİ SAHİL SARAYI)

GÜNEY CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.253 KEL güney cephesi (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND

Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI
ELEMANI

KATALOG NUMARASI : KEL10

YD MİMARLIK OFISİNİN 2012 TARİHLİ ONAYLI RÖLÖVE
ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

KABATAŞ ERKEK LİSESİ
(CEMALEDDİN EFENDİ SAHİL SARAYI)

BATI CEPHESİ

Şekil 4.254 KEL batı cephesi (Kaytan 2022)

4.2.5 İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı-Galatasaray Üniversitesi Binası Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci

1930 yılında Galatasaray Lisesi'ne tahsis edilerek eğitim amaçlı kullanılmaya başlanan yapıda mimari dönüşüm uygulamaları kullanım sürecine paralel olarak gerçekleştirilmiştir.

1969 yılında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun ek inşaatla dair aldığı kararda; mevcut binaların korunması gerekli eski eser olduğu, mimari özellikleri aynen korunarak onarılabilecekleri, içerideki ahşap kısımların kagire çevirilebileceği, yeni yapılacak yapıların bahçede sadece duvarları kalmış yapı kaldırılıp, rıhtımdan 25 m. çekilerek yapılabileceği belirtilmektedir (4991, 1969).

TAŞINMAZA AİT TAPU KAYDI				
Zemin Tipi	: Ana Taşınmaz	Ada/Parsel	: 575/37	
Zemin No	: 24188416	Yüzölçüm	: 12.521,00 m2	
İl / İlçe	: İSTANBUL/BEŞİKTAŞ	Ana Tap. Nitelik	: KARGIR GALATASARAY LİSESİ	
Kurum Adı	: Beşiktaş TM			
Mahalle / Köy Adı	: YILDIZ Mah.			
Mevki	:			
Cilt / Sayfa No	: 9 / 852			
Kayıt Durum	: Aktif			

TAŞINMAZ ŞERH / BEYAN / İRTİFAK				
S/B/İ	Açıklama	Malik / Lehdar	Tarih - Yevmiye	Terkin Sebebi - Tarih - Yev
Beyan	KORUNMASI GEREKLİ İST 3 NO KÜLTÜR VE TABİAT VARLIĞIDIR.13.10.1988-2955 SAYILI		-	-
Beyan	KORUNMASI GEREKLİ 3 GRUP ESKİ ESERDİR.1992/1187 SAYI		-	-
Beyan	KORUNMASI GEREKLİ 3 GRUP ESKİ ESERDİR.1992/1256 SAYI		-	-
Beyan	KORUNMASI GEREKLİ ESKİ ESERDİR.29.01.1999/226 SAYI		-	-
Beyan	İSTANBUL 3 NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULUNUN MÜD NÜN 20.08.2002 TARİH 1512 SAYILI YAZISI DOSYASINDIR.28.08.2002/1212 SAYI		-	-
Beyan	İSTANBUL VALİLİĞİ İL KÜLTÜR MÜD NÜN 06.09.2002 TARİH 996 SAYILI YAZISI DOSYASINDIR.17.09.2002/1296 SAYI		-	-
Beyan	MAARİF VEKALETİNE TAHSİS EDİLMİŞTİR.28.12.1959 YEV.3797		28/12/1959 - 3797	-
Beyan	ÜZERİNDEKİ BİNA ESKİ ESERLERDİR.12.08.1972 SAYI:2512		12/08/1972 - 2512	-

MÜLKİYET BİLGİLERİ						
Sistem No	Malik	Elbirliği No	Hisse Payı/Payda	Metrekare	Edinme Sebebi - Tarih - Yev.	Terkin Sebebi - Tarih - Yev.
55065756	MALİYE HAZİNESİ		TAM	12.521,00	İltisaz İşlemi (TSM) - 05.06/1967 - 3583	

Raporlayan: 18592-AYRILMEZ
Kaydetme Uygulaması
2008/01/13

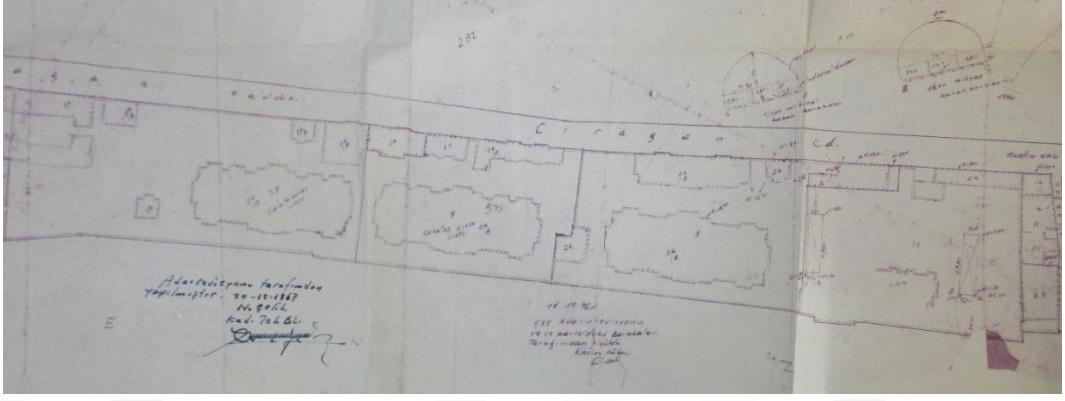
A. Dilek ANADOLU
Genel Sekreter

Rapor Tarihi / Saati : 29.08.2013 9:39

Şekil 4.255 Galatasaray Üniversitesi binasına ait tapu kaydı (Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)

02/09/1988'de alınan İstanbul III Numaralı KTVKBKM kararında; Beşiktaş Yıldız Mahallesi, 575 ada, 39 parseldeki Yüksek Denizcilik Okulu, 37 parseldeki Galatasaray Lisesi, 8-9 parsellerdeki Kabataş Lisesi, 10 parseldeki Tekel Depoları plan ve dış cephe özellikleri ile I. grup Feriye Sarayları olup, Çırağan Caddesine bakan müştemilat yapıları ile birlikte aynen korunması gerekli olduğu

belirtilmektedir. Bu bilgiye istinaden projelerin hazırlanması kararı alınmıştır (715, 1988).

Şekil 4.256 Galatasaray Üniversitesi Binası, Kabataş Erkek Lisesi Binaları; İbrahim Efendi Sahil Sarayı, Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı, Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı (Ada revizyonu vaziyet planı, 1967)

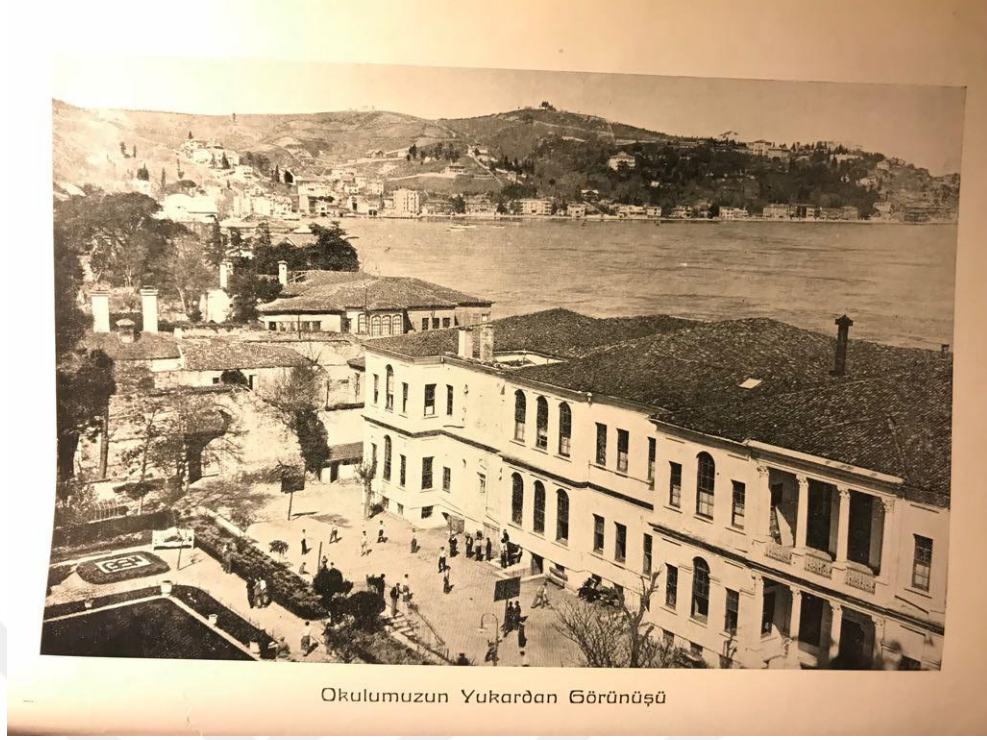
Şekil 4.257 Galatasaray Üniversitesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2021)

Şekil 4.258 Galatasaray Üniversitesi denizden görünüşü. (Gölge Boğaziçi Lisesi Talebesi Tarafından, 1935-1936)

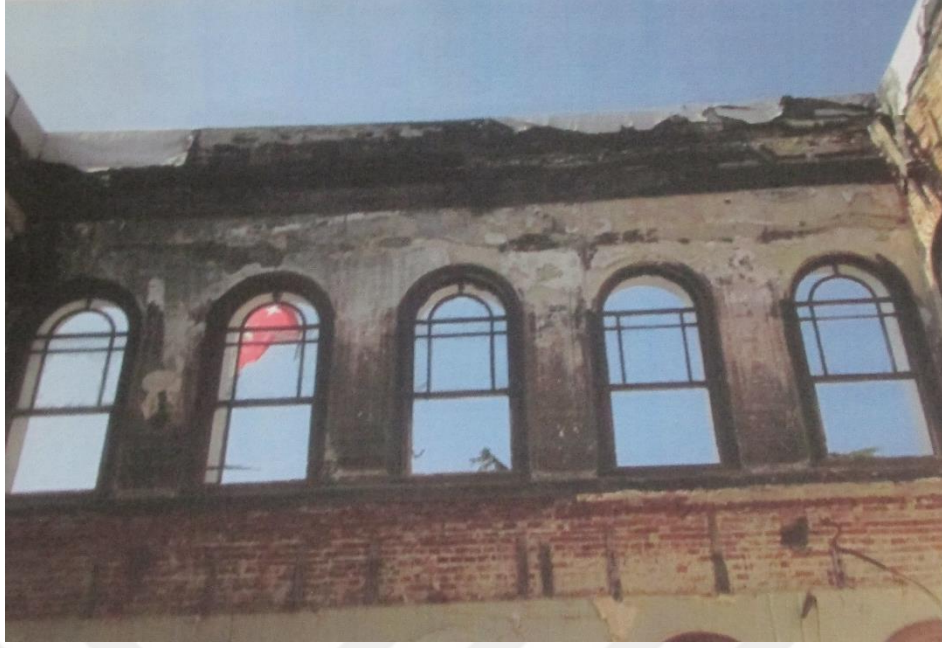
Şekil 4.259 Galatasaray Üniversitesi (Gölge Boğaziçi Lisesi Talebesi Tarafından, 1935-1936)

Ŗekil 4.260 Galatasaray Üniversitesi (Gölge Boğaziçi Lisesi Talebesi Tarafından, 1935-1936)

Ŗekil 4.261 Galatasaray Üniversitesi, 2013 yangını öncesi görüntü (1437)

Şekil 4.262 Galatasaray Üniversitesi, 2013 yangını sonrası görüntü (1437)

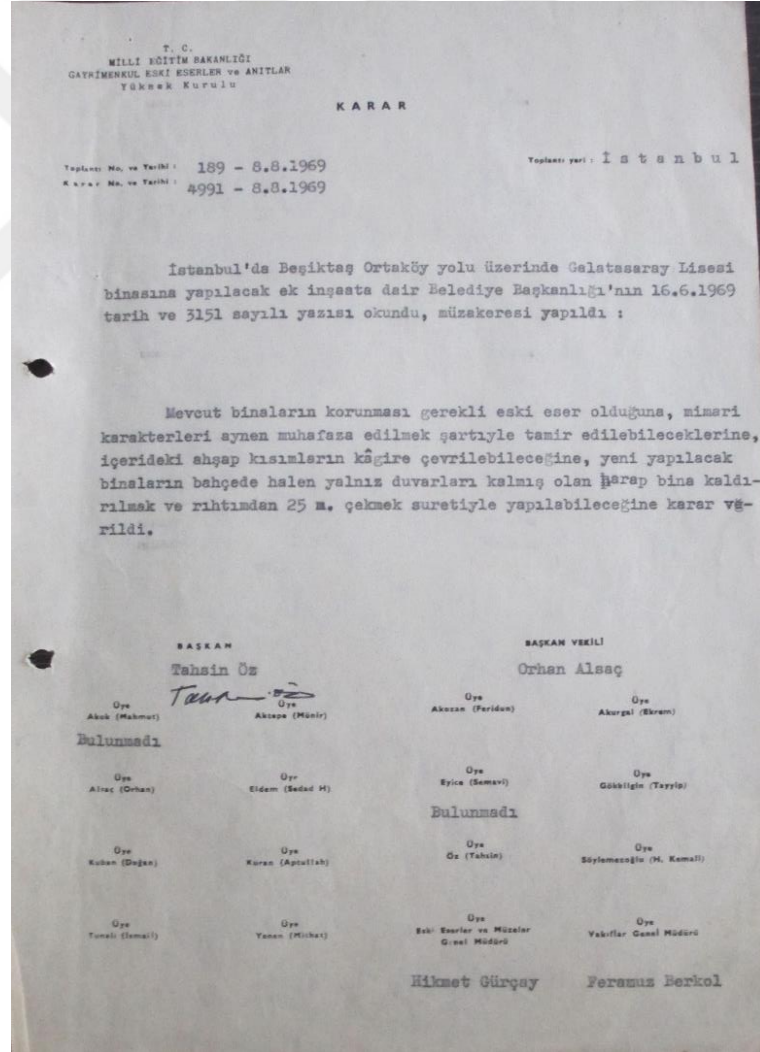

Şekil 4.263 Galatasaray Üniversitesi, 2013 Yangını Sonrası Görüntü (1437)

Birinci kata Beşiktaş yönündeki bir merdiven ve rüzgarlık aracılığıyla da ulaşılmaktadır. Katlar plan şeması olarak birbirine benzemekle birlikte özgün durumda Zemin kattan başlayıp çatıya kadar uzanan hamam hacmi yer almaktadır. Bu hacim günümüzde betonarme döşemelerle kesilmiş durumda olup, farklı işlevlerde kullanılmaktadır. Neo-klasik üsluptaki cephe simetrik özellikler taşımaktadır. Özgün yapı biçimlenişinde çatı fenerleri bulunmaktadır. Yapının

günümüzdeki durumunu etkileyen ana faktör 2013 yılındaki yangındır. Yapı neredeyse sadece beden duvarları sağlam kalmış durumda harabe halini almıştır. Özgün kalem işlerinden merdiven kovanında kalan bir bölüm günümüze ulaşmıştır.

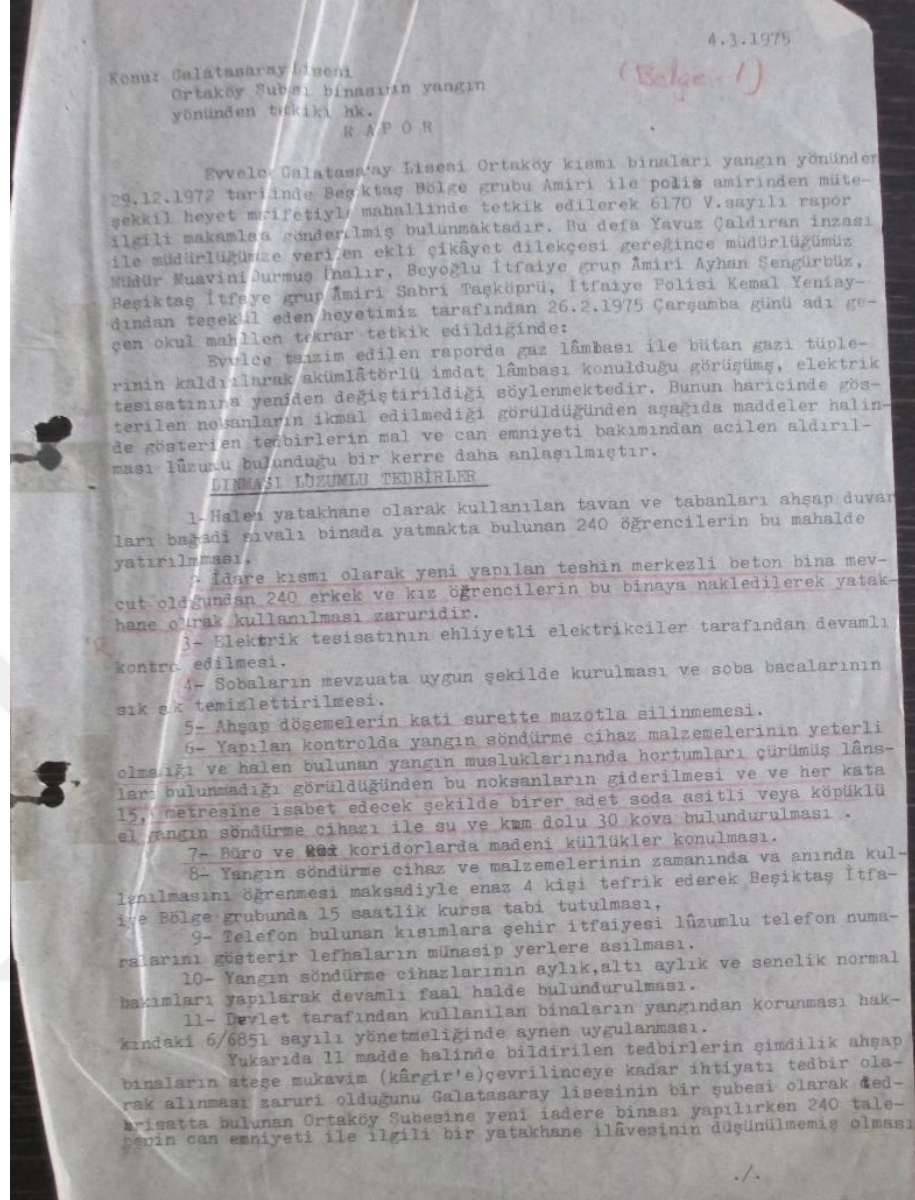
Yapının Galatasaray Lisesi olarak kullanıldığı dönem içinde olan 1969 yılında Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu aldığı karar ile; mevcut binaların korunması gerekli eski eser olduğuna, mimari karakterleri aynen korunmak şartıyla tamir edilebileceklerine, iç mekanlardaki ahşap kısımların kagire dönüştürülebileceğine, yeni binaların bahçede sadece duvarları kalan harap bina kaldırılıp denizden 25 m çekilerek yapılabilceğini belirtmiştir (Şekil 4.264; 4991, 1969).

Şekil 4.264 İç mekanların kagire dönüştürülebileceğine dair karar (4991, 1969)

1975 yılında binanın yangın riski durumu hakkında detaylı bir rapor hazırlanmıştır. Bu raporda; 1972 yılında yapıyla ilgili bir rapor hazırlandığı, bu rapordaki önerilerden sadece bir bölümünün uygulandığının tespit edildiği aktarılmaktadır. Önceden hazırlanan raporda, gaz lambası ile bütan gazı tüplerinin kaldırılarak akümülatörlü lambalar konulmuş; elektrik tesisatı da değiştirilmiştir.¹² Önceki raporda belirtilmiş olan eksiklerin bu maddeler haricinde tamamlanmadığı dile getirilerek mal ve can emniyeti bakımından tedbirler alınması istenmiştir. Yatakhane olarak kullanılmakta olan, tavan ve döşemesi ahşap, duvarları bağdadi sıvalı binayı 240 öğrencinin kullandığı belirtilmektedir. Bu 240 öğrencinin betonarme olan idare binasına nakil edilmesi istenmektedir. Elektrik tesisatının ve soba bacalarının düzenli kontrolü, sobaların mevzuata uygun kurulumu, ahşap döşemelerin mazotla silinmemesi raporda yer almaktadır. Ayrıca yangın söndürme cihazlarının yetersiz olduğu, her kata 15 m.'de bir soda asitli veya köpüklü yangın söndürme cihazları ile su ve kum dolu 30 kova konulması, 6/6851 sayılı devlet tarafından kullanılan binaların yangından korunması hakkındaki yönetmelikte belirtildiği şekilde uygulamaların uygulanması istenmektedir. Raporda bu tedbirlerin ahşap binalar ateşe dayanıklı (kagire) hale çevrilinceye kadar gerekli bir tedbir olduğu dile getirilmektedir (Şekil 4.265; Tarih Galatasaray Lisesi Ortaköy Şubesi Binasının Yangın Yönünden Tetkiki Hakkında Rapor, 1975). Rapordan anlaşıldığı üzere ahşap malzemenin yanması sonucu yapının hasar görmesinden çekinilmekte olup, yapının kagire dönüştürülmesi yangına karşı gerekli bir önlem olarak görülmektedir.

¹² 490.1V.b.194/256 Sayı Galatasaray Lisesinin İşgali Altında Bulundurduğu Ortaköy Şubesindeki Tarihi Yapıt Hakkında Özlü yazıda 01/08/1973'de elektrik tesisatının yenilendiği belirtilmektedir.

Şekil 4.265 Yangın tehlikesi bakımından değerlendirme raporu (Tarih Galatasaray Lisesi Ortaköy Şubesi Binasının Yangın Yönünden Tetkiki Hakkında Rapor, 1975)

Bu raporun ardından ısınma gereksiniminin sağlanması için kalorifer tesisatı yapılması amacıyla ödenek ayrılmıştır (112-23/3057).

Bir öğrenci velisi 06/01/1976'da Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'na yapıyla ilgili endişelerini içeren bir mektup yazmıştır. Mektupta yapıdaki yangın tehlikesinden, itfaye raporlarından, o güne kadar yurtlarda yaşanmış yangınlar ve can kayıplarından bahsetmesinin yanı sıra; döşemelerin sağlam olmadığından, milli servet olan tarihi bir yapının yok olacağından bahsetmektedir (57, 1976).

Şekil 4.266 Veli mektubu eki (57, 1976)

Şekil 4.267 Çırağan Caddesinden Galatasaray Lisesi ana binasının 1969 yılında görünümü (706, 1969)

Yapının ahşap olan döşemelerinin betonarmeye dönüştürülmesi ve onarımı için Milli Eğitim Müdürlüğü'nce ayrılan keşif bedeli ödenek Milli Eğitim Bakanlığı'ndan istenmiştir (490.1V.b.194/256).

Yapının bir bölümünün betonarmeye dönüştürüldüğü tarih net olarak bilinmemektedir (Tablo 4.45-4.49; Şekil 4.268-4.277). Giriş katı iç beden duvarları yer yer tuğla hatıllı moloz taş duvar olup; dış duvarlar giriş parapet

altına kadar moloz taş duvar, parapet üstü taş ve tuğla duvardır. Birinci ve ikinci kata tüm duvarlar tuğladır. Kalkan duvarlar ile çatı parapetleri tuğla olup, geçmiş dönemlerde yapılan onarımlarda delikli tuğla da eklenmiş bölümleri mevcuttur. Yapının neredeyse tüm döşemeleri betonarmeye dönüştürülmüştür. Birinci kata çelik kiriş takviyeler mevcuttur. Merdiven kovalarında özgün kalemşi süslemeleri görmek mümkündür. Özgün kapı ve pencere sistemine birinci kata rastlanmaktadır. Tavanlar genellikle ahşap çatalı ve geometrik formludur (00392, 2014).

Yapıya betonarme merdiven sistemi eklenmiştir. Orta sofada sonraki dönemde eklenmiş betonarme kolon dizisi bulunmaktadır. Aydınlık mekanları özgün halinde çatıya kadar ulaşmakta iken, geçmiş dönemlerde kat hizalarında betonarme döşemeler ile kapatılarak yeni işlevin ihtiyacı doğrultusunda mekanlar oluşturulmuştur. Dış cepheler özgünlüğünü korumuştur. Eski fotoğraflarda yapının kırma çatısında parapet, çatı feneri yer almaktadır. Koruma kurulunda yer alan rapora göre çatı fenerleri 1900-1946 yılları arasında yapılan müdahalede eklenmiştir (00392, 2014).

Tablo 4.45 İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası strüktürel değişim tablosu (Kaytan, 2022)

Güçlendirmeler ve Yeniden Yapımlar	Taşıyıcı sistem entegrasyonu
-Merdiven kovalarında kolon-kiriş birleşim noktasında BA pabuç yapımı -Mevcut taşıyıcı elamanlarda güçlendirme -Temel takviyesi -Putrelli volta döşeme	-Sofaya BA kolon eklenmesi -Sofaya BA döşeme eklenmesi -Aydınlık ve Hamam mekanlarına BA döşeme eklenmesi -Çelik kolon eklenmesi

Tablo 4.46 İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası plan düzeni değişimi tablosu (Kaytan, 2022)

Bütüncül Değişim	Kısmi Değişim			
	Mekan Eklentileri/Oluşturma	Düşey sirkülasyonun yerini değiştirme	Ek yapı	Kat Eklentisi
-	Derslik, atölye, çay ocağı, depo vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler, hamam ve aydınlık mekanlarının 3 kat boyunca betonarme döşeme ile kesilmesi	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	-	-

Tablo 4.47 İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı-Galatasaray Üniversitesi Binası cephe düzeni değişimi tablosu (Kaytan, 2022)

Doluluk-boşluk oranı/toplam yüzeyler	Mimari düzen (biçimsel değişiklikler, üslup öğelerinin kaldırılması veya eklenmesi)
Kısmi değişiklikler	Mimari düzen korunurken, parapet duvarları ve çatı fenerleri kaldırılmıştır.

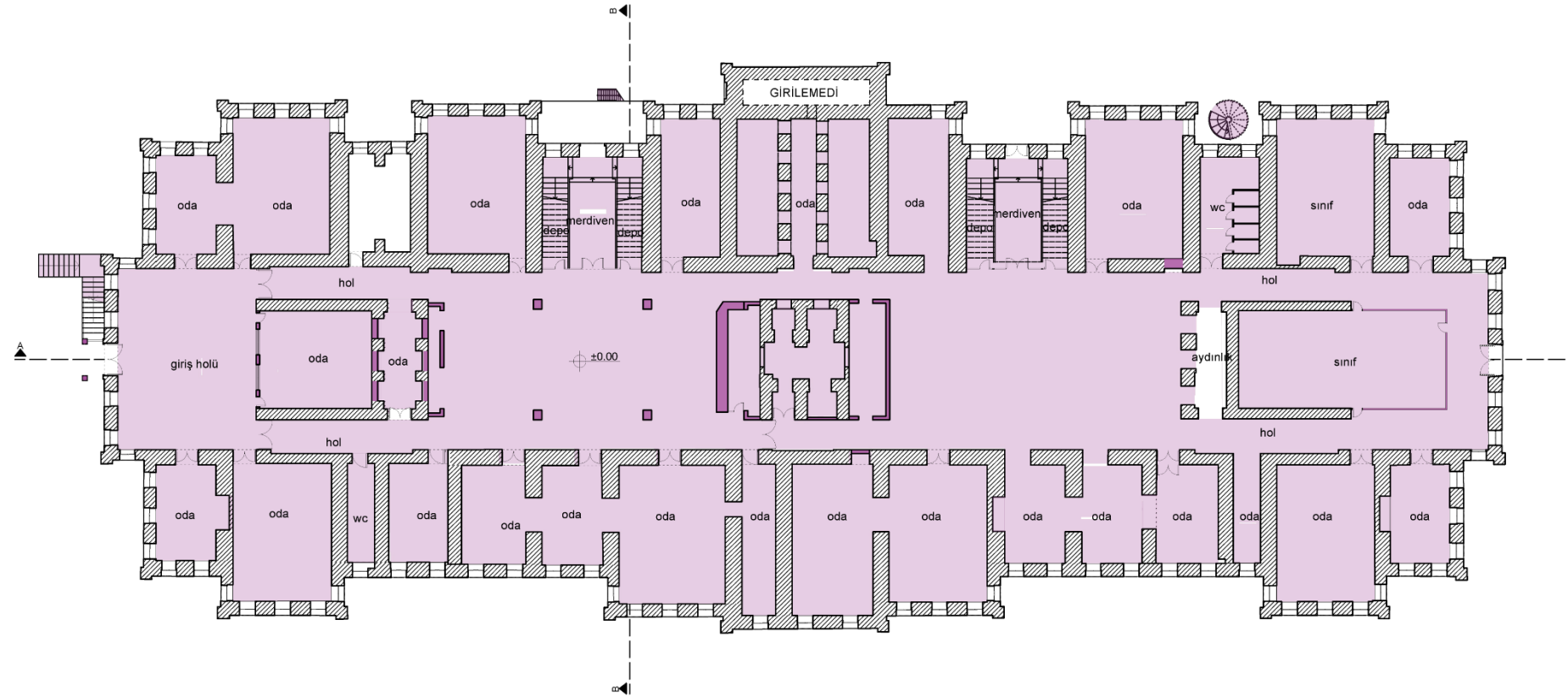
Tablo 4.48 İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası yapı elemanları değişimi tablosu (Kaytan, 2022)

Kapı-pencere sistemi değişimi	Kapı-pencere boşluğu ekleme/kaldırma	Tavan-döşeme kaplamalar ¹	Çatı örtüsü	Su tahliye sistemi (yatay dereler-yağmur iniş boruları)	Elektrik tesisatı	Su tesisatı	Isıtma tesisatı	Eklenen merdivenin yapım sistemi
-	+	+	+	+	+	+	+	BA merdiven

Tablo 4.49 İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası süsleme ve bezeme değişimi tablosu (Kaytan, 2022)

Kalemişleri	Tavan süslemeleri
Korunmuştur	Korunmuştur

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND
Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : GS01

YÜKSEK MİMAR ERKAN IŞIK'IN "ÇİRAĞAN FERİYE SARAYLARINDAN İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI'NIN MİMARİ DEĞERLENDİRİLMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" BAŞLIKLİ YÜKSEK LİSANS TEZİNDEN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

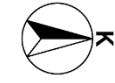
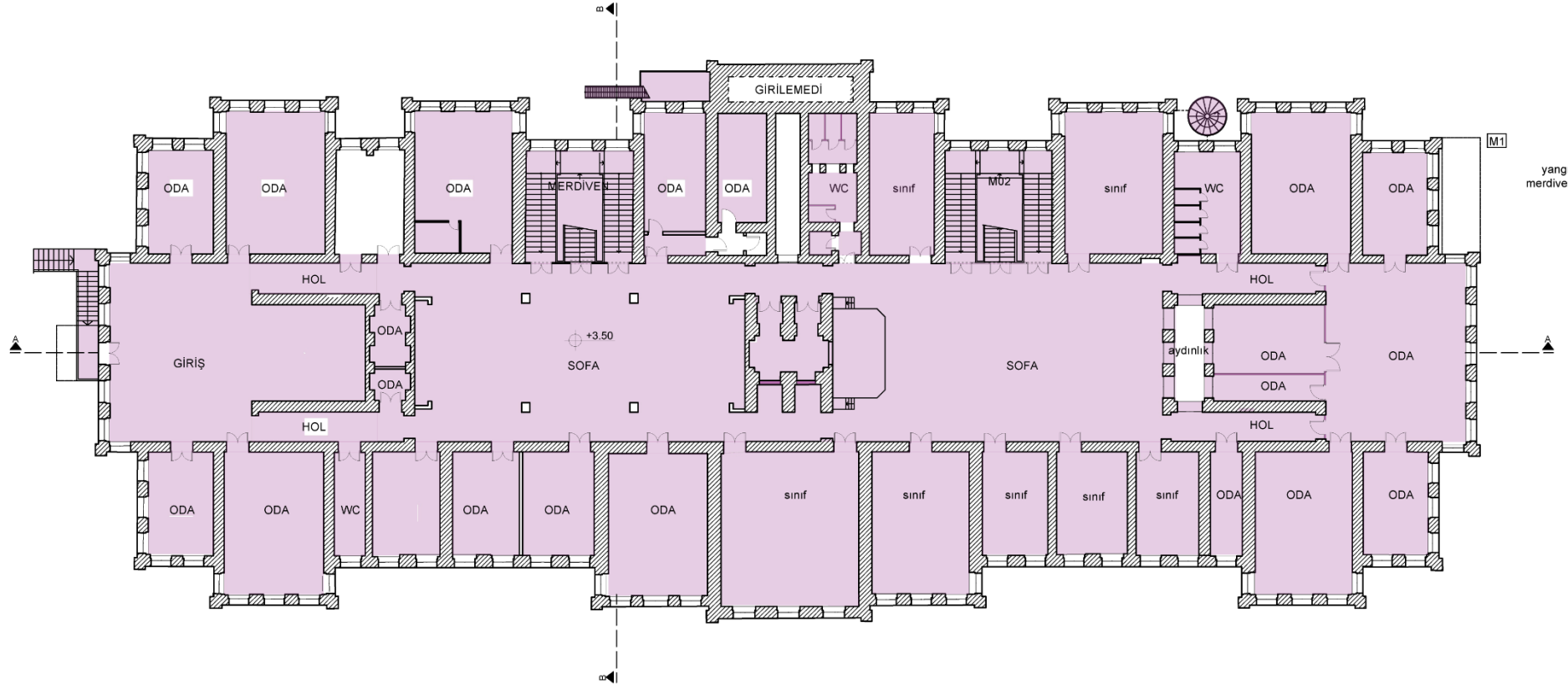
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
(İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI)

ZEMİN KAT PLANI

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.268 GSÜ zemin kat planı (Kaytan, 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND
Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : GS02

YÜKSEK MİMAR ERKAN IŞIK'IN "ÇİRAĞAN FERIYE SARAYLARINDAN İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI'NIN MİMARİ DEĞERLENDİRİLMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" BAŞLIKLİ YÜKSEK LİSANS TEZİNDEN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

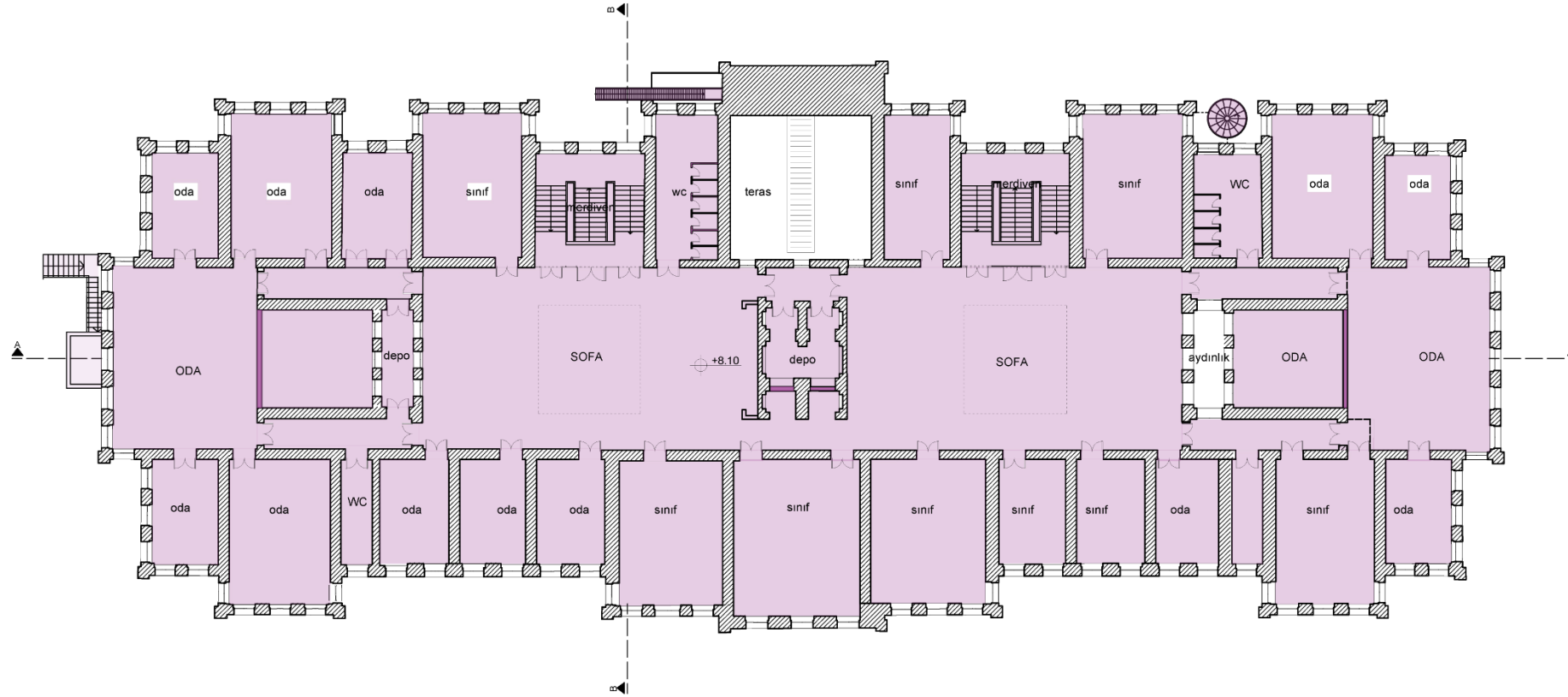
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
(İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI)

BİRİNCİ KAT PLANI

Şekil 4.269 GSÜ birinci kat planı (Kaytan, 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND
Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : GS03

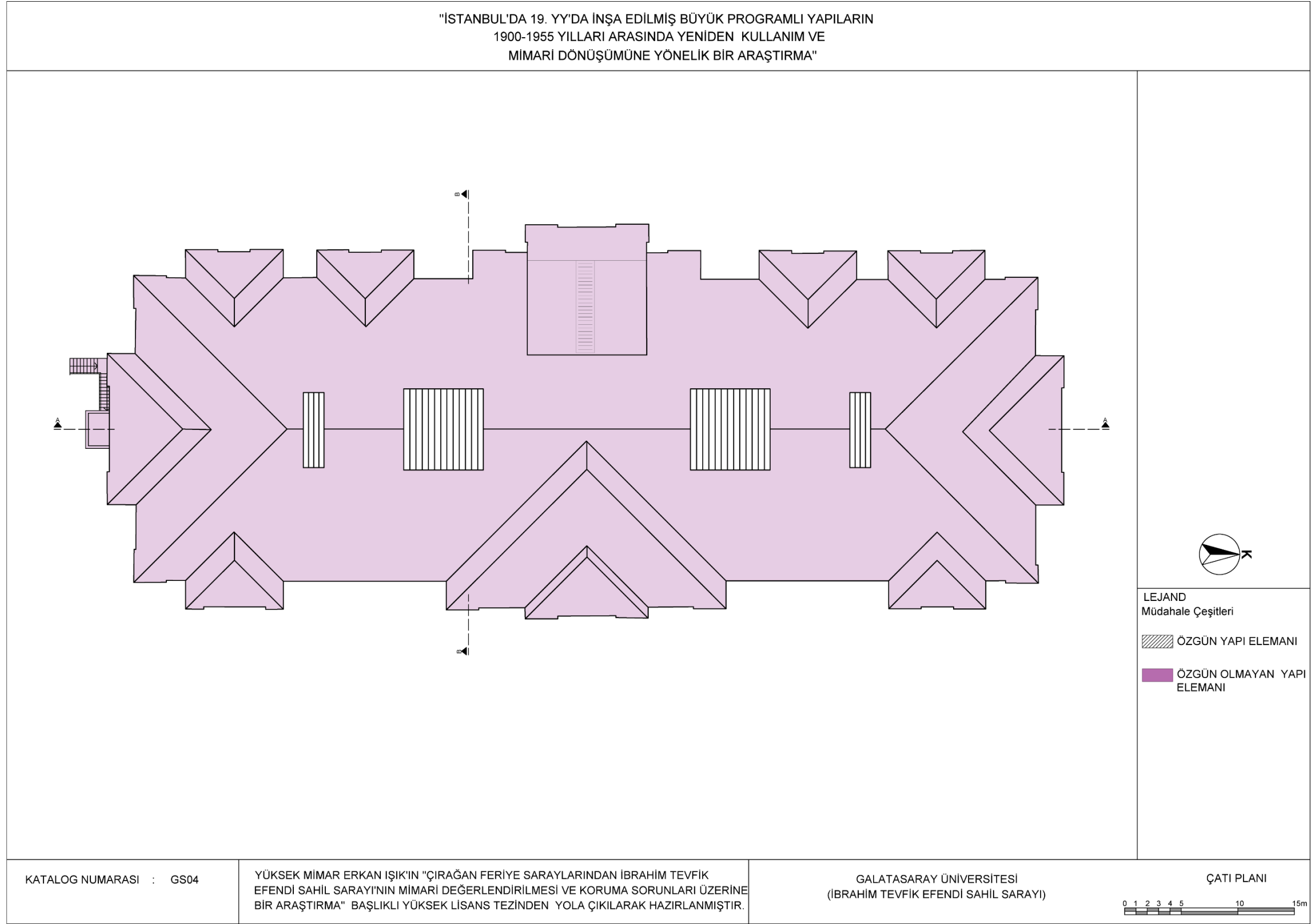
YÜKSEK MİMAR ERKAN IŞIK'IN "ÇİRAĞAN FERİYE SARAYLARINDAN İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI'NIN MİMARİ DEĞERLENDİRİLMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" BAŞLIKLİ YÜKSEK LİSANS TEZİNDEN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
(İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI)

İKİNCİ KAT PLANI

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.270 GSÜ ikinci kat planı (Kaytan, 2022)

Şekil 4.271 GSÜ çatı planı (Kaytan, 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND
Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : GS05

YÜKSEK MİMAR ERKAN IŞIK'IN "ÇİRAĞAN FERİYE SARAYLARINDAN İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI'NIN MİMARİ DEĞERLENDİRİLMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" BAŞLIKLILI YÜKSEK LİSANS TEZİNDEN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

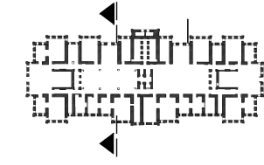
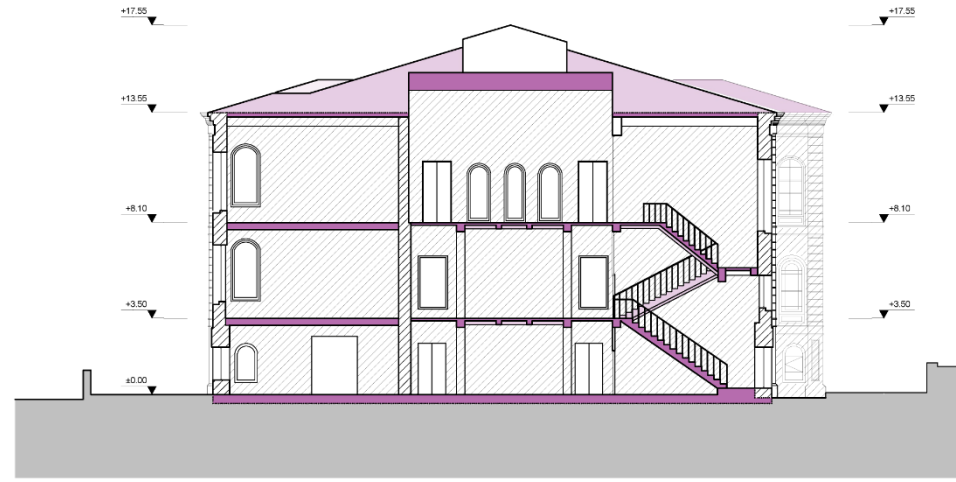
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
(İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI)

A-A KESİTİ

Şekil 4.272 GSÜ A-A kesiti (Kaytan, 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND
Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : GS06

YÜKSEK MİMAR ERKAN IŞIK'IN "ÇİRAĞAN FERİYE SARAYLARINDAN İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI'NIN MİMARİ DEĞERLENDİRİLMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" BAŞLIKLİ YÜKSEK LİSANS TEZİNDEN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
(İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI)

B-B KESİTİ

Şekil 4.273 GSÜ B-B kesiti (Kaytan, 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND
Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : GS07

YÜKSEK MİMAR ERKAN IŞIK'IN "ÇİRAĞAN FERIYE SARAYLARINDAN İBRAHİM TEVFİK EFENDİ SAHİL SARAYI'NIN MİMARİ DEĞERLENDİRİLMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" BAŞLIKLİ YÜKSEK LİSANS TEZİNDEN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
(İBRAHİM TEVFİK EFENDİ SAHİL SARAYI)

GÜNEY CEPHESİ

Şekil 4.274 GSÜ güney cephesi (Kaytan, 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND
Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : GS08

YÜKSEK MİMAR ERKAN IŞIK'IN "ÇİRAĞAN FERİYE SARAYLARINDAN İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI'NIN MİMARİ DEĞERLENDİRİLMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" BAŞLIKLİ YÜKSEK LİSANS TEZİNDEN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
(İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI)

BATİ CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.275 GSÜ batı cephesi (Kaytan, 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND
Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : GS09

YÜKSEK MİMAR ERKAN İŞİK'İN "ÇİRAĞAN FERİYE SARAYLARINDAN İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI'NIN MİMARİ DEĞERLENDİRİLMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" BAŞLIKLİ YÜKSEK LİSANS TEZİNDEN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

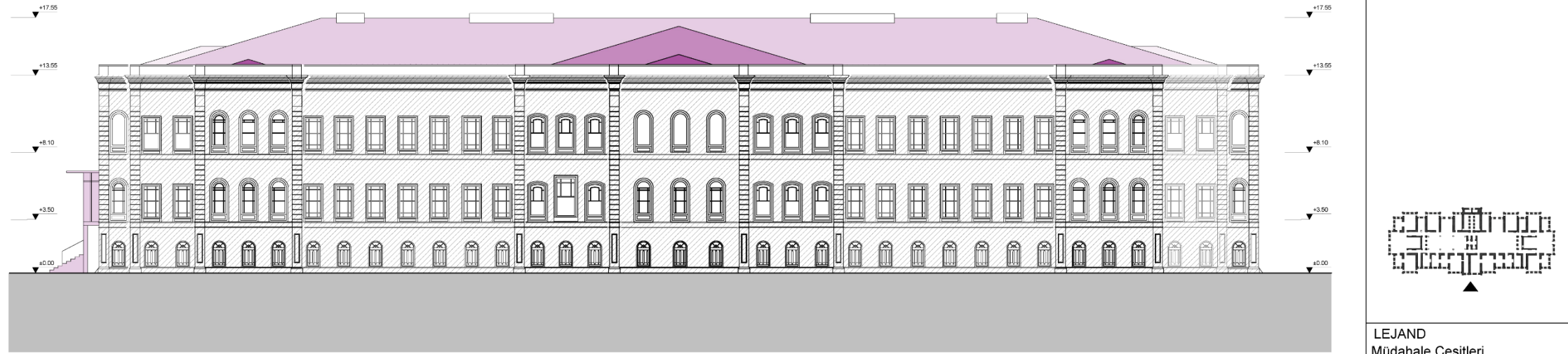
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
(İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI)

KUZAY CEPHESİ

Şekil 4.276 GSÜ kuzey cephesi (Kaytan, 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND
Müdahale Çeşitleri

ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI ELEMANI

KATALOG NUMARASI : GS10

YÜKSEK MİMAR ERKAN IŞIK'IN "ÇİRAĞAN FERİYE SARAYLARINDAN İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI'NIN MİMARİ DEĞERLENDİRİLMESİ VE KORUMA SORUNLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" BAŞLIKLİ YÜKSEK LİSANS TEZİNDEN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
(İBRAHİM TEVFIK EFENDİ SAHİL SARAYI)

DOĞU CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.277 GSÜ doğu cephesi (Kaytan, 2022)

4.2.6 Düyun-u Umumiye Binası-İstanbul Erkek Lisesi Yeniden Kullanım ve Mimari Dönüşüm Süreci

Düyun-u Umumiye teşkilatının kapatılmasının ardından bir süre işlevsiz kalan yapı 1933'de eğitim amacıyla kullanılmak üzere tahsis edilmiş, mimari program bağlamında yeni işlevine uygun olması muhtemel olarak tahsisi özgün yapı özelliklerini etkilememiştir (Tablo 4.50-4.54; Şekil 4.304-4.315). İlerleyen dönemde oluşan mekan ihtiyacı ek yapı inşaatı ile sonuçlanmış, özgün yapı karakteristiği korunmuştur. Ek yapı çalışmaları kapsamında bulunan sarnıç kalıntısı bodrum katında yer alan sarnıcın devamı niteliğindedir (Şekil 4.278-279; 7899, 1974).

T. C.
BAŞBAKANLIK
KÜLTÜR MÜSTESARLIĞI
GAYRİMENKUL ESKİ ESERLER VE ANITLAR
YÜKSEK KURULU BAŞKANLIĞI

K A R A R

Toplantı No. ve Tarihi : 246 - 12.7.1974
Karar No. ve Tarihi : 7899 - 12.7.1974

Toplantı yeri : İstanbul

KURUL KARARI

İstanbul; Eminönü, Hobyar Mahallesi, 40 parçe, 300 ada, 13 parselde tahrip edilen Bizans Sarnıcı ve üzerinde yapılacak inşaat hakkında Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne gönderilen 18.5.1974 tarih ve 6029 sayılı yazı okundu, ekleri incelendi, yapılan müzakere sonucunda :

Eminönü; 300 ada, 13 parselde yapılan inşaat temel kazısında ortaya çıkan Bizans Devri Sarnıcı'na ait, Kurulmasın 14.7.1974 tarih ve 7310 sayılı kararı ^{kalıntısının} mucibince hazırlanan rö-lövenin yeterli olduğuna, adı geçen sarnıç ^{kalıntısının} kaldırılarak yerinde gönderilen avan projesine uygun olarak inşaat yapılmasında sakınca bulunmadığına karar verildi.

ORHAN ALIŞAQ
BAŞKAN

FERİDUN AKOZAN
BAŞKANVEKİLİ

Oye Akozan (Feridun)	Oye Aksope (Münir) Bulunmadı	Oye Akurgul (Ekrem)	Oye Alikim (Bahadır) Bulunmadı	Oye Alış (Orhan)
Oye Eidem (Sefad H.)	Oye Eyice (Semavi)	Oye Kızıoğlu (Fahrettin)	Oye Kuban (Doğan)	Oye Kuran (Aptullah)
Oye Orhonlu (Cengiz)	Oye Ögel (Serra)	Oye Soylamosoğlu (H. Kemal)	Oye Tayla (Hüseyin)	Oye Yenen (Mithat)
Oye Yargul (Naci) Bulunmadı	Oye Kültür Müstesarı Gövenç (Baskırcı) Bulunmadı	Oye Vakıflar Genel Müdürü Çataklı (Osman)	Oye Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Gürgey (Hikmet)	Oye Turizm Genel Müdürü Bolu (Turgut)
Oye Pisnema ve İnşar Genel Müdürü Emirhansoğlu (Halim) Bulunmadı				

BÇ.Ş.Ş.

Şekil 4.278 Ek inşaat çalışmaları sırasında bulunan sarnıç kalıntısı ile ilgili karar (7899, 1974)

Şekil 4.279 Ek inşaat çalışmaları sırasında bulunan sarnıç kalıntısı (1673, 1973)

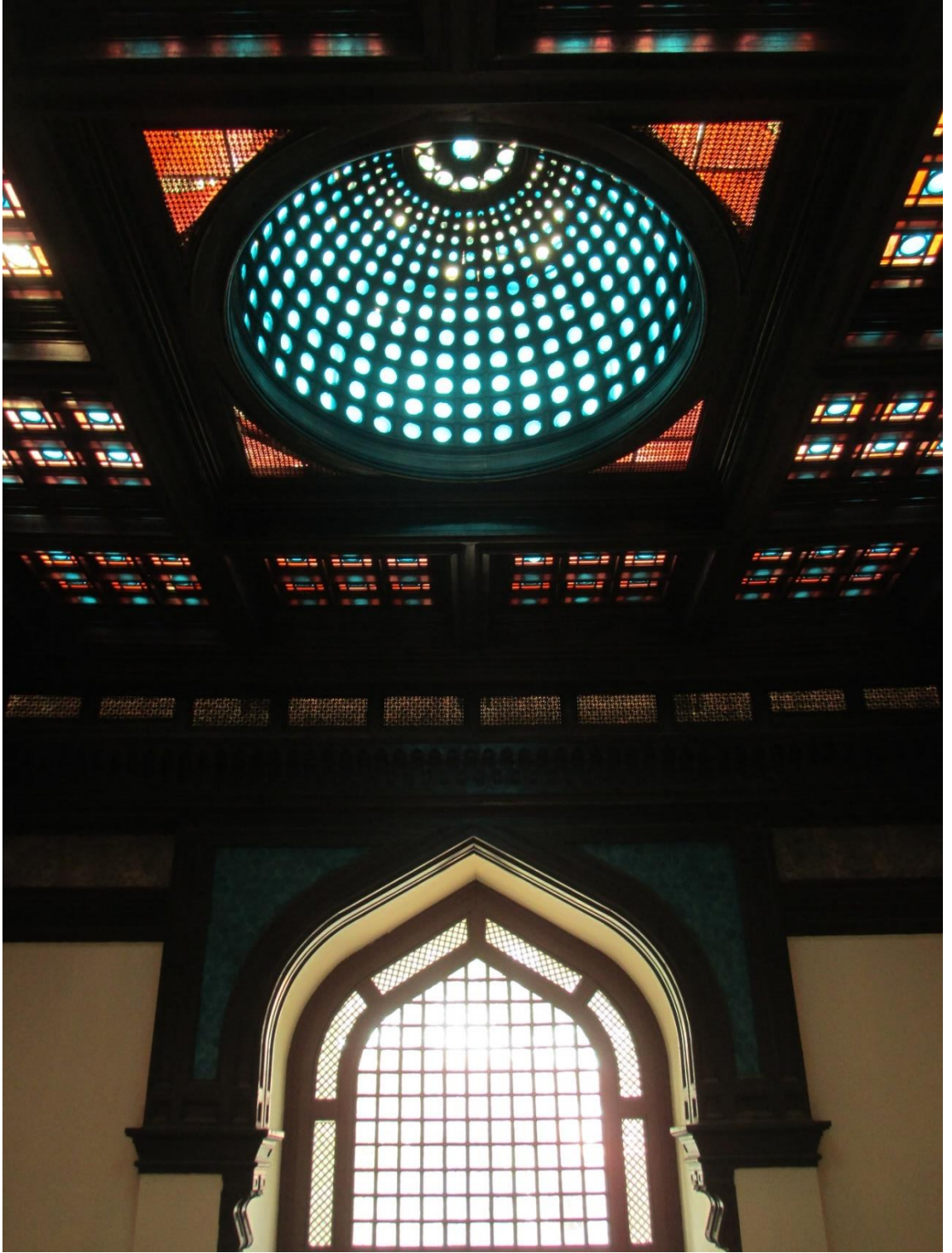
Şekil 4.280 İstanbul Erkek Lisesi giriş cephesi (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.281 İstanbul Erkek Lisesi (7845, 1967)

Şekil 4.282 İstanbul Erkek Lisesi (7845, 1967)

Şekil 4.283 İstanbul Erkek Lisesi giriş holü tavan detayı (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.284 İstanbul Erkek Lisesi ikinci kat bodrumda yer alan Bizans sarnıcı
(Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.285 İstanbul Erkek Lisesi ikinci kat bodrumda yer alan Bizans sarnıcı
(Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.286 İstanbul Erkek Lisesi ikinci kat bodrumda yer alan Bizans sarnıcı
(Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.287 İstanbul Erkek Lisesi ikinci kat bodrumda yer alan Bizans sarnıcı
(Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

22/01/1960'da Maarif Vekaleti'ne tahsis edilmiştir. Yapının mülkiyeti Maliye Hazinesindedir. 20/03/1995'de eski eser olarak tescil edilmiştir (Şekil 4.288-289; İstanbul IV Numaralı KTVKBKM Arşivi, İstanbul Erkek Lisesi Dosyası).

İl:		İstanbul		 Türkiye Cumhuriyeti TAPU SENEDİ		FOTOĞRAF			
İlçesi:		Eminönü							
Bucagi:									
Mahallesi:		Hobyar							
Köyü:									
Sokağı:		Çifte saraylar							
Merkii:		cad							
Yerinin		G. Safi	Vergi	Satış	Pafra	Ada	Parcel	Yüz Ölçümü	
Özet No.		iradı	Kıymeti	Bedeli	No.	No.	No.	He.	M ²
Eski Yeni									
69/100		12.15			40	300	13		17324 00
10/1 Yekdiğerine maklup ondört zira onbeş parmak siri-malik Vasfi çegme mahallini havi maa bahçe kargir duyunu umuniye isiresi ve derununu cari beş masura maileziz.									
Sınırı		planı gibi							
İktisabı		İfraz							
Sahibi		Maliye Hazinesi							
GELDİSİ		Yerime	Cilt	Sahife	Sıra	Tarihi		GİTTİSİ	
Cilt No.		No.	No.	No.	No.	24.11.361		Cilt No.	
Sayfa No.		Siciline uygundur.				Fikret Einarlıoğlu		Sayfa No.	
Sıra No.		Eminönü Tapu Sicil				Tahfisi		Sıra No.	
Tarihi		N.O.T. Mülkiyetin devri ve diğer hususlar için tapu kütüphanesinde kayıtlıdır.						Tarihi	

Şekil 4.288 İstanbul Erkek Lisesi tapu senedi (İstanbul IV Numaralı KTVKBKM Arşivi, İstanbul Erkek Lisesi Dosyası)

TASINMAZA AIT TAPU KAYDI (Akitli Malikler için Detaylı - SBI var)

Zemin Tipi	: Ana Tapınma	Ada Parcel	: 30013
Zemin No	: 3448819	Yatıkçık	: 17.334.00 m2
B / Dç	: İSTANBUL/FATİH	Ana Tap Nitelik	: YEKDÜĞERİNE MAKULP ÖRÜŞT ZIRA GÜBES PARMAK SİRF MÜLK CÜŞME MAHALLEİNİ HAYVAMA BAHCE KARGIR DÜYÜDÜ UMUMİYE DARESİ VADERLUNİNA BEŞ MASURA MAİLELİZ
Kurum Adı	: Fatih TM		
Mahalle / Kily Adı	: HOBYAR Mah		
Mevkii	: ÇİFTİ SARAYLAR CAD		
Çift / Sayfa No	: 4 / 491		
Kayıt Durum	: Akit		

TASINMAZ SERHİ / BEYAN / İRTİFAK

SBI	Açıklama	Malik / Lehdar	Tarih - Yemyine	Terkin Sebati - Tarih - Yev
Beyan	MAARİF VEKALETİNE TAHSİS 22/01/1961 Y.278		22/01/1961 - 278	-
Beyan	ESKİ ESER 20/03/1995 TARİHİ YEV-1072		20/03/1995 - 1072	-
Beyan	KORUNMASI GEREKEN KÜLTÜR VARLIĞI 05/09/2005T 5475YEV (1377)		05/09/2005 - 5475	-

MÜLKİYET BİLGİLERİ

Sistem No	Malik	Ehliyeti No	Hisse Payı/Payda	Metrekare	Edinme Sebati - Tarih - Yev	Terkin Sebati - Tarih - Yev
55/07089	MALİYET HAZİNE	TAM		17.334.00	Hisse Üsm (TSM) : 24/11/1961 - 4238	

SBI

SBI	Açıklama	Malik / Lehdar	Tarih - Yemyine	Terkin Sebati - Tarih - Yev
İrtifa	A-FATİH KADASTRO MÜDÜRLÜĞÜNDEN TANZİM EDİLEN BEYANNAMİDE SARI DOYALAK (A) HAKFI R.E. İSARETLİ 680 MÜLK KESİMİDE ÖZEL İKOKUL BİNASI YAPILANAK ÜZERİNE İSTANBUL ERKEK LİSELERİ EĞİTİM VAKFI LEHİDE 49 YIL SÜRELLİ İRTİFAK HAKKI (Sistem Tarih: 25/04/1995 SİGİT)	İSTANBUL ERKEK LİSELERİ EĞİTİM VAKFI	25/04/1995 - 1099	-

* Tesis edilen yerler ve beyanlar salt elektronik ortamda tutulmaktadır.

Raporlayan: 038685
Onay: KESER
Kaydına Uygunluk: 01.03.2016

Rapor Tarih / Saat: 01.03.2016 / 9:29

Şekil 4.289 İstanbul Erkek Lisesi tapu kaydı (İstanbul IV Numaralı KTVKBKM Arşivi, İstanbul Erkek Lisesi Dosyası)

Özgünlüğü korunmuş bir yapıdır. Çatı fenerleri ile iç mekan koridorlarının ışık alması sağlanmıştır. Bu fenerlerin ışık alması için ve bazı fenerlerde renkli cam kullanılarak yapılan sistem detayı özgün bir detaydır. Müzik odası olarak kullanılan mekanın tavan detayları ile galeri katı dikkat çekicidir. Konferans salonunda yer alan hareketli sahne yapıya ait özgün detaylardan biridir.

Şekil 4.290 İstanbul Erkek Lisesi çatı feneri görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

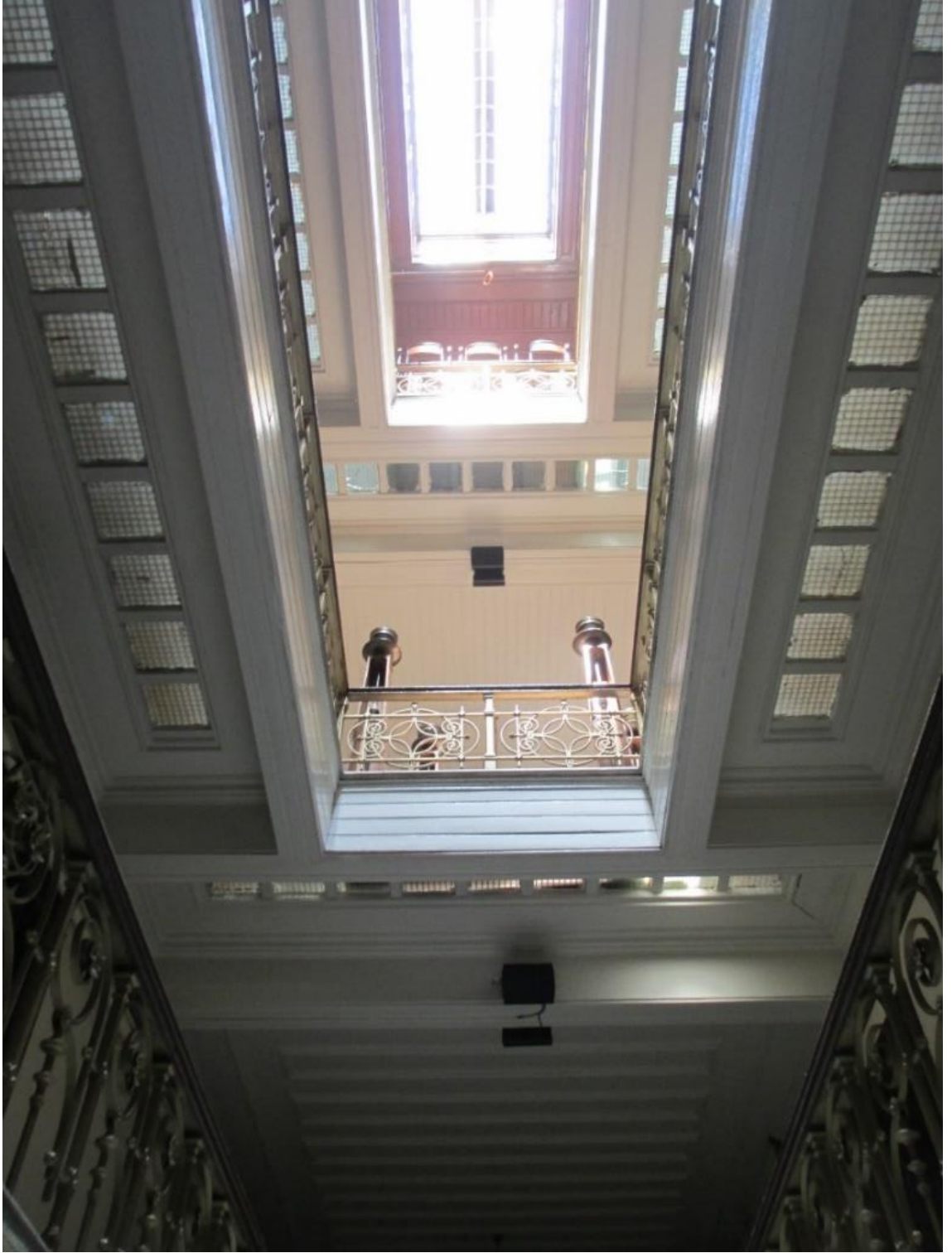
Şekil 4.291 İstanbul Erkek Lisesi çatı ile kule görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.292 İstanbul Erkek Lisesi, çatı feneri görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.293 İstanbul Erkek Lisesi, çatı feneri görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.294 İstanbul Erkek Lisesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.295 İstanbul Erkek Lisesi iç mekan görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Yapının özgün ısınma sistemi bodrum katta görülmektedir. Bu sistem buharla çalışmakta olup, çatıda yer alan bacalara kadar uzanamaktadır. Bacaların insan ölçeğine göre büyük boyutludurlar. Ayrıca bodrum katta volta döşemeleri görmek mümkündür.

Şekil 4.296 İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta yer alan buharlı ısıtma mekanizması (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.297 İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta yer alan volta döşeme örneği (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.298 İstanbul Erkek Lisesi baca görünümü (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.299 İstanbul Erkek Lisesi baca içindeki mekanizma (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Yapı eğitim amaçlı olarak kullanmak üzere tahsis edildiği dönemde inşa edilmesinin üzerinden henüz 36 yıl geçmiş durumdadır. Yapıya ait özgün tasarımlar, mekanların büyüklükleri ve tüm mimari özellikleri bu yeni işlevle kullanım sürecine uygun nitelikte olmalıdır. Çünkü yapıda ıslak mekanlarla ilgili kaldırılabilir düzenlemeler ve küçük ölçekte birkaç destek uygulaması dışında dönüşüm uygulaması bulunmamaktadır.

Bodrum kat tavanlarında geçmiş dönemlerde yapılmış destek elemanlarını yer yer görmek mümkündür. Ayrıca bazı duvarlarda özgün bölümler sonraki dönemlerde kapatılmıştır. İkinci bodrum kata bulunan sarnıç tavanında bazı tuğla tonozlarda betonarme destek yastıkları bulunmaktadır.

Şekil 4.300 İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta yer alan Sarnıç (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.301 İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta yer alan sarnıç ve Vallaury eki çelik kolonlar (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.302 İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta yer alan sarnıçta yapılan tavan destek yastıkları (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Şekil 4.303 İstanbul Erkek Lisesi bodrum katta sonraki dönemlerde kapatılmış duvar (Saadet Mutlu Kaytan Arşivi, 2017)

Yapının düzenli bakım ve küçük ölçekte onarımları yapıldığı anlaşılmaktadır. Yeni işlevle kullanım kapsamında büyük ölçekte bir dönüşüm uygulaması tespit edilmemiştir. Özgün bina korunurken, ihtiyaç doğrultusunda yapılan ek inşaat

çalışmaları sırasında tarihi eser niteliğindeki yapı ya da yapı bölümlerinin belgelenerek kaldırılması uygun görülmüştür.

Tablo 4.50 Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi strüktürel değişim tablosu (Kaytan 2022)

Güçlendirmeler ve Yeniden Yapımlar	Taşıyıcı sistem entegrasyonu
-Bodrum kat döşemelerinde yer yer BA takviyeler	-Bodrum katlarda kısmen BA kolon-kiriş entegrasyonu -2. bodrum katta Vallaury eki çelik kolonlar

Tablo 4.51 Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi plan düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Bütüncül Değişim	Kısmi Değişim			
	Mekan Eklentileri/Oluşturma	Düşey sirkülasyonun yerini değiştirme	Ek yapı	Kat Eklentisi
-	Tuvalet, kantin gibi mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	-	-	-

Tablo 4.52 Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi cephe düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Doluluk-boşluk oranı/toplam yüzeyler	Mimari düzen (biçimsel değişiklikler, üslup öğelerinin kaldırılması veya eklenmesi)
-	-

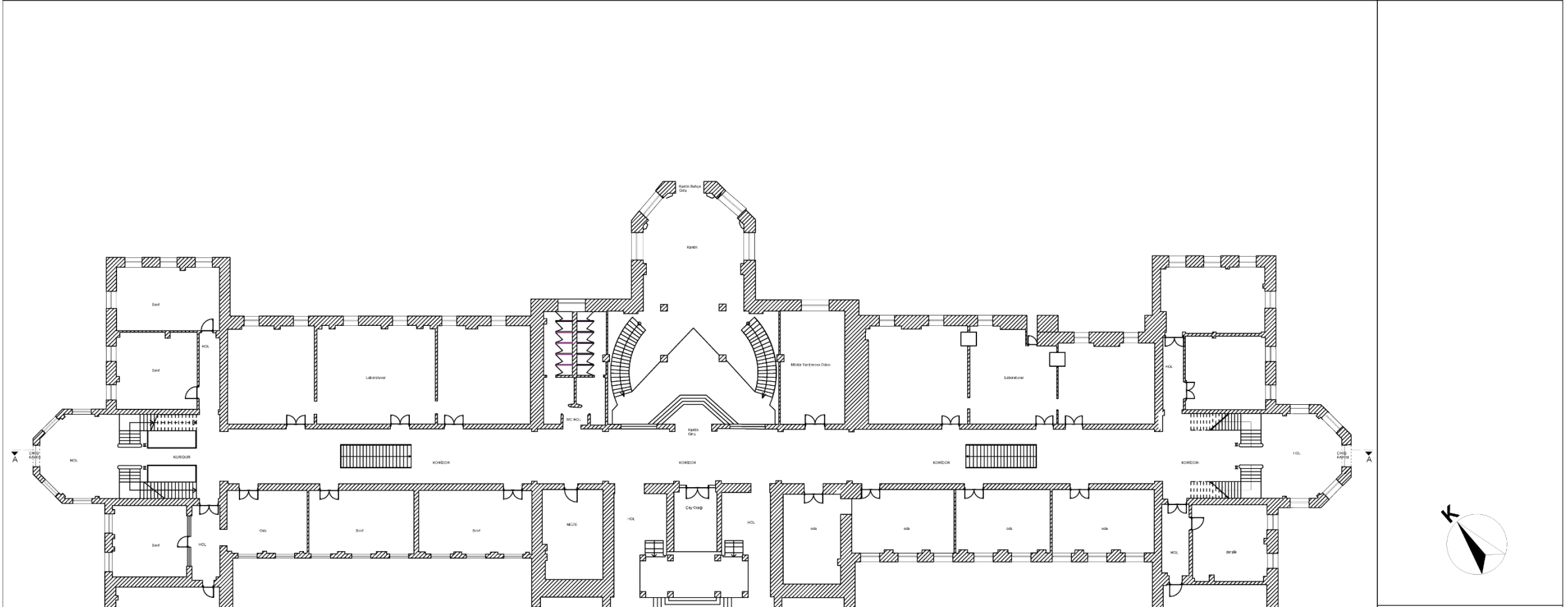
Tablo 4.53 Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi yapı elemanları değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Kapı-pencere sistemi değişimi	Kapı-pencere boşluğu ekleme/kaldırma	Tavan-döşeme kaplamaları	Çatı örtüsü	Su tahliye sistemi (yatay dereler-yağmur iniş boruları)	Elektrik tesisatı	Su tesisatı	Isıtma tesisatı	Eklenen merdiven-in yapım sistemi
-	-	-	?	?	+	+	+	-

Tablo 4.54 Düyun-u Umumiye Binası-İstanbul Erkek Lisesi süsleme ve bezeme değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Kalemişleri	Tavan süslemeleri
Kalemişi özgün halinde yoktur?	Korunmuştur

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

LEJAND

Müdahale Çeşitleri

 ÖZGÜN YAPI ELEMANI

ÖZGÜN OLMAYAN YAPI
ELEMANI

KATALOG NUMARASI : İEL01

YÜKSEK MİMAR CANAN ÇOBANIN 2012 TARİHLİ "İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ, 40 PAFTA 300 ADA, 13 PARSELİNDEKİ İSTANBUL ERKEK LİSESİ ALTINDAKİ BİZANS SARNICININ KÜLTÜR MERKEZİ FONKSİYONUNA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA" BAŞLIKLİ RÖLÖVE RAPORU EKİNDEN VE 2017 YILINDA YAPIDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ELEKTRİK TESİSATI UYGULAMA ÇALIŞMASI SİRASINDA HAZIRLANAN ONAYSIZ RÖLÖVE ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

İSTANBUL ERKEK LİSESİ (DÜYUN-U UMUMİYE BİNASI)	ZEMİN KAT PLANI
--	--

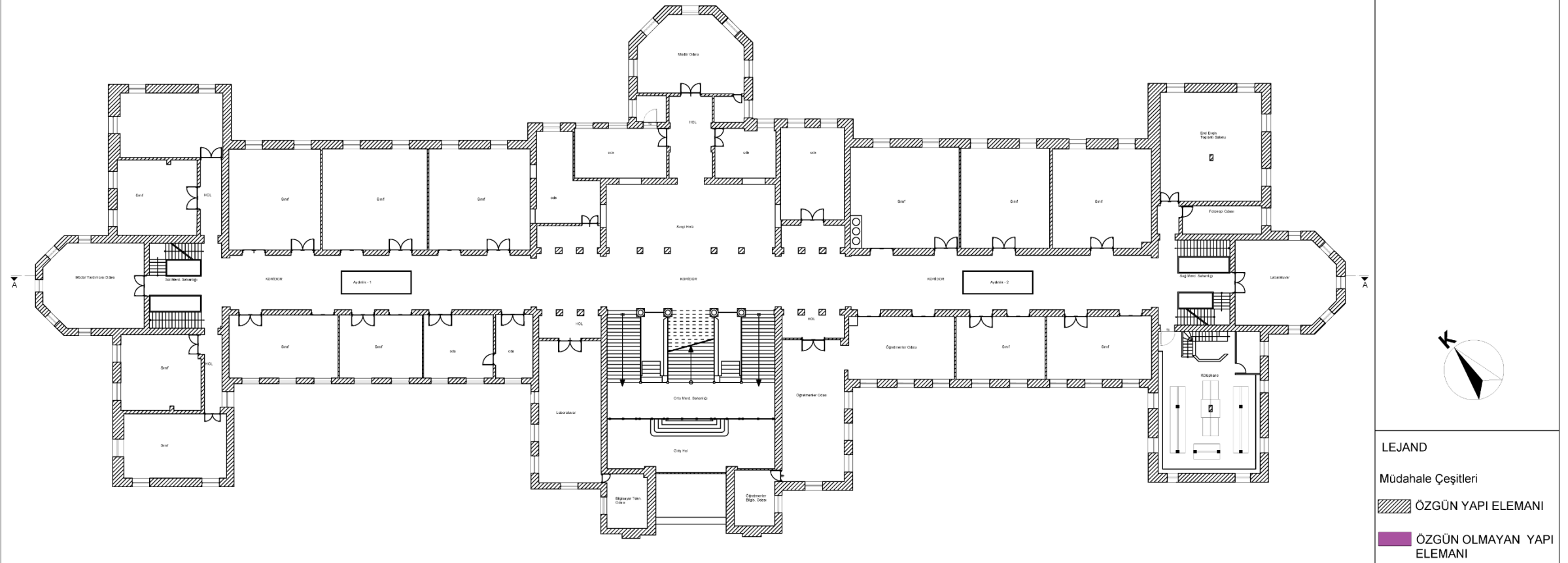
ZEMİN KAT PLANI

The diagram shows a horizontal bar representing a ground floor plan. The bar is divided into segments by vertical lines. Above the bar, the segments are labeled with numbers: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 10, and 15m. The segments are shaded in alternating light and dark gray. The total length of the bar is 15m.

Şekil 4.304 İEL zemin kat planı (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

KATALOG NUMARASI : İEL02

YÜKSEK MİMAR CANAN ÇOBAN'IN 2012 TARİHLİ "İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ, 40 PAFTA 300 ADA, 13 PARSELİNDEKİ İSTANBUL ERKEK LİSESİ ALTINDAKİ BİZANS SARNICININ KÜLTÜR MERKEZİ FONKSİYONUNA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA" BAŞLIKLİ RÖLÖVE RAPORU EKİNDEN VE 2017 YILINDA YAPIDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ELEKTRİK TESİSATI UYGULAMA ÇALIŞMASI SIRASINDA HAZIRLANAN ONAYSIZ RÖLÖVE ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

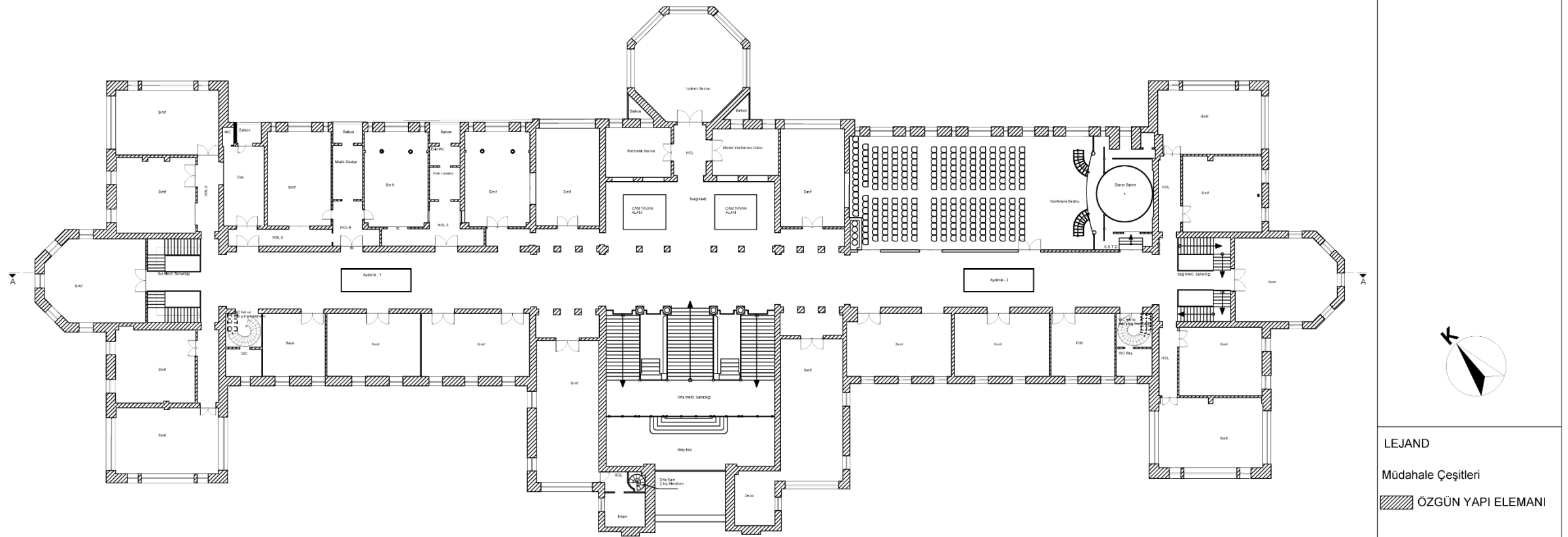
İSTANBUL ERKEK LİSESİ (DÜYUN-U UMUMİYE BİNASI)

BİRİNCİ KAT PLANI

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.305 İEL birinci kat planı (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

KATALOG NUMARASI : İEL03

YÜKSEK MİMAR CANAN ÇOBAN'IN 2012 TARİHLİ "İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ, 40 PAFTA 300 ADA, 13 PARSELİNDEKİ İSTANBUL ERKEK LİSESİ ALTINDAKİ BİZANS SARNICININ KÜLTÜR MERKEZİ FONKSİYONUNA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA" BAŞLIKLIL RÖLÖVE RAPORU EKİNDEN VE 2017 YILINDA YAPIDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ELEKTRİK TESİSATI UYGULAMA ÇALIŞMASI SIRASINDA HAZIRLANAN ONAYSIZ RÖLÖVE ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

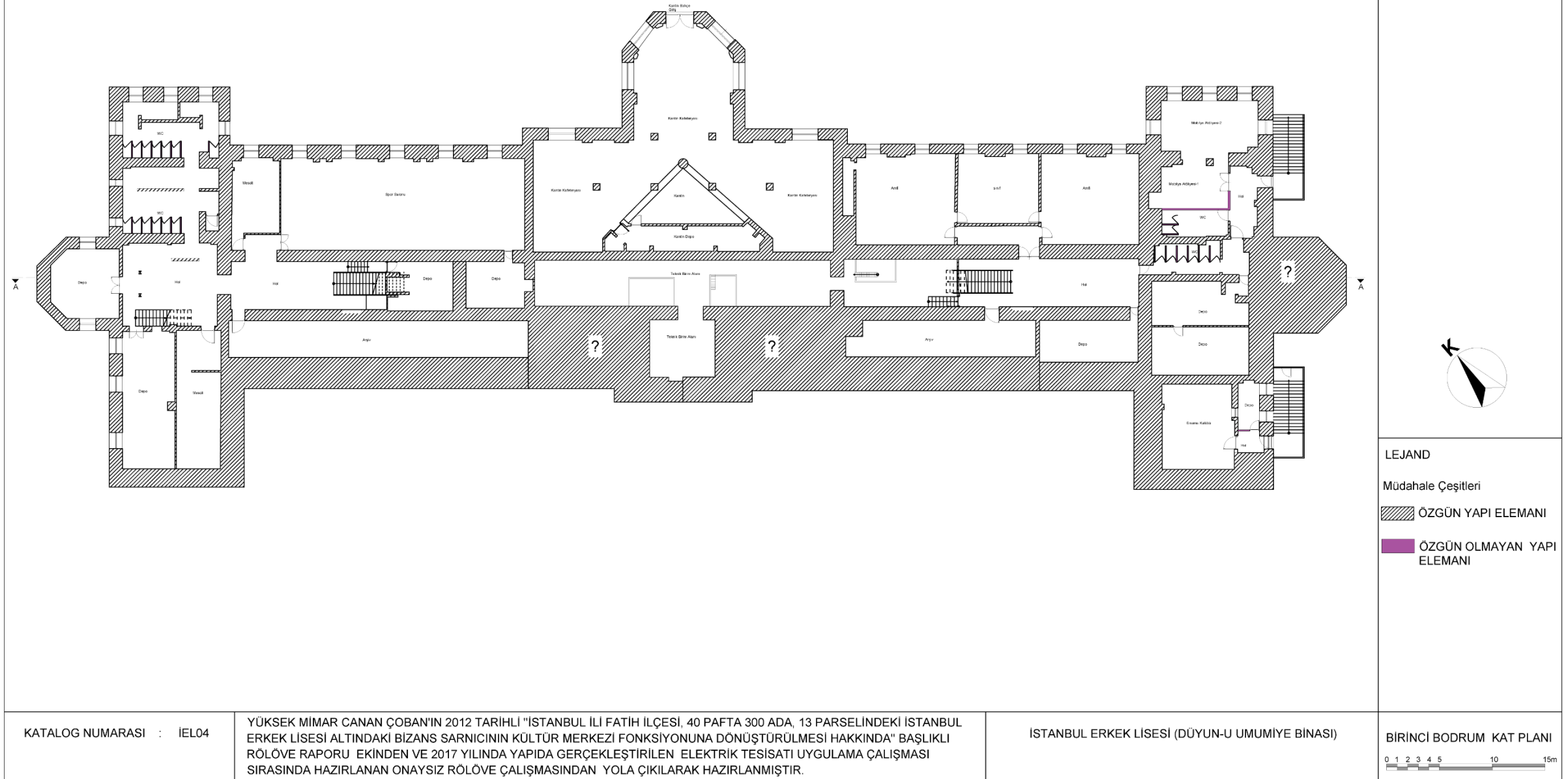
İSTANBUL ERKEK LİSESİ (DÜYUN-U UMUMİYE BİNASI)

İKİNCİ KAT PLANI

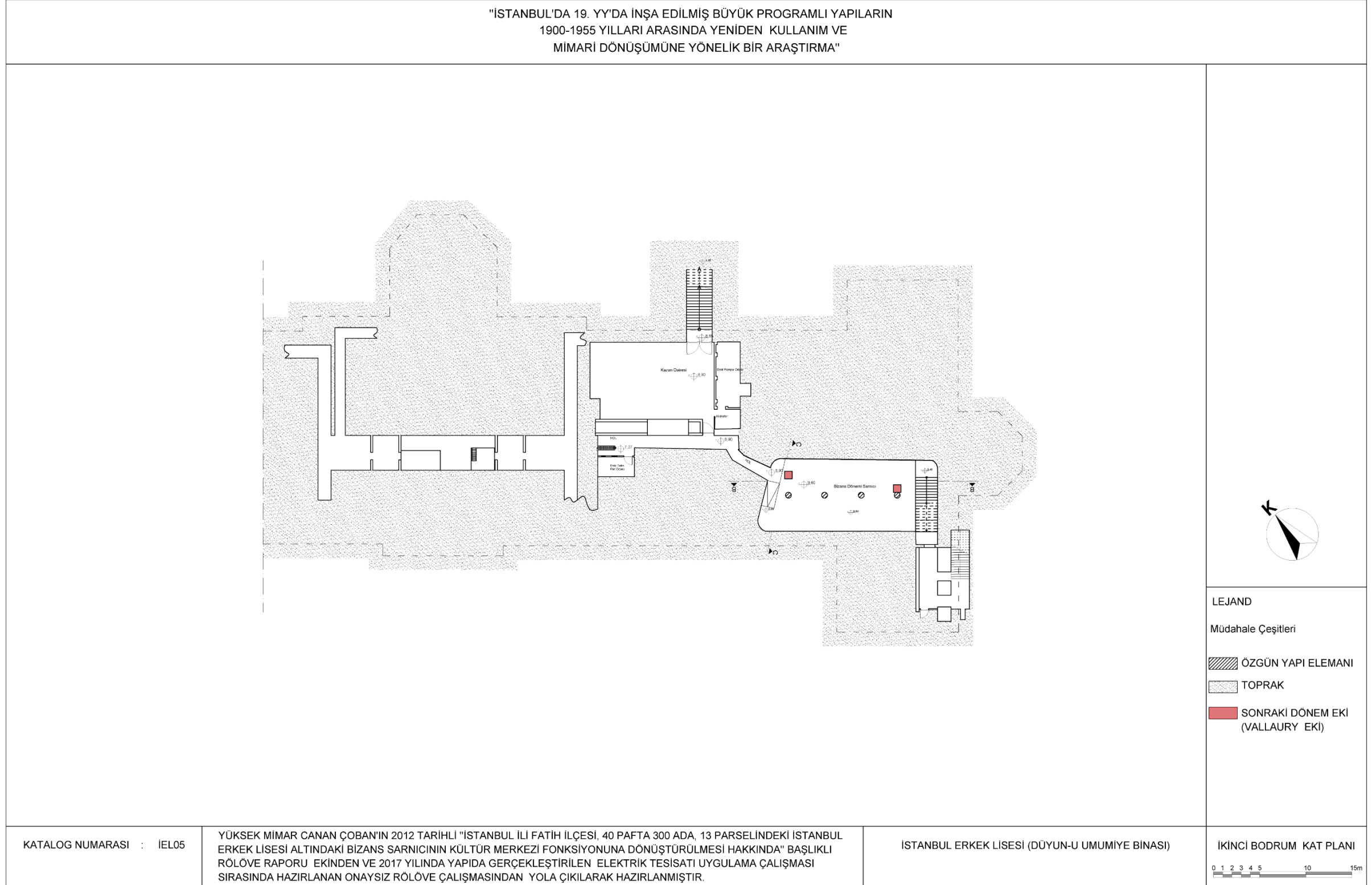
0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.306 İEL ikinci kat planı (Kaytan 2022)

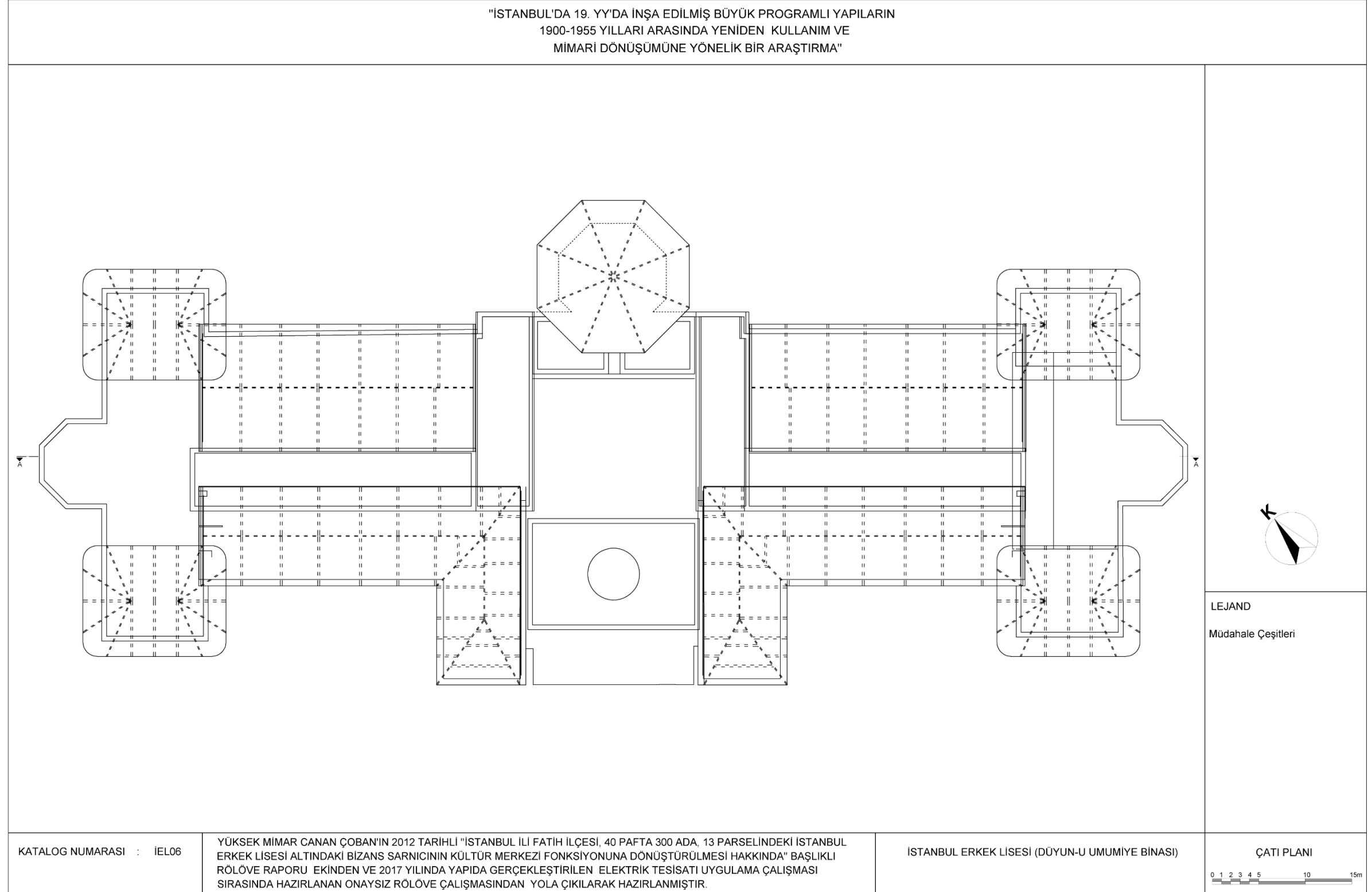
"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

Şekil 4.307 İEL birinci bodrum kat planı (Kaytan 2022)

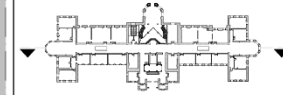
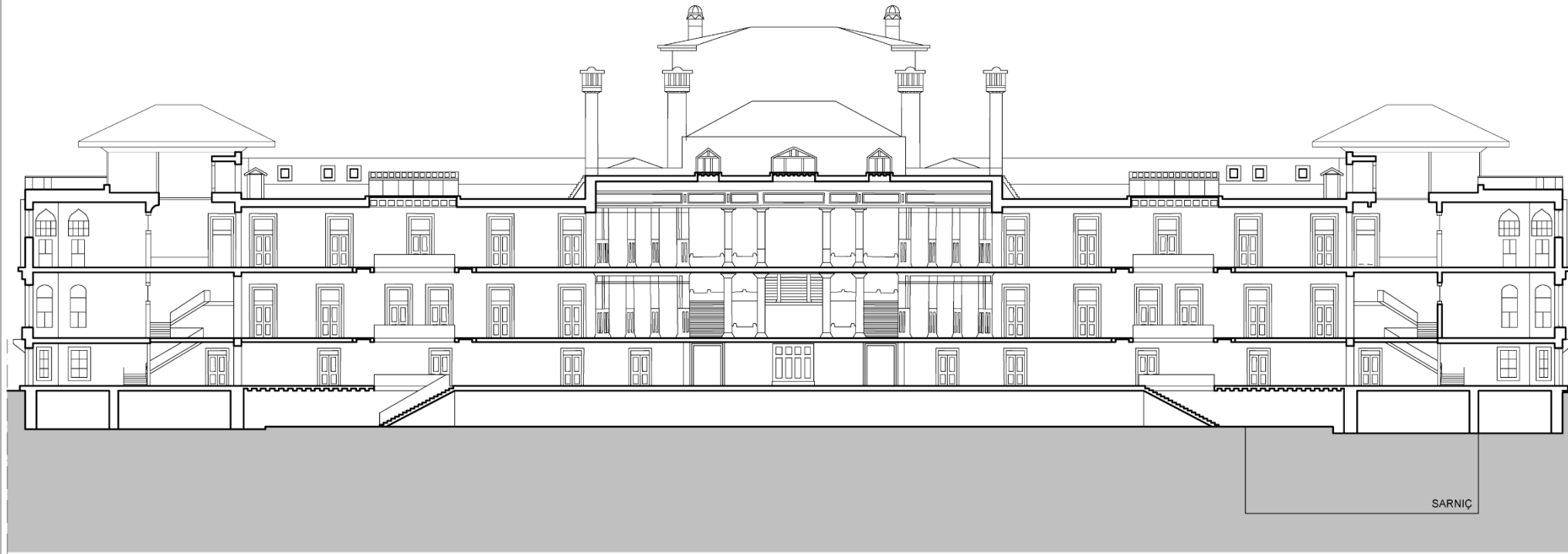

Şekil 4.308 İEL ikinci bodrum kat planı (Kaytan 2022)

Şekil 4.309 İEL çatı planı (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

KATALOG NUMARASI : İEL07

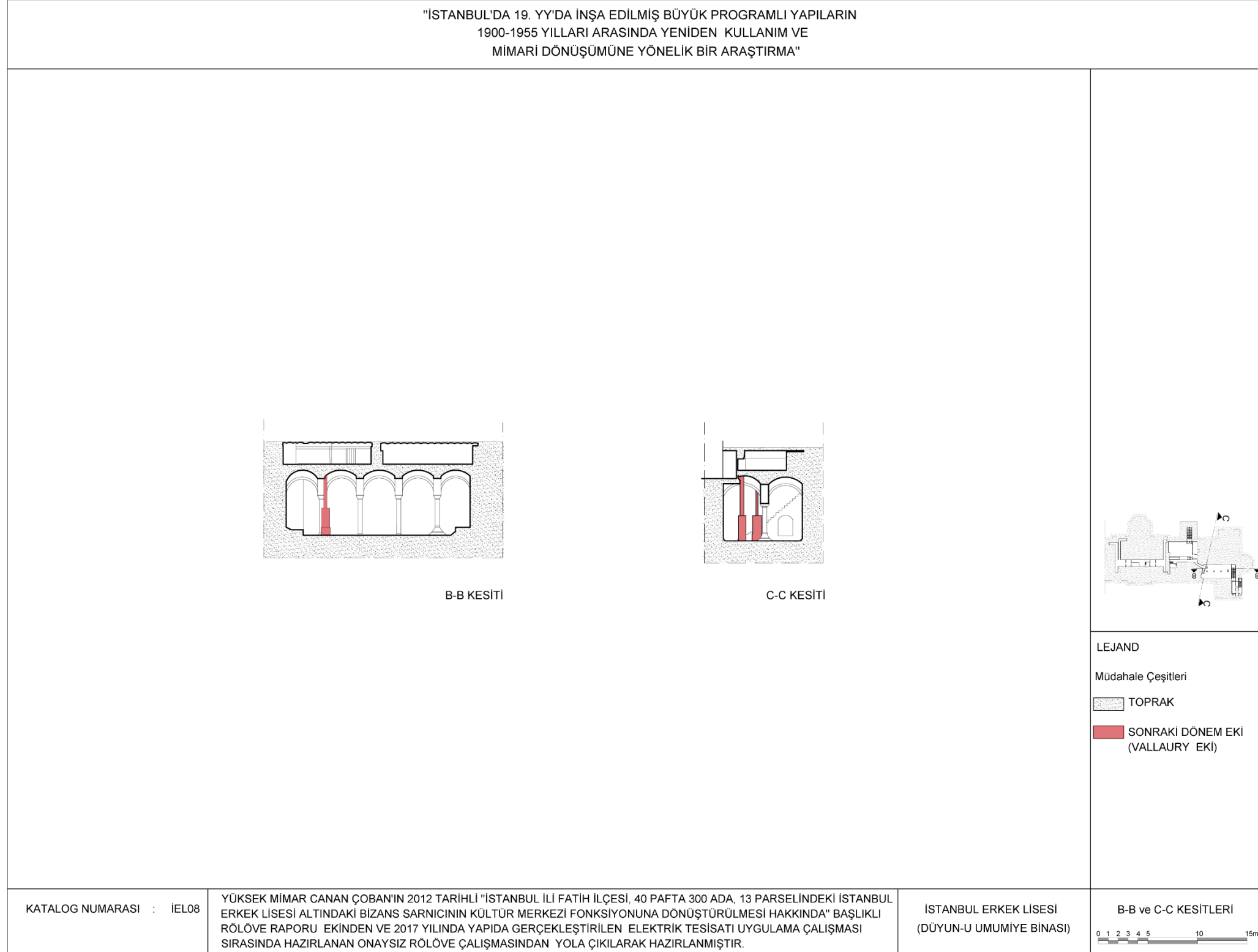
YÜKSEK MİMAR CANAN ÇOBAN'IN 2012 TARİHLİ "İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ, 40 PAFTA 300 ADA, 13 PARSELİNDEKİ İSTANBUL ERKEK LİSESİ ALTINDAKİ BİZANS SARNICININ KÜLTÜR MERKEZİ FONKSİYONUNA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA" BAŞLIKLİ RÖLÖVE RAPORU EKİNDEN VE 2017 YILINDA YAPIDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ELEKTRİK TESİSATI UYGULAMA ÇALIŞMASI SIRASINDA HAZIRLANAN ONAYSIZ RÖLÖVE ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

İSTANBUL ERKEK LİSESİ (DÜYUN-U UMUMİYE BİNASI)

A-A KESİTİ

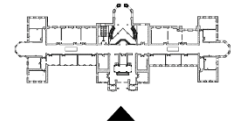
0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.310 İEL A-A kesiti (Kaytan 2022)

Şekil 4.311 İEL bodrum katta yer alan sarnıç kesiti (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

KATALOG NUMARASI : İEL11

YÜKSEK MİMAR CANAN ÇOBAN'IN 2012 TARİHLİ "İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ, 40 PAFTA 300 ADA, 13 PARSELİNDEKİ İSTANBUL ERKEK LİSESİ ALTINDAKİ BİZANS SARNICININ KÜLTÜR MERKEZİ FONKSİYONUNA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA" BAŞLIKLİ RÖLÖVE RAPORU EKİNDEN VE 2017 YILINDA YAPIDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ELEKTRİK TESİSATI UYGULAMA ÇALIŞMASI SİRASINDA HAZIRLANAN ONAYSIZ RÖLÖVE ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

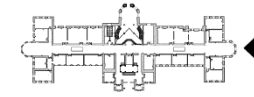
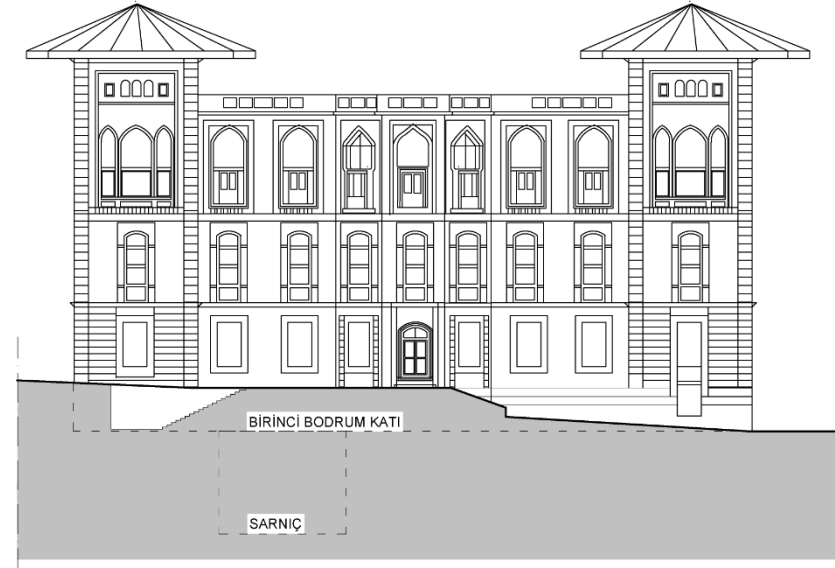
İSTANBUL ERKEK LİSESİ (DÜYUN-U UMUMİYE BİNASI)

KUZEY CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.312 İEL kuzey cephesi (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

KATALOG NUMARASI : İEL10

YÜKSEK MİMAR CANAN ÇOBAN'IN 2012 TARİHLİ "İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ, 40 PAFTA 300 ADA, 13 PARSELİNDEKİ İSTANBUL ERKEK LİSESİ ALTINDAKİ BİZANS SARNICININ KÜLTÜR MERKEZİ FONKSİYONUNA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA" BAŞLIKLİ RÖLÖVE RAPORU EKİNDEN VE 2017 YILINDA YAPIDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ELEKTRİK TESİSATI UYGULAMA ÇALIŞMASI SİRASINDA HAZIRLANAN ONAYSIZ RÖLÖVE ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

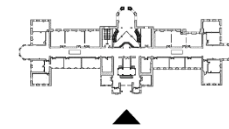
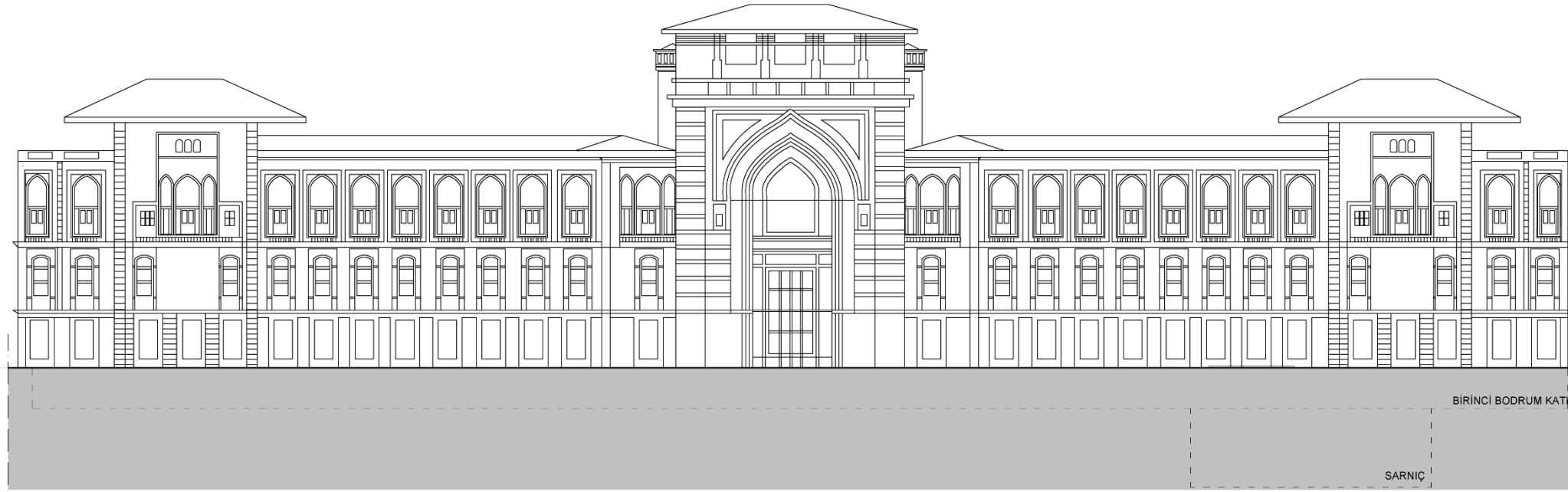
İSTANBUL ERKEK LİSESİ (DÜYUN-U UMUMİYE BİNASI)

DOĞU CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.313 İEL doğu cephesi (Kaytan 2022)

"İSTANBUL'DA 19. YY'DA İNŞA EDİLMİŞ BÜYÜK PROGRAMLI YAPILARIN
1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİDEN KULLANIM VE
MİMARİ DÖNÜŞÜMÜNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA"

KATALOG NUMARASI : İEL09

YÜKSEK MİMAR CANAN ÇOBAN'IN 2012 TARİHLİ "İSTANBUL İLİ FATİH İLÇESİ, 40 PAFTA 300 ADA, 13 PARSELİNDEKİ İSTANBUL ERKEK LİSESİ ALTINDAKİ BİZANS SARNICININ KÜLTÜR MERKEZİ FONKSİYONUNA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA" BAŞLIKLİ RÖLÖVE RAPORU EKİNDEN VE 2017 YILINDA YAPIDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ELEKTRİK TESİSATI UYGULAMA ÇALIŞMASI SİRASINDA HAZIRLANAN ONAYSIZ RÖLÖVE ÇALIŞMASINDAN YOLA ÇIKILARAK HAZIRLANMIŞTIR.

İSTANBUL ERKEK LİSESİ (DÜYUN-U UMUMİYE BİNASI)

GÜNEY CEPHESİ

0 1 2 3 4 5 10 15m

Şekil 4.314 İEL güney cephesi (Kaytan 2022)

4.3 Yeniden Kullanım Sürecinin Mimari Açıdan Değerlendirilmesi

İşlevsiz kalmış yapıların kamusal ihtiyaçlar doğrultusunda özgün işlevlerinden farklı amaçlarla yeniden kullanımları geçmişten günümüze sık görülen bir durumdur. Binalar, bu gereksinimler sebebiyle gerekli görülen düzenleme ve onarım uygulamaları yapılarak yeniden kullanılmaktadırlar.

4.55 numaralı tablo yapıların geçirdikleri onarımlar ve tahsisleri kronolojik olarak göstermektedir. 1860 yılından 1985 yılına kadar olan zaman aralığı 5'er yıllık dilimlere ayrılmıştır. Bu tabloya göre; bir yapının inşasından, tahsis sonrası yapılan uygulamalar bağlamında 1980'li yıllara kadar olan dönüşüm uygulamaları kronolojik olarak değerlendirilebilmektedir.

Tablo 4.55 Kronolojik dönüşüm ve onarım tablosu (Kaytan 2022)

TABLO 4.55 KRONOLOJİK DÖNÜŞÜM VE ONARIM TABLOSU																																
YAPI ADI	YIL	1840	1845	1850	1855	1860	1865	1870	1875	1880	1885	1890	1895	1900	1905	1910	1915	1920	1925	1930	1935	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	
Adile Sultan Sarayı-Adile Sultan Sarayı Kültür Merkezi																																
Maarif-i Umumiye Nezareti-Basin Müzesi																																
Ahmet Ratp Paşa Köşkü-Çamlıca Kız Anadolu Lisesi																																
Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi																																
Adile Sultan Kasrı-Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi																																
Gümüşsuyu Kışlası-İTÜ Makine Fakültesi																																
Çırağan Sarayı Harem Dairesi-Besiktas Anadolu Lisesi																																
Beyazıt Misafirhane-i Askeriye-Orduevi-İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi																																
Yaverler Binası-Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik Lisesi																																
Feriye Karakolu- Feriye Lokantası/Kabataş Eğitim Vakfı																																
Cemaleddin Efendi-Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi																																
İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı-Galatasaray Üniversitesi																																
Bekirağa Bölüğü-Askeri Hastane-İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi																																
Düyun-u Umumiye Binası-İstanbul Erkek Lisesi																																
Dolmabahçe Sarayı Veliahd Dairesi-Milli Saraylar Resim Müzesi																																
Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-YTÜ Mimarlık Fakültesi																																
Taşkışla-İTÜ Taşkışla Kampüsü																																
Mustafa Reşit Paşa Sahil Sarayı-Baltalimanı Kemik Hastalıkları Hastanesi																																
İtalyan Sefarethanesi-Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi																																
Maçka Karakolhanesi-İTÜ İşletme Fakültesi																																
Maçka Silahhanesi-İTÜ Yabancı Diller Meslek Y.O.																																
YAPIM TARİHİ İŞLEV DEĞİŞİKLİĞİ İLE BİRLİKTE YAPI KULLANIMI BAŞLANGIÇ TARİHİ RESMİ TAHSİS TARİHİ İLK İŞLEV DEĞİŞİKLİĞİ KAPSAMINDA SON KULLANIM TARİHİ ONARIM TAHSİS AMAÇLI ONARIM NET DEĞİL																																

YAPIM TARİHİ
 İŞLEV DEĞİŞİKLİĞİ İLE BİRLİKTE YAPI KULLANIMI BAŞLANGIÇ TARİHİ
 RESMİ TAHSİS TARİHİ
 İLK İŞLEV DEĞİŞİKLİĞİ KAPSAMINDA SON KULLANIM TARİHİ
 ONARIM
 TAHSİS AMAÇLI ONARIM
 ? NET DEĞİL

Yapılar; plan tipi, yapı elemanları, yapım sistemi ve tesisat gibi birçok mimari unsur açısından dönüşüme uğramışlardır. Özgünlük değerlerindeki değişimi etkileyen önemli faktörlerden olan yapım sistemi, çoğu yapıda farklılaşmıştır.

Tablo 4.56'da belirtilen 21 yapıdan 13'ünde strüktürel değişimler görülmektedir. Bu değişimler özgün yapı ile entegre edilmiş taşıyıcı sistem ve yeni yapım olarak karşımıza çıkmaktadır. Yığma olan yapım tekniği betonarme-kagir şeklinde karma bir yapım sistemine dönüşmüştür. 13 yapıda da betonarme kullanılmış olmasının yanı sıra, Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı-MSGSÜ Fındıklı Yerleşkesinde bulunan binalarda ek olarak çelik taşıyıcı sistem de görülmektedir.

Yapılan gözlemler sonucunda kireç katkılı özgün harç yerine çimento katkılı harç kullanıldığı tespit edilmiştir.

Plan düzeninde değişimler 15 yapıda görülmektedir. Bu değişimler; mekan eklentileri, mekan bölünmesi, bazı odaların birleştirilerek kullanılması; çatıya kadar uzanan havalandırma, ışıklık, hamam gibi özgün işlevli mekanların dönüştürülerek ve kat döşemeleri hizasında yeni yapılan betonarme döşemelerle kesilerek yeni işleve uygun mekanlar oluşturulmasıdır. Yeni eklenen mekanlar; ofis, yangın kaçı, çay ocağı, depo, kantin gibi işlevlerde kullanılmaktadır. Bütün bu dönüşümlere ek olarak 15 yapının dokuzunda düşey sirkülasyon elemanı olan merdiven sisteminin yeri değiştirilmiş ve betonarme merdiven yapılmıştır. Bu yapılar; Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- YTÜ Mimarlık Fakültesi, İtalyan Sefarethanesi- Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi, Yaverler Binası- Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik Lisesi, Bekirağa Bölüğü- İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Gümüşsuyu Kışlası- İTÜ Makine Fakültesi, Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı- MSGSÜ Fındıklı Yerleşkesi, Maçka Silahhanesi- İTÜ Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu, Cemaleddin Efendi/Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi, İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi binalarıdır. Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- YTÜ Mimarlık Fakültesi, İtalyan Sefarethanesi- Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi dışındaki yapılarda plan düzeninde değişimler olsa dahi ana plan şeması özgünlüğünü korumuş durumdadır.

Üç yapıda özgün kısımlara yapı bölümleri eklenmiştir. Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- YTÜ Mimarlık Fakültesi binası dört ayrı yapının birleştirilerek tek bir yapı haline getirilmesi sonucu günümüzdeki halini almıştır. Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı- MSGSÜ Fındıklı Yerleşkesi binalarında dönüşüm uygulamaları sırasında yapılan ve iki yapıyı birleştiren ortak bir geçiş mekanı bulunmaktadır. Maçka Silahhanesi- İTÜ Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu binasında konferans salonu zemin altı kot seviyesine eklenmiştir. Bu yapılara ilaveten İtalyan Sefarethanesi- Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi, Gümüşsuyu Kışlası- İTÜ Makine Fakültesi, Maçka Karakolhanesi-İTÜ İşletme Fakültesi binalarında da kat eklentisi mevcuttur. Yaverler Binası- Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik Lisesi binası son katının yıkılmış durumda olması ile diğer yapılardan farklı bir müdahaleye sahiptir. Ayrıca denizcilik lisesi ilave bir geçiş ile deniz yönüne paralel olarak konumlanmış olan binaya bağlanmıştır.

17 yapıda cephe biçimlenişi ve mimari üslubu korunmuşken, 4 yapıda farklılaşma görülmektedir. Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- YTÜ Mimarlık Fakültesi binası cephe biçimlenişi tamamen farklılaşmış durumdadır. Yaverler Binası- Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik Lisesi, Bekirağa Bölüğü- İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı- MSGSÜ Fındıklı Yerleşkesi binalarında cephe biçimlenişinde kısmi farklılıklar bulunmaktadır. Dolu-boş dengesinin yer yer değişmiş olmasının yanı sıra sofalara bağlanan kısımlarda şeffaf ve modern cepheler yapılmış olması, ortak giriş mekanı eklenmesi, kat eksiltme ya da çatı katı yapımı uygulamaları cepheleri kısmi olarak dönüştürmüştür. Cemaleddin Efendi-Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi ve İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı-Galatasaray Üniversitesi yapılarında çatı fenerleri kaldırılmıştır. İtalyan Sefarethanesi- Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi, Maçka Silahhanesi- İTÜ Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu, Maçka Karakolhanesi-İTÜ İşletme Fakültesi binaları özgün cephe özelliklerini her ne kadar koruyor olsalar da plan düzenleri, taşıyıcı sistem, süsleme ve bezeme öğeleri yeniden kullanım kapsamında farklılaştırılmıştır. Bu yapılar dış cepheleri ile 19. yy mimarisinin özelliklerini taşıyalar da iç mekanları yeniden kullanılmaya başladıkları dönemin özelliklerini taşımakta ve özgün mimari niteliklere iç mekanlarda neredeyse rastlanmamaktadır.

Tüm yapılarda yapı elemanları değişiklikleri görülmektedir. Bu değişiklikler kapı-pencere sistemi değişimi; ısıtma, elektrik, su tesisatı gibi teknik alanlarda ortaya çıkmıştır.

Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- YTÜ Mimarlık Fakültesi ile İtalyan Sefarethanesi- Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi'nde bütüncül değişimler görülmektedir. Bu ortak özelliğe rağmen bu iki yapı arasındaki en belirgin fark, sefarethane olarak planlanan yapının inşasının yarım kalmış olduğu ve özgün işlevinden farklı bir işlevle kullanılmak üzere iç mekanlarının inşa edilerek yarım kalan inşaatın tamamlanmış olmasıdır.

Tablo 4.56 1900-1955 yılları arasında yeni işlevlerle kullanılmaya başlanan yapılarda görülen değişimler (Kaytan 2022)

TABLO 4.56 1900-1955 YILLARI ARASINDA YENİ İŞLEVLERLE KULLANILMAYA BAŞLANAN YAPILARDA GÖRÜLEN DEĞİŞİMLER*										
SIRA	YAPI ÖZGÜN İSİM	YAPI GÜNCEL İSİM	STRÜKTÜREL DEĞİŞİM-TAŞIYICI SİSTEM ENTEGRASYONU	PLAN DÜZENİ DEĞİŞİMİ				YAPI ELEMANLARI DEĞİŞİMİ	CEPHE DÜZENİ DEĞİŞİMİ	SÜSLEME VE BEZEME DEĞİŞİMİ
				Plan Düzeninde Bütüncül Değişim	Mekan Eklentileri/Oluşturma	Düşey sirkülasyonun yerini değiştirme/ekli Ek yapı	Kat Ekleme/Çıkartma			
1	Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi	YTD Mimarlık Fakültesi	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.	Plan Şeması Değişimi	Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir.	Çatı katı eklenmiştir.	Kapı-pencere sistemi değişimi.	Mimari biçimleniş değişmiştir.	Bezeme ve süslemeler kaldırılmıştır.
					mekanlar eklenmiştir.	Betonarme merdiven yapılmıştır.				
2	İtalyan Sefarethanesi	Maçka Akif Tuncel Mesleki ve Teknik Lisesi	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.	Plan Şeması Değişimi	Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo, laboratuvar vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir.	Kat eklenmiştir.	Kapı-pencere sistemi değişimi.		Bezeme ve süslemeler kaldırılmıştır.
					mekanlar eklenmiştir.	Betonarme merdiven yapılmıştır.				
3	Yaverler Binası	Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik L.	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.		Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo, laboratuvar vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir.	Son katı yıkılmıştır.	Kapı-pencere sistemi değişimi.	Mimari biçimleniş değişmiştir.	Bezeme ve süslemeler kaldırılmıştır.
					mekanlar eklenmiştir.	Betonarme merdiven yapılmıştır.				
4	Bekirağa Bölüğü-Askeri Hastane	İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.		Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir.		Kapı-pencere sistemi değişimi.	Mimari biçimleniş değişmiştir.	Bezeme ve süslemeler kaldırılmıştır.
					mekanlar eklenmiştir.	Betonarme ve çelik merdiven yapılmıştır.				
5	Gümüşsuyu Kışlası	İTÜ Makine Fakültesi	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.		Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo, laboratuvar vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir.	Kat eklenmiştir.	Kapı-pencere sistemi değişimi?		Bezeme ve süslemeler kaldırılmıştır.
					mekanlar eklenmiştir.	Betonarme merdiven yapılmıştır.				
6	Maçka Silahhanesi	İTÜ Yabancı Diller Meslek Y.O.	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.		Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir.	Bodrum katı eklenmiştir.	Kapı-pencere sistemi değişimi.		Bezeme ve süslemeler kaldırılmıştır.
					mekanlar eklenmiştir.	Betonarme merdiven yapılmıştır.				
7	Maçka Karakolhanesi	İTÜ İşletme Fakültesi	Betonarme-Çelik Taşıyıcı Sistem Entg.		Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir.	Kat eklenmiştir?	Kapı-pencere sistemi değişimi.		Bezeme ve süslemeler kaldırılmıştır.
					mekanlar eklenmiştir.	Betonarme merdiven yapılmıştır.				
8	Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv.	Betonarme-Çelik Taşıyıcı Sistem Entg.		Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depovb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir.	İki yapı arasına ortak Çatı katı eklenmiştir.	Kapı-pencere sistemi değişimi.	Mimari biçimleniş değişmiştir.	Bezeme ve süslemeler kaldırılmıştır.
					mekanlar eklenmiştir.	Betonarme ve çelik merdiven yapılmıştır.	giriş mekânı yapımı			
9	Cemaleddin Efendi-Seyfeddin Efendi Sahil Sarayı	Kabataş Erkek Lisesi	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.		Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir.		Kapı-pencere sistemi değişimi.		Bezeme ve süslemeler kaldırılmıştır.
					mekanlar oluşturulmuştur.**	Betonarme merdiven yapılmıştır				
10	İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı	Galatasaray Üniversitesi	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.		Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir.		Kapı-pencere sistemi değişimi.		Bezeme ve süslemeler kısmen kaldırılmıştır.
					mekanlar oluşturulmuştur.	Betonarme merdiven yapılmıştır.				
11	Taşkışla	İTÜ Taşkışla Kampüsü	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.		Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo, laboratuvar vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir?		Kapı-pencere sistemi değişimi.		Bezeme ve süslemeler kaldırılmıştır?
					mekanlar eklenmiştir.	Betonarme merdiven yapılmıştır.				
12	Çırağan Sarayı Harem Dairesi	Beşiktaş Anadolu Lisesi	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.		Depo, laboratuvar vb. yeni işlevde	Merdiven kovasının plan şemasındaki yeri değiştirilmiştir?		Kapı-pencere sistemi değişimi.		
					mekanlar oluşturulmuştur.	Betonarme merdiven yapılmıştır.				
13	Beyazıt Misafirhane-i Askeriye-Orduevi	İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi	Betonarme Taşıyıcı Sistem Entg.		Sınıf, derslik, atölye, sosyal alanlar, depo, laboratuvar vb. yeni işlevde			Kapı-pencere sistemi değişimi?		
					mekanlar oluşturulmuştur.					
14	Mustafa Reşit Paşa Sahil Sarayı	Baltalımanı Kemik Hastalıkları Hastanesi			Depo, laboratuvar vb. yeni işlevde			Kapı-pencere sistemi değişimi?		
					mekanlar oluşturulmuştur.					
15	Adile Sultan Kasrı	Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi			Solaryum katı, depo		Çatı katı solaryum	Kapı-pencere sistemi değişimi.		
					mekanları oluşturulmuştur.		katına dönüşmüştür.			
16	Adile Sultan Sarayı**	Adile Sultan Sarayı Kültür Merkezi						Kapı-pencere sistemi değişimi?		
17	Ahmet Ratıp Paşa Köşkü	Çamlıca Kız Anadolu Lisesi						Kapı-pencere sistemi değişimi?		
18	Dolmabahçe Sarayı Veliâhd Dairesi	Millî Saraylar Resim Müzesi						Kapı-pencere sistemi değişimi		
19	Düyun-u Umumiye Binası	İstanbul Erkek Lisesi						Kapı-pencere sistemi değişimi		
20	Feriye Karakolu ***	Feriye Lokantası-Kabataş Eğitim Vakfı						Kapı-pencere sistemi değişimi?		
21	Maarif-i Umumiye Nezareti****	Basın Müzesi						Kapı-pencere sistemi değişimi?		

*Yapıların ilk tahsisleri 1900-1955 yılları arasında yapılmış olup, bu ilk tahsisler sonucu geçirdikleri dönüşümler değerlendirilmiştir.

**Yapının ilk tahsis edildiği dönemdeki işlev değişikliği sonucu geçirdiği dönüşümler ele alınarak eğitim kurumu olarak kullandığı dönem dikkate alınmıştır.

*** Yapının ilk tahsis edildiği dönemdeki işlev değişikliği sonucu geçirdiği dönüşümler ele alınmış olup, depo olarak kullanımı sırasındaki dönüşümler değerlendirilmiştir.

**** Yapının ilk tahsis edildiği dönemdeki işlev değişikliği sonucu geçirdiği dönüşümler ele alınmıştır. Basın Müzesi olarak kullanımı 1984-1988 yılları arasındaki onarımlar sonucudur.

* Ekleme kelimesi, plan şemasında alan eklenerek değişikliklere yol açıldığı durumu ifade etmektedir.

** Oluşturulma kelimesi, plan şemasındaki mevcut alanların büyüülüp küçültülerek farklı mekanlar oluşturulmasını ifade etmektedir.

Yapıların bünyesine entegre edilen yeni taşıyıcı sistem unsurlarının tasarımı üzerinde çalışılmış olduğu ve yapılara özgü detayların oluşturulmuş olduğu anlaşılmaktadır. Ancak uygulamaların orta ve uzun vadede bazı yapısal ve statik problemleri ortaya çıkartması tam olarak engellenememiştir. Örnek olarak; 1960'lı yıllara doğru Kabataş Erkek Lisesi binasının yapısal problemlerine çözüm getirmek amacıyla yapının deniz yönünden güneye doğru yaklaşık 22 m'lik bölümü betonarmeye çevrilmiştir. Bu uygulamada temeller betonarme olarak yeniden yapılmış, 2001-2002 yılında yapılan çalışmalarda ise temellere destekler eklenmiştir. Tüm bu uygulamalara rağmen yapısal ve strüktürel sorunlar ortadan kaldırılamamış, yapıda çatlaklar ve denize doğru hareket devam etmiştir (İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi 34.10.848 numaralı dosya).

Yapılarda yeniden kullanım amacıyla yapılan mimari dönüşüm uygulamalarının kapsamı arttıkça özgünlüğün de doğru orantılı olarak değiştiği görülmektedir. Çoğunlukla bu yapıların merdiven ve döşeme gibi ahşap kısımları dönüşmüş, yerine dönemin modern teknolojisi ile çoğunlukla betonarme olan döşeme ve merdivenler eklenmiştir. Bütün dünyada olduğu gibi betonarme yapım sistemi o dönemin tercih edilen yapım tekniği olup, restorasyon çalışmalarında da "kurtarıcı" olarak karşımıza çıkmaktadır. Özgün ahşap merdiven ve kirişli ahşap döşemelerin betonarme merdiven ve döşemelere dönüştürülmesi çok sık görülen bir uygulamadır.

Binalar özgün işlevlerinden farklı kullanım amaçlarına doğrultusunda dönüştürülürken, iç mekanda büyük oranda değişiklik yapılmış olsa dahi çoğu yapıda dış cephe özellikleri korunmuştur. Bu mimari dönüşüm özelliklerini taşıyan yapılar cephe özelliklerine bakıldığında biçim, yapı elemanları gibi özellikleri ile 19. yy mimarisi özelliklerini taşıyıcılar da, iç mekanları yeniden kullanılmaya başladıkları dönemin mimari özelliklerine göre dönüşmüş niteliktedir.

Yapıların çoğunluğunda görülen özgün cephe özelliklerinin korunmuş olması durumu, yeniden kullanım uygulamaları yapılırken cephe özelliklerinin

korunmaya çalışıldığı ve dış cephe mimarisinde hassasiyet duyulduğunu göstermektedir.

Plan şeması ile birlikte strüktürel değişim de içeren yapıların, taşıyıcı sisteme ait yapı elemanlarının özgün yapıya uygun olarak detaylandırılarak mevcut yapı ile bütünleştirildiği görülmektedir. Yapılara betonarme kolon, kiriş, döşeme sistemi entegre edilmiş, bu sistem özgün kagir taşıyıcılara uygun detaylandırılmıştır.

Detaylı incelenen 6 yapı; strüktürel, plan şeması, süsleme ve bezeme, yapı elemanları, cephe düzeni değişimleri düzeyinde analiz edilmiş (Tablo 4.57-4.61); ortak değişim özellikleri tespit edilmiştir (Tablo 4.62).

Tablo 4.57 Strüktürel değişim tablosu (Kaytan 2022)

Yapı Adı	Güçlendirmeler ve Yeniden Yapımlar	Taşıyıcı sistem entegrasyonu
Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	-Beden duvarlarında güçlendirme	-BA ve çelik taşıyıcı sistem entegrasyonu -BA döşeme yapımı
Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu	-Beden duvarlarında güçlendirme	-BA taşıyıcı sistem entegrasyonu -BA döşeme yapımı
Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi Binası	-Beden duvarlarında güçlendirme? -Mevcut taşıyıcı elamanlarda güçlendirme -Merdiven kovalasında kolon-kiriş birleşim noktasında BA pabuç -1950-1960 yıllarında yapının temellerinin dolgu zemine oturtulması amacıyla; 2001-2002 yıllarında binanın deprem güvenliğini arttırmak amacıyla temellerin etrafına 2.00 m. derinlikte 0.85 m. genişlikte temelleri saran kuşak perdesi -Putrelli volta döşeme	-Yapının deniz yönünden güneye doğru yaklaşık 22 m'lik bölümü 1960'lara doğru yıkılarak BA olarak yeniden inşa edilmiştir. -Sofaya BA kolon eklenmesi -Sofaya BA döşeme eklenmesi -Aydınlık ve Hamam mekanlarına BA döşeme eklenmesi
Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	-Beden duvarlarında güçlendirme	-BA ve çelik taşıyıcı sistem entegrasyonu -BA döşeme yapımı
İbrahim Tefvik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası	-Merdiven kovalasında kolon-kiriş birleşim noktasında BA pabuç yapımı -Mevcut taşıyıcı elamanlarda güçlendirme -Temel takviyesi -Putrelli volta döşeme	-Sofaya BA kolon eklenmesi -Sofaya BA döşeme eklenmesi -Aydınlık ve Hamam mekanlarına BA döşeme eklenmesi -Çelik kolon eklenmesi
Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi	-Bodrum kat döşemelerinde yer yer BA takviyeler	-Bodrum katlarda kısmen BA kolon-kiriş entegrasyonu -2. bodrum katta Vallaury eki çelik kolonlar

Tablo 4.58 Plan düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Yapı Adı	Bütüncül Değişim	Kısmi Değişim			
		Mekan Eklentileri/Oluşturma	Düşey sirkülasyonun yerini değiştirme	Ek yapı	Kat Eklentisi
Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	Plan şeması bütünüyle değiştirilmiştir.	Derslik, atölye çay ocağı, depo, tuvalet vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	-	Çatı katı eklenmiştir.
Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu	Plan şeması bütünüyle değiştirilmiştir.	Derslik, atölye çay ocağı, depo vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	Avlu izdüşümü hizasına bodrum katta konferans salonu eklenmiştir.	Bodrum kata konferans salonu eklenmiştir.
Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	-	Derslik, atölye çay ocağı, depo vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	Ortak giriş mekanı yapımı	Asma katlar ve Çatı katı eklenmiştir.
Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi Binası	-	Derslik, atölye vb. mekanlar oluşturmak amacıyla 1960'lı yıllara doğru inşa edilen bölümde geniş mekanlar, hamamın 3 kat boyunca betonarme döşeme ile kesilmesi	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	-	-
İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası	-	Derslik, atölye, çay ocağı, depo vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler, hamam ve aydınlık mekanlarının 3 kat boyunca betonarme döşeme ile kesilmesi	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	-	-
Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi	-	Tuvalet, kantin gibi mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	-	-	-

Tablo 4.59 Cephe düzeni değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Yapı Adı	Doluluk-boşluk oranı/toplam yüzeyler	Mimari düzen (biçimsel değişiklikler, üslup öğelerinin kaldırılması veya eklenmesi)
Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	Bütünüyle değiştirilmiştir.	Bütünüyle değiştirilmiştir. Çatı katı eklenmiştir. Giriş aksı değişmiştir.
Çifte Saraylar; Cemile- Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	Kısmi değişiklikler?	Çatı katı eklenmiştir.
Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi Binası	Kısmi değişiklikler	Mimari düzen korunurken, parapet duvarları ve çatı fenerleri kaldırılmıştır.
İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası	Kısmi değişiklikler	Mimari düzen korunurken, parapet duvarları ve çatı fenerleri kaldırılmıştır.
Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu	Kısmi değişiklikler?	?
Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi	-	-

Tablo 4.60 Yapı elemanları değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Yapı Adı	Kapı-pencere sistemi değişimi	Kapı-pencere boşluğu ekleme/kaldırma	Tavan-döşeme kaplamaları	Çatı örtüsü	Su tahliye sistemi (yatay dereler-yağmur iniş boruları)	Elektrik tesisatı	Su tesisatı	Isıtma tesisatı	Eklenen merdivenin yapım sistemi
Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	+	+	+	+	+	+	+	+	BA merdiven
Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu	+	+	+	+	+	+	+	+	BA merdiven
Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	+	+	+	+	+	+	+	+	BA, çelik merdiven
Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi Binası	-	+	+	+	+	+	+	+	BA merdiven
İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası	-	+	+	+	+	+	+	+	BA merdiven
Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi	-	-	-	?	?	+	+	+	-

Tablo 4.61 Süsleme ve bezeme değişimi tablosu (Kaytan 2022)

Yapı Adı	Kalemişleri	Tavan süslemeleri
Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	Korunmamıştır	Korunmamıştır
Maçka Silahhanesi- İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu	Kalemişi özgün halinde yoktur	Korunmamıştır
Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	Korunmamıştır	Korunmamıştır?
Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi Binası	Korunmuştur	Korunmuştur
İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası	Korunmuştur	Korunmuştur
Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi	Kalemişi özgün halinde yoktur	Korunmuştur

Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi- YTÜ Mimarlık Fakültesi, Taşkışla-İTÜ Taşkışla ve Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı-MSGSÜ Fındıklı Yerleşkesi binalarında işlev değişikliği ve sonrasında yapılan uygulamalar değerlendirildiğinde amaca uygun bir tasarım çabasının bulunduğu görülmektedir.

Düyun-u Umumiye-İstanbul Erkek Lisesi işlev değişikliğine rağmen yapısal bütünlüğünü ve özgünlüğünü büyük ölçüde korumuş bir yapıdır. Yapının eğitim amaçlı tahsis edildiği süreçte eski Düyun-u Umumiye binası olması nedeniyle minimum düzeyde bozulduğu anlaşılmış olup, mevcut plan düzeninin yeni kullanım açısından uygunluğu nedeniyle neredeyse hiçbir değişikliğe uğramadan muhafaza edilmiştir.

Yapıların çoğunluğunda dış mimari özellikler olduğu şekliyle korunmuş olup bu tür yapıların cephelerinde üslup değişikliğine rastlanmamıştır. Bu durum bir koruma düşüncesinin varlığını göstermektedir.

Tablo 4.62 Ortak dönüşüm özellikleri tablosu (Kaytan 2022)

YAPI ADI	STRÜKTÜREL DEĞİŞİM		PLAN DÜZENİ DEĞİŞİMİ					YAPI ELEMANLARI DEĞİŞİMİ	CEPHE DÜZENİ DEĞİŞİMİ		SÜSLEME VE BEZEME DEĞİŞİMİ	
	Güçlendirmeler ve Yeniden Yapımlar	Taşıyıcı sistem entegrasyonu	Bütüncül Değişim	Kısmi Değişim					Doluluk-boşluk oranı/toplam yüzeyler	Mimari düzen (biçimsel değişiklikler, üslup öğelerinin kaldırılması veya eklenmesi)	Kalemişleri	Tavan süslemeleri
				Mekan Eklentileri/Oluşturma	Düşey sirkülasyonun yerini değiştirme	Ek yapı	Kat Eklentisi					
Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi	-Mevcut taşıyıcı elamanlarda güçlendirme	BA kolon-kiriş, döşeme entegrasyonu	Plan şeması bütünüyle değiştirilmiştir.	Derslik, atölye, çay ocağı, depo, WC vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	-	Çatı katı eklenmiştir.	+	Bütünüyle değiştirilmiştir.	Bütünüyle değiştirilmiştir. Çatı katı eklenmiştir. Giriş aksı değişmiştir.	Korunmamıştır	Korunmamıştır
Maçka Silahhanesi-İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu	-Mevcut taşıyıcı elamanlarda güçlendirme	BA kolon-kiriş, döşeme entegrasyonu	Plan şeması bütünüyle değiştirilmiştir.	Derslik, atölye, çay ocağı, depo, WC vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	Avlu izdüşümü hizasına bodrum kat yapımı	Bodrum kat yapımı	+	Kısmi değişiklikler	?	Kalemişi özgün halinde yoktur	Korunmamıştır
Çifte Saraylar; Cemile-Münire Sultan Sarayları-	-BA takviyeler -Mevcut taşıyıcı elamanlarda güçlendirme	BA, çelik kolon-kiriş, döşeme entegrasyonu	-	Derslik, atölye, çay ocağı, depo, WC vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	Merdiven kovanının yeri değişmiştir.	Ortak giriş mekanı yapımı	Çatı katı eklenmiştir.	+	Kısmi değişiklikler	Asma katlar ve Çatı katı eklenmiştir.	Korunmamıştır	Korunmamıştır?

Tablo 4.62 Ortak dönüşüm özellikleri tablosu (devamı, Kaytan 2022)

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesi												
Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı- Kabataş Erkek Lisesi Binası	-BA takviyeler -Mevcut taşıyıcı elamanlarda güçlendirme -Temel Takviyesi	BA kolon-kiriş, döşeme entegrasyonu	-	Derslik, atölye, çay ocağı, depo, WC vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler, hamamın BA döşeme ile kapatılması	Merdiven kovasının yeri değişmiştir.	-	-	+	Kısmi değişiklikler	Mimari düzen korunurken, parapet duvarları ve çatı fenerleri kaldırılmıştır.	Korunmuştur	Korunmuştur
İbrahim Tevfik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası	-BA takviyeler -Mevcut taşıyıcı elamanlarda güçlendirme -Temel Takviyesi	BA kolon-kiriş, döşeme entegrasyonu	-	Derslik, atölye, çay ocağı, depo, WC vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler, hamam ve aydınlık mekanlarının BA döşeme ile kapatılması	Merdiven kovasının yeri değişmiştir.	-	-	+	Kısmi değişiklikler	Mimari düzen korunurken, parapet duvarları ve çatı fenerleri kaldırılmıştır.	Korunmuştur	Korunmuştur
Düyun-u Umumiye Binası- İstanbul Erkek Lisesi	-BA takviyeler	-Bodrum katlarda kısmen BA kolon-kiriş entegrasyonu -2. bodrum katta Vallaury eki çelik kolonlar	-	Derslik, atölye, çay ocağı, depo, WC vb. mekanlar oluşturmak amacıyla düzenlemeler	-	-	-	+ (elektrik, su, ısıtma tesisatı)	-	-	Kalemişi özgün halinde yoktur	Korunmuştur

4.4 Yeniden Kullanım Sürecinin Koruma Yaklaşımları Açısından Değerlendirilmesi

Yapılan araştırmalar bağlamında 1923'te Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte başlayan ve 1955'lere kadar olan dönemde yapıların kurumlara tahsis edilerek yeniden kullanımları sıklıkla görülmektedir. Bu yeniden kullanımlar çoğunlukla okul, müze, çocuk kitaplığı, öğrenci lokali, sağlık yapısı ve yurt gibi işlevler içermektedir. Bu türdeki işlevleri karşılamak üzere büyük programlı yapı ihtiyacını gidermek amacıyla mevcut yapı stoğunun değerlendirilmiş olduğu görülmektedir.

Tahsisler ülke geneline yayılmış olup, İstanbul'da tahsis yoluyla yeniden kullanım uygulamalarına daha fazla rastlanmaktadır. Bunun sebebinin eski başkent İstanbul'un önemini yitirmesi, var olan kısıtlı bütçenin Anadolu ve Ankara'daki imar faaliyetlerine aktarılması; bu doğrultuda da sosyal, kültürel, kamusal ya da eğitim amaçlı bina ihtiyacının mevcut yapı stoğu ile giderilmek istenmesi olarak düşünülebilir. Ayrıca eski yönetim şekline ait olan saray, kışla gibi devlete ait kurum binalarına yeni işlevler verilerek de eski yönetimin izleri silinmiştir.

Tez kapsamında tespit edilmiş olan 21 yapı değerlendirildiğinde, bazı yapılarda kullanım resmi tahsisten önce başlamıştır. Fiili olarak tahsisin ve yeni kullanımın başladığı tarih her zaman resmi tahsis tarihiyle çakışmamaktadır. Beşiktaş-Ortaköy aksı üzerinde yer alan Feriye Sarayı'na ait yapı grubundaki binalar 1928, 1930 gibi farklı tarihlerde eğitim kurumlarına tahsis edilmiş olmalarına rağmen resmi tahsis tarihleri taşınmazlara ait tapu kaydında 28.12.1959 olarak belirtilmektedir. Yapılar yeni işlevlerle kullanılmalarından çok sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na resmi olarak tahsis edilmişlerdir.

1923'te Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte başlayan ve 1980'lere kadar olan dönemde Millî Eğitim Bakanlığı'na tahsisler sıklıkla görülmektedir. Bu tahsisler yapıların okul, müze, çocuk kitaplığı, öğrenci lokali ve yurt amacı ile kullanılması için yapılmıştır. Eğitim, müze, sağlık yapısı gibi fonksiyonları karşılamak üzere büyük yapı ihtiyacını gidermek amacıyla mevcut yapı stoğunun değerlendirilmiş olduğu görülmektedir.

Tahsis yoluyla yeniden kullanılmaya başlanan bu yapılar, tahsis edildikleri tarihte henüz yeni inşa edilmiş durumdadırlar. Yeni işlevlerle kullanım bağlamında

yapılan uygulamalarda özgün mimari özellikler ile yeni tasarım özelliklerinin bütünleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Hatta çoğu yapıda dış cephe mimarisinin korunmuş olması, kullanıcılara dış ve iç mekanları deneyimlediklerinde farklı iki yapının mimari özelliklerini yansıtmaktadır.

Yapılarda tespit edilen geçmiş dönem uygulamalarının tek sebebinin işlev değişikliği olmadığı, yapılardaki koruma sorunlarının da gözetilerek tasarımlar uygulandığı tespit edilmiştir. Detaylı incelenen yapılardan olan Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı/ Kabataş Erkek Lisesi yatakhane binasında yapının denize doğru kaymasını engellemek için 1960'lı yıllara doğru bir bölümü yıkılmıştır. Yapıdaki deformasyon ve tehlikeyi ortadan kaldırmak amacıyla tüm yapıyı yeniden yapmaktan öte, özgün olarak korunabilecek bölümleri muhafaza edip, denizden yola doğru yaklaşık 22 m boyutundaki yenilenen yapı bölümünü özgün yapı kısmına entegre ettikleri görülmektedir. Betonarme olarak yenilenen merdivenlerin özgün duvarlarla bütünleştirilmesi de tasarım hassasiyeti barındırmaktadır. Betonarme pabuçlar kagir yapı sistemine entegre edilmiştir.

Günümüzde eski eser olarak nitelendirilen ve 1900-1955 zaman aralığında yeni işlevler ile tekrar kullanılması amaçlanan yapılar, toplumsal ve kamusal ihtiyaçlar bağlamında gerek görülürse mimari açıdan dönüştürülerek kullanılabilir nitelikte görülmektedir. Bu dönüşümleri yapan ya da yaptıran kişi ya da kuruluşların görüşleri doğrultusunda özgün mimari özellikler korunmuş, değiştirilmiş ya da kaldırılmıştır. İç mekanların, plan şemalarının veya taşıyıcı sistemlerin çoğu yapıda değiştirilmiş olmasının yanı sıra bazı binalarda dış cephelerin mevcut hali ve inşa edildiği dönemin mimari özellikleri ile korunmuş olması yaygın görülen bir uygulamadır. Bu yaklaşım öznel bir bakış açısıyla olmuş olsa dahi yine de yapıların mimarisine duyarlı yaklaşmış olduğunun da bir göstergesidir.

Günümüzde tescilli olsun olmasın bir binaya yapılacak müdahaleler projeler ve resmi yazışmalar ile belgelendirilmektedir.

1900-1955 yılları arasında tahsis edilen büyük programlı bu yapılara verilen ilk işlev doğrultusundaki dönüşüm uygulamalarının 1910-1980 zaman aralığında olduğu tespit edilmiştir. Dönüşümü gerçekleştirilen bu yapılarda gerçekleştirilen

müdahalelerin belgeleme ve arşiv çalışmaları yeterli düzeyde yapılmamıştır. Hatta yapılan bazı uygulamalar yazışmalar da dahi geçmemektedir.

İşlevsiz durumda kalan bu yapıların yeniden kullanılmaya başlanması ile binalar düzenli bir bakım ve onarım sürecine dahil olmuşlardır. Bu şekilde yapıların devamlılığı sağlanmıştır.

Yeniden kullanım amacıyla tahsis edildikleri dönemde ve sonrasında modernleştirilmiş olsalar da tarihi eser statüsü kazanmışlardır. Günümüz koruma yaklaşımları bağlamında, bu yapılara tahsis edildikleri dönemden sonra yapılan dönüşüm uygulamaları kapsamında; özgün mimari elemanlar ile mekanların yıkımı, mimari üslup değişiklikleri, özgünlük değerinin kaybedilmesi, özgün mimari özellikler ile bütünleşmeyen uygulamalar gibi bu yapılara geçmiş dönemlerde yapılmış uygulamalar günümüzde tescilli olan bu yapıların özgünlük değerini etkileyen faktörler olarak görülmektedir. Yapılarda uygulanacak her türlü müdahale günümüzde resmi izin gerekliliğine dayanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

19. yy'ın sonu, 20. yy başı, devamında Cumhuriyetin kurulması süreci ile sonrası dönemde devlet teşkilatlanması, sosyal ve toplumsal düzende reformlar ve yenilikler yaygınlaşmış durumdadır. Devletin yönetim şeklinin değişmesi, saltanatın kaldırılması, eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesi gibi konular farklı kamusal ihtiyaçların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Kamusal ihtiyaçlar sebebiyle yeni teşkilatlanmalar ya da mevcut düzende yenilikler görülmekle birlikte bütçe sıkıntıları olması ihtiyaçlara cevap verilmesinde kısıtlamalar olmasına sebep olmaktadır. Ortaya çıkan büyük programlı yapı gereksiniminin yeni yapılaşma ile karşılanamadığı durumlarda mevcut yapı stoğunun kullanılması söz konusu olmuştur. Bu sebeplerle büyük programlı yapıların yeniden kullanımı sıklıkla görülmektedir.

Bir yapının özgün işlevinden farklı bir işlevde yeniden kullanımı 1900'lü yılların başından itibaren başlamış, Cumhuriyetin kurulması sonrası dönemde devlet teşkilatlanmasındaki değişikliklerin artması sonucu yaygınlaşarak devam etmiş ve bu sebeplerle de henüz yeni inşa edilmiş durumda olan büyük programlı 19. yy yapılarının yeni işlevlerle kullanımı çoğalmıştır. Devletin yönetim şeklinin değişmiş olması sebebiyle saraylar boş durumda kalmış, kışlalardaki düzen de farklılaşmaya gitmiştir. 19. yy'da inşa edilmiş olan saray yapı toplulukları, kışlalar ya da devlet yönetimine ait olan bazı yapılar kullanım dışı kalmıştır. Bu yapılar büyük programlı yapı ihtiyacını karşılamaktadır.

İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti olması sebebiyle diğer şehirlerden daha fazla önem görmüş, bu durumla bağlantı olarak da yapılaşma ve yatırıma önem verilmiştir. Tanzimat dönemiyle birlikte başlayan yenilenme hareketleri, imparatorluğun başkenti olan İstanbul'un diğer kentlere göre daha önemli görülmesi sebebiyle başkentte daha yoğun görülmüştür. Devlet kurumlarındaki reformlar, İstanbul'da yaşanan yangınlar, yönetimin yeni yapılara ihtiyaç duyması kagir yapım tekniğinde büyük ölçekli yapı üretimine sebep olmuştur. Yabancı mimarların ülkeye getirilmesi de mimari alanda farklılaşmalara neden olmuş; kışla, saray gibi birçok devlet yapısı inşa edilmiştir.

Cumhuriyetin ilanı sonucu devlet teşkilatlanması farklılaşmıştır. Bu dönüşümler, mimari alanda bir dizi büyük programlı yapı ihtiyacı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu gereksinimi gidermek amacıyla kullanım dışı kalmış olan saray, kışla gibi özgün işlevli yapılar devlet kurumları arasında el değiştirerek farklı işlevlerde yeniden kullanılmaya başlanmıştır. Bu kurumlar; Maarif Nezareti/Vekaleti, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı isimleriyle belgelerde belirtilmektedir.

Özgün işlevlerinden farklı olarak yapılara kazandırılan yeni işlevler, toplum yararına olan işlevler olarak nitelendirilebilir. Yeniden kullanımlar; eğitim, müze, sağlık gibi işlevler kapsamında farklı işlevlerde olsa da eğitim amaçlı kullanım yaygındır.

1900-1955 zaman aralığında geçmiş dönemde inşa edilmiş ve günümüzde eski eser olarak nitelendirilen yapılar mimari ve kullanım gereksinimleri kapsamında dönüştürülebilir ya da değiştirilebilir olarak görülmektedir. Bu uygulamalar ya da eklemeler sırasında özgün mimari özellikler uygulamayı yapan ya da yaptıran kişi tarafından korunmaya uygun görülürse ve yeniden kullanımı aksatmayacaksa korunmaktadır. Belgelerde bu durum, bezemelerin ya da süslemelerin göze güzel gözükmesi sebebiyle korunması gerektiği içeriğiyle karşımıza çıkmaktadır.

Yeni işlevlerle kullanılmaya başlanan bu yapılar, tahsis edildikleri dönemde henüz yeni inşa edilmiş durumdadırlar. Eski eser kapsamında nitelendirilmeseler de yapılan dönüşüm uygulamalarında özgün yapı ile yeni tasarım özelliklerinin entegre edilme çabası olduğu, bazı özgün yapı elemanlarının ve cephelerin genellikle korunduğu görülmektedir. Bazı yapılar mevcut halleriyle kullanılmaya devam edilmişken, bazılarının mimarisi tamamen değiştirilmiştir. Taşıyıcı sistem entegrasyonu sık görülmekle birlikte, bazı yapıların hem iç hem dış mimarisi değişime uğramıştır. Bütün bu değişikliklerle birlikte hiç bir yapı yıkılmamış, parselleri yeni inşalar için boşaltılmamıştır.

Dönüşüm uygulamalarını yapan/yaptıran kurum ya da kişilerin bu kapsamdaki yaklaşımlarında öncelik; yapıların statik problemlerini gidermek, sağlamlaştırmak, yeni işleve uygun hale getirmektir. Bu sırada yapının özgün halinde bulunan öğeleri (kolon, merdiven, pencere-kapı sistemi, bezeme, süsleme

vb.) yeni işlevde kullanılmaya engel olmuyorsa ve bu kişiler tarafından korunması gerekli bir öge olarak görülüyorsa korunmaktadır. Öznel bir bakış açısının hakim olduğu görülmektedir.

Yeniden kullanım kapsamında dönüşümü yapan kişi ya da meslek grubu çoğunlukla net değildir. Arşivlerde belgeler mevcut olsa dahi, yazışmalarda genellikle kurum adları ve kurum yetkililerinden bahsedilmektedir. Projelendirme ve fotoğraf ile belgeleme çok düşük orandadır.

Yeni işlevlerle yeniden kullanılmaya başlanan yapılarda benzer mimari ve konstrüktif dönüşümler tespit edilmiştir. Özgün durumda kullanılmış olan kagir yapım sistemi yerine, betonarme yapım sistemi tercih edildiği, sofa mekanlarında betonarme taşıyıcılar kullanıldığı, merdiven kovalarının plan şemasındaki yerlerinin genellikle değiştirildiği, merdiven yapım sistemlerinin ahşaptan betonarmeye dönüştürüldüğü, ilerleyen dönemlerde bazı yapılara çelik merdiven sisteminin de eklendiği, yapıların plan ve kesit şemalarının çoğu yapıda değişmiş olduğu, yapılara yeni kullanım ihtiyaçlarına göre mekanlar entegre edildiği, tesisat sistemlerinin modernleştirildiği, yeni işlevlerin kamu yararına işlevler olduğu ve bütün bu değişimlerin aksine çoğu yapıda özgün cephe biçimlenişinin korunduğu tespit edilmiştir.

Bütün bu değişimler sonucunda, imparatorluk yönetimine ait olan, inşa edildikleri dönemde kamuya kullanımı kapalı olan, toplumun göremediği ve kullanamadığı yapılar; toplum tarafından kullanılabilir duruma gelmiştir. Kazandıkları yeni işlevleri ile bu yapılar, bulundukları bölgeye toplumsal düzeyde hareket kazandırmışlardır.

Yeniden kullanılmaya başlanan yapıların sürdürülebilirliği açısından tehlikeli olan sorunlar çözülmeye çalışılmıştır. İşlevsiz durumda kalarak atıl duruma düşmüş olan yapılar yeniden kullanılarak düzenli bakım ve onarımları yapılır hale gelmişlerdir. Bütün bunların yanında bazı özgün detaylar ve yapı elemanları yok olmuştur. Modern tesisat değişimleri (ısınma, su, elektrik vb.) özgün niteliklerden farklı olduğu için yapılarla entegrasyonu tam sağlanamamıştır.

Yapılara özgün işlevlerinden farklı olarak yeni işlevler kazandırılmasıyla başlayan ve günümüze kadar geçen süreçte bu yapılar eski eser sınıfına girmişlerdir. Her

yapı tescillenmiş ve korunması gerekli bir kültür varlığı olarak görülmeye başlanmıştır. Bu kapsamda yapılarda uygulanacak her türlü çalışma resmi izinlere bağlanmıştır.

Yeniden kullanım ve yapıların sürdürülebilirliği amacıyla yapılan uygulamaları, günümüzde bu yapıların eski eser sataüsünde olması ve mevcut koruma yaklaşımları bağlamında değerlendirdiğimizde bazı uygulamaların özgün yapıyı koruma amacından uzak olduğu, hatta yapıya zarar verdiği görülmektedir. Bazı uygulamaların özgünlüğü bozduğu ve yapıyı modern bir hale getirdiği de görülmektedir.

Ahmet Ratıp Paşa Köşkü-Çamlıca Kız Anadolu Lisesi, Adile Sultan Kasrı-Adile Sultan Kasrı Öğretmenevi, Çırağan Sarayı Harem Dairesi-Beşiktaş Anadolu Lisesi, Dolmabahçe Sarayı Veliahd Dairesi-Milli Saraylar Resim Müzesi, Mustafa Reşit Paşa Sahil Sarayı- Baltalimanı Kemik Hastalıkları Hastanesi yapıları elektrik, su, ısınma tesisatı ile bazı kapı-pencere sistemlerinin yenilenmesi dışında özgünlüklerini korumuş binalardır.

Duyün-u Umumiye'den İstanbul Erkek Lisesi'ne dönüştürülen yapı, özgünlüğünü büyük oranda koruyan yapılardandır. Kullanıcı rahatlığı amacıyla binanın elektrik, su, ısınma tesisatları yenilenmiştir. Ayrıca bodum kat tavanlarında özgün döşeme altına yerleştirilmiş betonarme destekleri görmek mümkündür.

Adile Sultan Sarayı-Adile Sultan Sarayı Kültür Merkezi, Feriye Karakolu-Feriye Lokantası, Maarif-i Umumiye Nezareti-Basın Müzesi yapıları ilk işlev değişikliği kapsamında özgünlüklerini korumuş durumda olup, ikinci işlev değişikliği kapsamında dönüşüm uygulamaları barındırmaktadırlar.

Beyazıt Jandarma Komutanlığı Binası-İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Gümüşsuyu Kışlası-İTÜ Makine Fakültesi Binası, Maçka Silahhanesi-İTÜ Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu Binası, Yaverler Binası-Ziya Kalkavan Teknik Anadolu ve Denizcilik Lisesi Binası, Maçka Karakolhanesi-İTÜ İşletme Fakültesi Binası binaları beden duvarları ve genel mimari cephe biçimlenişi korunarak yeniden kullanım kapsamında dönüştürülmüşlerdir. Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası, Çifte Saraylar/Cemile ve Münire Sultan Sarayı-

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Binaları, İbrahim Tefik Efendi Sahil Sarayı- Galatasaray Üniversitesi Binası, Taşkışla-İTÜ Taşkışla Kampüsü binaları cephe biçimleniş özelliklerini büyük oranda korurken, iç mekanlarda özgün döşeme ve betonarme döşeme eklentiler birbirleriyle entegre edilmişlerdir. Yıldız Sarayı Şehzadeler Dairesi-YTÜ Mimarlık Fakültesi Binası ise diğer yapılardan farklı bir örnektir. Bu yapı 4 farklı binanın sadece beden duvarları korunarak birleştirilmesi sonucu tek bir yapı haline getirilmiş ve mimari özellikleri yeniden kullanım kapsamında bütünüyle değiştirilmiştir. Bütün bu değişimlere rağmen yapının kat yükseklikleri ile gabarisinin özgün haliyle aynı olması koruma çabasının varlığını göstermektedir.

Günümüz koruma yaklaşımları bağlamında betonarme ekler, çimento kullanımı, özgün mimari elemanlar ile mekanların yıkımı, mimari üslup değişiklikleri, eskilik değerinin kaybedilmesi gibi bu yapıları geçmiş dönemlerde etkilemiş faktörler özgünlüğü ve yapı kimliğini tehdit eden faktörler olarak görülmektedir. Yapılarda gerçekleştirilmiş olan mimari dönüşüm uygulamaları günümüz koruma anlayışından farklı nitelikte olsa dahi, dönemin önde gelen mimarlık aktörleri tarafından tasarlanmış ve korunması gereken eklerdir.

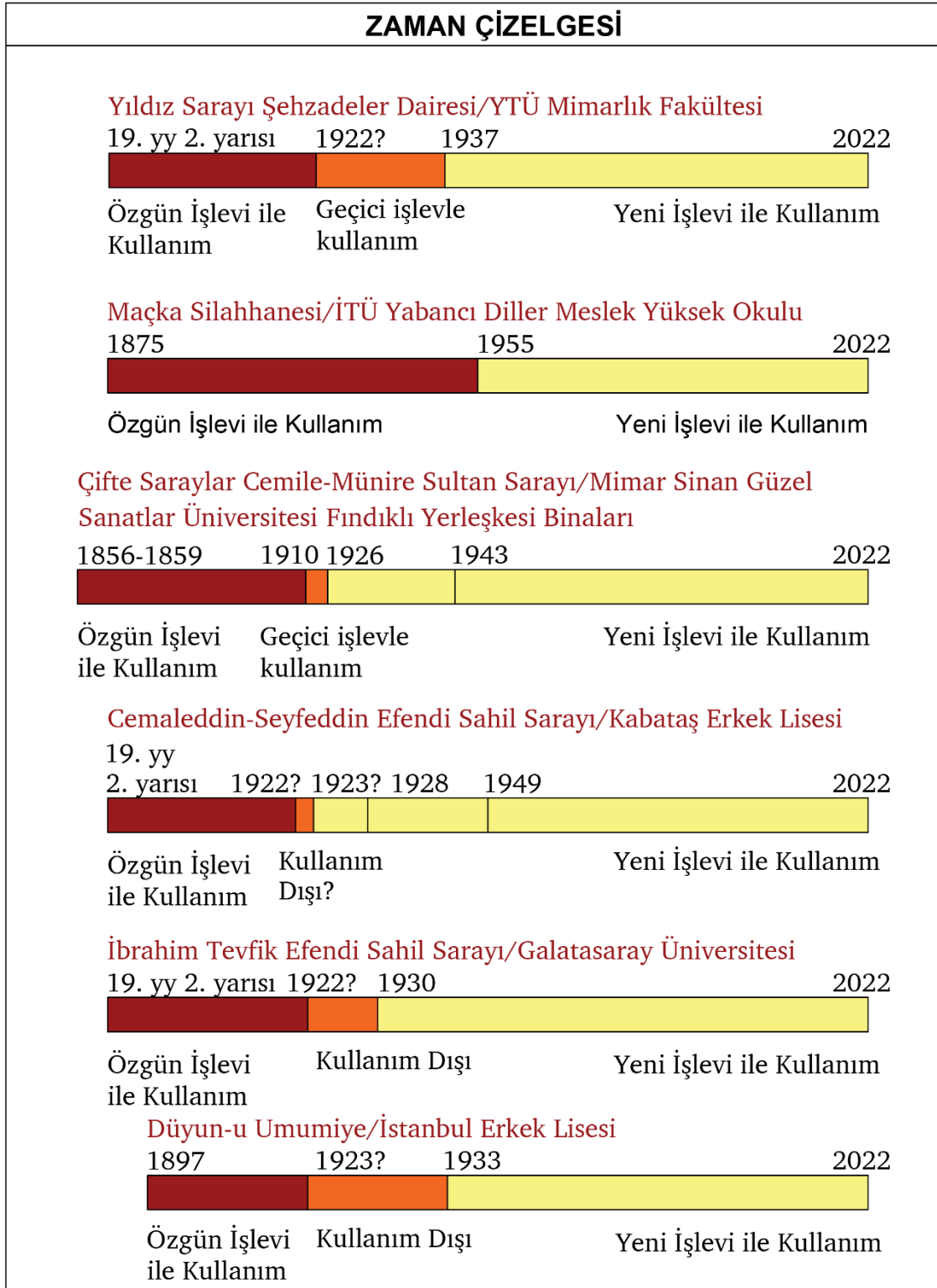
Yeniden kullanım kapsamında yapılan uygulamalar; özgün yapıya zarar vermiyorsa, statik problemleri çözme benzeri uygulanma amacını karşılıyorsa korunabilir niteliktedir. Cemaleddin Efendi Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası, yeniden kullanım kapsamında yapılan dönüşüm uygulamasının günümüzde yıkılarak özgün yapım tekniği ile tekrar inşa edildiği farklı bir örnektir. Yapının denize doğru kaydığı tespit edilince özgün bölüm yıkılarak yapılan betonarme kısmın, günümüzde yapıya zarar verdiği ve denize doğru kaymanın engellenemediği tespit edilmiştir. Bu sebeple betonarme bölümün yıkılarak yeniden inşa edilmesi kararı alınmıştır. Yapının bu bölümünün yıkılarak rekonstrüksiyonunun yapıyor olması ve betonarme bölümün dönem eki olup olmadığı tartışma konusu olmuştur.

Ancak Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binasında olduğu gibi yapının devamlılığını engelleyecek, özgün kısımlara zarar veren geçmiş dönem uygulamaları; özgün detay, teknik ve malzeme ile ya da modern teknikler ile yenilenebilir.

Söz konusu yapıların ilk yapım tarihinden tahsislerine, yeniden düzenlenmelerine ve günümüze kadar ki süre dikkate alınarak hazırlanan tabloda; tahsislerin yapıldığı tarihte kaç yıllık yapılar olduğu ve kullanım dışı kalma süreleri gösterilmiştir. 19. yy'ın sonlarına doğru inşa edilen bu yapıların çoğu inşa edildiği dönemden günümüze kadar geçen süre içinde özgün işlevi ile kısa bir zaman diliminde kullanılmıştır.

Yapıların günümüzdeki işlevlerine tahsis edilmeden önce genel olarak özgün işlevlerinde kullanılma süreleri ağırlıklı ortalama olarak 60 yıl, işlev değişikliğinden günümüze kadar olan kullanım süreleri ise ortalama 83 yıldır. Dolayısıyla yapılar yeni işlevleri ile çok uzun süre kullanılmışlardır. Özgün işlev ve yeniden işlev verilmesi sonrası kullanım farkı 60 yıl ile en çok Düyun-u Umumiye binası, günümüzdeki adı ile İstanbul Erkek Lisesi'nde tespit edilmiştir (Tablo 5.1).

Tablo 5.1 Yapı ömrü/İşlevsel dönüşüm zaman çizelgesi (Kaytan, 2022)

Tespit edilen yapılar için tüm müdahalelerin uygulandığı dönem yaklaşık 1910-1980 zaman aralığı olarak düşünüldüğünde; bu yapıların yeniden kullanım

sonrası kazandıkları, özgün yapı ile bütünleşen ve uyum sağlayan genel mimari özellikleri günümüzde birer dönem eki özelliği taşımaktadır.

Yapılar tahsis edildikleri dönemde inşa edilmelerinin üzerinden kısa bir zaman geçmiş durumdadır. Bu örneklerin çoğunda iç mekanlar dönemin mimari yaklaşımları bağlamında modernleştirilmişlerdir. Yasal bir gereklilik olmamasına rağmen çoğu yapının dış mimari özelliklerinin korunmuş olduğu tespit edilmiştir. Yapılan uygulamalar yeni işlevlerin getirdiği gereklilikler doğrultusunda yapılmış ve bazı yapılarda özgün yapı elemanlarının korunması duyarlılığı gösterilmiştir.

Bu çerçevede yapılan irdeleme ve bu yapıların son işlevleri ile kullanım süreleri dikkate alındığında, bu işlevlerin yapılara yüklediği yeni kültürel kimliğin ve biçimsel özelliklerin yapılar için korunması gereken önemli bir dönem eklentisi ve koruma değeri olduğu ifade edilebilir. Dönüşüm uygulamalarının yapıldığı dönemin mimari yaklaşımları değişim özelliklerini doğrudan etkilemiştir.

Dönüşüm uygulamaları kapsamında yapılan müdahalelerin bazıları özgün yapı özellikleri ile bütünleşen bir tasarım kaygısının varlığına işaret etmektedir. Özgün yapının birinci dereceden bir katman oluşturduğu görülürken, bazı müdahaleler ile ikincil bir tasarım katmanı ortaya çıkmıştır.

Yapılan bu müdahalelerin Cemaleddin Efendi Sahil Sarayı-Kabataş Erkek Lisesi örneğinde olduğu gibi özgün yapıya zarar verdiği durumlarda, bu eklentilerin tekrar değerlendirilerek gerek görüldüğü takdirde yapıya ait özgün yapım teknikleri ve malzeme ile veya modern yapım teknikleri ve malzeme ile yenilenmelerinin mümkün olduğu düşünülmektedir.

Yeniden kullanım amacıyla farklılaşan işlev bağlamında gerçekleştirilen bu mimari dönüşümler yapı kimliğinin bir parçası haline gelmiştir. Bu yapılar günümüzdeki işlevleri ile birlikte korunması gerekli birer kültür varlığıdır.

- Akın, N. (2002). Yüzyilin İkinci Yarısında Galata ve Pera. İstanbul: Literatür.
- AKYILDIZ, E. (2020). İstanbul'da Balyan Ailesi Tarafından Yapılan Dini Yapılarda Cephe Biçimlenmesi ve Mimari Elemanlar. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Aslanoğlu, İ. (2010). Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Aydın, M. K. (2018). CHP'de Parti İçi Muhalefetin İlk Örneği: Çiftçiye Topraklandırma Kanunu ve TBMM'de Yaşanan Tartışmalar, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 41: 359-384.
- Aydın, M. K. (2019). "Millî Korunma Kanununun Hayata Geçirilişi (1940) ve Tek Parti Dönemi Uygulamaları," 413-428. F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi 29/1.
- Badur, A. M., (2018). Çamlıca Kız Lisesi / Ahmet Ratıp Paşa Köşkü Yapı Detaylarının Koruma ve Restorasyonu Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Batur, A. (1994). "Düyun-ı Umumiye Binası". Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi. Cilt 3. İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını.
- Batur, A. (Ed.) (2015). İstanbul Mimarlık Rehberi Boğaziçi ve Asya Yakası. İstanbul: TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi.
- Batur, A. (Ed.) (2015). İstanbul Mimarlık Rehberi Galata. İstanbul: TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi.
- Batur, A. (Ed.) (2015). İstanbul Mimarlık Rehberi Tarihi Yarımada. İstanbul: TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi.
- Binan, C. Ş. (1984). "Yıldız Sarayı Hususi Daire Kuzey Avlusu Mekansal Oluşumu". Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.

- Binan, C. Ş. (1999). Mimari Koruma Alanında Venedik Tüzüğü'nden Günümüze Düşünsel Gelişmenin Uluslararası Evrim Süreci. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi.
- Birecikli, İ. H. (2008). Yüzüncü Yılında II. Meşrutiyet'in İlanı Üzerine Bir İnceleme. Akademik Bakış. Cilt 2 Sayı 3. 211-226.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/74021>
- Bora, T. (2017). Cereyanlar Türkiye'de Siyasi İdeolojiler. İstanbul: İletişim.
- Bozdoğan, S. (2012). Modernizm ve Ulusun İnşası. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bozdoğan, S. (2014). "Türk Mimari Kültüründe Modernizm: Genel Bir Bakış". Türkiye'de Modernleşme ve Ulusal Kimlik. Editörler: Bozdoğan, S., Kasaba, R., 135-154. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Can, C. (1993). "İstanbul'da 19. Yüzyıl Batılı ve Levanten Mimarların Yapıları ve Koruma Sorunları". Doktora tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Can, C. (1994). "İtalyan Elçiliği Binası", Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, c. 4. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Çelik, G. (2007). İstanbul Tarihi Yarımadası'nda Tanzimat Dönemi İdari Yapıları. Doktora tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Çelik, Z. (1993). The Remaking of Istanbul. Portrait of an Ottoman City in the Nineteenth Century. London: University of California Pres.
- Çiftçi, A., & Seçkin, N. (2005). 19. Yüzyılda İstanbul'da İnşa Edilen Askeri Yapıların Koruma Sorunları. Megaron/Yıldız Technical University, Faculty of Architecture E-Journal, 1(1), 51-66.
- Denel, S. (1982). Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekânlarda Değişim ve Nedenleri. Ankara: METU.
- Eres, Z. (2016). "Osmanlı Çağdaşlaşmasında Göçmen İskanından Yerli Köylere 'Köy Sorunu'nun Tanımlanması Süreci". Geç Osmanlı Döneminde Sanat, Mimarlık ve Kültür Karşılaşmaları. Editör: Gözde Çelik. 296-311. İstanbul: Türkiye İş Bankası.

Galatasaray Üniversitesi. (1935-1936). Gölge Boğaziçi Lisesi Talebesi Tarafından
II 1935-1936.

Hasol, D. (2017). 20. Yüzyıl Türkiye Mimarlığı. İstanbul: YEM Yayın.

İkiz, D. (2010). “Maçka Silâhhanesi'nin Tarihsel Gelişimi, İTÜ Maçka Binası
Olarak Kullanımı Ve Koruma Sorunları”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:
İstanbul Teknik Üniversitesi.

Karakök, T. (2011). Menderes Dönemi'nde (1950 – 1960) Türkiye’de Eğitim.
Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. 89-97. DOI: 10.5961/jhes.2011.014.

Katipoğlu, H. (1994). “Resim ve Heykel Müzesi”. Düünden Bugüne İstanbul
Ansiklopedisi. Cilt 6. İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak
Yayını.

Kuban, D. (1996). İstanbul Bir Kent Tarihi: Bizantion, Konstantinopolis, İstanbul.
İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Kuban, D. (2016). Osmanlı Mimarisi. İstanbul: YEM Yayın.

“Maçka’da Satılık Arazi”. Tasviri Efkar Gazetesi, sayı 5183:826, 4. Beşiktaş
Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü.

Madran, E. (1996). “Cumhuriyet’in İlk Otuz Yılında (1920-1950) Koruma Alanının
Örgütlenmesi-1”. ODTÜ MFD 16:1-2: 59-97.
[http://jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-
5316/1996/cilt16/sayi_1_2/59-97.pdf](http://jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/1996/cilt16/sayi_1_2/59-97.pdf)

Madran E. (2002). Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Kültür Varlıklarının Korunmasına
İlişkin Tutumlar ve Düzenlemeler: 1800-1950. Ankara: ODTÜ Mimarlık
Fakültesi Yayınları.

Madran E. (2009). “Tarihi Çevrenin Tarihi Osmanlı’dan Günümüze Tarihi Çevre:
Tavırlar-Düzenlemeler”, Tarihi Çevrede Koruma: Yaklaşımlar,
Uygulamalar. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

- Niğdeli, E. (2005). Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (Yıldız Sarayı Damatlar Dairesi) Binasının Mimari Değerlendirmesi ve Koruma Sorunları. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Olgun, K. (2006). “Osmanlı Meclis-i Mebusan Binası Çırağan Sarayı’nın Yanması ve Yankıları”, Sait Faik 100 Yaşında Paneli Bildirisi. 14-18 Kasım 2006.
- Önder, M. (1989). “Atatürk ve Müzeler”. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi. VI:16.
- Özbek, M. (Ed.) (2005). Kamusal Alan. İstanbul: Hil.
- Özgüven, Y., Cantürk, E. (2019). “Erken cumhuriyet Türkiye’sinde Yapı Malzemesi Endüstrisi ve Mimari Üretim/Kültür Ortamı”. Megaron 14:4: 507-520.
- Poçan, E. (2010). İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi / Bekirağa Bölüğü Mimari Değerlendirmesi ve Koruma Sorunları. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Selçuk, U. E. (2009). “İstanbul’daki Sefarethanelerin Oluşumu, Günümüzdeki Mevcut Durumları, Koruma Sorunları ve Önerileri”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Shaw, M. K. (2004). Osmanlı Müzeciliği; Müzeler, Arkeoloji ve Tarihin Görselleştirilmesi. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Tekeli, İ. (1999). “19. Yüzyılda İstanbul Metropol Alanının Dönüşümü”. Modernleşme Sürecinde Osmanlı Kentleri. Editörler: Dumont, P., Georgeon, F. 19-30. İstanbul: Tarih Vakfı.
- Tekeli, İ. (2014). “Bir Modernleşme Projesi Olarak Türkiye’de Kent Planlaması”. Türkiye’de Modernleşme ve Ulusal Kimlik. Editörler: Bozdoğan, S., Kasaba, R. İstanbul: Tarih Vakfı.
- Tekin, İ., Akpınar, İ. (2014). “Betonarmenin Anonimleşmesi: Türkiye’de İkinci Dünya Savaşı Sonrası Yapılı Çevrenin İnşası,” Mimarlık 377. <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=391&RecID=3404>, 10.01.2022.

Töre, T., Kut, S. (2013). “Mimari Koruma Alanında Arttırılmış Gerçekliğin Kullanımı ve Değerlendirmesi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Örneği”. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri. Proje Kodu: 2013-12, İstanbul: MSGSÜ.

Turan, Ş. (2010). Tarihe Tanıklık Eden Okullar 2. İstanbul: İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü.

Yeşilkaya, Gürallar, N. (2003). “Transformation of a Public Space in the Nineteenth-Century İstanbul: Beyazıt Meydanı”. Doktora tezi, Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi.

İnternet Kaynakları:

1050 Muhasebei Umumiye Kanunu,

<https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264514/1050-muhasebei-umumiye-kanunu.html>, 13/01/2022.

1948 yılında İtalyan sefareti binası tütün deposu olacak!.
<https://emlakkulisi.com/1948-yilinda-italyan-sefareti-binasi-tutun-deposu-olacak/415963>, 22.12.2019.

Adile Sultan Kasrı Tapu Bilgileri,

<http://www.validebag.org/page/27/koru-tarihcesi.html>, erişim 13.02.2022.

İstanbul Darülfünununun Ilgasına Ve Maarif Vekâletince Yeni Bir Üniversite

Kurulmasına Dair Kanun,

https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanunntbmmc012/kanuntbmmc012/kanuntbmmc01202252.pdf, 15/01/2022.

İstanbul'da Maçka'da Tramvay caddesinde Hazineye ait binanın satışı hakkında kanun tasarısı ve İçişleri, Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (1/157),

<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d08/c019/tbmm08019095ss0201.pdf>, 15/12/2021.

Kurucusu Osman Hamdi Bey'den günümüze Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin eski adıyla Sanayi-i Nefise Mektebi'nin OLUŞUM SÜRECİNİ DAHA Yakından Tanıyalım, <https://www.arkhesanat.com/mimar-sinan-guzel-sanatlar-eski-adiyla-sanayi-i-nefise-mektebini-tarihcesi-nedir/>, 27.12.2021.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Tarihçe,

<https://www.msgsu.edu.tr/tr-tr/tarihce/123/page.aspx>, 26.12.2021.

Resmi Gazete, 1951, s. 2

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7853.pdf>, 14/01/2022.

Tevhidi Tedrisat Kanunu,

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.430.pdf>, 14/01/2022.

Kurum Arşivleri Kaynakları:

5830 Sayılı Kanun. (08.08.1951). Dosya Numarası: 490-1-0-0 / 62-237-5. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.

Ada Revizyonu Vaziyet Planı. (1967). Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi.

Belge. (1963). 485 Sayılı 18/05/1963 Tarihli İstanbul Belediyesi İmar Planlama Müdürlüğü'nün Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'na Yazısı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi. İstanbul.

Belge. (1967). 7845 Sayılı İstanbul Lisesi'ne İlave Hakkında Belge. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, İstanbul Erkek Lisesi Dosyası. İstanbul.

Belge. (1968). 642 Sayı 02/08/1968 Tarihli Yazı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi. İstanbul.

- Belge. (1968). 829 Sayı 10/07/1968 Tarihli Yazı. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi. İstanbul.
- Belge. (1971). 670 Numaralı 17/07/1971 Tarihli Yazı. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Belge. (1974). 713/? Sayı 7913 Sayı ve 12.07.1974 Tarihli Kurul Kararı Hakkında Konulu Yazı. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Belge. (1976). 57 Numara 09/01/1976 Tarih. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Belge. (1981). 1283 Sayılı ve 29/05/1981 Tarihli Belge. T.C. Belediye Başkanlığı İstanbul Yazısı. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul IV Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Basın Müzesi Dosyası. İstanbul.
- Belge. (1981). 12790 Sayılı 11/04/1981 Tarihli Belge. T.C. Belediye Başkanlığı İstanbul Yazısı. (1981). T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul IV Numaralı Kùltür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Basın Müzesi Dosyası. İstanbul.
- Belge. (1988). 8715-2.9.1988 Karar Tarih ve Numaralı Belge. Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi.
- Belge. (1994). 26.1.1994-5308 Karar Tarih ve Numaralı. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi. K-52 Dosyası.
- Belge. (1996). 10 Nisan 1961 Tarih ve 3309-904/6721 Sayı. 2980 numaralı 06/11/1996 Tarihli Belge. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.

- Belge. (1996). 2980 Numara ve 06/11/1996 Tarih. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Belge. (2001). 16.05.2001/12284 Tarih ve Sayı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Belge. (2001). 12284 Sayı 16.05.2001 Tarihli Belge. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı KTVKBKM Arşivi. İstanbul.
- Belge. (2007). 10.04.2007/373 Tarih ve Sayı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Belge. 89/3694/1801 Sayı. 387 Sayı İT Maçka Binası Onarım Raporu Konulu Belge. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, S-11 Dosyası. İstanbul.
- Belge. 112-23/3057 Sayı Galatasaray Lisesinin Ortaköy Binasının Kalorifer Tesisatı Konulu Yazı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Belge. 247/2216 Sayılı DGSA II. Kısım Ana Bloğun Elektiręi Hakkında konulu Yazı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Belge. 387 Sayı İT Maçka Binası Onarım Raporu Konulu Belge. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, S-11 Dosyası. İstanbul.
- Belge. 490.1V.b.194/256 Sayı Galatasaray Lisesinin İşgali Altında Bulundurduğu Ortaköy Şubesindeki Tarihi Yapıt Hakkında zl Yazı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Galatasaray Üniversitesi Dosyası. İstanbul.

- Belge. 1024 Numara ve 6-7-88 Tarihli. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi. K-52 Dosyası. İstanbul.
- Belge. 1437 Sayı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Belge Eki. (1969). 19.09.1969/706 Kayıt Numaralı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Belge Eki. 5513 Sayı Maçka Silahhanesi Hakkında Konulu Belge Eki. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, S-11 Dosyası. İstanbul.
- Cumhuriyet Gazetesi. (18/11/1974). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Eski Dişçilik Okulu Rölövesi. (1968). 34.200.2147/6.(6562) Evrak no: 1446/1968. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi. İstanbul.
- Eyüpgiller, K. (1996). Kandilli Adile Sultan Sarayı Rölöve Çalışması Raporu. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Fotoğraf Albümü. (1973). 1673 Numaralı 19/06/1973 Tarihli Albüm. Ek İnşaat Çalışmaları Sırasında Bulunan Sarnıç Kalıntısı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, İstanbul.
- Fotoğraf Albümü. (1989). 1659 numaralı, 21/12/1989 tarihli. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.

- Fotoğraf Albümü. (1989). T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Galatasaray Lisesi İmar Planı. (1972). İstanbul: Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Galatasaray Lisesi dosyası.
- Galatasaray Üniversitesi Binasına Ait Tapu Kaydı. Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi.
- İncecik, M. (2012). Mimar Sinan Üniversitesi Fındıklı Kampüsü Kampüs Sahasında Uygulanacak Dayanma Yapısı ve Zemin İyileştirme Projesi Hakkında Teknik Rapor. İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakùltesi Geoteknik Anabilim Dalı. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Karar. (1956). 458 Karar No 06/01/1956 Tarihli Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Karar. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, S-11 Dosyası. İstanbul.
- Karar. (1969). 4991-08.08.1969 Karar No ve Tarihli Karar. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Galatasaray Üniversitesi Dosyası. İstanbul.
- Karar. (1969). 4991-8.8.1969 Karar Numaralı ve Tarihli T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Kararı. Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi.
- Karar. (1970). 5220 Karar No-11/01/1970 Tarihli T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Kararı. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Karar. (1974). 7899 Karar No 12.07.1974 Tarihli Karar. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul IV Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Galatasaray Üniversitesi Dosyası. İstanbul.

- Karar. (1974). 8092 sayılı ve 12/10/1974 Tarihli Karar. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Karar. (1975). 8277-15.3.1975 Karar No ve Tarihli T.C. Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Karar. (1976). 9119-15.5.1976 Karar No ve tarihli T.C. Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Kararı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Karar. (1979). 11135 Karar ve 24/04/1979 Tarihli T.C. Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Kararı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul III Numaralı KTVKBKM Arşivi, Yıldız Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Karar. (1980). 11642 Sayı ve 18/01/1980 Tarihli Karar. T.C. Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası. İstanbul.
- Karar. (1981). 13125-09/07/1981 Karar ve Tarih Numaralı T.C. Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı Kararı. İstanbul IV Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Basın Müzesi Dosyası.
- Karar. (1983). 14947-14-5-1983 Karar ve Tarih Numaralı T.C. Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı Kararı. İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, K-52 Dosyası.

- Rapor. (2014). 00392 Sayı 07.02.2014 Tarih. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Rapor. (2018). 136801 Sayılı Kabataş Erkek Lisesi Yatakhane Binası Restorasyon Uygulama İşi Teknik Raporu. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Kabataş Erkek Lisesi Dosyası. İstanbul.
- Rapor. B.16.0.KTV.0.10.00.01.720 Sayı Agavat Dairesi ve Kuzeybatısında Yer Alan, Yıldız Üniversitesi Tarafından Yaptırılan İnşaat Hakkında Belge Raporu. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Yıldız Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Rapor Eki. (2012). 2012.725 Sayı ve 28/09/2012 Tarih. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- Kagir Galatasaray Lisesi'ne ait Tapu Kaydı. Dosya no: 34.10.2366. (25.01.2013). T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, İstanbul.
- Karar. (12/09/1979). 007907 Sayı. T.C. Kùltür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı Yazısı. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası. İstanbul.
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Yerleşkesinde Bulunan Binaların Tarihi Gelişim Raporu. (2013). T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi. (21.12.1965). Eskişehir'deki Kurşunlu Camii Külliyesine ait eski Mevlevihane ile müştemilatından imaret aş ocağının, müze olarak kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na devir ve tahsisi. (Dosya Numarası: 30-18-1-2 /

187-36-8) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.

T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı, 101-266/08002 sayılı yazışma, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi.

T.C. Başbakanlık Muamelat Umum Müdürlüğü Kararlar Müdürlüğü. (05.12.1945). İstanbul'da Yedikule'deki İmrahor (Studium Bazilliki) Camiinin müze olarak kullanılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na tahsisi. (Dosya Numarası: 30-18-1-2 / 109-70-6) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.

T.C. Başbakanlık Muamelat Umum Müdürlüğü Kararlar Müdürlüğü. (27.02.1947). Giresun'da topçu birliklerinin işgalinde bulunan hazineye ait Rum Ortaokulu ile Kilise binasının Milli Savunma Bakanlığı'na terk ve tahsisi. (Dosya Numarası: 30-18-1-2 / 113-14-17) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.

T.C. Başbakanlık Muamelat Umum Müdürlüğü Kararlar Müdürlüğü. (17.09.1952). İstanbul Maçka'da hazineye ait silahhane binasının Askeri Müze olarak kullanılmak üzere Milli Savunma Bakanlığı'na tahsisi. (Dosya Numarası: 30-18-1-2 / 130-70-4) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.

T.C. Başvekalet Yazı İşleri Müdürlüğü. (02.08.1938). Edirne'deki Beyazıt Camii Külliyyatından Tıp Medresesi ile Selimiye Arastasına ait kubbe kurşunlarının tamirinin tahsisat yokluğundan yapılamaması. (Dosya Numarası: 30-10-0-0 / 213-447-9) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.

T.C. Başvekalet Kararlar Dairesi Müdürlüğü. (23.10.1939). İstanbul'daki tarihi ve mimari kıymeti haiz eserlerin restorasyonuna ait keşif ve projeleri tetkik ve bunların yerlerinde tatbikini kontrol ettirmek amacıyla üç uzmana ayda 25 lira ücret verilmesi. (Dosya Numarası: 30-18-1-2 / 89-103-6) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.

- T.C. Başvekalet Kararlar Dairesi Müdürlüğü. (30.01.1939). Ankara Mahmut Paşa Bedesteni restorasyon inşaatı için gelecek seneye geçici sözleşme yapılması. (Dosya Numarası: 30-18-1-2 / 85-120-3) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.
- T.C. Başvekalet Kararlar Dairesi Müdürlüğü. (05.11.1942). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bazı fakültelerin inşaat ve tesisatı için istenilen tahsisatın verilemeyeceği. (Dosya Numarası: 30-10-0-0 / 144-29-12) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.
- T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü I. Bölge Müdürlüğü Yazısı. 3463 Sayı 41 Dosya Numaralı İstanbul Maçka Endüstri Meslek Lisesi Konulu Belge. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi.
- T.C. Belediye Reisliği İstanbul. 12/03/1970 tarihli 1670 sayılı yazı. (1970). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.
- T.C. Beyoğlu Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü. M.34.6.BEB.36/2012-9772 Sayılı Yazı. (2012). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, İstanbul.
- T.C. Vakıflar Umum Müdürlüğü. (24.05.1938). Eski eserlerin korunması ve tamirâtı için bütçeye konan tahsisatla yapılması düşünülen tamirat programı. (Dosya Numarası: 30-10-0-0 / 213-447-8) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.
- Tarihi Galatasaray Lisesi Ortaköy Şubesi Binasının Yangın Yönünden Tetkiki Hakkında Rapor. (1975). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası. İstanbul.

- Taşınmaza Ait Tapu Kaydı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Beşiktaş Anadolu Lisesi Dosyası. İstanbul.
- Teknik Rapor. (1996). Yorulmaz M., Çılı F., Çelik O. C. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası. İstanbul.
- Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet Muamelat Müdürlüğü. (16.09.1929). İtalya Elçilik Binası İçin Arsa Tahsisi. (Dosya Numarası: 30-18-1-2 / 5-46-9) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.
- Türkiye Cumhuriyeti Başvekalet Muamelat Müdürlüğü. (13.07.1932). Devlete ait olan Çırağan Sarayı'nın Ortaköy tarafında bulunan boş arsasının, Beşiktaş Kulübü'ne pazarlıkla kiraya verilmesi. (Dosya Numarası: 30-18-1-2 / 30-52-3) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. İstanbul.
- Yazışma. (1923). Dosya Numarası: 30-10-0-0 / 159-113-1. İstanbul: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı.
- Yazışma. (1953). İstanbul: Beşiktaş Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü. Ziya Kalkavan Anadolu Teknik ve Mesleki Lisesi Dosyası.
- Yazışma. (1963). 213 Sayı 13/05/1963 Tarihli İTÜ Rektörlüğü'nün İstanbul Belediyesi İmar Planlama Müdürlüğü'ne Yazısı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, İstanbul.
- Yazışma. (1963). 242 Sayılı 28/05/1963 Tarihli İTÜ Yapı İşleri Başkanlığı'nın Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'na Yazısı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, İstanbul.
- Yazışma. (1963). 732-495 Sayı 29/06/1963 Tarihli Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın İstanbul Belediye Başkanlığı'na Yazısı. T.C. Kültür

ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi. İstanbul.

Yazışma. (1967). 732-1102 Sayı 09/09/1967 Tarihli Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun İTÜ Rektörlüğü'ne Yazısı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi. İstanbul.

Yazışma. 4/1 Şb. Md. 3100-613-8281 sayılı Hazine Bakanlığı Yazısı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi.

Yazışma. B.16.KTV.4.34.00.00.720/531 Sayılı Kurul Yazışması. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Adile Sultan Sarayı Dosyası İstanbul.

Yazışma. Dosya Numarası: 30-10-0-0 / 139-995-12. İstanbul: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı.

Yazışma. Dosya Numarası: 30-10-0-0 / 139-996-14. İstanbul: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı.

Yazışma. Dosya Numarası: 30-10-0-0 / 143-27-8. İstanbul: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı.

Yazışma. Dosya Numarası: 30-18-1-1 / 14-42-8. İstanbul: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı.

Yazışma. Dosya Numarası: 30-18-1-1 / 19-39-14. İstanbul: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı.

Yeni Gazete. (02/10/1970). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, MSGSÜ Dosyası, M-2. İstanbul.

Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Binası Çatı Katı Tadilatı Projesi Raporu. (1991). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Yıldız Sarayı Dosyası. İstanbul.

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR

Makaleler

1. Kaytan, S. M., Binan, C. (2021). “20. YY Öncesi İnşa Edilmiş Büyük Ölçekli Yapıların Cumhuriyet’in Kurulması Sonrası Yeni İşlevler İle Kullanılmasının Koruma Tarihi Bağlamında Değerlendirilmesi”, 365-390. JASSS (The Journal of Academic Social Science Studies).

DOI : <http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.45933>

Konferans Bildirileri

1. Kaytan, S. M.; Binan, C. Ş., (2019). “İstanbul’da 19. yy’da İnşa Edilmiş Büyük Programlı Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: Kabataş Erkek Lisesi Örneği”, 1. Mimarlık ve Şehircilik Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 28-29 Mart.

2. Kaytan, S. M., Binan, C. (2020). “Re-functioning the Italian Embassy Building in Maçka”, ICONARCH IV, 13-15 October 2020, E-Congress.

Uluslararası Kitaplarda Bölümler

1. Kaytan, S. M., Binan, C. (2020). “Re-functioning the Italian Embassy Building in Maçka”, s. 621-635, ICONARCH IV Proceedings Book.